

Tomasz Szankin
Ryszard Szynowski

**Zarządzanie
 zasobami ludzkimi
 w służbach,
 inspekcjach
 i strażach**

Pragmatyka kadrowa
 Część I

664123

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

U 18962

Tomasz Szankin
Ryszard Szynowski

**Zarządzanie
zasobami ludzkimi
w służbach,
inspekcjach
i strażach**

Pragmatyka kadrowa
Część 1

Warszawa 2009

Recenzenci:

prof. dr inż. Tadeusz JEMIOŁO
mł. insp. dr hab. Arkadiusz LETKIEWICZ

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część tej książki nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych – bez pisemnej zgody autorów.

Tomasz SZANKIN: rozdziały 1, 2, 3 i 4
Ryszard SZYNOWSKI: wstęp, rozdział 5, zakończenie

Projekt okładki i stron tytułowych
Dariusz ŁYSIO

Opracowanie redakcyjne i korekta
Teresa PIĄTEK

Skład komputerowy
Małgorzata GAWŁOWSKA

ISBN 978-83-7523-087-1

Sygn. AON 5948/09

Skład, druk i oprawa: Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej
00-910 Warszawa, al. gen. Chruściela 103, tel./faks 681-37-52
e-mail: wydawnictwo@aon.edu.pl
Zam. nr 903/09

SPIS TREŚCI

WSTĘP (<i>Ryszard Szynowski</i>)	5
1. PRAGMATYKA KADROWA W POLICJI (<i>Tomasz Szankin</i>)	7
1.1. Zadania i struktura i Policji	7
1.2. Nabór do służby w Policji	9
1.3. Przebieg służby w Policji	17
1.3.1. System szkolenia i doskonalenia zawodowego w Policji	18
1.3.2. System oceniania i opiniowania służbowego w Policji	23
1.4. Zabezpieczenie socjalne	26
1.4.1. Świadczenia związane z pełnieniem służby	26
1.4.2. Inne świadczenia socjalne i należności w przypadku zwolnienia ze służby	39
2. PRAGMATYKA KADROWA W STRAŻY GRANICZNEJ (<i>Tomasz Szankin</i>)	52
2.1. Zadania i struktura Straży Granicznej	52
2.2. Nabór do służby w Straży Granicznej	54
2.3. Przebieg służby w Straży Granicznej	57
2.3.1. System szkolenia i doskonalenia zawodowego w Straży Granicznej	58
2.3.2. System oceniania i opiniowania służbowego w Straży Granicznej	62
2.4. Zabezpieczenie socjalne w Straży Granicznej	64
2.4.1. Świadczenia związane z pełnieniem służby	64
2.4.2. Inne świadczenia socjalne i należności związane ze zwolnieniem ze służby	76
3. PRAGMATYKA KADROWA W PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ (<i>Tomasz Szankin</i>)	86
3.1. Zadania i struktura Państwowej Straży Pożarnej	86
3.2. Nabór do służby w Państwowej Straży Pożarnej	88
3.3. Przebieg służby w Państwowej Straży Pożarnej	91
3.3.1. System szkolenia i doskonalenia zawodowego w Państwowej Straży Pożarnej	92
3.3.2. System oceniania i opiniowania służbowego w Państwowej Straży Pożarnej	96
3.4. Zabezpieczenie socjalne w Państwowej Straży Pożarnej	99
3.4.1. Świadczenia związane z pełnieniem służby	99
3.4.2. Inne świadczenia socjalne i należności	104
4. PRAGMATYKA KADROWA W BIURZE OCHRONY RZĄDU (<i>Tomasz Szankin</i>)	112
4.1. Zadania i struktura Biura Ochrony Rządu	112
4.1 Nabór do służby w Biurze Ochrony Rządu	113
4.2. Przebieg służby w Biurze Ochrony Rządu	114

4.2.1. System szkolenia i doskonalenia zawodowego w Biurze Ochrony Rządu	115
4.2.2. System oceniania i opiniowania służbowego w Biurze Ochrony Rządu	119
4.3. Zabezpieczenie socjalne w Biurze Ochrony Rządu	120
4.3.1. Świadczenia związane z pełnieniem służby	120
4.3.2. Inne świadczenia i należności w przypadku zwolnienia ze służby	131
5. PRAGMATYKA KADROWA W SŁUŻBIE WIĘZIENNEJ (<i>Ryszard Szynowski</i>)	141
5.1. Zadania i struktura Służby Więziennej	141
5.2. Nabór i przebieg służby funkcjonariuszy Służby Więziennej	144
5.2.1. Nabór do Służby Więziennej	144
5.2.2. Warunki pełnienia służby	146
5.2.3. Korpusy i stopnie Służby Więziennej	152
5.2.4. Obowiązki i prawa funkcjonariuszy	155
5.2.5. Odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy	158
5.3. Uposażenie i inne świadczenia pieniężne funkcjonariuszy	160
5.4. Zakwaterowanie funkcjonariuszy	165
5.5. Kształcenie i doskonalenie kadr Służby Więziennej	167
ZAKOŃCZENIE (<i>Ryszard Szynowski</i>)	173
BIBLIOGRAFIA (<i>Ryszard Szynowski</i>).....	175

WSTĘP

Skuteczne zapewnienie bezpieczeństwa państwa w dużej mierze zależy również od umiejętnego przygotowania, a następnie racjonalnego wykorzystania zasobów ludzkich. Obecny system obronny państwa nie mógłby funkcjonować bez odpowiednich zasobów, w których najistotniejszą rolę pełnią ludzie. Współcześnie ludzie są bowiem postrzegani jako strategiczne zasoby każdej organizacji. To oni decydują o wykorzystaniu jej zasobów finansowych i materialnych, dostarczają nowych pomysłów, inspirują do podejmowania konkurencyjnych działań i potrafią rozwiązywać powstające problemy.

Teoria zarządzania zasobami ludzkimi (ZZL) wyróżnia kapitał ludzki spośród innych zasobów współczesnych organizacji oraz nadaje funkcjom i procedurom zarządzania szczególny charakter. Podstawowym atrybutem ZZL jest traktowanie zasobów ludzkich jako najcenniejszego kapitału organizacji i bezpośrednie powiązanie strategii rozwoju organizacji z procesami strategicznego rozstrzygnięcia spraw personalnych. Realizacji tego służy właściwy klimat i kultura organizacji, a także oparta na jasnych i przejrzystych procedurach spójna polityka personalna, gwarantująca optymalne wykorzystanie potencjału intelektualnego i zawodowego pracowników oraz realizację ich osobistych aspiracji i ambicji zawodowych w pełnej identyfikacji z celami organizacji¹.

Ze względu na specyfikę formacji i służb mundurowych², wynikającą z wykonywanych zadań, a tym samym ustalony sposób kierowania, nie można pozwolić sobie na swobodne dobieranie metod zarządzania zasobami osobowymi przez przełożonych poszczególnych szczebli. Dlatego w celu zapewnienia jednorodności działań z zakresu ZZL w formacjach mundurowych oparte są one na tak zwanej pragmatyce kadrowej. Pragmatyka ta obejmuje przepisy regulujące prawa i obowiązki funkcjonariuszy służb mundurowych, przebieg służby i świadczenia dla funkcjonariuszy oraz członków ich rodzin, a także zaopatrzenie emerytalne³. W pierwszej części niniejszego opracowania autorzy przedstawili zatem przepisy regulujące zarządzanie zasobami funkcjonariuszy wybranych formacji w zakresie: zasad powoływania do pełnienia służby, jej przebiegu i zwalniania ze służby oraz zasad otrzymywania świadczeń i należności.

Pragmatyka służb mundurowych ulega ciągłym zmianom stosownie do zmian wynikających z zadań i organizacji samych służb mundurowych. Obserwowana zmiana prawa regulującego funkcjonowanie służb mundurowych powoduje, że

---

¹ M. Armstrong, *Zarządzanie zasobami ludzkimi*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2000.

² Ze względu na znaczny obszar tematyki, w pierwszej części przedstawiono pragmatykę następujących formacji mundurowych: Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Biura Ochrony Rządu oraz Służby Więziennej.

³ Pragmatyka – przepisy określające prawa i obowiązki pracowników związane z wykonywaniem czynności służbowych, zwłaszcza w urzędach państwowych. *Słownik języka polskiego*, red. nauk. M. Szymczak, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1990, t. II, s. 907.

unormowania z tego zakresu stają się często nieaktualne już w dacie wydania podręcznika. Wobec tego autorzy przedstawili podstawy funkcjonowania służb mundurowych, uwzględniając stan prawny na dzień 31 grudnia 2009 r.

Staraniem autorów niniejsza praca zawiera ogólnie dostępne informacje, które nie są objęte klauzulami informacji niejawnych, a oparcie się na źródłach prawa powoduje, że problematyka staje się bardziej dostępna dla szerszego grona czytelników, tym samym dostarcza wiedzy z omawianego zakresu studentom Akademii Obrony Narodowej. Autorzy mają nadzieję, że poprzez sposób ujęcia omawianych zagadnień, opracowanie będzie także pomocą dla wszystkich, którzy w pracy zawodowej mają lub będą mieć do czynienia z zarządzaniem zasobami ludzkimi w formacjach i służbach mundurowych.

1. PRAGMATYKA KADROWA W POLICJI

1.1. Zadania i struktura i Policji

Zmiany społeczno-polityczne po 1989 r. objęły również organy ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. W dniu 6 kwietnia 1990 r. Sejm uchwalił pakiet ustaw policyjnych, w tym zwłaszcza ustawę o Policji, która w latach 1990–2009 nowelizowana była 74 razy. Policja zaczęła ewoluować w kierunku modelu mieszanego (o zdecentralizowanych w dużym stopniu strukturach terenowych) oraz organu administracji zespolonej spełniającej funkcję wykonawczą wobec organów administracji rządowej. W ustawie o Policji przywrócono podstawową zasadę działania jej przedwojennej poprzedniczki – apolityczność oraz filozofię postępowania, zakładającą współpracę ze społeczeństwem zamiast konfrontacji z nim.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹ reguluje dwa zasadnicze obszary: organizację i działalność Policji jako państwowej organizacji sprawującej wiodącą rolę w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego w państwie prawa oraz pragmatykę służby policjantów – ich prawa i obowiązki w państwie demokratycznym. Zgodnie z treścią art. 1 wymienionej ustawy, Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją, służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Do podstawowych zadań Policji należy:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym, a także współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;
- nadzór nad strażami gminnymi (miejskimi) oraz nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach;
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych;

---

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 ze zm. Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 57, poz. 390, Nr 120, poz. 818, Nr 140, poz. 981 i Nr 165, poz. 1170, z 2008 r. Nr 86, poz. 521, Nr 171, poz. 1065 i Nr 237, poz. 1651 oraz z 2009 r. Nr 22, poz. 120.

– współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;

– gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji kryminalnych;

– prowadzenie bazy danych zawierającej informacje o wynikach analizy kwasu dezoksyrybonukleinowego (DNA)².

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego ustanowiony został Komendant Główny Policji, podległy Ministrowi Spraw Wewnętrznych³. Komendant Główny Policji jest także przełożonym wszystkich policjantów. Komendanta Głównego Policji powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Organami administracji rządowej na obszarze województwa są:

– wojewoda przy pomocy komendanta wojewódzkiego Policji działającego w jego imieniu albo komendant wojewódzki Policji działający w imieniu własnym;

– komendant powiatowy (miejski) Policji;

– komendant komisariatu Policji.

Komendanta wojewódzkiego Policji powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego Policji złożony po zasięgnięciu opinii wojewody. Komendanta powiatowego (miejskiego) Policji powołuje i odwołuje komendant wojewódzki Policji, po zasięgnięciu opinii starosty. Komendanta komisariatu Policji powołuje i odwołuje komendant powiatowy (miejski) Policji po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) lub wójtów. Opiniowanie to nie dotyczy komendanta komisariatu specjalistycznego.

Policja jest największą służbą podległą ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy, Policja składa się z następujących rodzajów służb: kryminalnej, prewencyjnej i wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym. Na podstawie art. 4 ust. 4 ustawy Komendant Główny Policji, za zgodą ministra właściwego do spraw wewnętrznych, powołał dodatkowe służby: śledczą⁴ oraz lotnictwo policji⁵, określając

---

² Ustawa o Policji nie jest jedynym aktem prawnym określającym zadania Policji, wiele obowiązków i zadań Policji wynika bowiem z innych ustaw, jak np.: ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i imienia, ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie kłeski żywiołowej, ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym, ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach.

³ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1548 ze zm.).

⁴ Zarządzenie nr 1 Komendanta Głównego Policji z 29 lutego 2000 r. w sprawie powołania oraz określenia organizacji, zakresu działania i właściwości terytorialnej służby śledczej (Dz. Urz. KGP Nr 2, poz. 15 i 16, z 2002 r. Nr 10, poz. 63, z 2003 r. Nr 5, poz. 9 oraz Nr 12, poz. 62).

⁵ Zarządzenie nr 1158 Komendanta Głównego Policji z 17 października 2005 r. w sprawie powołania oraz określenia organizacji, zakresu działania i właściwości terytorialnej służby Lotnictwo Policji (Dz. Urz. KGP Nr 17, poz. 117).

ich właściwość terytorialną, organizację i zakres działania. W skład Policji wchodzi ponadto: policja sądowa, Wyższa Szkoła Policji, ośrodki szkolenia, szkoły policyjne, wyodrębnione oddziały prewencji, pododdziały antyterrorystyczne.

Ustawa o Policji daje prawo Komendantowi Głównemu Policji do tworzenia jednostek badawczo-rozwojowych, jednakże do chwili obecnej nie utworzono żadnej tego typu jednostki. Przewiduje się, że pierwsza jednostka badawczo-rozwojowa utworzona zostanie w wyniku przekształcenia Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Głównej Policji.

Liczbę etatów Policji określa ustawa budżetowa. W latach 2003–2009 dla jednostek organizacyjnych Policji ustawa przewidywała 103 309 etatów. Na wniosek samorządów lokalnych liczba etatów Policji w rewirach dzielnicowych i posterunkach Policji może zostać zwiększona. Komendant Główny Policji jest zobowiązany do rozdzielania liczby etatów Policji według niżej wymienionych wartości procentowych:

- co najmniej 87,3% przeznaczają dla komend wojewódzkich Policji, powiatowych (miejskich, rejonowych) Policji oraz komisariatów i komisariatów specjalistycznych Policji;
- do 7% przeznaczają dla oddziałów prewencji Policji, samodzielnych pododdziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów antyterrorystycznych Policji;
- do 2% przeznaczają dla Wyższej Szkoły Policji i szkół policyjnych;
- do 3,6% przeznaczają dla Komendy Głównej Policji;
- do 0,1% przeznaczają się na rezerwę etatową Komendanta Głównego Policji.

Organizacja Policji oparta jest w zasadzie na podziale terytorialnym państwa. Ustawa daje jednak możliwość dostosowania jej do lokalnych potrzeb poprzez tworzenie odpowiednich jednostek również dla obszarów mniejszych niż gmina. Natomiast z uwagi na zakres wykonywanych zadań Policja podzielona została na trzy rodzaje służb, którym wyznaczono odrębne zadania.

1.2. Nabór do służby w Policji

Zgodnie z ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji⁶ służbę w tej formacji „(...) pełnić może obywatel polski o nieposzlakowanej opinii, niekarany, korzystający z pełni praw publicznych, posiadający co najmniej średnie wykształcenie oraz zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacjach uzbrojonych, podległych szczególnej dyscyplinie służbowej, której gotów jest się podporządkować” (art. 25 ust. 1). Jednakże „(...) Komendant wojewódzki Policji może wyrazić zgodę na przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji kandydata, który nie ma wy-

---

⁶ Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 ze zm. Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 57, poz. 390, Nr 120, poz. 818, Nr 140, poz. 981 i Nr 165, poz. 1170, z 2008 r. Nr 86, poz. 521, Nr 171, poz. 1065 i Nr 237, poz. 1651 oraz z 2009 Nr 22, poz. 120.

kształcenia średniego, jeżeli w toku postępowania kwalifikacyjnego stwierdzono, że kandydat wykazuje szczególne predyspozycje do służby w Policji”(art. 25 ust. 2).

Kandydat do służby powinien zatem posiadać: obywatelstwo polskie, nieposzlakowaną opinię, co najmniej średnie wykształcenie (wyjątek stanowi służba w oddziałach prewencji), zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacjach uzbrojonych. Ponadto powinien korzystać w pełni z praw publicznych oraz nie być karany. Przyjęcie do służby w Policji może nastąpić po odbyciu zasadniczej służby wojskowej albo po przeniesieniu do rezerwy (obwarowanie to nie dotyczy kobiet).

Celem procesu doboru do służby jest potwierdzenie, czy kandydat spełnia wymienione wymogi, oraz wybór najlepszych spośród kandydatów, którzy pozytywnie przeszli postępowanie kwalifikacyjne i posiadają określone preferencje⁷. Informacje o terminach rozpoczęcia tego procesu oraz o miejscu składania wymaganych dokumentów podawane są w gazetach ogólnopolskich, prasie policyjnej, na stronach internetowych komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji, Komendy Głównej Policji oraz w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy.

Przełożonym właściwym w sprawach postępowania kwalifikacyjnego w ramach doboru do Policji jest komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji i Komendant Główny Policji. Zadania i czynności służbowe w zakresie postępowania kwalifikacyjnego realizowane są przez:

- komórki do spraw doboru w Komendzie Głównej Policji, komendach wojewódzkich (Stołecznej) Policji;
- szkoły Policji, w zakresie wyznaczonych etapów postępowania kwalifikacyjnego;

---

⁷ Podstawy prawne regulujące dobór do Policji stanowią: ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631 ze zm.), rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 sierpnia 2007 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. U. Nr 170, poz. 1202), rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lipca 1991 r. w sprawie właściwości i trybu postępowania komisji lekarskich podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych (Dz. U. Nr 79, poz. 349 ze zm.), decyzja nr 478 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 września 2005 r. w sprawie prowadzenia badań psychologicznych testem MultiSelect osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji oraz oceny tych badań (Dz. Urz. KGP Nr 15, poz. 110), decyzja nr 744 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 października 2007 r. w sprawie wprowadzenia kryteriów oceny sprawności fizycznej osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. Urz. KGP Nr 19, poz. 141), decyzja nr 746 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 października 2007 r. w sprawie przeprowadzenia wywiadu zorganizowanego wobec osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji oraz oceny wyników wywiadu (Dz. Urz. KGP Nr 19, poz. 143), decyzja nr 766 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 października 2007 r. w sprawie wprowadzenia kryteriów oceny sprawności fizycznej poborowych ubiegających się o przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji (Dz. Urz. KGP Nr 20, poz. 147), decyzja nr 919 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 grudnia 2007 r. w sprawie poborowych powoływanych w 2008 r. do odbycia służby kandydackiej w oddziałach prewencji Policji (Dz. Urz. KGP z 2008 r. Nr 1, poz. 11 ze zm.), decyzja nr 164 Komendanta Głównego Policji z dnia 19 marca 2008 r. w sprawie prowadzenia centralnego zbioru informacji o osobach ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. Urz. KGP Nr 6, poz. 44).

- komórki do spraw ochrony informacji niejawnych w jednostkach organizacyjnych Policji, w zakresie postępowania sprawdzającego przeprowadzanego na podstawie ustawy z dnia 22 grudnia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych;
- wojewódzkie komisje lekarskie podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Postępowanie kwalifikacyjne obejmuje następujące elementy:

- złożenie przez kandydata wymaganych dokumentów i ich ocena w zakresie zgodności z wymaganiami zawartymi w ogłoszeniu;
- rozmowa wstępna przedstawiciela komórki do spraw doboru komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji z kandydatem;
- sprawdzenie w ewidencjach, rejestrach i kartotekach prawdziwości danych zawartych w dokumentach;
- przeprowadzenie testu wiedzy oraz ocena sprawności fizycznej kandydata;
- przeprowadzenie testu psychologicznego określającego predyspozycje intelektualne oraz osobowościowe kandydata;
- przeprowadzenie wywiadu zorganizowanego oceniającego umiejętność formułowania myśli, nawiązywania i podtrzymywania kontaktu, autoprezentację kandydata, a także ustalenie motywacji kandydata do służby w Policji;
- postępowanie sprawdzające przeprowadzane w celu potwierdzenia nieposzlakowanej opinii kandydata do służby;
- ustalenie przez komisję lekarską, podległą ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, zdolności fizycznej i psychicznej kandydata do służby;
- zatwierdzenia przez przełożonego właściwego w sprawie postępowania kwalifikacyjnego listy kandydatów.

Postępowanie kwalifikacyjne rozpoczyna się w momencie opublikowania przez Komendanta Głównego Policji ogłoszenia o rozpoczęciu doboru do służby w Policji. Ogłoszenie to określa terminy i liczbę osób przyjmowanych do służby w jednostkach organizacyjnych Policji. Publikowane jest w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym oraz na stronie internetowej Komendy Głównej Policji.

Po ukazaniu się ogłoszenia Komendant Główny Policji, komendanci wojewódzcy (Stołeczny) Policji publikują ogłoszenia o rozpoczęciu postępowania kwalifikacyjnego na obszarze terytorialnego zasięgu działania. Ogłoszenia te zawierają m.in.:

- wskazanie jednostek Policji, do których będą przyjmowani kandydaci;
- wymagania określone w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji;
- preferencje w stosunku do kandydatów w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych;
- określenie terminu i miejsca składania dokumentów;
- wskazanie miejsca, w którym można pobrać kwestionariusz osobowy i ankietę bezpieczeństwa.

W toku postępowania kwalifikacyjnego kandydat składa w komórce do spraw doboru w komendzie wojewódzkiej (Stołecznej) Policji następujące dokumenty:

- podanie o przyjęcie do służby;

- wypełniony kwestionariusz osobowy kandydata do służby;
- napisany odręcznie życiorys;
- kserokopie świadectw pracy lub służby z poprzednich miejsc pracy lub służby, jeżeli wcześniej kandydat do służby pozostawał w stosunku pracy lub w służbie,
- kserokopie dokumentów potwierdzających posiadane wykształcenie i kwalifikacje zawodowe;
- wypełnioną ankietę bezpieczeństwa osobowego, o której mowa w ustawie z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych;
- książeczkę wojskową, jeżeli kandydat do służby jest objęty ewidencją wojskową;
- informację o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego;
- inne, jeżeli ich złożenie jest określone w ogłoszeniu.

Złożone dokumenty podlegają ocenie przez komórki do spraw doboru pod względem ich zgodności z wymaganiami zawartymi w ogłoszeniu. Prawdziwość danych zawartych w kwestionariuszu osobowym podlega sprawdzeniu w dostępnych Policji kartotekach, rejestrach i ewidencjach. Jeśli dokumenty są kompletne oraz potwierdzono dane zawarte w kwestionariuszu osobowym, kandydat zostaje zakwalifikowany do rozmowy wstępnej. Podanie niepełnych danych może być powodem przedłużenia postępowania kwalifikacyjnego lub jego przerwania i zakończenia. Zatajenie lub podanie nieprawdziwych danych stanowi podstawę do przerwania i zakończenia postępowania kwalifikacyjnego, a także odmowy przyjęcia do służby w Policji. Ankietę bezpieczeństwa osobowego oraz świadectwa pracy lub służby z poprzednich miejsc pracy lub służby kandydat składa w toku postępowania kwalifikacyjnego, w wyznaczonym terminie. „Kwestionariusz osobowy kandydata do służby w Policji” oraz „Ankietę bezpieczeństwa osobowego” udostępniają komendy wojewódzkie Policji (Komenda Stołeczna Policji) oraz komendy powiatowe Policji (komendy miejskie Policji)⁸.

Kolejnym etapem postępowania jest rozmowa wstępna. Rozmowę wstępną przeprowadza pracownik komórki do spraw doboru celem poinformowania kandydata o dalszych etapach postępowania, terminach ich realizacji oraz ewentualnych procedurach po pozytywnym zakończeniu procesu doboru. Rozmowa ta nie ma charakteru selekcyjnego, lecz jedynie informacyjny. W trakcie rozmowy wstępnej kandydat uzyskuje informację o terminie realizacji dwóch następnych etapów postępowania kwalifikacyjnego: testu wiedzy i oceny sprawności fizycznej. Kandydat powinien stawić się w wyznaczonej, jednej z pięciu, szkole policyjnej (Katowice, Legionowo, Piła, Słupsk, Szczytno), gdzie poddany zostanie, w ciągu jednego dnia, obu etapom tego postępowania. Etapy te mają charakter rankingowo-selekcyjny. Przeprowadzenie pierwszego etapu (test wiedzy) warunkuje dopuszczenie do następnego (oceny sprawności fizycznej).

---

⁸ Formularze te są również dostępne na stronie internetowej Komendy Głównej Policji – www.policja.pl.

Test z zakresu wiedzy o społeczeństwie składa się z 40 pytań. Do każdego z pytań zaproponowano cztery odpowiedzi, z których tylko jedna jest prawidłowa. Za każdą poprawną odpowiedź można uzyskać 1 punkt. Maksymalna liczba punktów możliwych do uzyskania równa jest 40. W teście sprawdzane są dziedziny wiedzy dotyczące Konstytucji RP, funkcjonowania administracji publicznej, bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym m.in.:

- prawa człowieka,
- obowiązki obywatela,
- źródła prawa,
- organy kontroli państwowej i ochrony praw,
- ustawa o Policji,
- organy ścigania,
- organy administracji publicznej.

Po przeprowadzonym teście wiedzy kandydat, w tym samym dniu, zostaje poddany testowi sprawności fizycznej. Test ten polega na pokonaniu sprawnościowego toru przeszkód w określonym czasie. Wyniki zostają przeliczone w systemie punktowym. Test zostaje zaliczony, jeśli kandydat uzyska czas określony jako minimalny do jego zaliczenia, wynoszący – 1 min 45 s. Tor przeszkód oraz normy czasowe, przeliczane na punkty, są jednakowe zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn.

Przystępując do testu sprawności fizycznej, kandydat musi mieć przy sobie zaświadczenie lekarskie dopuszczające do wykonywania ćwiczeń fizycznych, wydane w terminie nieprzekraczającym 14 dni do dnia przystąpienia do testu sprawnościowego, a także dowód osobisty, strój i obuwie sportowe.

Po zaliczeniu testu sprawności fizycznej kandydat zostaje poddany testowi psychologicznemu, przeprowadzanemu w terminie wyznaczonym przez komórkę do spraw doboru właściwej komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji. Test psychologiczny przeprowadzany jest przez psychologa metodą MultiSelect i składa się z dwóch części: indywidualnego badania kandydata przed komputerem oraz rozmowy. Uzyskane wyniki porównywane są z profilem wymagań kandydata do służby w Policji, który opracowany został przez ekspertów. Za test psychologiczny kandydat może uzyskać od 0 do 60 punktów. W trakcie testu sprawdzane są:

- zdolności intelektualne, w tym m.in.: inteligencja werbalna i niewerbalna, twórczość i oryginalność w myśleniu, systemowe spostrzeganie problemów, pamięć i spostrzeganie;
- zachowania społeczne, podstawowe umiejętności interpersonalne, w tym m.in.: motywacja do pracy z ludźmi, zdolność porozumiewania się i wywierania wpływu, empatia, umiejętność konstruktywnego rozwiązywania konfliktów;
- stabilność, cechy osobowości: odporność na trudne sytuacje zawodowe, zdolność samokrytycyzmu i samokontroli, wiara we własne kompetencje i możliwości;
- postawa w pracy, czyli grupa kompetencji decydujących o efektywności pracownika, w tym m.in.: łatwość działań zewnętrznych, zdolność podporządkowania się, dokładność wykonywania zadań, utożsamianie się z rolą zawodową.

Pozytywny wynik testu psychologicznego, tj. spełnienie określonych wymagań w aspekcie osobowościowo-intelektualnym, umożliwia kandydatowi przystąpienie do kolejnego z etapów, czyli wywiadu zorganizowanego.

Należy wskazać, że rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 sierpnia 2007 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji nie określa jednoznacznie kolejności przeprowadzania testów: wiedzy, sprawności fizycznej oraz psychologicznego. Istnieje zatem możliwość przeprowadzenia testu psychologicznego przed testem wiedzy i oceną sprawności fizycznej.

Kolejnym etapem postępowania kwalifikacyjnego jest wywiad zorganizowany. Umożliwia on dokonanie oceny cech, bądź kompetencji wymaganych w służbie w Policji. Wywiad zorganizowany obejmuje następujące obszary: motywację do podjęcia służby w Policji, autoprezentację, umiejętność formułowania myśli, nawiązanie i podtrzymanie kontaktu, współpracę i współdziałanie w grupie.

Wywiad zorganizowany prowadzony jest przez zespół składający się co najmniej z dwóch osób, w tym przedstawiciela komórki organizacyjnej do spraw doboru kandydatów do służby oraz funkcjonariusza Policji, powołany przez komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji, który wyznacza przewodniczącego tego zespołu. W skład zespołu mogą wchodzić także przedstawiciele właściwych rzeczowo służb Policji oraz psycholog. Każdy z członków zespołu ocenia w systemie punktowym, według opracowanych kryteriów, odpowiedzi udzielone przez kandydata. Zadawane pytania wybierane są z przygotowanej wcześniej bazy pytań.

W ramach procedury doboru do Policji prowadzone jest postępowanie sprawdzające. Kandydat składa w komendzie wojewódzkiej Policji (Komendzie Stołecznej Policji) wypełnioną „Ankieta bezpieczeństwa osobowego” dopiero po zaliczeniu testu wiedzy ogólnej oraz testu sprawności fizycznej. Złożenie wypełnionej ankiety bezpieczeństwa osobowego rozpoczyna proces postępowania sprawdzającego, o którym mowa w ustawie z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych⁹. Postępowanie ma na celu ustalenie, czy kandydat może uzyskać dostęp do informacji niejawnych, potwierdzony „poświadczeniem bezpieczeństwa”. Nieuzyskanie takiego dostępu jest równoznaczne z zakończeniem postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do kandydata, gdyż policjant w toku realizowanych czynności służbowych niejednokrotnie ma dostęp do informacji niejawnych i prawo takiego dostępu musi być potwierdzone udokumentowanymi procedurami. Postępowanie sprawdzające prowadzą wyspecjalizowane komórki do spraw ochrony informacji niejawnych. Jest to proces czasochłonny.

Pozytywny wynik wywiadu zorganizowanego daje podstawę do skierowania kandydata do kolejnego etapu postępowania kwalifikacyjnego, jakim jest ustalenie przez komisję lekarską (podległą ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych)

---

⁹ Tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631.

zdolności fizycznej i psychicznej kandydata do służby w Policji¹⁰. W ramach tego etapu kandydat poddany zostaje specjalistycznym badaniom lekarskim. Pozytywne orzeczenie komisji lekarskiej warunkuje umieszczenie kandydata spełniającego warunki przyjęcia do służby w Policji na tzw. liście rankingowej.

System punktowy umożliwia, na podstawie tzw. punktowanych etapów postępowania (test wiedzy, test sprawności fizycznej, test psychologiczny, wywiad zorganizowany) oraz preferencji zawartych w ogłoszeniu, stworzenie listy kandydatów, którzy pozytywnie ukończyli wszystkie etapy postępowania kwalifikacyjnego. Kolejność kandydatów na liście ustalona jest na podstawie łącznej liczby uzyskanych przez nich punktów.

Maksymalna liczba punktów możliwych do uzyskania przez kandydata do służby w Policji w ramach systemu punktowego wynosi 218 (przez kandydata nieposiadającego średniego wykształcenia, ubiegającego się o przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji – 208). W etapach postępowania kwalifikacyjnego ocenianych w systemie punktowym kandydat może uzyskać:

1) za test wiedzy – 40 punktów;

2) za test sprawności fizycznej – 40 punktów (minimalna liczba punktów umożliwiająca zaliczenie testu wynosi 21, a punkty przyznawane są na podstawie czasu uzyskanego przez kandydata, według określonych przedziałów czasowych);

3) za test psychologiczny – 60 punktów (jeśli wynik testu otrzymany przez kandydata nie spełnia kryteriów psychologicznych dopasowania do wymagań, uznaje się go za negatywny). Jeśli kandydat uzyska pozytywny wynik testu, to jego wynik jest przeliczany na punkty. Za każdą cechę w badanych obszarach można otrzymać od 0 do 3 punktów, a uzyskane punkty są sumowane;

4) za wywiad zorganizowany – 60 punktów.

Procentowy udział wyników poszczególnych punktowanych etapów postępowania kwalifikacyjnego w ogólnej liczbie możliwych do uzyskania punktów, przedstawia się zatem następująco:

- test wiedzy – 20%, tj. 40 punktów,
- test sprawności fizycznej – 20%, tj. 40 punktów,
- test psychologiczny – 30%, tj. 60 punktów,
- wywiad zorganizowany – 30%, tj. 60 punktów.

Kandydatowi do służby w Policji przyznaje się dodatkowo punkty za preferencje w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych:

- wykształcenie średnie – 10 punktów,
- wykształcenie licencjackie – 12 punktów,
- wykształcenie wyższe – 14 punktów,
- wykształcenie wyższe (magister lub równorzędne) o kierunku przydatnym do służby w Policji (prawo, administracja, ekonomia lub informatyka) – 18 punktów.

---

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lipca 1991 r. w sprawie właściwości i trybu postępowania komisji lekarskich podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych (Dz. U. Nr 79, poz. 349, z 1992 r. Nr 83, poz. 425, z 1995 r. Nr 146, poz. 712, z 1996 r. Nr 106, poz. 496).

Kandydatom do służby nieposiadającym średniego wykształcenia, ubiegającym się o przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji dodaje się punkty za preferencje określone w ogłoszeniu według schematu:

- ukończona zasadnicza szkoła zawodowa – 2 punkty,
- ukończone kursy specjalistyczne przydatne z punktu widzenia służby w oddziałach prewencji Policji – od 1 do 2 punktów (przyznając punkty, uwzględnia się przydatność ukończonych przez kandydata kursów do służby w oddziałach prewencji Policji),
- prawo jazdy kategorii „C” – 1 punkt,
- uprawianie dyscyplin sportowych przydatnych z punktu widzenia służby w oddziałach prewencji Policji – od 1 do 2 punktów (przyznając punkty, uwzględnia się przydatność uprawianych dyscyplin do służby w oddziałach prewencji Policji),
- wzrost co najmniej 175 cm – 1 punkt.

Punkty uzyskane przez kandydata, w poszczególnych punktowanych etapach postępowania kwalifikacyjnego oraz punkty za preferencje są sumowane.

Kandydaci umieszczeni zostają na liście rankingowej, w kolejności uzależnionej od liczby uzyskanych przez nich punktów. Dla kandydatów do służby nieposiadających średniego wykształcenia, ubiegających się o przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji tworzone są odrębne listy rankingowe.

Listę sporządza powołana przez komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji komisja, składająca się z:

- dwóch przedstawicieli komórki organizacyjnej do spraw doboru kandydatów do służby, w tym kierownika tej komórki,
- kierownika komórki organizacyjnej właściwej do spraw kadr Komendy Głównej Policji albo komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji,
- przedstawiciela właściwej rzeczowo służby Policji.

Lista zostaje przedłożona do zatwierdzenia komendantowi wojewódzkiemu (Stołecznemu) Policji, prowadzącemu postępowanie kwalifikacyjne dla kandydatów ubiegających się o przyjęcie do służby, do jednostek organizacyjnych Policji, w danym województwie.

W postępowaniu kwalifikacyjnym, mającym otwarty i konkursowy charakter, wykorzystuje się centralny elektroniczny system ewidencji osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji, tj. Centralny Rejestr Doboru Kandydatów (CRDK). W rejestrze tym gromadzone są informacje: o kandydacie do służby, wynikach uzyskanych w postępowaniu kwalifikacyjnym i statystyczne. Celem CRDK jest ewidencjonowanie wyników i na ich podstawie stworzenie listy osób w zależności od uzyskanych punktów w postępowaniu kwalifikacyjnym oraz przyznanych punktów preferencyjnych. Po złożeniu wymaganych w ogłoszeniu dokumentów następuje:

- rejestracja kandydata w CRDK,
- przydzielenie identyfikatora,
- wyznaczenie terminu i miejsca testu wiedzy ogólnej i testu sprawności fizycznej oraz szkoły Policji, w której testy te zostaną przeprowadzone,
- ewidencjonowanie wyników etapów postępowania kwalifikacyjnego.

Po zakończeniu wszystkich etapów postępowania kwalifikacyjnego zostaje utworzona lista rankingowa, zawierająca nazwiska osób w kolejności od największej do najmniejszej liczby uzyskanych punktów. Informacja ta zostaje także opublikowana na stronie internetowej KGP, na której zamiast nazwisk umieszczone zostaną identyfikatory CRDK. Na liście rankingowej zostają umieszczone identyfikatory tylko tych osób, które zakończyły pozytywnie wszystkie etapy postępowania kwalifikacyjnego (odpowiednio dla każdego województwa).

1.3. Przebieg służby w Policji

Stosunek służbowy policjanta powstaje w drodze mianowania na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do służby w Policji. Osobę zgłaszającą się do podjęcia służby mianuje się policjantem, w służbie przygotowawczej na okres trzech lat. Po upływie okresu służby przygotowawczej i uzyskaniu opinii służbowej, stwierdzającej przydatność do służby, policjant zostaje mianowany na stałe. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi kwalifikacjami policjanta właściwy przełożony może skrócić okres jego służby przygotowawczej albo zwolnić go z odbywania tej służby.

Mianowanie lub powołanie na stanowisko służbowe jest uzależnione od wykształcenia, uzyskania określonych kwalifikacji zawodowych, a także stażu służby¹¹. Przed rozpoczęciem służby funkcjonariusze służb mundurowych składają ślubowanie. Policjant składa ślubowanie według następującej roty: *Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków policjanta, ślubuję: służyć wiernie Narodowi, chronić ustanowiony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny, strzec bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli, nawet z narazieniem życia. Wykonując powierzone mi zadania, ślubuję pilnie przestrzegać prawa, dochować wierności konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, przestrzegać dyscypliny służbowej oraz wykonywać rozkazy i polecenia przełożonych. Ślubuję strzec tajemnicy państwowej i służbowej, a także honoru, godności i dobrego imienia służby oraz przestrzegać zasad etyki zawodowej*¹².

Istotnym elementem procesu zarządzania zasobami ludzkimi w służbach mundurowych jest system szkolenia i doskonalenia zawodowego.

---

¹¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowiskach służbowych oraz warunków ich mianowania na wyższe stanowiska służbowe (Dz. U. z 2007 r. Nr 123, poz. 857 ze zm.).

¹² Art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.

1.3.1. System szkolenia i doskonalenia zawodowego w Policji

Działalność z zakresu szkolenia i doskonalenia zawodowego policjantów realizowana jest przede wszystkim na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji i aktów prawnych wydanych na jej podstawie¹³. Podstawowym dokumentem systemowym, wyznaczającym kierunki działalności szkoleniowej w Policji, jest zatwierdzona przez Komendanta Głównego Policji i wdrożona do realizacji w kwietniu 2007 r. „Strategia szkolnictwa policyjnego na lata 2007–2009”. W dokumencie, opracowanym na podstawie diagnozy pozycji strategicznej szkolnictwa policyjnego oraz wyznaczonych przez Komendanta Głównego Policji priorytetów, określono: cele strategiczne, system monitoringu ich wykonania (ze szczególnym uwzględnieniem planowania i sprawozdawczości), zagrożenia w realizacji Strategii.

Jako cele strategiczne wyznaczono:

- wypracowanie efektywnego systemu doboru oraz poprawę poziomu przygotowania nauczycieli policyjnych do realizacji zadań dydaktycznych;
- dostosowywanie oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb organizacji oraz oczekiwań policjantów i pracowników Policji;
- zwiększenie liczby absolwentów szkolenia zawodowego podstawowego;
- poprawę standardu bazy kwaterunkowej i dydaktycznej jednostek szkoleniowych Policji, niezbędnej do realizacji szkolenia i doskonalenia zawodowego;
- zwiększenie roli doskonalenia zawodowego w procesie podnoszenia kwalifikacji zawodowych policjantów;
- doskonalenie rozwiązań systemowych w obszarze szkolenia i doskonalenia zawodowego.

Obowiązujący system szkolenia i doskonalenia zawodowego policjantów został ukształtowany ustawą z dnia 21 lipca 2006 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw¹⁴, która określiła dwustopniowy system uzyskiwania przez policjantów kwalifikacji zawodowych (art. 34 ust. 3 ustawy), po ukończeniu odpowiednio: szkolenia zawodowego podstawowego oraz szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych. Oba poziomy uzupełniane są doskonaleniem zawodowym.

Od 1 lutego 2006 r. zadania związane ze szkoleniem i doskonaleniem zawodowym policjantów koordynuje Wydział Organizacji i Koordynacji Szkolenia oraz Wydział Programowo-Metodyczny Biura Kadr i Szkolenia Komendy Głównej

---

¹³ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji (Dz. U. Nr 126, poz. 877 ze zm.), rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie mianowania policjantów na stopnie policyjne (Dz. U. Nr 145, poz. 1017), decyzja nr 155 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie wprowadzenia do użytku służbowego Instrukcji o przeprowadzaniu testu sprawności fizycznej dla policjantów (Dz. Urz. KGP Nr 9, poz. 55 ze zm.), decyzja nr 713 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 grudnia 2005 r. w sprawie szkolenia strzeleckiego policjantów (Dz. Urz. KGP z 2006 r. Nr 3, poz. 97 ze zm.).

¹⁴ Dz. U. z 2006 r. Nr 158, poz. 1122.

Policji. Biuro zostało utworzone na podstawie rozkazu organizacyjnego nr 10/06 Komendanta Głównego Policji z 19 stycznia 2006 r. Działalność szkoleniowa w Policji prowadzona jest w:

- Wyższej Szkole Policji w Szczytnie (WSPol.),
- Centrum Szkolenia Policji w Legionowie (CSP),
- Szkole Policji w Pile,
- Szkole Policji w Słupsku,
- Szkole Policji w Katowicach,
- Ośrodku Szkolenia Policji w Łodzi, z siedzibą w Sieradzu,
- Ośrodku Szkolenia Policji w Gdańsku,
- Ośrodku Szkolenia Policji w Poznaniu.

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie została utworzona na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1990 r. w sprawie utworzenia Wyższej Szkoły Policji oraz zniesienia Akademii Spraw Wewnętrznych¹⁵. Obecnie funkcjonuje ona jako:

- publiczna szkoła wyższa – uczelnia służb państwowych na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym¹⁶ i w tym zakresie nadzorowana jest przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych;
- jednostka organizacyjna Policji, na podstawie ustawy o Policji, podlegająca w tym zakresie Komendantowi Głównemu Policji.

Szczegółowe rozwiązania dotyczące struktury organizacyjnej szkół policyjnych (SP) określają komendanci tych szkół, natomiast ośrodków szkolenia Policji (OSP) – komendanci wojewódzcy Policji.

Policja dysponuje ogólnie 5609 miejscami szkoleniowymi. Ze względu na prowadzone remonty bazy szkoleniowej w 2008 r. jednostki szkoleniowe Policji dysponowały średnio 5508 czynnymi miejscami szkoleniowymi (w ciągu roku liczba ta wahała się od 5314 do 5585), które były wykorzystywane przede wszystkim na realizację szkoleń zawodowych oraz centralnego doskonalenia zawodowego. Ponadto należy nadmienić, iż Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie swoją bazę kwaterunkową wykorzystuje również do realizacji zadań jako uczelnia wyższa. Pozostałe, występujące czasowo wolne miejsca szkoleniowe wykorzystywano do realizacji innych przedsięwzięć doskonalenia zawodowego, w tym doskonalenia lokalnego.

Wykonując upoważnienie ustawowe, zawarte w art. 34 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, w dniu 19 czerwca 2007 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podpisał rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji¹⁷. Rozporządzenie to określa szczegółowe warunki odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji, uwzględniając rodzaje szkoleń oraz doskonalenia zawodowego, formy, warunki i tryb ich odbywania,

---

¹⁵ Dz. U. z 1990 r. Nr 64, poz. 373.

¹⁶ Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365.

¹⁷ Dz. U. z 2007 r. Nr 126, poz. 877 ze zm.

organizację i sposób ich prowadzenia, a także nadzór nad ich realizacją. Wejście w życie powyższego aktu prawnego skutkowało między innymi: wprowadzeniem jednolitego programu szkolenia podstawowego dla wszystkich nowo przyjętych policjantów oraz wprowadzeniem jednostopniowego szkolenia dla absolwentów szkół wyższych. Zgodnie z § 10 ust. 1 wymienionego rozporządzenia, bezpośrednio po przyjęciu do służby, policjanta kieruje się na szkolenie podstawowe. Objęci są nim wszyscy nowo przyjęci funkcjonariusze, niezależnie od posiadanego wykształcenia i profilu doświadczeń zawodowych. Szkolenie to jest jedynym obowiązkowym szkoleniem zawodowym i przygotowuje do wykonywania zadań służbowych na stanowiskach, na których są wymagane kwalifikacje zawodowe podstawowe¹⁸. Podlegają mu także policjanci w służbie kandydackiej, odbywający bezpośrednio po przyjęciu do tej służby część szkolenia podstawowego, przygotowującą do wykonywania czynności administracyjno-porządkowych, a po ewentualnym ponownym przyjęciu do służby – dalszą część szkolenia, uzupełniającą różnice programowe między odbytym przez nich szkoleniem a szkoleniem podstawowym.

Szkolenie zawodowe dla absolwentów szkół wyższych nie jest szkoleniem obowiązkowym i przygotowuje do wykonywania zadań służbowych na stanowiskach, na których zgodnie z przepisami powołanego wyżej rozporządzenia wymagane są wyższe kwalifikacje zawodowe.

Zarówno program szkolenia zawodowego podstawowego, jak i szkolenia dla absolwentów szkół wyższych – zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 4a ustawy o Policji – określa Komendant Główny Policji.

Wprowadzenie nowelizacją ustawy o Policji dwupoziomowego modelu szkolenia zawodowego policjantów (szkolenie podstawowe i szkolenie dla absolwentów szkół wyższych) zwiększyło rolę doskonalenia zawodowego w procesie kształcenia zawodowego policjantów, które jest komplementarne w stosunku do szkoleń zawodowych.

Doskonalenie zawodowe ma umożliwić, w relatywnie krótkim czasie, reakcję na zdiagnozowaną potrzebę szkoleniową, a jego najistotniejszym celem jest nabywanie, aktualizowanie, rozszerzanie oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności zawodowych, wymaganych przy wykonywaniu przez policjanta zadań i czynności służbowych, a także uzyskanie dodatkowych uprawnień, w tym uprawnień instruktorskich.

Aktualnie w Policji obowiązują trzy rodzaje doskonalenia zawodowego:

– centralne (organizowane przez szkoły policyjne i Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie) w formie kursów specjalistycznych, których programy wprowadzane są do użytku służbowego decyzjami Komendanta Głównego Policji,

---

¹⁸ Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowiskach służbowych oraz warunków ich mianowania na wyższe stanowiska służbowe (Dz. U. z 2007 r. Nr 123, poz. 857 ze zm.).

– lokalne (organizowane przez jednostki i komórki organizacyjne Policji), co daje swobodę kształtowania rodzaju przedsięwzięć i ich treści programowych, w zależności od zidentyfikowanych w tym zakresie potrzeb,

– zewnętrzne (organizowane przez podmioty pozapolicyjne), na które kieruje się policjantów dopiero wówczas, gdy zidentyfikowanych potrzeb szkoleniowych z różnych przyczyn nie można zaspokoić w ramach doskonalenia centralnego lub lokalnego.

Doskonalenie lokalne prowadzi się zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami, dostosowując je do oczekiwań policjantów, komórki organizacyjnej albo jednostki organizacyjnej Policji. Nie określono przy tym zamkniętego katalogu form jego realizacji, a porzeczano jedynie na konieczności prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego i umiejętności strzeleckich policjantów, a także instruktazu niezbędnego do prawidłowego wykonywania zadań i czynności służbowych.

Zgodnie z § 69 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji, nadzór nad realizacją szkoleń oraz doskonalenia centralnego sprawuje Komendant Główny Policji, za pośrednictwem kierownika komórki organizacyjnej właściwej w sprawach szkolenia Komendy Głównej Policji, natomiast nadzór nad realizacją doskonalenia lokalnego – poszczególni komendanci wojewódzcy oraz Stołeczny Policji, Komendant-Rektor Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie i komendanci szkół policyjnych, a w przypadku Komendy Głównej Policji – dyrektorzy biur lub równorzędnych komórek organizacyjnych¹⁹.

W zakresie szkoleń zawodowych oraz centralnego doskonalenia zawodowego przewiduje się:

1) modyfikowanie elementów systemu szkolenia i doskonalenia zawodowego tylko na podstawie przeprowadzonych badań, analiz i ewaluacji (na przykład przeprowadzona na przełomie lat 2007/2008 ewaluacja szkolenia zawodowego podstawowego doprowadziła do zmian w jego programie, polegających na zwiększeniu czasu przeznaczanego na realizowanie ćwiczeń umiejętności zawodowych);

2) wspieranie jednostek szkoleniowych Policji w zakresie:

– metodycznym, poprzez organizowanie cyklicznych warsztatów dotyczących metod kształcenia i oceniania, budowy narzędzi oceny, prowadzenia badania ewaluacyjnego, oceny efektywności szkolenia i wykorzystania narzędzi ewaluacyjnych oraz opracowywania wyników;

– merytorycznym, poprzez przekazywanie wyników ewaluacji szkoleń i kursów specjalistycznych oraz analiz wyników egzaminów końcowych, co pozwala na wskazanie obszarów, które wymagają podjęcia działań naprawczych;

---

¹⁹ W pierwszym kwartale 2009 r., w ramach usprawniania lokalnego doskonalenia zawodowego, w Biurze Kadr i Szkolenia KGP opracowano program kursu specjalistycznego dla organizatorów lokalnego doskonalenia zawodowego, który został wprowadzony do użytku decyzją nr 47 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 lutego 2009 r. Kurs ten pozwolił na pogłębienie wiedzy i nabycie umiejętności z zakresu identyfikowania potrzeb szkoleniowych lokalnego doskonalenia zawodowego, planowania, programowania i organizacji takiego doskonalenia oraz jego oceny i dokumentowania. Ponadto wystąpiono z inicjatywą opracowania „Materiałów pomocniczych do realizacji procesu samokształcenia w ramach doskonalenia zawodowego” oraz zwrócono się do dyrektorów właściwych merytorycznie biur Komendy Głównej Policji o opracowanie wskazanych tematów.

– dobrych praktyk, m.in. poprzez wymianę informacji o kryteriach doboru wewnętrznego na stanowiska dydaktyczne;

3) nadzorowanie organizacji oraz przebiegu procesu szkolenia i centralnego doskonalenia zawodowego, w szczególności poprzez identyfikowanie potrzeb szkoleniowych, zatwierdzanie korekt rocznych planów szkoleń oraz doskonalenia, nadzorowanie przebiegu egzaminów końcowych oraz wizytacje jednostek szkoleniowych;

4) udoskonalenie metodyki opracowywania pakietów egzaminacyjnych na egzaminy końcowe po szkoleniach zawodowych i egzaminy oficerskie.

W zakresie doskonalenia zawodowego realizowanego lokalnie przewiduje się:

– opracowanie wersji elektronicznej (płyta CD) „Materiałów pomocniczych do realizacji procesu samokształcenia w ramach doskonalenia zawodowego” i ich rozesłanie do wszystkich komórek organizacyjnych KGP, komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji, Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie i szkół policyjnych;

– opracowanie projektu programu kursu specjalistycznego dla komórek organizacyjnych realizujących lokalne doskonalenia zawodowe w jednostkach organizacyjnych Policji w zakresie metodyki nauczania;

– upowszechnianie kursów realizowanych w systemie kaskadowym²⁰;

– propagowanie w jednostkach organizacyjnych Policji metod i narzędzi badawczych służących uzyskiwaniu informacji zwrotnej o jakości inicjatyw lokalnego doskonalenia zawodowego;

– dalsze przekazywanie komendom wojewódzkim (Stołecznemu) Policji trzynastu programów kursów specjalistycznych do realizacji w formie doskonalenia lokalnego²¹;

– wdrażanie doskonalenia zawodowego realizowanego za pomocą e-learningu²².

---

²⁰ Decyzją nr 206 z dnia 14 maja 2009 r. Komendant Główny Policji wprowadził program kursu specjalistycznego w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Program skierowany jest do osób zajmujących się tą problematyką, w tym do pełnomocników komendantów wojewódzkich (Stołecznej) Policji i szkół policyjnych do spraw ochrony praw człowieka. Po ukończeniu tego kursu ww. osoby w ramach doskonalenia lokalnego będą przybliżać problematykę dotyczącą zwalczania handlu ludźmi. W podobny sposób realizowany będzie, obecnie w fazie opiniowania, program kursu specjalistycznego w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przestępstw z nienawiści. Kurs ten ma przygotować do prowadzenia doskonalenia zawodowego lokalnego w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przestępstw z nienawiści.

²¹ Zabieg taki ma na celu szybsze zaspokajanie zidentyfikowanych potrzeb szkoleniowych. Prownadzi również do racjonalizacji wydatków związanych z doskonaleniem zawodowym. W komendach wojewódzkich i w Komendzie Stołecznej Policji podjęto prace nad określaniem programów, które mogłyby zostać przejęte w ramach lokalnego doskonalenia zawodowego.

²² Organizowanie spotkań dla autorów kursów e-learningowych, dotyczących skoordynowania działań związanych z procesem projektowania i wdrażania szkoleń dla SEWN, nadzorowanie szkoleń e-learningowych: „Język angielski dla policjantów i wytypowanych pracowników cywilnych w zakresie porozumiewania się” i „Szkolenie dla policjantów i wytypowanych pracowników Policji w zakresie Konwencji Wykonawczej Schengen i Systemu Informacyjnego Schengen”.

1.3.2. System oceniania i opiniowania służbowego w Policji

Spośród służb mundurowych podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych Policja posiada najbardziej rozbudowany model opiniowania służbowego. Podstawy prawne opiniowania służbowego policjantów stanowią: ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji²³ oraz rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 czerwca 2002 r. w sprawie opiniowania służbowego funkcjonariuszy Policji oraz wzoru formularza opinii służbowej²⁴.

Zgodnie z art. 35 ustawy o Policji, policjant podlega okresowemu opiniowaniu służbowemu. Jednocześnie na mocy ustawy Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji określił w rozporządzeniu szczegółowe zasady i tryb okresowego opiniowania służbowego policjantów oraz wzór formularza opinii służbowej, uwzględniając przesłanki opiniowania i jego częstotliwości, kryteria brane pod uwagę przy opiniowaniu, właściwość przełożonych w zakresie wydawania opinii, tryb zapoznawania funkcjonariuszy z opinią służbową oraz tryb wnoszenia i rozpatrywania odwołań od opinii.

Opinie służbowe i zawarte w nich informacje oraz oceny są wykorzystywane w realizacji uprawnień wynikających z następujących przepisów:

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie warunków przyznawania policjantom nagród rocznych, nagród uznaniowych i zapomóg²⁵;

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 września 2002 r. w sprawie szczegółowych praw i obowiązków oraz przebiegu służby policjantów²⁶;

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji²⁷;

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie mianowania policjantów na stopnie policyjne²⁸.

Opiniowanie policjantów ma w szczególności:

- motywować do sprawnego wykonywania zadań i czynności służbowych;
- ustalać przydatność na zajmowanym stanowisku służbowym oraz przydatność do służby;

- wyłaniać najlepszych kandydatów do mianowania lub powołania na wyższe stanowisko służbowe oraz na wyższy stopień policyjny;

- stanowić podstawę do określenia indywidualnego programu rozwoju zawodowego.

---

²³ Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277.

²⁴ Dz. U. z 2002 r. Nr 98, poz. 890 ze zm.

²⁵ Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 789.

²⁶ Dz. U. z 2002 r. Nr 151, poz. 1261.

²⁷ Dz. U. z 2007 r. Nr 126, poz. 877.

²⁸ Dz. U. z 2007 r. Nr 145, poz. 1017.

Wynikiem negatywnej opinii służbowej może być:

1) przeniesienie policjanta na niższe stanowisko służbowe:

- w okresie służby przygotowawczej – w sytuacji stwierdzenia jego nieprzydatności na zajmowanym stanowisku;
- w służbie stałej – w sytuacji stwierdzenia niewywiązywania się z obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku w dwóch kolejnych opiniach służbowych, między którymi upłynęło co najmniej sześć miesięcy;

2) zwolnienie ze służby w sytuacji niewywiązywania się z obowiązków służbowych w okresie odbywania służby stałej lub służby kontraktowej, stwierdzonego w dwóch kolejnych opiniach, między którymi upłynęło co najmniej sześć miesięcy;

3) obniżenie nagrody rocznej.

Od uzyskania opinii pozytywnej uzależnione jest m.in. mianowanie na kolejny wyższy stopień (nadanie tego stopnia nie może jednak nastąpić wcześniej niż po przesłużeniu w dotychczasowym stopniu) oraz skierowanie policjanta na szkolenie dla absolwentów szkół wyższych (również możliwość przystąpienia do egzaminu oficerskiego).

Opiniowanie przeprowadza się w następujących terminach:

- 30 dni przed upływem każdego roku służby przygotowawczej oraz przed mianowaniem na stałe,
- 30 dni przed upływem każdego trzech lat służby stałej do osiągnięcia 15 lat służby, a później 30 dni przed upływem każdego pięciu lat służby,
- 60 dni przed upływem okresu próbnego w służbie kontraktowej, a później 30 dni przed upływem każdego roku tej służby.

Niezależnie od wymienionych terminów opiniowanie przeprowadza się obligatoryjnie w następujących przypadkach:

- stwierdzenia nieprzydatności na zajmowanym stanowisku służbowym lub nieprzydatności do służby w okresie służby przygotowawczej albo niewywiązywania się z obowiązków służbowych w okresie służby stałej lub służby kontraktowej;
- wniosku o mianowanie lub powołanie na wyższe stanowisko służbowe lub na wyższy stopień policyjny, jeżeli od ostatniej opinii minął co najmniej rok;
- wniosku o przedterminowe zatarcie kary dyscyplinarnej;
- przeniesienia do innej jednostki organizacyjnej Policji lub skierowania na studia do Wyższej Szkoły Policji, jeżeli od ostatniej opinii minęło co najmniej sześć miesięcy;
- ukończenia Wyższej Szkoły Policji;
- polecenia wyższego przełożonego (w stosunku do uprawnionego do wydania opinii);
- wniosku opiniowanego lub jego bezpośredniego przełożonego złożonego w terminie siedmiu dni od dnia zapoznania z okresową oceną wywiązywania się opiniowanego z obowiązków oraz realizacji zadań i czynności służbowych.

Kryteria, które bierze się pod uwagę przy opiniowaniu, są podstawą oceny wywiązywania się policjanta z obowiązków oraz realizacji zadań i czynności na zajmowanym stanowisku służbowym. Dwanaście kryteriów odnosi się do wszyst-

kich policjantów, kolejne cztery zaś do policjantów na stanowiskach kierowniczych. Ocena wywiązywania się z obowiązków oraz realizacji zadań i czynności według każdego kryterium następuje w trzech przedziałach – poniżej wymagań, zgodnie z wymaganiami lub powyżej wymagań. Pojęcie „zgodnie z wymaganiami” oznacza, że policjant dobrze realizuje zadania i czynności służbowe na zajmowanym stanowisku służbowym. Przy opiniowaniu wszystkich policjantów stosuje się następujące kryteria: przygotowanie zawodowe, znajomość obowiązujących przepisów i procedur oraz umiejętność ich stosowania, rozwój własny i podnoszenie kwalifikacji, planowanie i organizowanie pracy, praca w zespole, komunikacja, zdolność analityczna, samodzielność, kreatywność, dyspozycyjność, radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych, realizacja zadań i czynności.

Przy opiniowaniu policjantów na stanowiskach kierowniczych bierze się dodatkowo pod uwagę następujące kryteria: zdolność zarządzania, zdolność negocjowania, myślenie strategiczne i zarządzanie zmianą.

Jednocześnie należy pamiętać, że nie wszystkie kryteria w jednakowym stopniu będą wpływały na końcową opinię. W zależności od stanowiska inne kryteria będą kluczowe dla jego funkcjonowania, np. myślenie strategiczne jest szczególnie ważne na stanowisku komendanta wojewódzkiego Policji, a niekoniecznie możliwe do stosowania na niższych stanowiskach kierowniczych.

Opinię służbową sporządza się na podstawie okresowych ocen wywiązywania się opiniowanego z obowiązków oraz realizacji zadań i czynności, według kryteriów branych pod uwagę przy opiniowaniu. Okresową ocenę sporządza, przynajmniej raz w roku, bezpośredni przełożony. Powinna ona uwzględniać samoocenę opiniowanego dotyczącą przygotowania zawodowego, a także wywiązywania się z obowiązków oraz realizacji zadań i czynności. Oprócz wniosków odnoszących się do oceny policjanta na zajmowanym stanowisku służbowym, bezpośredni przełożony przedstawia w niej propozycje dotyczące rozwoju zawodowego, a także określa stopień wywiązywania się z obowiązków oraz realizacji zadań i czynności. Chodzi tu o propozycje podniesienia (uzupełnienia) kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego ocenianego policjanta. Należy dodać, że ocena okresowa wpływa na wysokość dodatku funkcyjnego i dodatku służbowego.

Wydający opinię lub upoważniony przez niego przełożony zapoznaje opiniowanego z opinią w ciągu 14 dni od jej sporządzenia podczas rozmowy poświęconej tej sprawie. Opiniowany może wnieść odwołanie od opinii, za pośrednictwem wydającego opinię, w terminie 14 dni od dnia zapoznania się z nią, do przełożonego wyższego szczebla. Od opinii wydanej przez Komendanta Głównego Policji odwołanie nie przysługuje. Opiniowany może zwrócić się do Komendanta Głównego Policji z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy; do wniosku tego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące odwołań od opinii.

1.4. Zabezpieczenie socjalne

1.4.1. Świadczenia związane z pełnieniem służby

W niniejszym podrozdziale omówiono następujące świadczenia związane z pełnieniem służby: bezpłatne umundurowanie, uprawnienie do bezpłatnego wyżywienia lub równoważnika pieniężnego w zamian za wyżywienie, zwrot kosztów przejazdu do miejsca pełnienia służby, należności za podróże służbowe, należności z tytułu przeniesienia, odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub szkody na mieniu doznany w związku ze służbą, nagrody.

Zgodnie z art. 70 ustawy o Policji uprawnieniem każdego policjanta jest bezpłatne umundurowanie. Policjantowi, któremu nie wydano w naturze przedmiotów umundurowania określonych w przepisach²⁹, przysługuje równoważnik pieniężny wypłacany na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania policjantom równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie³⁰.

W przypadku policjanta mianowanego na stałe równoważnik pieniężny wypłaca się w zamian za przedmioty umundurowania ubioru galowego, wyjściowego i służbowego. Policjant mianowany na okres służby przygotowawczej otrzymuje równoważnik w zamian za przedmioty umundurowania służbowego. Równoważnik jest wypłacany za okres od 1 kwietnia danego roku kalendarzowego do 31 marca następnego roku, zwany rokiem zaopatrzeniowym. W jego skład wchodzi ryczałt pieniężny za dwukrotne w roku chemiczne pranie przedmiotów umundurowania. W przypadku mianowania na wyższy stopień w okresie roku zaopatrzeniowego policjantowi przysługuje, od dnia mianowania, równoważnik za sznur galowy, daszki do czapek i oznaczenia stopnia. Wysokość równoważnika w zamian za umundurowanie ustala się w wysokości równej wartości pieniężnej poszczególnych norm przedmiotów umundurowania, określonych na podstawie odrębnych przepisów. Wysokość równoważnika może okresowo podlegać waloryzacji o wskaźnik określony w ustawie budżetowej.

Równoważnik nie przysługuje policjantowi: przyjętemu do służby w okresie roku zaopatrzeniowego, któremu wydano przedmioty umundurowania w naturze, a także korzystającemu z urlopu wychowawczego lub bezpłatnego, trwającego dłużej niż sześć miesięcy – za okres tego urlopu. W przypadku zawieszenia w czynnościach służbowych policjantowi zawieszona jest wypłata równoważnika.

Na podstawie art. 72 ustawy o Policji policjantowi w czasie wykonywania obowiązków służbowych przysługuje wyżywienie lub równoważnik pieniężny w zamian za wyżywienie. Z rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 września 2002 r. w sprawie przypadków otrzymywania przez

---

²⁹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie umundurowania policjantów (Dz. U. z 2009 r. Nr 90, poz. 738).

³⁰ Dz. U. z 2003 r. Nr 125, poz. 1166 ze zm.

policjanta wyżywienia oraz norm tego wyżywienia³¹, wydane na podstawie art. 72 ust. 2 ustawy, wynika, że ustalono następujące rodzaje norm wyżywienia, które przysługują policjantowi w czasie wykonywania obowiązków służbowych:

- zasadnicze: szkolna (SZ), lotnicza (LOT),
- dodatkowe: uzupełniająca (DU), napojów.

Wyżywienie według normy szkolnej (SZ) przysługuje bezpłatnie w naturze policjantowi:

- który w dniach skoszarowania oraz w dniach składania egzaminów do szkół, pozostaje poza miejscem zamieszkania, jest w służbie kandydackiej;
- będącemu słuchaczem szkoły lub uczestnikiem kursu w jednostce – w czasie pobytu w szkole, jednostce organizującej kurs oraz na praktykach, pozostaje poza miejscem stałego zamieszkania, a w miejscu zamieszkania wtedy, gdy na czas szkolenia i praktyk jest skoszarowany;
- biorącemu udział w akcjach granicznych organizowanych przez Straż Graniczną, w czasie pobytu w miejscu akcji trwającego ponad 8 godzin;
- biorącemu udział w szkoleniach lub ćwiczeniach w systemie obronnym kraju, jeżeli zajęcia trwają w sposób ciągły powyżej 8 godzin;
- uczestniczącemu w całodniowych szkoleniach i naradach organizowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub organy i jednostki organizacyjne jemu podległe lub przez niego nadzorowane;
- biorącemu udział w akcjach ochrony porządku publicznego poza miejscem stałego pełnienia służby, trwających ponad 8 godzin;
- biorącemu udział w akcjach zapobiegania klęskom żywiołowym lub usuwania ich skutków oraz w działaniach porządkowych podczas akcji ratowniczych, przy likwidacji skutków klęsk żywiołowych i katastrof, trwających ponad 8 godzin;
- skierowanemu do służby na jednostkach pływających Straży Granicznej;
- pododdziałów antyterrorystycznych – w czasie przebywania na obozach kondycyjnych i zgrupowaniach szkoleniowych;
- uczestniczącemu w finałach ogólnopolskich konkursów, biorącemu udział w zawodach sportowych, spartakiadach oraz przebywającemu na obozach kondycyjnych i zgrupowaniach szkoleniowych przed tymi zawodami;
- skierowanemu do wykonywania czynności służbowych poza miejscem stałego pełnienia służby (w warunkach uzasadniających wypłatę diet) za zgodą policjanta.

Wyżywienie według normy szkolnej, w formie uroczystego posiłku, przysługuje policjantowi, który ukończył szkołę lub kurs trwający co najmniej cztery miesiące oraz zaproszonym na te uroczystości przedstawicielom szkoły i policjantom – organizatorom kursu. Policjant korzystający z tej normy wyżywienia nie traci uprawnień do norm wyżywienia przysługujących mu z innego tytułu.

Wyżywienie według normy lotniczej (LOT) przysługuje bezpłatnie w naturze policjantowi:

---

³¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 166, poz. 1366.

- zaliczonemu do personelu latającego, zajmującemu etatowe stanowisko przewidziane dla tego personelu i wykonującemu loty;
- etatowo wykonującemu czynności instruktora spadochronowego zgodnie z programem szkolenia;
- pełniącemu funkcję operatora systemu obserwacji dziennie-nocnej i wykonującemu loty;
- zaliczanemu do nieetatowego personelu latającego na podstawie decyzji Komendanta Głównego Policji.

Norma lotnicza nie przysługuje policjantowi w przypadku zawieszenia w lotach lub zawieszenia w pełnieniu funkcji instruktorskich. Policjant, zawieszony w lotach z przyczyn zdrowotnych, traci uprawnienia do lotniczej normy wyżywienia (za dni służby) po sześciu miesiącach od dnia wydania przez komisję lekarską, podległą ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, decyzji o zawieszeniu w lotach. Komendant Główny Policji, na wniosek komisji lekarskiej, może przedłużyć policjantowi uprawnienia do normy LOT na czas nie dłuższy niż sześć miesięcy.

Wyżywienie według normy dodatkowej (DU) w wymiarze 125% przysługuje bezpłatnie w naturze:

- policjantowi pododdziału antyterrorystycznego w dniach służby, z wyjątkiem okresów, kiedy jest żywiony według normy szkolnej powiększonej o 70% normy dodatkowej;
- jako uzupełnienie do normy szkolnej dla policjanta w dniach wykonywania specjalistycznych zadań szkoleniowych lub bojowych na akwenach morskich.

Norma dodatkowa nie przysługuje policjantowi zajmującemu w pododdziałach antyterrorystycznych stanowisko administracyjno-biurowe. Wyżywienie według normy dodatkowej w wymiarze 100% przysługuje bezpłatnie w naturze:

- policjantowi personelu technicznego zatrudnionemu przy bezpośredniej obsłudze samolotów i pracy przy sprzęcie lotniczym oraz wyznaczonemu do bezpośredniej obsługi lotów i pełnienia dyżurów na lotnisku;
- jako uzupełnienie normy szkolnej – policjantowi uczestniczącemu w finałach ogólnopolskich konkursów, w zawodach sportowych i spartakiadach o mistrzostwo urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub organów i jednostek organizacyjnych jemu podległych lub przez niego nadzorowanych oraz przebywającemu na obozach kondycyjnych i zgrupowaniach szkoleniowych przed tymi zawodami.

Wyżywienie według normy dodatkowej w wymiarze 70% przysługuje bezpłatnie w naturze, jako uzupełnienie do normy szkolnej, policjantowi:

- biorącemu bezpośredni udział w działaniach porządkowych lub wchodzącemu w skład sił wyznaczonych do tych działań i przebywającemu na terenie objętym tymi działaniami, w okresie poważnego zagrożenia porządku publicznego;
- pododdziału antyterrorystycznego w czasie skoszarowania, przebywania na obozie kondycyjnym i zgrupowaniu szkoleniowym, biorącemu udział w zgrupowaniu szkoleniowym i obozie kondycyjnym opartym na programie szkolenia o charakterze antyterrorystycznym;

– w dniach wykonywania specjalistycznych zadań szkoleniowych na akwenach morskich i śródlądowych.

Wyżywienie według normy dodatkowej w wymiarze 50% przysługuje bezpłatnie w naturze, jako uzupełnienie do normy szkolnej, policjantowi biorącemu udział w akcjach ochrony porządku publicznego w miejscu stałego pełnienia służby, w warunkach szczególnych, powodujących konieczność pełnienia przez okres powyżej 10 godzin służby połączonej ze znacznym wysiłkiem. Norma nie przysługuje policjantowi, który korzysta w tym czasie z całodziennego bezpłatnego wyżywienia według normy szkolnej lub lotniczej albo ze 125% normy dodatkowej.

Wyżywienie według normy dodatkowej w wymiarze 50% przysługuje bezpłatnie w naturze, jako uzupełnienie do normy szkolnej, policjantowi: słuchaczowi ośrodka tresury psów służbowych Policji w dniach zajęć terenowych wymagających zwiększonego wysiłku fizycznego związanego ze szkoleniem psów, w służbie kandydackiej, biorącemu udział w akcjach, uczestniczącemu w zawodach sportowych i spartakiadach o mistrzostwo komend wojewódzkich Policji, oddziałów Straży Granicznej oraz przebywającemu na obozie kondycyjnym i zgrupowaniu szkoleniowym – przed tymi zawodami.

Norma dodatkowa w wymiarze 45% jako posiłek profilaktyczny przysługuje bezpłatnie w naturze policjantowi pełniącemu w okresie zimowym służbę na wolnym powietrzu najmniej przez cztery godziny dziennie, niekorzystającemu w tym samym czasie z bezpłatnego wyżywienia w naturze lub normy dodatkowej w wyższym wymiarze.

Wyżywienie według normy dodatkowej w wymiarze 35% przysługuje bezpłatnie w naturze, niezależnie od uprawnień do tej normy lub jej części z innego tytułu, policjantowi w służbie kandydackiej w dniach świąt narodowych, państwowych i kościelnych ustawowo wolnych od pracy, uroczystego ślubowania, wręczenia sztandaru, nadania imienia jednostce organizacyjnej Policji, oficjalnego rozwiązania tej jednostki, w dniach 24 i 31 grudnia, w dniu śniadania wielkanocnego, w dniach dorocznych świąt jednostek Policji oraz w przypadku odejścia do rezerwy policjanta w służbie kandydackiej – w dniach pożegnania z jednostką.

Napoje, w niezbędnej ilości, przysługują policjantowi wykonującemu czynności służbowe: w pomieszczeniach zamkniętych, w których temperatura spowodowana warunkami atmosferycznymi przekracza 28°C, na otwartej przestrzeni przy temperaturze otoczenia powyżej 25°C lub poniżej 10°C, związane z dużym wysiłkiem fizycznym. Napoje wydaje się w określonych warunkach wyłącznie w naturze i tylko w dniach wykonywania czynności służbowych.

W przypadku gdy różnym grupom policjantów przysługują odmienne normy wyżywienia, a warunki techniczno-organizacyjne nie pozwalają na przyrządzenie posiłków według kilku norm, żywienie prowadzi się według jednej, dominującej normy wyżywienia.

W jednostkach organizacyjnych Policji prowadzących żywienie we własnym zakresie policjantowi nadzorującemu gospodarkę żywnościową przysługują bezpłatne posiłki wydawane w godzinach jego pracy w danej jednostce Policji według

dominującej normy żywienia. Jest nim policjant pełniący funkcję kierownika sekcji żywnościowej lub jego zastępca, a jeśli nie ma etatu kierownika sekcji żywnościowej – policjant wyznaczony do kierowania gospodarką żywnościową, z tym że z żywienia może korzystać zawsze tylko jeden z tych policjantów.

Policjantowi, który jest lekarzem pełniącym służbę w jednostce prowadzącej żywienie we własnym zakresie, gdzie nie wyznacza się dobowych dyżurów lekarskich, przysługuje wyżywienie w postaci jednego bezpłatnego posiłku dziennie w dniach wykonywania regulaminowego obowiązku kontroli jakości posiłków.

Policjant, który pełni służbę w oddziałach i pododdziałach prewencji w charakterze dowódcy warty i jego pomocnika, otrzymuje bezpłatne wyżywienie w naturze według norm przysługujących policjantowi wchodzącemu w skład warty. Policjant pełniący inne służby całodobowe, z wyjątkiem dyżurnego etatowego, otrzymuje bezpłatne wyżywienie w naturze według dominującej normy żywienia. Policjantowi zajmującemu etatowe stanowisko szefa kompanii lub pełniącemu jego obowiązki, który w ramach obowiązków służbowych kontroluje zachowanie podwładnych w czasie posiłków, przysługuje bezpłatny obiad według normy, jaka przysługuje tym podwładnym.

Policjant, któremu przysługuje bezpłatne wyżywienie jednocześnie z kilku różnych tytułów, otrzymuje wyżywienie tylko z jednego tytułu według jednej, najkorzystniejszej zasadniczej normy żywienia wraz z normami dodatkowymi przysługującymi do tej normy zasadniczej. Policjantowi pobierającemu dietę z tytułu podróży służbowej bezpłatne wyżywienie nie przysługuje.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 września 2002 r. w sprawie przypadków otrzymywania przez policjanta równoważnika pieniężnego w zamian za wyżywienie oraz wysokości tego równoważnika³² wynika, że policjant, któremu rodzaj i warunki pełnienia służby lub względy techniczno-organizacyjne uniemożliwiają korzystanie z wyżywienia przysługującego w naturze, otrzymuje w zamian za wyżywienie równoważnik pieniężny, w wysokości równej wartości pieniężnej przysługującej mu normy żywienia.

Policjant zaliczony do personelu latającego, przeniesiony służbowo na inne stanowisko wymagające kwalifikacji lotniczych, niezwiązane ze służbą w powietrzu (niewykonyjący lotów), otrzymuje równoważnik pieniężny w wysokości odpowiedniej części (nie większej niż 100%) wartości pieniężnej lotniczej normy żywienia, w zależności od dotychczasowego okresu wykonywania lotów. Równoważnik pieniężny przysługuje za każdy rok wykonywania lotów, w zależności od rodzaju samolotów, na których są wykonywane, w wysokości:

- 7% wartości pieniężnej normy na samolotach naddźwiękowych,
- 5% wartości pieniężnej normy na samolotach poddźwiękowych,
- 4% wartości pieniężnej normy na samolotach tłokowych i śmigłowcach.

Przy obliczaniu lat wykonywania lotów nie uwzględnia się okresu krótszego niż sześć miesięcy, a okres powyżej sześciu miesięcy liczy się jako pełny rok. Wy-

---

³² Dz. U. z 2002 r. Nr 166, poz. 1367.

sokość równoważnika ustala się w wysokości równej wartości pieniężnej normy wyżywienia lotniczej, obowiązującej w dniu przeniesienia służbowego.

Równoważnika pieniężnego lotniczej normy wyżywienia nie otrzymuje policjant przeniesiony na inne stanowisko służbowe na własną prośbę lub w przypadku wymierzenia kary dyscyplinarnej.

Policjant, który jest słuchaczem Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, szkoły policyjnej lub ośrodka szkolenia na kursie stacjonarnym oraz policjant w służbie kandydackiej, otrzymuje równoważnik pieniężny w zamian za wyżywienie powiększony o 100%, jeżeli nie można zapewnić wyżywienia w naturze, w jednostkach organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowanych, albo zlecić tego wyżywienia w innych placówkach gastronomicznych. Policjant zaliczony do personelu latającego, skierowany do wykonywania zadań (lotów) poza miejsce stałej dyslokacji na czas powyżej 8 godzin, otrzymuje równoważnik pieniężny normy wyżywienia lotniczej powiększony o 100%. Równoważnik pieniężny w zamian za wyżywienie wypłaca jednostka organizacyjna Policji właściwa dla miejsca pełnienia służby policjanta.

Jeżeli policjant zajmuje lokal mieszkalny w miejscowości pobliskiej miejsca pełnienia służby, przysługuje mu zwrot kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby, w wysokości ceny biletów za przejazd koleją lub autobusem (art. 93 ustawy o Policji). Prawo do zwrotu kosztów dojazdu do miejscowości pełnienia służby nie przysługuje w roku kalendarzowym, w którym wykupiono uprawnienia do bezpłatnych przejazdów państwowymi środkami komunikacji, na podstawie odrębnych przepisów. Zagadnienie zwrotu kosztów za dojazd precyzuje ustawa z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego³³.

W razie przeniesienia policjanta do pełnienia służby w innej miejscowości albo delegowania go do czasowego pełnienia służby przysługują mu należności za podróże służbowe i przeniesienia. Wysokość, warunki oraz tryb przyznawania powyższych należności określone są w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 października 2002 r. w sprawie wysokości, warunków i trybu przyznawania policjantom należności za podróże służbowe i przeniesienia³⁴. Zgodnie z powołanym wyżej rozporządzeniem, z tytułu krajowej podróży służbowej policjantowi przysługują:

- diety na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia;
- zwrot kosztów: przejazdu na trasie od stałego miejsca pełnienia służby do miejscowości stanowiącej cel podróży służbowej i z powrotem oraz noclegów lub ryczałt za nocleg;
- ryczałt na dojazdy środkami komunikacji miejscowej;
- zwrot innych niezbędnych udokumentowanych wydatków.

---

³³ Tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 175, poz. 1440 ze zm.

³⁴ Dz. U. z 2002 r. Nr 191, poz. 1598 ze zm.

Dodatkowym uprawnieniem jest zwrot kosztów przejazdów do miejscowości zamieszkania i z powrotem, w dniu wolnym od służby, przysługujący policjantowi przebywającemu w krajowej podróży służbowej. Uprawnienie przysługuje jednak tylko wtedy, gdy spowoduje to zmniejszenie łącznych kosztów podróży. Warunek ten nie dotyczy policjanta przebywającego w krajowej podróży służbowej trwającej dłużej niż 10 dni.

Na podstawie art. 77 § 2 Kodeksu pracy wydano przepisy o wysokości oraz warunkach ustalania należności, przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, które określają wysokość kwoty diety. Jeżeli krajowa podróż służbowa trwa:

- nie dłużej niż dobę i wynosi: mniej niż 8 godzin – dieta nie przysługuje, od 8 do 12 godzin – przysługuje 1/2 diety, ponad 12 godzin – przysługuje dieta w pełnej wysokości;

- dłużej niż dobę – za każdą dobę przysługuje dieta w pełnej wysokości, a za niepełną, ale rozpoczętą dobę: do 8 godzin – przysługuje 1/2 diety, ponad 8 godzin – przysługuje dieta w pełnej wysokości.

Dieta nie przysługuje za czas pobytu w stałym miejscu pełnienia służby lub zamieszkania bądź na leczeniu w szpitalu lub innym zakładzie leczniczym oraz w przypadkach, w których policjant otrzymuje całodzienne bezpłatne wyżywienie w naturze lub równoważnik pieniężny w zamian za wyżywienie. Kwotę diety zmniejsza się o koszt otrzymanego bezpłatnego wyżywienia, przyjmując, że każdy bezpłatny posiłek stanowi odpowiednio:

- śniadanie – 25% diety,
- obiad – 50% diety,
- kolacja – 25% diety.

Za każdą rozpoczętą dobę pobytu w krajowej podróży służbowej policjantowi przysługuje ryczałt na pokrycie poniesionych kosztów dojazdów środkami komunikacji miejscowej, w wysokości 20% diety.

Policjantowi, któremu w czasie krajowej podróży służbowej nie zapewniono bezpłatnego zakwaterowania, przysługuje zwrot kosztów noclegu w kwaterze prywatnej bądź w hotelu, w wysokości stwierdzonej rachunkiem za pobyt. Jeżeli policjant nie przedłożył rachunku, przysługuje mu ryczałt za każdy nocleg w wysokości 150% diety. Ryczałt za nocleg przysługuje wówczas, gdy nocleg trwał co najmniej 6 godzin, przypadających w porze nocnej między godziną 22.00 a 6.00.

Z tytułu zagranicznej podróży służbowej policjantowi przysługują:

- diety na pokrycie kosztów wyżywienia i inne drobne wydatki;
- zwrot kosztów: noclegów, przejazdów i dojazdów, leczenia oraz innych niezbędnych wydatków określonych przez przełożonego, który wydał polecenie jej odbycia.

Dieta z tytułu zagranicznych podróży służbowych przysługuje w wysokości obowiązującej dla docelowego państwa podróży służbowej. Jeżeli zagraniczna podróż służbowa trwa:

– nie dłużej niż dobę i wynosi: do 8 godzin – przysługuje 1/3 diety, ponad 8 do 12 godzin – przysługuje 1/2 diety, ponad 12 godzin – przysługuje dieta w pełnej wysokości;

– dłużej niż dobę: za każdą pełną dobę – przysługuje dieta w pełnej wysokości, za niepełną, ale rozpoczętą dobę – przysługuje dieta w wysokości, o której mowa powyżej.

Kwotę diety zmniejsza się o koszt otrzymanego za granicą bezpłatnego wyżywienia, przyjmując, że każdy bezpłatny posiłek stanowi odpowiednio: śniadanie – 15% diety, obiad – 30% diety, kolacja – 30% diety.

Za każdy dzień (dobę) pobytu w szpitalu lub innym zakładzie leczniczym za granicą policjantowi przysługuje 25% kwoty diety. Ponadto w razie podróży służbowej policjantowi przysługuje zwrot poniesionych kosztów za nocleg, w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu. W uzasadnionych przypadkach przełożony, który wydał polecenie odbycia zagranicznej podróży służbowej, może wyrazić zgodę na zwrot kosztów noclegu stwierdzonych rachunkiem w wysokości przekraczającej limit, o którym mowa powyżej. Policjantowi, który nie korzystał z noclegu w hotelu, przysługuje ryczałt za każdy nocleg w wysokości 25% limitu.

Zwrot kosztów noclegu lub ryczałt za nocleg nie przysługują za czas przejazdu oraz gdy policjantowi zapewniono bezpłatny nocleg. Policjantowi przysługuje ryczałt w wysokości jednej diety, na pokrycie poniesionych kosztów dojazdu z dworca i do dworca kolejowego, autobusowego, portu lotniczego lub morskiego w miejscowości docelowej za granicą oraz w każdej innej miejscowości, w której korzystał z noclegu.

Jeżeli funkcjonariusz korzysta za granicą z dojazdów środkami komunikacji miejscowej, przysługuje mu ryczałt na pokrycie ich kosztów w wysokości 10% diety, za każdą rozpoczętą dobę pobytu w zagranicznej podróży służbowej.

Suma należności pieniężnych przysługujących policjantowi z tytułu zagranicznej podróży zostaje zmniejszona o kwotę środków pieniężnych, otrzymanych od strony zagranicznej, na cele związane z finansowaniem kosztów tej podróży.

W razie choroby policjantowi przysługuje zwrot kosztów leczenia za granicą, w tym leków. Nie podlegają zwrotowi koszty: leczenia refundowane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia w ramach obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego policjanta, zakupu leków, których nabycie za granicą nie było konieczne, zabiegów chirurgii plastycznej i kosmetycznych oraz nabycia protez ortopedycznych, dentystycznych lub okularów. W przypadku śmierci policjanta za granicą, koszty transportu jego zwłok do kraju pokrywa jednostka organizacyjna Policji, właściwa do rozliczenia kosztów zagranicznej podróży służbowej.

Należnościami przysługującymi z tytułu przeniesienia policjanta z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości są :

– diety dla niego i członków rodziny za czas przejazdu i pierwszą dobę pobytu w nowym miejscu zamieszkania;

- ryczałt na pokrycie kosztów przejazdu do nowego miejsca zamieszkania dla członków rodziny;
- zasiłek osiedleniowy;
- ryczałt z tytułu przeniesienia;
- zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego (podlegają zwrotowi w wysokości stwierdzonej rachunkami i obejmują koszty opakowania, prac załadunkowych i wyładunkowych oraz transportu).

Policjantowi przeniesionemu z urzędu, który nie przesiedlił się do nowego miejsca pełnienia służby lub do miejscowości pobliskiej, przysługuje zwrot kosztów dojazdu do nowego miejsca pełnienia służby, w wysokości udokumentowanej miesięcznym biletem imiennym na przejazd środkiem publicznego transportu kolejowego lub autobusowego. Jeżeli funkcjonariusz nie przedłoży biletu, otrzymuje płatny miesięcznie z dołu ryczałt na pokrycie kosztów dojazdu do nowego miejsca pełnienia służby w wysokości 1/22 ceny miesięcznego biletu na przejazd w klasie II pociągu osobowego, przewidzianej dla odległości drogowej między granicami administracyjnymi miejscowości zamieszkania i nowego miejsca pełnienia służby – za każdy dzień wykonywania czynności służbowych w nowym miejscu pełnienia służby. Wysokość miesięcznego ryczałtu, na pokrycie kosztów dojazdu do nowego miejsca pełnienia służby, nie może przekraczać pełnej ceny biletu.

Policjantowi, który w związku z przeniesieniem z urzędu przesiedlił się bez rodziny lub w jakiegokolwiek innej formie korzysta z zakwaterowania poza dotychczasowym miejscem wspólnego zamieszkania, przysługuje płatny co miesiąc z dołu ryczałt na pokrycie kosztów jednokrotnego przejazdu w celu odwiedzenia rodziny i z powrotem, w wysokości ceny biletów za przejazd w klasie II pociągu pospiesznego, a gdy na danej trasie lub jej odcinku brak jest połączeń kolejowych – w wysokości ceny biletów za przejazd środkiem publicznego transportu autobusowego.

Zasiłek osiedleniowy przysługuje policjantowi, który w związku z przeniesieniem z urzędu przesiedlił się na pobyt stały do nowego miejsca pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej, w wysokości:

- 300% uposażenia (tj. miesięczne uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym, przysługujące policjantowi w dniu jego przesiedlenia się) – jeżeli policjant przesiedlił się z członkami rodziny;
- 100% uposażenia – jeżeli policjant: przesiedlił się bez członków rodziny lub nie posiada członków rodziny.

Policjantowi, który w związku z przeniesieniem z urzędu przesiedlił się do tymczasowej kwatery, przydzielonej w nowym miejscu pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej, przysługuje ryczałt z tytułu przeniesienia, w wysokości 50% uposażenia. Ryczałt nie przysługuje, jeżeli policjant otrzymał uprzednio zasiłek osiedleniowy z tytułu przeniesienia.

Policjantowi przeniesionemu do pełnienia służby w innej miejscowości na własną prośbę, przełożony właściwy w sprawach osobowych może (fakultatywnie) przyznać należności, jak z tytułu przeniesienia z urzędu, w całości lub w części, jeżeli są spełnione pozostałe warunki wymagane do ich otrzymania i przemawiają

za tym szczególne okoliczności. Nie dotyczy to jednak policjanta w służbie kandydackiej.

Policjant, który w związku ze służbą doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, otrzymuje odszkodowanie w trybie i na zasadach określonych w odrębnej ustawie. W razie śmierci policjanta w związku ze służbą, odszkodowanie otrzymują pozostali po nim członkowie rodziny (art. 68 ustawy o Policji). Zagadnienie uszczerbku na zdrowiu regulują:

– rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie wykazu chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, z tytułu których przysługują odszkodowania określone w ustawie³⁵, wydane na podstawie art. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji³⁶;

– rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 września 2005 r. w sprawie wykazu chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, Straży Granicznej, Biurze Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej³⁷, wydane na podstawie art. 20 ust. 4 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin³⁸.

Uszczerbek na zdrowiu w świetle powyższych rozporządzeń rozumiany jest jako choroba, która powstała w związku ze służbą w Policji. Przykładami takich chorób są: pylica płuc (do której może się przyczynić służba w warunkach, przy których istnieje zagrożenie wdychania pyłów mogących spowodować zwłóknienie tkanki płucnej), zatrucia ostre i przewlekłe substancjami chemicznymi oraz następstwa tych zatruc (w przypadku służby, w której istnieje narażenie na działanie szkodliwych dla zdrowia substancji chemicznych), odmrożenia lub trwałe skutki odmrożeń (służba w warunkach działania ujemnych temperatur).

Ponadto funkcjonariusz może żądać odszkodowania także powodu schorzeń i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji związanych ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby oraz chorób i schorzeń, które istniały przed przyjęciem do służby, lecz uległy pogorszeniu lub ujawniły się w czasie trwania służby na określonych stanowiskach. Do chorób i schorzeń, które istniały przed przyjęciem do służby, należą: gruźlica (w przypadku odbywania służby w trudnych warunkach atmosferycznych, polowych, niekorzystnych warunkach zakwaterowania sprzyjających zachorowaniu), choroby reumatyczne, reumatoidalne zapalenie stawów (ujemne działania warunków atmosferycznych oraz długotrwałego wysiłku fizycznego, narażającego na urazy mechaniczne), choroba wieńcowa serca (w przypadku służby związanej z dużą odpowiedzialnością, nadmiernym napięciem nerwowym i nienormowanym czasem pracy) itp.

³⁵ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 75 ze zm.

³⁶ Dz. U. z 1972 r. Nr 53, poz. 345 ze zm.

³⁷ Dz. U. z 2005 r. Nr 206, poz. 1723.

³⁸ Tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.

Zgodnie z art. 68 ustawy o Policji policjantowi przysługuje odszkodowanie z tytułu szkody na mieniu doznanej w związku ze służbą. Warunki, na jakich przysługuje odszkodowanie za utracone, zniszczone lub uszkodzone przedmioty osobistego użytku, policjantowi, który w związku ze służbą poniósł szkodę w tych przedmiotach, a nie doznał uszczerbku na zdrowiu, określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2002 r. w sprawie warunków przyznawania policjantowi odszkodowania za szkody poniesione w przedmiotach osobistego użytku w związku ze służbą w Policji³⁹, wydane na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w ramach wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji.

Policjantowi przysługuje odszkodowanie za szkodę poniesioną w przedmiotach osobistego użytku, jeżeli szkoda powstała wskutek nagłego zdarzenia wywołanego przyczyną zewnętrzną, które zaszło podczas lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych albo poleceń przełożonych lub czynności w zakresie służby, nawet bez polecenia przełożonych, z ratowaniem ludzi lub ich mienia z grożącego niebezpieczeństwa albo ratowaniem mienia społecznego przed zniszczeniem lub zagarnięciem, z udzielaniem przedstawicielowi organu państwowego pomocy, przy spełnianiu przez niego czynności urzędowych, czy też w związku z udziałem w pościgu lub ujęciu osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa albo ochroną innych obywateli przed napaścią.

Postępowanie w sprawie odszkodowania za szkodę, poniesioną w przedmiotach osobistego użytku, wszczyna się na pisemny wniosek policjanta, skierowany drogą służbową do organu odszkodowawczego w terminie siedmiu dni od dnia jej powstania.

Powstanie i rozmiar przedmiotowej szkody ustala komisja odszkodowawcza powoływana na stałe, na czas określony lub doraźnie przez organ odszkodowawczy. Komisja odszkodowawcza ustala:

- okoliczności (czas, miejsce),
- przyczyny,
- kwalifikację prawną zdarzenia powodującego szkodę w przedmiotach osobistego użytku,
- związek zdarzenia ze służbą,
- związek przyczynowy między zdarzeniem a powstałą szkodą,
- rodzaj, przedmiot oraz rozmiar szkody.

Organem odszkodowawczym jest: minister właściwy do spraw wewnętrznych – w stosunku do Komendanta Głównego Policji i jego zastępców oraz policjantów oddelegowanych do służby w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji; Komendant Główny Policji – w stosunku do komendantów wojewódzkich (Stołecznego) Policji i ich zastępców, Komendanta Wyższej Szkoły Policji i komendantów szkół policyjnych oraz ich zastępców; przełożony policjanta właściwy

---

³⁹ Dz. U. z 2003 r. Nr 1, poz. 11.

w sprawach mianowania go na stanowiska służbowe, przenoszenia oraz zwalniania z tych stanowisk. Odszkodowanie wypłaca właściwa jednostka organizacyjna Policji w terminie 14 dni od dnia wydania decyzji o odszkodowaniu.

Szczegółowe warunki i tryb przyznawania policjantom nagród określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyznawania policjantom nagród i zapomóg, a także sposobu tworzenia funduszu nagród i zapomóg dla policjantów⁴⁰.

Nagroda roczna przysługuje policjantowi za pełnioną służbę do wysokości jednomiesięcznego uposażenia. Okres służby, za który przysługuje nagroda roczna, nie może być krótszy niż sześć miesięcy. Od zasady tej wprowadzono pewne wyjątki, uzasadnione względami służbowymi lub społecznymi. Warunek ten nie obowiązuje m.in. w razie korzystania z urlopu wychowawczego, przejścia na emeryturę lub rentę, w razie śmierci policjanta lub uznania go za zaginionego. Nagrodę roczną wypłaca się do dnia 31 marca roku kalendarzowego, następującego po roku, za który przysługuje nagroda.

Przy obniżaniu nagrody rocznej uwzględnia się całokształt okoliczności sprawy, w szczególności charakter popełnionego przestępstwa, przestępstwa skarbowego lub przewinienia, jego skutki, rodzaj i wymiar orzeczonej kary oraz dotychczasowe wyniki policjanta w służbie. Od decyzji przełożonego o przyznaniu, obniżeniu lub odmowie przyznania nagrody rocznej policjantowi przysługuje odwołanie do wyższego przełożonego.

W razie śmierci lub zaginięcia policjanta należną mu nagrodę roczną wypłaca się małżonkowi, a w dalszej kolejności dzieciom oraz rodzicom uprawnionym do policyjnej renty rodzinnej. W przypadku pełnienia przez policjanta, w roku kalendarzowym, służby w różnych jednostkach organizacyjnych Policji, nagrodę roczną przyznaje się i wypłaca w jednostce, która była w danym roku ostatnim miejscem pełnienia jego służby.

Nagrody roczne przyznawane są przez przełożonych właściwych w sprawach mianowania policjantów na stanowiska służbowe, przenoszenia oraz zwalniania z tych stanowisk, przy czym minister właściwy do spraw wewnętrznych przyznaje nagrody roczne zastępcom Komendanta Głównego Policji. Komendant Główny Policji przyznaje nagrody roczne komendantom wojewódzkim Policji (Komendantowi Stołecznemu Policji), komendantom szkół policyjnych i ich zastępcom oraz komendantowi-rektorowi i jego zastępcy – prorektorowi Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie.

Nagroda motywacyjna (art. 110a ust. 1 ustawy) może być przyznana niezależnie od innych nagród w formie pieniężnej lub rzeczowej, za wzorowe wykonywanie zadań służbowych, wykazywane w służbie męstwo i inicjatywę oraz pełnienie służby w trudnych warunkach.

---

⁴⁰ Dz. U. z 2006 r. Nr 251, poz. 1859.

Nagrody motywacyjne przyznają przełożeni, z własnej inicjatywy bądź na wniosek bezpośredniego przełożonego policjanta, w oparciu o udokumentowane w formie pisemnej okoliczności stanowiące o:

- wzorowym wykonywaniu zadań służbowych,
- męstwem i inicjatywie wykazywanych w służbie,
- trudnych warunkach pełnienia służby.

Nagrody motywacyjne przyznają przełożeni właściwi w sprawach mianowania policjantów na stanowiska służbowe, przenoszenia oraz zwalniania z tych stanowisk, przy czym minister właściwy do spraw wewnętrznych przyznaje nagrody motywacyjne zastępcom Komendanta Głównego Policji. Komendant Główny Policji przyznaje nagrody motywacyjne komendantom wojewódzkim Policji (Komendantowi Stołecznemu Policji), komendantom szkół policyjnych i ich zastępcom oraz komendantowi-rektorowi i zastępcy komendanta – prorektorowi Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Dyrektorzy komórek organizacyjnych Komendy Głównej Policji przyznają nagrody motywacyjne policjantom pełniącym służbę w Komendzie Głównej Policji. Przełożeni mogą upoważnić kierowników podległych im jednostek lub komórek organizacyjnych do przyznawania nagród motywacyjnych. Komendant Główny Policji oraz komendanci wojewódzcy Policji (Komendant Stołeczny Policji) mogą przyznawać nagrody motywacyjne wszystkim policjantom, z wyłączeniem swoich zastępców, każdy na terenie swojego działania. Wypłata lub wręczenie nagrody motywacyjnej może nastąpić w uroczystej formie.

Nagrodę motywacyjną oraz zapomogę wypłaca się lub wręcza w terminie 14 dni od dnia jej przyznania.

Nagrody jubileuszowe na mocy art. 111 ust. 1 ustawy przysługują policjantom w następującej wysokości miesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, uzależnionej od wysługi lat:

- po 20 latach służby – 75%,
- po 25 latach służby – 100%,
- po 30 latach służby – 150%,
- po 35 latach służby – 200%,
- po 40 latach służby – 300%.

Do okresu służby, od którego zależy nabycie przez policjanta prawa do nagrody jubileuszowej, wlicza się:

- okresy służby i pracy oraz inne okresy uwzględniane przy ustalaniu wzrostu uposażenia zasadniczego z tytułu wysługi lat;
- okres studiów w szkole wyższej przewidziany programem nauczania, w łącznym wymiarze nie większym niż pięć lat, pod warunkiem uzyskania dyplomu ich ukończenia⁴¹.

---

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2002 r. w sprawie okresów wliczanych do okresu służby, od którego zależy nabycie prawa do nagrody jubileuszowej, oraz trybu jej obliczania i wypłacania policjantom (Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 913 ze zm.).

Funkcjonariusz ma obowiązek udokumentowania swojego prawa do nagrody jubileuszowej, jeżeli w jego aktach osobowych brak jest odpowiedniej dokumentacji.

Podstawę obliczania nagrody jubileuszowej stanowi uposażenie przysługujące policjantowi w dniu wypłaty nagrody, a jeżeli jest to dla niego korzystniejsze – uposażenie należne w dniu nabycia prawa do nagrody. W razie wypłaty nagrody jubileuszowej po rozwiązaniu lub wygaśnięciu stosunku służbowego, podstawę jej obliczania stanowi uposażenie należne policjantowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, jeżeli jest korzystniejsze od uposażenia z dnia nabycia prawa do nagrody jubileuszowej.

Policjant nabywa prawo do nagrody jubileuszowej danego stopnia w dniu upływu wymaganego okresu służby. Policjant, który w związku z wejściem w życie przepisów umożliwiających zaliczanie do okresów służby okresów dotychczas niepodlegających uwzględnieniu przy nabyciu prawa do nagrody jubileuszowej, osiągnął staż dłuższy od wymaganego, nabywa prawo do nagrody jubileuszowej w dniu wejścia w życie tych przepisów.

Jeżeli osiągnięty okres służby uprawnia jednocześnie do kilku nagród, policjantowi wypłaca się tylko jedną nagrodę – najwyższą. W razie nabycia prawa do nagrody wyższego stopnia w ciągu 12 miesięcy od dnia nabycia prawa do niższej nagrody, przysługuje z tego tytułu wyrównanie do wysokości nagrody wyższej. Policjant uprawniony do emerytury lub renty nabywa prawo do nagrody jubileuszowej w dniu zwolnienia ze służby, jeżeli w tym dniu brakuje mu do wymaganego okresu służby nie więcej niż 12 miesięcy. Nagrodę jubileuszową wypłaca się niezwłocznie po nabyciu do niej prawa. Policjantowi, który osiągnął wymagany okres służby, w okresie podlegającym zaliczeniu do wysługi lat, lecz bez prawa do uposażenia, należną nagrodę jubileuszową wypłaca się bezpośrednio po upływie tego okresu.

Nagrodę jubileuszową wypłaca jednostka organizacyjna Policji, w której policjant nabył prawo do nagrody, chyba że prawo to policjant udokumentował po przeniesieniu do innej jednostki.

1.4.2. Inne świadczenia socjalne i należności w przypadku zwolnienia ze służby

W niniejszym podrozdziale kolejno zostały omówione następujące świadczenia socjalne: przyznanie lokalu mieszkalnego, równoważnik pieniężny za brak lokalu mieszkalnego, pomoc finansowa na uzyskanie lokalu mieszkalnego, równoważnik za remont, przejazd na koszt właściwego organu Policji środkami publicznego transportu zbiorowego, urlopy oraz urlopy dodatkowe, a także dopłata do wypożyczenia, zwrotu kosztów poniesionych w przypadku odwołania funkcjonariusza z urlopu, zasiłki i zapomogi, odprawa pośmiertna oraz pomoc finansowa dla dzieci policjanta w przypadku jego śmierci, a także zasiłek pogrzebowy dla rodziny w razie śmierci policjanta.

Policjantowi w służbie stałej przysługuje prawo do lokalu mieszkalnego w miejscowości, w której pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej (art. 88 ustawy o Policji). Prawo do lokalu mieszkalnego realizowane jest z uwzględnieniem liczby członków rodziny oraz ich uprawnień wynikających z przepisów odrębnych.

Członkami rodziny, których uwzględnia się przy przydziale lokalu, są pozostający z policjantem we wspólnym gospodarstwie domowym:

- małżonek;
- dzieci (własne lub małżonka, przysposobione lub przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej) pozostające na jego utrzymaniu, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 25 lat życia;
- rodzice policjanta i jego małżonka, będący na jego wyłącznym utrzymaniu lub jeżeli ze względu na wiek albo inwalidztwo, albo inne okoliczności są niezdolni do wykonywania zatrudnienia; za rodziców uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające.

Przepisy o mieszkaniach dla policjantów przewidują, że uprawnionym jest tylko policjant. W związku z powyższym członków rodziny nie uważa się za uprawnionych w rozumieniu art. 88 ust. 1 tej ustawy.

Miejscowością pobliską jako miejscowość z której czas dojazdu do miejsca pełnienia służby i z powrotem środkami publicznego transportu zbiorowego, zgodnie z rozkładem jazdy, łącznie z przesiadkami, nie przekracza w obie strony dwóch godzin, licząc od stacji (przystanku) położonej najbliżej miejsca zamieszkania do stacji (przystanku) położonej najbliżej miejsca pełnienia służby bez uwzględnienia czasu dojazdu do i od stacji (przystanku) w obrębie miejscowości, z której policjant dojeżdża, oraz miejscowości, w której wykonuje obowiązki służbowe.

W związku z tym, że prawo do lokalu mieszkalnego przysługuje funkcjonariuszowi w służbie stałej, policjant w służbie przygotowawczej może otrzymać jedynie tymczasową kwaterę.

Za niezrealizowanie prawa do lokalu mieszkalnego lub pomocy finansowej, policjantowi przysługuje w ramach rekompensaty równoważnik pieniężny. W sytuacji gdy policjant otrzymał pomoc finansową, w pełnej przysługującej mu wysokości, nie ma prawa do równoważnika pieniężnego. Na lokale mieszkalne dla policjantów przeznaczają się lokale, będące w dyspozycji ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub podległych mu organów.

Zgodnie z art. 92 ustawy o Policji policjantowi przysługuje równoważnik pieniężny, jeżeli on sam lub członkowie jego rodziny nie posiadają lokalu mieszkalnego w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej. Wysokość oraz szczegółowe zasady przyznawania równoważnika pieniężnego zostały określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie wysokości i szczegółowych zasad przyznawania, odmowy przyznania, cofania i zwracania przez policjantów równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego⁴².

---

⁴² Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 918 ze zm.

Równoważnik pieniężny za brak lokalu mieszkalnego przyznaje się policjantowi w służbie stałej, jeżeli w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej on sam lub członkowie jego rodziny, o których mowa w art. 89 ustawy, nie posiadają:

- lokalu mieszkalnego przydzielonego na podstawie decyzji administracyjnej;
- spółdzielczego lokalu mieszkalnego, w tym lokatorskiego lub własnościowego, oraz spółdzielczego lokalu mieszkalnego zajmowanego na podstawie umowy najmu;

- lokalu mieszkalnego zajmowanego na podstawie umowy najmu, stanowiącego mieszkaniowy zasób gminy lub innych jednostek samorządu terytorialnego, lokalu stanowiącego własność Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych albo pozostającego w zasobach товариств будownицтва społecznego;

- lokalu mieszkalnego zajmowanego na podstawie umowy najmu innego niż wymieniony w pkt 3, dla którego stawka czynszu za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu nie jest wyższa od stawki ustalonej przez gminę – dotyczy to również mieszkań o powierzchni użytkowej przekraczającej 80 m²;

- domu jednorodzinnego, domu mieszkalno-pensjonatowego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, będącego przedmiotem własności lub współwłasności policjanta lub członków jego rodziny;

- tymczasowej kwatery.

Uprawnienie do otrzymania równoważnika pieniężnego w zamian za brak lokalu mieszkalnego nie przysługuje, w przypadku kiedy policjant:

- utracił lub zrzekł się prawa do zajmowanego dotychczas lokalu mieszkalnego lub domu;

- otrzymał pomoc finansową na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu na podstawie odrębnych przepisów, z wyjątkiem policjanta przeniesionego do służby w innej miejscowości;

- jego małżonek otrzymał pomoc finansową na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu na podstawie odrębnych przepisów;

- bezzasadnie odmówił przyjęcia lokalu mieszkalnego odpowiadającego przysługującym mu normom zaludnienia i znajdującego się w należyтым stanie technicznym i sanitarnym;

- w miejscu pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej zajmuje lokal mieszkalny stanowiący odrębną nieruchomość lub dom jednorodzinny (część domu) albo spółdzielczy własnościowy lokal mieszkalny, będący przedmiotem spadku, jeżeli udział w spadku odpowiada co najmniej dwóm normom zaludnienia.

Określone kwoty, po dokonaniu corocznej waloryzacji o prognozowany w ustawie budżetowej na dany rok wskaźnik średniorocznego wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, podlegają zaokrągleniu do pełnych dziesiątek groszy. Podstawę waloryzacji stanowi kwota równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego obowiązująca w roku poprzedzającym rok, w którym następuje waloryzacja. Wpłaty równoważnika dokonuje, w okresach miesięcznych, właściwa jednostka organizacyjna Policji. W razie zbiegu uprawnień policjanta i jego mał-

żonka do równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego, przysługuje jeden, korzystniejszy równoważnik. Policjant jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić, składając nowe oświadczenie mieszkaniowe, o każdej zmianie mającej wpływ na uprawnienia do otrzymania równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego albo na jego wysokość.

Policjantowi, który nie otrzymał lokalu mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale, przysługuje pomoc finansowa na uzyskanie lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej albo domu jednorodzinnego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość (art. 94 ustawy o Policji).

Warunki przyznawania pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 października 2001 r. w sprawie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego przez policjantów⁴³.

Powyższa pomoc ma charakter jednorazowy i przysługuje tylko policjantowi w służbie stałej. Przyznaje się ją na wniosek policjanta. Do wniosku dołącza się dokumenty potwierdzające fakt ubiegania się przez policjanta lub jego małżonka, pozostającego z nim we wspólności majątkowej, o lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny w miejscowości pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej.

Wysokość pomocy finansowej określana jest na podstawie norm zaludnienia przysługujących policjantowi i każdemu członkowi jego rodziny według posiadanych uprawnień na dzień złożenia wniosku. Kwota podlega corocznej waloryzacji o prognozowany w ustawie budżetowej na dany rok średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w zaokrągleniu do pełnych złotych. Podstawę waloryzacji stanowi kwota pomocy finansowej obowiązująca w roku poprzedzającym rok, w którym następuje waloryzacja.

Wyplata przyznanej pomocy finansowej może nastąpić jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż w ciągu sześciu miesięcy od dnia wydania decyzji o przyznaniu tej pomocy. Decyzja o przyznaniu pomocy finansowej określa liczbę rat, ich wysokość oraz termin wypłaty.

Określenie „pomoc finansowa na uzyskanie lokalu mieszkalnego” jest szerokie i odnosi się także do przypadków udzielania pomocy na spłatę zobowiązań finansowych, zaciągniętych w związku z nabyciem lokalu mieszkalnego lub domu przez policjanta.

Zgodnie z art. 91 ustawy policjantowi przysługuje równoważnik pieniężny za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego, z uwzględnieniem liczby członków rodziny oraz ich uprawnień wynikających z przepisów odrębnych. Wysokość oraz szczegółowe zasady przyznawania, odmowy przyznania, cofania i zwracania równoważnika, podmioty uprawnione do jego otrzymania, wzory wymaganych dokumentów, organy właściwe do jego przyznawania, odmowy przyznania, wypłaty, cofania albo żądania jego zwrotu określa, będące wypełnieniem delegacji zawartej w art. 91 ust. 2 ustawy, rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Admini-

---

⁴³ Dz. U. z 2001 r. Nr 131, poz. 1468 ze zm.

stracji z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie wysokości i szczegółowych zasad przyznawania, odmowy przyznania, cofania i zwracania przez policjantów równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego⁴⁴.

Równoważnik pieniężny za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego przyznaje się policjantowi, który zajmuje:

- lokal mieszkalny przydzielony na podstawie decyzji administracyjnej;
- spółdzielczy lokal mieszkalny, w tym lokatorski lub własnościowy, oraz spółdzielczy lokal mieszkalny zajmowany na podstawie umowy najmu;
- lokal mieszkalny zajmowany na podstawie umowy najmu, stanowiący mieszkaniowy zasób gminy lub innych jednostek samorządu terytorialnego, lokal stanowiący własność Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych albo pozostający w zasobach товариств будownицтва społecznego;
- lokal mieszkalny zajmowany na podstawie umowy najmu inny niż powyżej, dla którego stawka czynszu za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu nie jest wyższa od stawki ustalonej przez gminę – dotyczy to również mieszkań o powierzchni użytkowej przekraczającej 80 m²;
- dom jednorodzinny, dom mieszkalno-pensjonatowy lub lokal mieszkalny stanowiący odrębną nieruchomość, będący przedmiotem własności lub współwłasności policjanta lub członków jego rodziny;
- tymczasową kwaterę.

Równoważnik pieniężny za remont lokalu mieszkalnego lub domu, zajmowanego w poprzednim miejscu pełnienia służby, przyznaje się również policjantowi:

- przeniesionemu do pełnienia służby w innej miejscowości, który w nowym miejscu pełnienia służby otrzymał tymczasową kwaterę;
- delegowanemu do czasowego pełnienia służby w innej miejscowości, niezależnie od posiadania lub nieposiadania w tym miejscu tymczasowej kwatery;
- w służbie przygotowawczej, zajmującemu lokal mieszkalny na podstawie umowy najmu (podnajmu).

Wysokość równoważnika pieniężnego na remont zajmowanego lokalu mieszkalnego stanowi iloczyn liczby norm zaludnienia należnych policjantowi oraz członkom jego rodziny i kwoty równoważnika, która podlega corocznej waloryzacji o prognozowany w ustawie budżetowej na dany rok wskaźnik średniorocznego wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem. Podstawę waloryzacji stanowi kwota równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego obowiązująca w roku poprzedzającym rok, w którym waloryzacja następuje. Równoważnik pieniężny wypłaca się nie później niż w terminie sześciu miesięcy od dnia złożenia oświadczenia mieszkaniowego.

Zgodnie z art. 73 ust. 1 ustawy policjantowi i członkom jego rodziny przysługuje raz w roku prawo przejazdu na koszt właściwego organu Policji środkami publicznego transportu zbiorowego do jednej z obranych przez siebie miejscowości w kraju i z powrotem.

---

⁴⁴ Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 918 ze zm.

Prawo przejazdu na koszt właściwego organu Policji, przysługujące policjantowi i członkom jego rodziny raz w roku kalendarzowym, obejmuje przejazd do wybranej przez siebie miejscowości w kraju i z powrotem, trasą o bezpośrednim połączeniu, a w przypadku braku takiego połączenia – najkrótszą trasą, środkami publicznego transportu kolejowego, a gdy na danej trasie lub jej odcinku nie ma połączenia kolejowego – środkami transportu autobusowego⁴⁵.

Zwrot kosztów przejazdu środkami publicznego transportu kolejowego, przysługuje do wysokości cen biletów za przejazd w II klasie pociągu pospiesznego, z uwzględnieniem posiadanych uprawnień do przejazdów ulgowych i nie obejmuje cen biletów na miejsca rezerwowane oraz za przejazd wagonem sypialnym lub z miejscami do leżenia.

W razie niewykorzystania przysługującego prawa przejazdu na koszt właściwego organu Policji, policjant otrzymuje na każdą uprawnioną osobę zryczałtowany równoważnik pieniężny, w kwocie odpowiadającej cenie biletu za przejazd w II klasie pociągu pospiesznego na odległość 1000 km, z uwzględnieniem posiadanych uprawnień do przejazdów ulgowych, ustalany według ceny biletów obowiązującej w dniu wypłaty tego równoważnika, nie później jednak niż w dniu wygaśnięcia prawa do przejazdu przysługującego za dany rok kalendarzowy.

Zwrot kosztów przejazdu, w wysokości potwierdzonej posiadanymi biletami lub zryczałtowany równoważnik pieniężny, wypłaca komórka finansowa jednostki organizacyjnej Policji, właściwa dla miejsca pełnienia służby uprawnionego policjanta, w terminie 30 dni od dnia złożenia przez policjanta wniosku o przyznanie świadczenia.

W razie zbiegu uprawnień z tytułu służby obojga małżonków będących policjantami, do przejazdu na koszt Policji lub zryczałtowanego równoważnika w razie niewykorzystania przysługującego prawa przejazdu, osoby uprawnione mogą skorzystać z tego prawa, tylko z tytułu służby jednego małżonka.

Policjantowi przysługuje prawo do corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 26 dni roboczych (art. 86 ust. 1 ustawy o Policji). Z upływem sześciu miesięcy służby funkcjonariusz nabywa prawo do połowy wymiaru urlopu. Prawo do urlopu w pełnym wymiarze policjant nabywa z upływem roku służby.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2002 r. w sprawie urlopów policjantów⁴⁶ określa szczegółowe zasady przyznawania policjantom urlopów oraz tryb postępowania w tych sprawach, wymiar płatnych urlopów dodatkowych dla policjantów, którzy pełnią służbę w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia albo osiągnęli określony wiek lub staż służby, albo gdy jest to uzasadnione szczególnymi właściwościami służby, wymiar płatnego urlopu zdrowotnego oraz okolicznościowego, a także

---

⁴⁵ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 marca 2002 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń socjalnych i bytowych przysługujących policjantom oraz członkom ich rodzin (Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 236).

⁴⁶ Dz. U. z 2002 r. Nr 81, poz. 740 ze zm.

urlopu bezpłatnego z ważnych przyczyn. Rozporządzenie przewiduje dodatkowy coroczny urlop dla policjantów, którzy osiągnęli określony staż służby, w wymiarze:

- 5 dni roboczych – po 15 latach służby,
- 9 dni roboczych – po 20 latach służby,
- 13 dni roboczych – po 25 latach służby.

Do stażu służby, uprawiającego do uzyskania dodatkowego urlopu wypoczynkowego, zalicza się okresy służby, traktowane jako równorzędne ze służbą w Policji, w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej.

Uprawnienie do dodatkowego urlopu wypoczynkowego zależy, zgodnie z zapisami rozporządzenia, od osiągnięcia przez funkcjonariusza określonego wieku i co najmniej 10-letniego stażu służby:

- 5 dni roboczych – po ukończeniu 40 lat życia,
- 9 dni roboczych – po ukończeniu 45 lat życia,
- 13 dni roboczych – po ukończeniu 55 lat życia.

Pełnienie służby w szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia warunkach, które zostały określone w wymienionym rozporządzeniu, uprawnia do otrzymania dodatkowego płatnego urlopu.

W razie zbiegu uprawnień do urlopu dodatkowego z różnych tytułów, policjant ma prawo do jednego urlopu dodatkowego w wymiarze najkorzystniejszym. Jeżeli policjant nie wykorzystał urlopu dodatkowego w danym roku kalendarzowym, urlopu tego należy udzielić w ciągu pierwszych trzech miesięcy następnego roku.

Policjantowi, który wykorzystał urlop dodatkowy przysługujący za dany rok kalendarzowy, a następnie nabył w ciągu tego roku prawo do urlopu dodatkowego w wyższym wymiarze, przysługuje urlop uzupełniający.

Płatnego urlopu okolicznościowego można udzielić policjantowi z tytułu:

- przeniesienia służbowego,
- podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego,
- ważnych spraw osobistych i rodzinnych.

Urlopu okolicznościowego, z tytułu przeniesienia służbowego, udziela przełożony właściwy w sprawach osobowych, biorąc pod uwagę położenie nowego miejsca zamieszkania policjanta, jego warunki rodzinne oraz inne okoliczności mające bezpośredni wpływ na przeniesienie. Wymiar dodatkowego urlopu wypoczynkowego wynosi wówczas od trzech do pięciu dni roboczych.

Policjantowi, który podnosi swoje kwalifikacje zawodowe i wykształcenie ogólne, poza jednostkami organizacyjnymi Policji, przysługuje płatny urlop okolicznościowy w wymiarze urlopu szkoleniowego, określonego w przepisach prawa pracy w sprawie zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych. Warunkiem otrzymania urlopu jest skierowanie przełożonego właściwego w sprawach osobowych.

W razie braku skierowania przełożony może fakultatywnie udzielić urlopu dodatkowego, jeżeli przemawia za tym interes służby, a w szczególności gdy poziom

i kierunek kształcenia jest zbieżny z wymaganiami na zajmowanym lub planowanym do objęcia stanowisku służbowym.

Policjantowi skierowanemu na wyższe studia zawodowe w systemie zaocznym, albo w systemie eksternistycznym do Wyższej Szkoły Policji, przysługuje płatny urlop okolicznościowy w wymiarze:

- jednego dnia roboczego na przygotowanie się do złożenia każdego egzaminu przeprowadzanego po zakończeniu przedmiotu;

- 21 dni roboczych w ostatnim roku studiów pierwszego stopnia lub studiów drugiego stopnia, albo 7 dni roboczych w ostatnim semestrze studiów podyplomowych, na przygotowanie pracy dyplomowej albo podyplomowej lub przygotowanie się i przystąpienie do złożenia egzaminu dyplomowego albo podyplomowego, jeżeli program tych studiów to przewiduje.

Policjantowi skierowanemu na szkolenie zawodowe: podstawowe lub dla absolwentów szkół wyższych w systemie samokształcenia kierowanego, przysługuje płatny urlop okolicznościowy na cele szkoleniowe, w wymiarze jednego dnia na przygotowanie do każdego egzaminu.

Policjantowi skierowanemu do złożenia egzaminu oficerskiego przysługuje płatny urlop okolicznościowy, w wymiarze czterech dni roboczych w celu przygotowania się do złożenia egzaminu.

Uprawnienie do urlopu dodatkowego na cele szkoleniowe nie dotyczy przygotowania się na egzamin poprawkowy, komisyjny oraz w przypadku ponownego przystąpienia do egzaminu oficerskiego.

Policjantowi przysługuje ponadto urlop okolicznościowy w wymiarze:

- 2 dni – w razie zawarcia związku małżeńskiego przez policjanta, urodzenia się dziecka policjantowi, zgonu i pogrzebu: małżonka, dziecka, ojca, matki, ojczyma lub macochy policjanta;

- 1 dnia – w razie zawarcia związku małżeńskiego przez dziecko policjanta, zgonu i pogrzebu: siostry, brata, teściowej, teścia, babki, dziadka oraz innej osoby pozostającej na utrzymaniu policjanta albo pod jego bezpośrednią opieką.

Jeżeli wskazany przez policjanta termin nie pozostaje w bezpośrednim związku ze zdarzeniem uzasadniającym jego udzielenie, urlopu dodatkowego nie udziela się.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 marca 2002 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń socjalnych i bytowych przysługujących policjantom oraz członkom ich rodzin⁴⁷ policjantowi, który w związku z pełnieniem służby nabył, w danym roku kalendarzowym, prawo do urlopu wypoczynkowego w pełnym wymiarze oraz uprawnionym członkom jego rodziny, przysługuje świadczenie pieniężne – dopłata do wypoczynku.

Dopłata do wypoczynku przysługuje policjantowi oraz każdemu uprawnionemu członkowi jego rodziny w wysokości 26,35% kwoty bazowej dla żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy, ogłaszanej corocznie w ustawie budżetowej. Kwota dopłaty po jej wyliczeniu podlega zaokrągleniu do pełnego złotego w górę.

---

⁴⁷ Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 236.

Liczbę członków rodziny policjanta, na których przysługuje dopłata do wypoczynku, ustala się według stanu rodzinnego policjanta, istniejącego w dniu złożenia wniosku o wypłatę dopłaty do wypoczynku, nie później jednak niż w ostatnim dniu służby pełnionej w danym roku kalendarzowym. Wypłata dopłaty do wypoczynku dla policjanta oraz uprawnionych członków jego rodziny następuje w terminie 30 dni od dnia złożenia przez policjanta pisemnego wniosku o przyznanie dopłaty do wypoczynku. Realizuje ją komórka finansowa jednostki organizacyjnej Policji, właściwa dla miejsca pełnienia służby policjanta.

W razie odwołania policjanta z urlopu policjantowi przysługuje zwrot kosztów przejazdu według norm ustalonych w przepisach o należnościach służbowych w przypadkach przeniesienia lub oddelegowania, jak również innych kosztów (art. 83 ust. 2 ustawy o Policji). Szczegółowe zasady zwrotu kosztów z powodu odwołania z urlopu określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 marca 2002 r. w sprawie trybu zwrotu kosztów przejazdu i innych poniesionych kosztów przysługujących policjantowi w razie odwołania z urlopu wypoczynkowego⁴⁸.

Zwrot kosztów obejmuje koszty przejazdu policjanta i członków jego rodziny do miejsca pobytu w czasie urlopu i z powrotem, opłaty za pobyt w ośrodku wczasowym, sanatorium, kwaterze prywatnej lub za inne usługi związane z wypoczynkiem w czasie tego pobytu, niewykorzystane przez policjanta i członków jego rodziny, jeżeli organizator wypoczynku lub inny podmiot świadczący usługi w tym zakresie nie zwrócił wniesionych opłat.

Zwrot kosztów przejazdu przysługuje w wysokości cen biletów publicznych środków transportu zbiorowego wraz z opłatami dodatkowymi i z uwzględnieniem posiadanych uprawnień do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów tym transportem. W przypadku przejazdu prywatnym pojazdem mechanicznym policjantowi przysługuje zwrot kosztów tego przejazdu według stawki za 1 km przebiegu, określonej przez przełożonego na podstawie odrębnych przepisów. Zwrot kosztów i opłat poniesionych przez członków rodziny policjanta następuje, jeżeli odwołanie policjanta z urlopu spowodowało również ich powrót. Zwrotu kosztów i opłat dokonuje się na pisemny wniosek policjanta, w terminie 30 dni od dnia jego złożenia.

Zasiłek na zagospodarowanie przysługuje policjantowi w razie mianowania na stałe. Wysokość zasiłku ustawodawca ustalił jako równowartość jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi w dniu mianowania na stałe. Uprawnienie nie przysługuje policjantowi pełniącemu służbę w Policji, po zwolnieniu z zawodowej służby wojskowej lub innej służby, w czasie której otrzymał taki zasiłek.

Ponadto policjantowi mogą być przyznawane zapomogi, w formie pieniężnej lub rzeczowej, w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęski żywiołowej, choroby, śmierci członka rodziny oraz innych zdarzeń powodujących pogorszenie sytuacji materialnej policjanta i jego rodziny. Szczegółowe warunki i tryb przy-

---

⁴⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 37, poz. 348.

znawania policjantom zapomóg określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyznawania policjantom nagród i zapomóg, a także sposobu tworzenia funduszu nagród i zapomóg dla policjantów⁴⁹.

Zapomogi przyznają przełożeni właściwi w sprawach mianowania policjantów na stanowiska służbowe, przenoszenia oraz zwalniania z tych stanowisk. Przyznają je z własnej inicjatywy, na wniosek bezpośredniego przełożonego policjanta, organizacji związku zawodowego policjantów bądź zainteresowanego policjanta. Minister właściwy do spraw wewnętrznych przyznaje zapomogi zastępcom Komendanta Głównego Policji. Z kolei Komendant Główny Policji przyznaje zapomogi komendantom wojewódzkim Policji (Komendantowi Stołecznemu Policji), komendantom szkół policyjnych i ich zastępcom oraz komendantowi-rektorowi i zastępcy komendanta – prorektorowi Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Natomiast dyrektorzy komórek organizacyjnych Komendy Głównej Policji przyznają zapomogi policjantom pełniącym służbę w Komendzie Głównej Policji. Przełożeni mogą upoważnić kierowników podległych im jednostek lub komórek organizacyjnych do przyznawania zapomóg. Komendant Główny Policji oraz komendanci wojewódzcy Policji (Komendant Stołeczny Policji) mogą przyznawać zapomogi wszystkim policjantom, z wyłączeniem swoich zastępców, każdy na terenie swojego działania.

Zasiłek pogrzebowy z tytułu śmierci członka rodziny policjanta, w myśl art. 120 ust. 1 ustawy, przysługuje w razie śmierci:

- małżonka;
- dzieci własnych lub małżonka oraz dzieci przysposobionych przez policjanta lub jego małżonka;
- małoletnich dzieci spokrewnionych z policjantem lub jego małżonkiem, przyjętych na wychowanie, jeżeli rodzice ich nie żyją albo nie mogą zapewnić im utrzymania bądź zostali pozbawieni lub ograniczeni w sprawowaniu władzy rodzicielskiej;
- rodziców policjanta i jego małżonka oraz osób przysposabiających policjanta i jego małżonka;
- innych niż wymienieni powyżej krewnych i powinowatych policjanta lub jego małżonka, pozostających pod ich prawną opieką.

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłków na podstawie przepisów o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia emerytalnego i rentowych lub innych przepisów szczególnych, policjant pobiera w pierwszej kolejności zasiłek na podstawie tych przepisów, a jeżeli jest on niższy od zasiłku przysługującego na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy – odpowiednie wyrównanie.

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku pogrzebowego, w związku z pokryciem przez policjanta kosztów pogrzebu członka jego rodziny, będącego również

---

⁴⁹ Dz. U. z 2006 r. Nr 251, poz. 1859.

policjantem, uprawnionemu przysługuje wyższy zasiłek, a jeżeli pobrał zasiłek niższy, odpowiednie wyrównanie.

Wysokość zasiłku pogrzebowego w razie śmierci członka rodziny wynosi:

– dwukrotności przeciętnego miesięcznego uposażenia zasadniczego policjantów, wraz z dodatkami o charakterze stałym, ustalonego za czerwiec roku ubiegłego i ogłaszanego przez Komendanta Głównego Policji w Dzienniku Urzędowym Komendy Głównej Policji – jeżeli koszty pogrzebu ponosi policjant;

– kosztów rzeczywiście poniesionych, najwyżej jednak do wysokości określonej powyżej – jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba.

Uprawnionymi do otrzymania odprawy pośmiertnej po zmarłym policjancie są: małżonek policjanta, który pozostawał z nim we wspólności małżeńskiej, a w dalszej kolejności dzieci oraz rodzice, jeżeli w dniu śmierci policjanta spełniali warunki do uzyskania renty rodzinnej na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin. Zgodnie z art. 116 ust. 1 ustawy odprawa pośmiertna przysługuje w wysokości, w jakiej przysługiwałaby temu policjantowi odprawa, gdyby był zwolniony ze służby, oraz świadczenia określone w art. 114 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy.

Odprawa pośmiertna przysługuje także rodzinie zaginionego policjanta. Zaginięcie policjanta oraz związek tego zaginięcia ze służbą stwierdza minister właściwy do spraw wewnętrznych.

W razie śmierci policjanta, która nastąpiła w związku ze służbą, każdemu z dzieci będących na jego utrzymaniu, które w dniu jego śmierci spełniały warunki do uzyskania renty rodzinnej, Komendant Główny Policji przyznaje pomoc finansową na kształcenie, ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie Policji (art. 116a ust. 1 ustawy o Policji). Pomoc finansowa przysługuje uczniom ponadgimnazjalnych szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchaczom zakładów kształcenia nauczycieli i kolegów pracowników służb społecznych, a także studentom szkół wyższych, do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.

Wypełnieniem delegacji art. 116a ustawy jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia z dnia 28 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej na kształcenie dzieci policjantów, których śmierć nastąpiła w związku ze służbą⁵⁰. Pomoc przyznaje Komendant Główny Policji w drodze decyzji administracyjnej i wypłaca ją ze środków będących w jego dyspozycji. Pomoc wypłaca się na rachunek bankowy dziecka lub jego ustawowego przedstawiciela.

Pomoc wypłacana jest w dwóch ratach: pierwsza rata, za okres od września do grudnia, wypłacana jest w terminie do dnia 30 listopada; druga rata, za okres od stycznia do czerwca, wypłacana jest w terminie do dnia 30 kwietnia.

Pomoc finansowa nie przysługuje w przypadku niez uzyskania promocji do klasy programowo wyższej lub niezaliczenia roku studiów. Pomimo tych okoliczności

---

⁵⁰ Dz. U. z 2007 r. Nr 102, poz. 707.

pomoc może być przyznana, jeżeli nieuzyskanie promocji albo niezaliczenie roku studiów spowodowane zostało okolicznościami niezależnymi od dziecka (w szczególności długotrwałą chorobą).

W przypadku przerwania nauki po wydaniu decyzji o przyznaniu pomocy, a przed wypłaceniem pierwszej lub drugiej raty tej pomocy, dziecko lub jego przedstawiciel ustawowy zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia o tym fakcie Komendanta Głównego Policji.

Niezależnie od odprawy pośmiertnej, w razie śmierci policjanta, przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości:

- trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, jeżeli koszty pogrzebu ponosi małżonek, dzieci, wnuki, rodzeństwo lub rodzice;

- kosztów rzeczywiście poniesionych, najwyżej jednak do wysokości określonej powyżej, jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba.

Jeżeli śmierć policjanta nastąpiła na skutek wypadku pozostającego w związku ze służbą, koszty pogrzebu pokrywa się ze środków Komendy Głównej Policji. Komendant Główny Policji może wyrazić zgodę na pokrycie kosztów pogrzebu policjanta zmarłego wskutek choroby pozostającej w związku ze służbą.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 marca 2002 r. w sprawie warunków pokrywania kosztów pogrzebu policjanta oraz określenia członków jego rodziny, na których przysługuje zasiłek pogrzebowy⁵¹, koszty pogrzebu policjanta obejmują wszelkie wydatki związane z organizacją pogrzebu i przeprowadzeniem pochówku zmarłego, łącznie z wybudowaniem nagrobka w miejscowości wskazanej przez rodzinę, a jeżeli zmarły nie pozostawił rodziny, w miejscowości, w której zmarł, pełnił służbę lub zamieszkiwał.

Wysokość wydatków pokrywanych w ramach kosztów pogrzebu policjanta, organizowanego przez jednostkę Policji, nie może przekraczać kwoty stanowiącej sześciokrotność przeciętnego miesięcznego uposażenia zasadniczego policjantów, wraz z dodatkami o charakterze stałym, ustalonego za czerwiec roku ubiegłego i ogłoszonego przez Komendanta Głównego Policji w Dzienniku Urzędowym Komendy Głównej Policji. Ograniczenie wysokości wydatków pogrzebowych nie obejmuje ponoszonych odrębnie kosztów: przewozu zwłok do miejscowości, w której zmarły policjant ma być pochowany, ogłoszenia w prasie nekrologu przez kierownictwo Komendy Głównej Policji oraz zakupu wieńców i kwiatów składanych w czasie uroczystości pogrzebowych zmarłego policjanta, pokrywanych ze środków budżetowych pozostających w dyspozycji Komendanta Głównego Policji.

W razie zwolnienia ze służby policjant otrzymuje:

- odprawę;
- ekwiwalent pieniężny za niewykorzystane urlopy wypoczynkowe lub dodatkowe oraz za niewykorzystany czas wolny od służby, przyznany na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy, nie więcej jednak niż za ostatnie trzy lata kalendarzowe;

---

⁵¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 234.

– zwrot kosztów przejazdu policjanta i członków jego rodziny oraz przewozu urzędnika domowego do nowego miejsca zamieszkania w kraju, w zakresie i na zasadach obowiązujących przy przeniesieniach z urzędu (uprawnienie przysługuje w sytuacji, kiedy funkcjonariusz w dniu zwolnienia ze służby spełniał warunki do uzyskania świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego).

Zgodnie z art. 115 ust. 1 ustawy wysokość odprawy dla policjanta w służbie stałej równa się wysokości trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Odprawa ulega zwiększeniu o 20% uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, za każdy dalszy pełny rok wysługi ponad pięć lat nieprzerwanej służby, aż do wysokości sześciomiesięcznego zasadniczego uposażenia, wraz z dodatkami o charakterze stałym. Okres służby przekraczający sześć miesięcy liczy się jako pełny rok.

Ustalając wysokość odprawy, uwzględnia się również okresy nieprzerwanej zawodowej służby wojskowej, jeżeli bezpośrednio po zwolnieniu z tej służby żołnierz został przyjęty do służby w Policji i nie otrzymał odprawy z tytułu poprzednio pełnionej służby.

Wysokość odprawy dla policjanta w służbie przygotowawczej równa się wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Ekwiwalent pieniężny za 1 dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego lub dodatkowego oraz za każde rozpoczęte 8 godzin niewykorzystanego czasu wolnego, przysługującego na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy, ustala się w wysokości 1/30 części miesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym (art. 115a ustawy).

2. PRAGMATYKA KADROWA W STRAŻY GRANICZNEJ

2.1. Zadania i struktura Straży Granicznej

Do ochrony granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz kontroli ruchu granicznego utworzono, ustawą z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej¹ jednolitą umundurowaną i uzbrojoną formację. Do ustawowych zadań Straży Granicznej należy:

- ochrona granicy państwowej;
- organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego;
- wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy państwowej, w tym wiz;
- zapobieganie przestępstwom i wykroczeniom, rozpoznawanie i ściganie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w zakresie właściwości Straży Granicznej;
- zapewnienie bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego, a w zakresie właściwości Straży Granicznej – także w strefie nadgranicznej;
- przeprowadzanie kontroli bezpieczeństwa w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego oraz w środkach transportu w komunikacji międzynarodowej;
- zapewnienie bezpieczeństwa na pokładzie statków powietrznych wykonujących przewóz lotniczy pasażerów;
- ochrona szlaków komunikacyjnych o szczególnym znaczeniu międzynarodowym przed przestępczością, której zwalczanie należy do właściwości Straży Granicznej;
- prowadzenie czynności w celu rozpoznawania zagrożeń terroryzmem i przeciwdziałania tym zagrożeniom;
- osadzanie i utrzymywanie znaków granicznych na lądzie oraz sporządzanie, aktualizacja i przechowywanie granicznej dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej;
- ochrona nienaruszalności znaków i urządzeń służących do ochrony granicy państwowej;
- gromadzenie i przetwarzanie informacji z zakresu ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego oraz udostępnianie ich właściwym organom państwowym;
- nadzór nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących na tych obszarach;
- ochrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez prowadzenie obserwacji statków powietrznych i obiektów latających, przelatujących przez granicę państwową na małych wysokościach, oraz in-

---

¹ Dz. U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 ze zm.

formowanie o tych przelotach właściwych jednostek Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;

- zapobieganie transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych oraz materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczeniu wód granicznych;

- zapobieganie przemieszczaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych;

- przeprowadzanie kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom.

Straż Graniczna realizuje także zadania określone w innych ustawach oraz wynikające z umów i porozumień międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.

W zakresie ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego Straż Graniczna współdziała z organami ochrony granic innych państw oraz współpracuje z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego jest Komendant Główny Straży Granicznej, podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Komendant Główny Straży Granicznej wykonuje swoje zadania przy pomocy podległego mu urzędu – Komendy Głównej Straży Granicznej. Komendanci oddziałów, komendanci placówek oraz komendanci dywizjonów wykonują swoje zadania przy pomocy podległych im urzędów – komend oddziałów, placówek i dywizjonów.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi oddziały Straży Granicznej, uwzględniając nadanie im nazwy, określenie siedziby oraz terytorialnego zasięgu działania. Natomiast Komendant Główny Straży Granicznej, w drodze zarządzenia:

- tworzy i znosi placówki oraz dywizjony, a także określa ich terytorialny zasięg działania;

- określa liczbę i rodzaj etatów w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej;

- określa szczegółowy zakres zadań terenowych organów Straży Granicznej oraz organizację Komendy Głównej, komend oddziałów, placówek i dywizjonów.

Ponadto Komendant Główny Straży Granicznej może, w drodze zarządzenia, tworzyć i znosić ośrodki szkolenia oraz określać ich organizację i zakres działania. Tak więc w skład Straży Granicznej wchodzi:

- 1) Komenda Główna Straży Granicznej z siedzibą w Warszawie,

- 2) Komendy Oddziałów (10):

- Warmińsko-Mazurski OSG z siedzibą w Kętrzynie,

- Podlaski OSG z siedzibą w Białymstoku,

- Nadbużański OSG z siedzibą w Chełmie,
- Nadwiślański OSG z siedzibą w Warszawie,
- Bieszczadzki OSG z siedzibą w Przemyślu,
- Karpacki OSG z siedzibą w Nowym Sączu,
- Śląski OSG z siedzibą w Raciborzu,
- Sudecki OSG z siedzibą w Kłodzku,
- Nadodrzański OSG z siedzibą w Krośnie Odrzańskim,
- Morski OSG z siedzibą w Gdańsku,
- 3) Placówki Straży Granicznej (135),
- 4) Dywizjony SG (w Morskim OSG – 2).

Straż Graniczna posiada trzy szkoleniowe: Centralny Ośrodek Szkolenia w Koszalinie, Centrum Szkolenia w Kętrzynie oraz Ośrodek Szkoleń Specjalistycznych Straży Granicznej w Lubaniu.

Na dzień 28 lutego 2009 r. liczba stanowisk etatowych funkcjonariuszy Straży wynosiła 21 345. Największymi Oddziałami SG są: morski, nadbużański, podlaski, liczące od 2220 do 2278 etatów funkcjonariuszy. Najmniejszymi natomiast: łżycki liczący 924 etaty i sudecki – 823 etaty.

Straż Graniczna jest służbą, którą czeka przeprowadzenie największych zmian, począwszy od taktyki działania, a kończąc na modyfikacji struktur organizacyjnych. Obecnie trwa przekształcanie Straży Granicznej w nowoczesną służbę graniczno-imi-gracyjną o charakterze policyjnym. Zmiana charakteru działań wymaga wprowadzenia jednoczesnych przekształceń organizacyjnych, logistycznych i kadrowych. Opracowane przez Komendę Główną Straży Granicznej wstępne założenia działania Straży Granicznej do 2015 r. przewidują m.in. utworzenie po jednym oddziale SG na granicy z Niemcami, Czechami i Słowacją.

2.2. Nabór do służby w Straży Granicznej

Zgodnie z art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej² służbę w Straży Granicznej może pełnić osoba:

- o nieposzlakowanej opinii,
- niekarana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe,
- korzystająca w pełni z praw publicznych,
- posiadająca co najmniej średnie wykształcenie,
- posiadająca zdolność fizyczną i psychiczną do służby,
- gotowa podporządkować się szczególnej dyscyplinie,
- dająca rękojmię zachowania tajemnicy stosownie do wymogów określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych,
- posiadająca uregulowany stosunek do służby wojskowej (warunek nie dotyczy kobiet oraz absolwentów szkół wyższych).

² Dz. U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 ze zm.

Kandydat do służby w Straży Granicznej może być przyjęty do służby, jeżeli w dniu przyjęcia nie przekroczył wieku 35 lat. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, ze względu na posiadanie kwalifikacji lub umiejętności przydatnych do pełnienia służby w Straży Granicznej, kandydat niespełniający tego warunku, może być przyjęty do służby w Straży Granicznej za zgodą Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy o Straży Granicznej decyzje o przyjęciu do służby podejmuje: Komendant Główny Straży Granicznej, komendanci oddziałów Straży Granicznej oraz komendanci ośrodków szkolenia Straży Granicznej. W związku z tym, że nabór do służby jest zdecentralizowany, osoba zainteresowana powinna osobiście złożyć swoją ofertę do wybranej jednostki organizacyjnej SG. Zgodnie z art. 31 ust. 3 wymienionej ustawy osoby zainteresowane służbą w tej formacji poddawane są postępowaniu kwalifikacyjnemu.

Postępowanie kwalifikacyjne wobec kandydata do służby w Straży Granicznej prowadzone jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 lutego 2006 r. w sprawie przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do kandydatów ubiegających się o przyjęcie do służby w Straży Granicznej³. Nabór do służby w Straży Granicznej odbywa się w dwóch etapach.

Pierwszy etap obejmuje:

- osobiste złożenie pisemnego podania o przyjęcie do służby, wraz z wymienionymi w rozporządzeniu dokumentami, do wybranej jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, która prowadzi rekrutację;
- przeprowadzenie wstępnej rozmowy kwalifikacyjnej, pozwalającej na ocenę umiejętności autoprezentacji, poprawności w formułowaniu myśli, umiejętności nawiązywania kontaktu, poziomu elokwencji, a także poznanie zainteresowań kandydata, zakresu posiadanej wiedzy o Straży Granicznej oraz motywacji do podjęcia służby; wstępną rozmowę kwalifikacyjną przeprowadza zespół wyznaczany przez przełożonego właściwego w sprawach postępowania;
- dokonanie sprawdzeń w ewidencjach, rejestrach i kartotekach, prawdziwości danych zawartych w kwestionariuszu osobowym;
- przeprowadzenie testów psychologicznych, określających predyspozycje intelektualne i osobowościowe kandydata; testy te przeprowadza się w publicznym zakładzie opieki zdrowotnej, wchodzącym w skład jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, właściwym dla jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, w której kandydat złożył pisemne podanie o przyjęcie do służby;
- przeprowadzenie przez komórkę organizacyjną Komendy Głównej Straży Granicznej, właściwą w sprawach osobowych badania psychofizjologicznego;
- przeprowadzenie odpowiedniego postępowania sprawdzającego w zakresie dostępu do informacji stanowiących tajemnicę służbową i państwową w stosunku do kandydata, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych;

---

³ Dz. U. Nr 23, poz. 175 ze zm.

– ustalenie zdolności fizycznej i psychicznej kandydata do służby przez komisję lekarską⁴, o której mowa w art. 32 ust. 1 ustawy o Straży Granicznej – dotyczy wyłącznie kandydatów posiadających kwalifikacje i umiejętności zawodowe szczególnie przydatne do służby na przewidywanym stanowisku służbowym, którzy nie przystępują do drugiego etapu postępowania kwalifikacyjnego.

Pierwszy etap postępowania kończy się oceną kandydata i decyzją o dopuszczeniu do drugiego etapu postępowania. O powyższym kandydat informowany jest pisemnie, z podaniem terminu i miejsca przeprowadzenia drugiego etapu postępowania kwalifikacyjnego.

Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 lutego 2006 r. w sprawie przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do kandydatów ubiegających się o przyjęcie do służby w Straży Granicznej określa wykaz kwalifikacji i umiejętności zawodowych, których posiadanie umożliwia zwolnienie kandydata z drugiego etapu postępowania.

Drugi etap obejmuje złożenie przez kandydata egzaminu w jednym z ośrodków szkolenia Straży Granicznej (Koszalin albo Kętrzyn), przed komisją kwalifikacyjną powołaną przez Komendanta Głównego Straży Granicznej. Procedura obowiązująca w drugim etapie przeprowadzana jest w ciągu jednego dnia.

Kandydata dopuszczonego do drugiego etapu postępowania komórka kadrowa zapoznaje z zasadami przeprowadzania i oceny testu sprawności fizycznej oraz przeprowadza próbny test sprawności fizycznej. Próbny test sprawności fizycznej przeprowadza się co najmniej siedem dni przed terminem rozpoczęcia drugiego etapu postępowania. Warunkiem przystąpienia do próbnego testu sprawności fizycznej jest uzyskanie przez kandydata pozytywnej opinii lekarskiej o dopuszczeniu do udziału w teście próbnym w danym dniu. Udział w próbnym teście sprawności fizycznej nie jest obowiązkowy.

Drugi etap postępowania składa się z:

- testu pisemnego z zakresu wiedzy ogólnej (przykładowe testy znajdują się na stronach Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie i Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie);
- testu pisemnego ze znajomości wybranego języka obcego (angielskiego, niemieckiego, rosyjskiego, francuskiego lub ukraińskiego) – przykładowe testy znajdują się na stronach Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie i Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie;
- testu sprawności fizycznej;
- rozmowy kwalifikacyjnej.

---

⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie utworzenia oraz organizacji komisji lekarskich w Straży Granicznej (Dz. U. Nr 98, poz. 892, z 2004 r. Nr 273, poz. 2716). Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lipca 1991 r. w sprawie właściwości i trybu postępowania komisji lekarskich podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych (Dz. U. Nr 79, poz. 349, z 1992 r. Nr 83, poz. 425, z 1995 r. Nr 146, poz. 712, z 1996 r. Nr 106, poz. 496).

Każdy z powyższych testów oraz rozmowa kwalifikacyjna punktowane są w skali od 0 do 6.

Po drugim etapie postępowania następuje ustalenie zdolności fizycznej i psychicznej kandydata do służby – przez komisję lekarską, o której mowa w art. 32 ust. 1 ustawy o Straży Granicznej. Wymagane jest, aby kandydat do służby w Straży Granicznej spełniał łącznie następujące warunki:

- otrzymanie pozytywnej oceny z pierwszego etapu postępowania;
- osiągnięcie minimum 12 punktów w drugim etapie postępowania;
- uzyskanie orzeczenia o zdolności fizycznej i psychicznej do służby w Straży Granicznej, wydanego przez komisję lekarską.

Kandydata zawiadamia się pisemnie o zakończeniu postępowania i o jego wyniku. Do służby w Straży Granicznej przyjmuje się kandydatów, uwzględniając:

- kolejność na liście, sporządzanej po zakończeniu drugiego etapu postępowania kwalifikacyjnego, uszeregowanej według wyników uzyskanych przez kandydatów;
- wolne etaty;
- aktualne potrzeby jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, w której kandydat ma pełnić służbę.

Osoby przyjęte do służby w Straży Granicznej, po załatwieniu wszelkich formalności w jednostce organizacyjnej, są kierowane na 8-miesięczne szkolenie do jednego z ośrodków szkolenia Straży Granicznej.

2.3. Przebieg służby w Straży Granicznej

Stosunek służbowy funkcjonariusza Straży Granicznej powstaje w drodze mianowania na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do służby w Straży Granicznej. Osobę zgłaszającą się do podjęcia służby w powyższych formacjach mianuje się funkcjonariuszem Straży Granicznej w służbie przygotowawczej na okres trzech lat. Po upływie okresu służby przygotowawczej i uzyskaniu opinii służbowej, stwierdzającej przydatność do służby, funkcjonariusz zostaje mianowany na stałe. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi kwalifikacjami funkcjonariusza właściwy przełożony może skrócić okres jego służby przygotowawczej albo zwolnić go od odbywania tej służby.

Mianowanie lub powołanie na stanowisko służbowe jest uzależnione od posiadanego przez funkcjonariusza wykształcenia, uzyskania określonych kwalifikacji zawodowych, a także stażu służby. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określił, w drodze rozporządzeń, warunki w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz stażu służby, jakim powinien odpowiadać funkcjonariusz na określonym stanowisku służbowym, w poszczególnych służbach⁵. Funkcjonariusz

---

⁵ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie warunków w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych oraz stażu służby, jakim powinien odpowiadać funkcjonariusz Straży Granicznej na określonym stanowisku służbowym. (Dz. U. z 2002 r. Nr 109, poz. 965 ze zm.).

Straży Granicznej składa ślubowanie według następującej roty: *Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków funkcjonariusza Straży Granicznej – ślubuję służyć wiernie Narodowi Polskiemu, mając zawsze na względzie interes Państwa Polskiego. Ślubuję stać nieugięte na straży niepodległości i suwerenności oraz strzec nienaruszalności granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, nawet z narażeniem życia. Ślubuję ściśle przestrzegać zasad Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i obowiązującego porządku prawnego oraz ofiarnie i sumiennie wykonywać powierzone mi zadania, przestrzegać dyscypliny służbowej, wykonywać rozkazy i polecenia przełożonych, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, strzec dobrego imienia służby, honoru i godności, a także przestrzegać zasad etyki funkcjonariusza Straży Granicznej*⁶.

Istotnym elementem procesu zarządzania zasobami ludzkimi w służbach mundurowych, jest system szkolenia i doskonalenia zawodowego.

2.3.1. System szkolenia i doskonalenia zawodowego w Straży Granicznej

Działalność z zakresu szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Straży Granicznej realizowana jest przede wszystkim na podstawie ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej i aktów prawnych wydanych na jej podstawie. Przepis art. 9 ust. 7 pkt 6a ustawy upoważnił Komendanta Głównego Straży Granicznej do określenia zakresu oraz szczegółowych zasad szkolenia funkcjonariuszy i pracowników SG. Komendant Główny Straży Granicznej wykonując to upoważnienie wydał zarządzenie nr 65 z dnia 24 grudnia 2004 r. w sprawie zakresu oraz szczegółowych zasad szkolenia funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej.

W Straży Granicznej szkolenie przeprowadza się bezpośrednio po zakończonym naborze. Wszyscy nowo przyjęci funkcjonariusze przechodzą przez szkolenie podstawowe. Funkcjonariusze szkoleni są w ramach nowego modelu szkolenia zawodowego funkcjonariuszy, zgodnie z programami szkoleń zatwierdzonymi przez Komendanta Głównego Straży Granicznej. Szkolenia realizowane są w ośrodkach szkolenia oraz w zależności od potrzeb w innych jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej. Funkcjonariusze w służbie przygotowawczej kierowani są na szkolenie podstawowe, szkolenie w zakresie szkoły podoficerskiej i szkoły chorążych, uczestniczą także w szkoleniach specjalistycznych, doskonaleniu zawodowym i kursach doskonalących.

Funkcjonariusze kształceni są we wszystkich dziedzinach niezbędnych do właściwego realizowania ustawowych zadań Straży Granicznej w niżej wymienionych ośrodkach szkoleniowych Straży Granicznej:

---

⁶ Art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej.

- Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie (CSSG);
- Centralnym Ośrodkiem Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie (COSSG);
- Ośrodkiem Tresury Psów Służbowych Straży Granicznej w Lubaniu Śląskim (OTPSSG).

Straż Graniczna dysponuje ogólnie 1353 miejscami szkoleniowymi, w tym 276 miejscami zbiorowego zakwaterowania w COSSG w Koszalinie oraz 32 miejscami w pokojach hotelowych w CSSG w Kętrzynie. Jednostki szkoleniowe SG uzupełniają Samodzielna Sekcja Szkolenia w Cieszynie i Kompania Szkolna w Cieszynie, wchodzące w skład struktury organizacyjnej Śląskiego Oddziału Straży Granicznej.

Przed podjęciem służby w macierzystej jednostce organizacyjnej nowo przyjmowani funkcjonariusze kierowani są do ośrodków szkolenia SG. Szkolenia realizowane według poniższego schematu:

I – szkolenie podstawowe (3-miesięczne) – obowiązkowe dla wszystkich funkcjonariuszy, prowadzone według zunifikowanego programu szkolenia;

II – szkolenie w zakresie szkoły podoficerskiej następujące bezpośrednio po szkoleniu podstawowym (4-miesięczne, w tym 1 miesiąc praktyki zawodowej w macierzystej jednostce organizacyjnej słuchacza) – dla osób posiadających wykształcenie średnie, lub szkolenie w zakresie szkoły chorążych następujące bezpośrednio po szkoleniu podstawowym (4,5-miesięczne, w tym 1 miesiąc praktyki zawodowej w macierzystej jednostce organizacyjnej słuchacza) – dla osób posiadających wykształcenie wyższe.

W ośrodkach szkolenia prowadzone są dodatkowo szkolenia dla funkcjonariuszy będących w służbie stałej (po trzech latach służby), według poniższego modelu kształcenia:

I – szkolenie w zakresie szkoły chorążych – dla osób posiadających wykształcenie co najmniej średnie. Szkolenie prowadzone jest w kilku profilach specjalistycznych. Czas trwania szkolenia jest uzależniony od specjalności oraz przyjętego systemu szkolenia (zaocznego lub stacjonarnego);

II – kurs oficerski dla funkcjonariuszy legitymujących się wykształceniem wyższym. Kurs prowadzony jest w kilku profilach specjalistycznych. Okres realizacji jest uzależniony od specjalności kursu oraz przyjętego systemu szkolenia (zaocznego lub stacjonarnego).

Szkolenia, o których mowa, realizowane są na podstawie programów zatwierdzonych przez Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Po ukończeniu szkolenia podstawowego, zdaniu egzaminów i uzyskaniu pozytywnej oceny służbowej funkcjonariusze rozpoczynają kolejne etapy – w zależności od posiadanego wykształcenia i przewidywanego do objęcia stanowiska. Każdy etap kończy się egzaminem i wystawieniem opinii służbowej. Uzyskanie negatywnej opinii lub negatywny wynik egzaminu jest podstawą zwolnienia ze służby (w trakcie służby przygotowawczej).

Funkcjonariusze w służbie stałej mogą się ubiegać o przyjęcie na szkolenie w zakresie szkoły chorążych i przeszkolenie specjalistyczne, wymagane do mia-

nowania na pierwszy stopień oficerski, oraz uczestniczą w szkoleniach specjalistycznych, doskonaleniu zawodowym i kursach doskonalących.

Mianowanie na stopień oficerski możliwe jest dopiero po zakończeniu okresu służby przygotowawczej, ukończeniu szkolenia podstawowego lub szkoły chorążych i zdaniu egzaminu oficerskiego na zakończenie przeszkolenia specjalistycznego, wymaganego do mianowania na pierwszy stopień oficerski.

Integralnym elementem obowiązującego systemu szkolenia są również kursy doskonalące i szkolenia specjalistyczne przeznaczone dla wszystkich funkcjonariuszy i pracowników, mające na celu stałe podnoszenie przez nich kwalifikacji oraz umiejętności zawodowych. Szkolenia specjalistyczne przygotowują funkcjonariuszy i pracowników do wykonywania szczególnych zadań na zajmowanych przez nich stanowiskach lub stanowiskach, do objęcia których są przewidziani. Kursy doskonalące mają na celu doskonalenie i ugruntowanie kwalifikacji i umiejętności nabytych przez funkcjonariuszy i pracowników w określonych obszarach działalności służbowej.

Omawiane tu kursy i szkolenia stanowią przede wszystkim ofertę ośrodków szkolenia SG. Tematyka szkoleń uzależniona jest od potrzeb zgłaszanych przez jednostki organizacyjne SG. Oferta szkoleniowa opracowywana jest przez ośrodki szkolenia SG na dany rok kalendarzowy, w ostatnim kwartale roku poprzedzającego.

Funkcjonariusze Straży Granicznej objęci są również szkoleniem w ramach doskonalenia zawodowego. Szkolenie to prowadzone jest w komendach oddziałów i wszystkich jednostkach terenowych Straży Granicznej. Doskonalenie zawodowe prowadzone jest przez cały rok kalendarzowy, w ramach obowiązującego funkcjonariuszy czasu służby. Obejmuje ono wszystkich funkcjonariuszy, w wymiarze nie mniejszym niż 5 godz. lekcyjnych miesięcznie (godzina lekcyjna wynosi 45 min), jednak czas ten może zostać zwiększony, w zależności od pojawiających się potrzeb służby. Szkolenie dotyczy zarówno przepisów Unii Europejskiej, przeprowadzania kontroli granicznej na podstawie Kodeksu granicznego, procedur administracyjnych i karnych, kwestii wynikających z analizy sytuacji w zakresie przestępczości transgranicznej, jak i innej tematyki wynikającej z bieżących potrzeb służby.

Punktem wyjścia do podjęcia zmian w obowiązującym w SG systemie szkolenia było zakończenie realizacji harmonogramu uzawodowienia formacji oraz konieczność dostosowania sposobu i zakresu kształcenia funkcjonariuszy SG do zmieniających się potrzeb służby, wynikających w szczególności z przystąpienia RP do pełnej realizacji postanowień Układu z Schengen.

W tym celu decyzją Komendanta Głównego Straży Granicznej powołany został zespół do opracowania koncepcji zmiany systemu szkolenia w Straży Granicznej. W wyniku przeprowadzonych uzgodnień przyjęte zostały następujące założenia dotyczące projektowanych zmian w systemie szkolenia SG:

– wprowadzenie jednolitych zasad szkolenia dla wszystkich funkcjonariuszy SG oznaczające odstąpienie, w cyklu szkoleń prowadzonych dla funkcjonariuszy nowo wcielonych do służby, od realizacji szkolenia w zakresie szkoły chorążych

(dla funkcjonariuszy posiadających wykształcenie wyższe) bezpośrednio po szkoleniu podstawowym;

– wprowadzenie zasady polegającej na tym, iż dla funkcjonariuszy nowo wcielonych do służby realizowany będzie następujący cykl szkoleń: szkolenie podstawowe i bezpośrednio po nim szkolenie w zakresie szkoły podoficerskiej (dla funkcjonariuszy posiadających zarówno wykształcenie średnie, jak i wyższe);

– zwiększenie nacisku na realizację zajęć praktycznych w trakcie szkoleń realizowanych w ośrodkach szkolenia SG, w szczególności na poziomie szkoleń przewidzianych dla funkcjonariuszy nowo wcielonych do służby;

– odstąpienie od specjalności na poziomie szkolenia w zakresie szkoły chorążych, dla funkcjonariuszy w służbie stałej i kursu oficerskiego oraz wprowadzenie zunifikowanych programów, na poziomie omawianych szkoleń;

– zwiększenie rangi, zakresu i intensywności realizacji doskonalenia zawodowego (systemu podnoszenia kwalifikacji w „poziomie”), rozumianego w szczególności jako szkolenia specjalistyczne i kursy doskonalące, prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę dydaktyczną ośrodków szkolenia.

Uwzględniając powyższe założenia, cykl szkoleń dla funkcjonariuszy SG realizowany będzie zgodnie z poniższym schematem:

I – szkolenie podstawowe – realizowane w systemie stacjonarnym dla funkcjonariuszy nowo wcielonych do służby według zunifikowanego programu szkolenia;

II – szkolenie w zakresie szkoły podoficerskiej następujące bezpośrednio po szkoleniu podstawowym dla osób posiadających wykształcenie średnie i wyższe. W programie szkolenia uwzględniona zostanie miesięczna praktyka zawodowa w macierzystej jednostce organizacyjnej słuchacza;

III – szkolenie w zakresie szkoły chorążych dla funkcjonariuszy w służbie stałej prowadzone według zunifikowanego programu szkolenia;

IV – kurs oficerski dla funkcjonariuszy w służbie stałej, którzy odbyli szkolenie w zakresie szkoły chorążych oraz legitymują się wykształceniem wyższym. Kurs oficerski prowadzony będzie według zunifikowanego programu szkolenia, w którym wyodrębnione zostaną dwa moduły: I moduł językowy (3-miesięczny) oraz II moduł ukierunkowany na kwestie związane z zarządzaniem zasobami ludzkimi w zakresie wymaganym na stanowiskach przewidzianych dla oficerów.

Wejście w życie projektowanych zmian systemu szkolenia zaplanowane zostało na I kwartał 2010 r. Do chwili obecnej zostały zakończone m.in. prace nad opisem stanowiska oficerskiego, stanowiące kontynuację rozpoczętych w 2007 r. prac nad opisem kluczowych stanowisk służbowych w Straży Granicznej. W 2008 r. opracowany został obszerny opis stanowiska podoficera oraz chorążego. Głównym celem podejmowanych działań jest opracowanie programu szkolenia funkcjonariuszy na podstawie opisu zadań i czynności faktycznie wykonywanych na określonym stanowisku, a więc odpowiadającego rzeczywistym potrzebom pełnionej służby. Kompletne i rzetelne opisy stanowisk powstają dzięki, wielokrotnie już wykorzystywanej w Straży Granicznej, metodzie ekstrakcji ekspertyzy (metoda opisu działania specjalisty-eksperta). Metoda ta opiera się na pracy i zaangażowaniu

zowaniu doświadczonych i cieszących się autorytetem funkcjonariuszy, którzy są najlepszymi ekspertami w szczegółowym określaniu zadań i składającego się na ich realizację toku czynności, a także kluczowych umiejętności i wiedzy niezbędnych do wykonywania zadań na wysokim poziomie. Określone w ten sposób zadania, czynności i kompetencje przez osoby faktycznie pełniące służbę na badanym stanowisku (odpowiednio podoficera, chorążego lub oficera) lub tę służbę organizujące staną się rzeczywistą podstawą do zaprojektowania praktycznego i potrzebnego funkcjonariuszom kształcenia. Udział w tej pracy daje funkcjonariuszom możliwość ujednoczenia realizowanych zadań i czynności na danym stanowisku w całej Straży Granicznej oraz bezpośredniego wpływu na kształt i treść szkolenia, które będzie przydatne w służbie kolejnym grupom funkcjonariuszy.

W związku z planowanymi zmianami systemu szkolenia w Straży Granicznej opracowane zostały, przy uwzględnieniu sporządzonych już opisów stanowisk, projekty programów następujących szkoleń:

- podstawowego dla funkcjonariuszy Straży Granicznej posiadających zawodowe wykształcenie wojskowe, policyjne, pożarnicze lub o podobnym charakterze oraz kwalifikacje i umiejętności zawodowe, szczególnie przydatne na przewidzianym stanowisku służbowym (czas realizacji szkolenia – ok. 1 miesiąc);
- podstawowego dla funkcjonariuszy w służbie przygotowawczej (czas realizacji szkolenia – ok. 4 miesięcy);
- w zakresie szkoły podoficerskiej dla funkcjonariuszy w służbie przygotowawczej, realizowane bezpośrednio po szkoleniu podstawowym (czas realizacji szkolenia – ok. 5 miesięcy, w tym 1 miesiąc praktyki zawodowej);
- w zakresie szkoły chorążych dla funkcjonariuszy w służbie stałej.

Ponadto w 2009 r. opracowano na podstawie opisu stanowisk, o którym mowa powyżej, projekt programu przeszkolenia specjalistycznego, wymaganego do mianowania na pierwszy stopień oficerski (kursu oficerskiego).

2.3.2. System oceniania i opiniowania służbowego w Straży Granicznej

Okresowe opiniowanie funkcjonariuszy Straży Granicznej przeprowadza się na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 czerwca 2002 r. w sprawie okresowego opiniowania funkcjonariuszy Straży Granicznej⁷, analogicznie jak w Policji. Istotną różnicą jest ograniczenie liczby obszarów podlegających ocenie. Oceniane są cztery obszary:

- przygotowanie zawodowe, w tym posiadane wykształcenie, kwalifikacje zawodowe, uprawnienia specjalistyczne oraz umiejętności;
- sposób wykonywania zadań służbowych;

---

⁷ Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 787, z. 2004 r. Nr 43, poz. 404.

- wyniki osiągnięte podczas szkolenia;
- uzdolnienia mające wpływ na sposób wykonywania zadań służbowych.

Oceny sposobu wykonywania przez opiniowanego zadań służbowych dokonuje się według następujących kryteriów: terminowość, jakość, efektywność, fachowość, samodzielność, umiejętność określania ważności realizacji zadań służbowych, inicjatywa przy wykonywaniu zadań służbowych, współpraca z innymi osobami (praca zespołowa) przy wykonywaniu zadań służbowych, zastępstwo innego funkcjonariusza w zakresie odpowiedzialności służbowej wynikającej z zakresu uprawnień i obowiązków.

Oceny wyników osiągniętych przez opiniowanego podczas szkolenia dokonuje się według następujących kryteriów:

- wynik szkolenia (z wiedzy teoretycznej i praktycznej),
- odpowiedzialność i zdyscyplinowanie,
- zachowanie w sytuacjach konfliktowych i zachowanie ukierunkowane na współpracę.

Opiniowanie funkcjonariuszy zajmujących stanowiska kierownicze w Straży Granicznej oprócz wyżej wskazanych kryteriów obejmuje także ocenę umiejętności:

- organizacji pracy, kierowania i nadzoru,
- motywowania podległych funkcjonariuszy.

Opinię służbową sporządza osoba zajmująca stanowisko kierownicze bezpośrednio wyższe od stanowiska zajmowanego przez funkcjonariusza podlegającego opiniowaniu, poczynając od stanowiska dowódcy plutonu (równorzędnego). Opinię służbową o funkcjonariuszu delegowanym do czasowego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej Straży Granicznej sporządza przełożony właściwy w czasie delegowania. Natomiast opinię służbową o funkcjonariuszu pozostającym w dyspozycji sporządza przełożony, w którego dyspozycji pozostaje opiniowany.

W trakcie sporządzania opinii służbowej bezpośredni przełożony przeprowadza z opiniowanym rozmowę, podczas której dokonuje oceny jego służby lub przebiegu szkolenia oraz wysłuchuje stanowiska opiniowanego w tej sprawie. Przełożony, który sporządził opinię służbową, zapoznaje z nią opiniowanego w terminie 14 dni od jej sporządzenia, a opiniowany potwierdza podpisem zapoznanie się z opinią służbową. Podpisaną opinię służbową włącza się do akt osobowych opiniowanego, z wyjątkiem opinii służbowej sporządzonej przed wystąpieniem z wnioskiem o zatarcie kary dyscyplinarnej. Jeżeli opiniowany odmówi podpisania opinii służbowej, to przełożony, który sporządził opinię służbową, dokonuje na niej odpowiedniej adnotacji. W tym przypadku uznaje się, iż opiniowany został zapoznany z opinią służbową w dniu dokonania przez przełożonego adnotacji o odmowie podpisania opinii służbowej.

Opiniowany, który nie zgadza się z treścią opinii służbowej, może wnieść w terminie 14 dni od zapoznania się z opinią służbową odwołanie na piśmie do wyższego przełożonego, za pośrednictwem przełożonego, który sporządził opinię służbową. Przed upływem terminu do wniesienia odwołania oraz w okresie rozpa-

trywania odwołania opinia służbowa nie może stanowić podstawy do wydania decyzji personalnej, której wydanie jest uzależnione od treści tej opinii.

Jeżeli przełożony, który wydał opinię służbową, uzna, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie, sporządza nową opinię służbową. W przypadku uznania odwołania za nieuzasadnione przełożony przesyła opinię służbową wyższemu przełożonemu wraz z odwołaniem i własnym stanowiskiem w sprawie, w terminie 14 dni od dnia, w którym otrzymał odwołanie.

Przełożony właściwy do rozpatrzenia odwołania powołuje co najmniej trzyosobową komisję w celu zbadania uwag zawartych w odwołaniu. W skład komisji nie może wchodzić bezpośredni przełożony, który sporządził opinię służbową, od której wniesiono odwołanie. W przypadku gdy opiniowany korzysta z obrony związku zawodowego funkcjonariuszy, do składu komisji powołuje się przedstawiciela tego związku działającego w jednostce organizacyjnej Straży Granicznej, w której opiniowany pełnił służbę w okresie objętym opinią. Na zawarty w odwołaniu od opinii służbowej wniosek opiniowanego niekorzystającego z obrony związku zawodowego funkcjonariuszy przełożony właściwy do rozpatrzenia odwołania zawiadamia o powołaniu komisji związek zawodowy funkcjonariuszy działający w jednostce organizacyjnej Straży Granicznej, w której opiniowany pełnił służbę w okresie objętym opinią. Związek zawodowy funkcjonariuszy może w terminie 5 dni od dnia otrzymania zawiadomienia zgłosić swojego przedstawiciela do składu komisji. Komisja sporządza protokół, w którym przedstawia wniośki w sprawie uwzględnienia lub odrzucenia odwołania. Przełożony właściwy do rozpatrzenia odwołania, po zapoznaniu się z wnioskami komisji, może utrzymać w mocy zaskarżoną opinię służbową lub uchylić opinię służbową i polecić ponowne wydanie opinii służbowej z uwzględnieniem wskazanych okoliczności.

Przełożony właściwy do rozpatrzenia odwołania jest obowiązany wydać decyzję, w terminie 30 dni od dnia otrzymania odwołania. Opinia służbowa wydana w trybie odwoławczym jest ostateczna. Ostateczną opinię służbową włącza się do akt osobowych opiniowanego. Uchylona opinia służbowa podlega zniszczeniu.

2.4. Zabezpieczenie socjalne w Straży Granicznej

2.4.1. Świadczenia związane z pełnieniem służby

Poniżej zostały omówione następujące świadczenia: świadczenie za umundurowanie, bezpłatne wyżywienie, zwrot kosztów dojazdu do miejscowości pełnienia służby, należności z tytułu przeniesienia, należności z tytułu podróży służbowych, ryczałt na pokrycie kosztów wyżywienia i innych drobnych wydatków podczas wykonywania czynności stałych poza terytorium RP, odszkodowanie za uszczerbek na zdrowiu lub szkodę na mieniu, a także nagrody.

Funkcjonariuszowi Straży Granicznej przysługuje bezpłatne umundurowanie lub równoważnik pieniężny w zamian za umundurowanie. Uprawnienie to zostało

określone w art. 65 ustawy i wydanym na jego podstawie rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 maja 2004 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania funkcjonariuszowi Straży Granicznej równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie⁸.

W sytuacji gdy funkcjonariuszowi nie zostaną wydane przedmioty umundurowania i wyposażenia w naturze, przyznawany jest równoważnik pieniężny w zamian za umundurowanie. Równoważnik pieniężny jest wypłacany za okres od dnia 1 kwietnia danego roku kalendarzowego do dnia 31 marca następnego roku, zwany „rokiem zaopatrzeniowym”, w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od dnia powstania uprawnienia do równoważnika pieniężnego.

Podstawę obliczania równoważnika pieniężnego stanowią normy umundurowania, określone w przepisach w sprawie umundurowania funkcjonariuszy Straży Granicznej⁹. Wartość pieniężna poszczególnych przedmiotów umundurowania i ryczałtu na pranie umundurowania oraz renowację oporządzenia określone zostały w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

Jednorazowo równoważnik jest podwyższony m.in. w przypadku mianowania funkcjonariusza po raz pierwszy na stopień w korpusie podoficerów, chorążych, oficerów oraz na wyższy stopień.

Równoważnik pieniężny nie przysługuje funkcjonariuszowi za okres korzystania z urlopu wychowawczego, korzystania z urlopu bezpłatnego, zawieszenia w czynnościach służbowych lub tymczasowego aresztowania, jeżeli w tym okresie nastąpiło zwolnienie funkcjonariusza ze służby. Wówczas równoważnik pieniężny nie przysługuje od miesiąca następującego po miesiącu, w którym zaistniał jeden z wymienionych wyżej przypadków.

W przypadku wypłaty równoważnika pieniężnego, przed zawieszeniem funkcjonariusza w czynnościach służbowych lub tymczasowym aresztowaniem, jeżeli w tym okresie nastąpiło zwolnienie funkcjonariusza ze służby, funkcjonariusz zwraca część tego równoważnika, liczoną w pełnych miesiącach, za okres zawieszenia lub tymczasowego aresztowania, nie później niż w ostatnim dniu pełnienia służby. Wypłata równoważnika pieniężnego zostaje zawieszona, w przypadku zawieszenia w czynnościach służbowych oraz tymczasowego aresztowania.

Uprawnienia funkcjonariusza Straży Granicznej do otrzymywania wyżywienia określono w art. 76 ustawy o Straży Granicznej. Z kolei rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2002 r. w sprawie przypadków otrzymywania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej wyżywienia oraz norm tego wyżywienia¹⁰ określa sytuacje, w których otrzymywane jest wyżywienie oraz normy wyżywienia, uwzględniające rodzaj pełnionej służby, oraz szczególne warunki jej pełnienia.

---

⁸ Dz. U. z 2004 r. Nr 138, poz. 1467 ze zm.

⁹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie umundurowania funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. Nr 106, poz. 936 ze zm.).

¹⁰ Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 783.

Określone zostały następujące normy żywienia:

- zasadnicze – szkolna (SZ), lotnicza (LOT),
- dodatkowe – uzupełniająca (DU), napojów.

W przypadku gdy różnym grupom funkcjonariuszy przysługują odmienne normy żywienia, a warunki techniczno-organizacyjne nie pozwalają na przyrządzanie posiłków według kilku norm oddzielnie, funkcjonariusze otrzymują żywienie według jednej normy żywienia, która przysługuje największej grupie funkcjonariuszy uprawnionych do żywienia w danej jednostce (tzw. norma dominująca).

Norma SZ przysługuje bezpłatnie w naturze funkcjonariuszom:

- w dniach przebywania funkcjonariuszy – na podstawie decyzji kierownika jednostki – na terenie działania jednostki, połączonego z zakwaterowaniem lub zakazem opuszczania miejsca służby, trwającego ponad 12 godzin;
- w dniach składania egzaminów do szkół policyjnych, wojskowych i ośrodków szkolenia Straży Granicznej poza miejscem zamieszkania;
- w służbie kandydackiej;
- będącym słuchaczami ośrodków szkolenia lub uczestnikami kursów w jednostkach – w czasie pobytu połączonego z zakwaterowaniem w ośrodkach szkolenia i jednostkach organizujących kursy oraz na praktykach – poza miejscem stałego pełnienia służby;
- w dniach wykonywania obowiązków służbowych, a w miejscu pełnienia służby wtedy, gdy na czas szkolenia i praktyk są zakwaterowani na terenie jednostki;
- biorącym udział w szkoleniu lub ćwiczeniach w systemie obronnym kraju, jeśli zajęcia trwają w sposób ciągły powyżej 8 godzin;
- uczestniczącym w całodniowych szkoleniach i naradach, organizowanych przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy i jednostki podległe lub nadzorowane przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych;
- biorącym udział w działaniach granicznych oraz akcjach przywracania porządku publicznego poza miejscem stałego pełnienia służby, trwających od 8 do 12 godzin – w połowie tej normy, a ponad 12 godzin – w całości normy;
- biorącym udział w akcjach zapobiegania klęskom żywiołowym oraz działaniach porządkowych, podczas akcji ratowniczych przy likwidacji skutków klęsk żywiołowych i katastrof, trwających od 8 do 12 godzin – w połowie tej normy, a ponad 12 godzin – w całości normy;
- skierowanym służbowo na jednostki pływające Straży Granicznej, na czas powyżej 8 godzin;
- wchodzącym w skład etatowych załóg jednostek pływających Straży Granicznej – w dniach pełnienia służby;
- biorącym udział w zawodach sportowych, spartakiadach oraz przebywającym na obozach kondycyjnych i zgrupowaniach szkoleniowych przed tymi zawodami;

– fizycznie zabezpieczającym przeprowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych – podczas obozów i zgrupowań specjalistycznych, skierowanym do wykonywania czynności służbowych poza miejscem stałego pełnienia służby w warunkach, w których przysługuje dieta.

Norma SZ w formie uroczystego posiłku przysługuje funkcjonariuszom będącym na zaopatrzeniu żywnościowym jednostki organizującej ten posiłek, w szczególności zaś funkcjonariuszom, którzy ukończyli trwające co najmniej cztery miesiące szkolenia lub kursy w ośrodkach szkolenia lub jednostkach, oraz innym funkcjonariuszom zaproszonym na ten posiłek. Funkcjonariusze korzystający z uroczystego posiłku nie tracą uprawnień do norm żywienia przysługujących im z innego tytułu.

Norma LOT przysługuje bezpłatnie w naturze funkcjonariuszom wykonującym loty i pełniącym służbę w składzie personelu latającego na etatowych stanowiskach pilotów, nawigatorów i mechaników pokładowych, posiadającym ważną legitymację, posiadającym zaświadczenie o odbyciu przeszkolenia i aktualne badania komisji lotniczo-lekarskiej oraz etatowo wykonującym czynności instruktorów spadochronowych, zgodnie z programem szkolenia.

Jeżeli funkcjonariusza zawieszono w lotach z przyczyn zdrowotnych, traci uprawnienia do normy LOT po sześciu miesiącach od dnia wydania przez właściwą komisję lekarską decyzji o zawieszeniu w lotach. Komendant Główny Straży Granicznej, na wniosek komisji lekarskiej, może przedłużyć funkcjonariuszom uprawnienia do normy LOT na czas nie dłuższy niż sześć miesięcy.

Norma DU w wysokości 100% przysługuje w naturze:

– funkcjonariuszom wchodzącym w skład personelu technicznego, pełniącym służbę przy bezpośredniej obsłudze statków powietrznych Straży Granicznej i pracującym przy sprzęcie lotniczym oraz wyznaczonym do bezpośredniej obsługi lotów i pełnienia dyżurów na lotnisku, w czasie tych dyżurów;

– funkcjonariuszom pełniącym służbę w granicznych placówkach kontrolnych Straży Granicznej znajdujących się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, wyznaczonym i przeprowadzającym kontrolę ruchu granicznego podczas służby trwającej co najmniej 12 godzin – w czasie pełnienia tej służby;

– oraz jako dodatek do normy SZ: funkcjonariuszom uczestniczącym w zawodach sportowych i spartakiadach organizowanych przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy i jednostki organizacyjne podległe lub nadzorowane przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, a także przebywającym na obozach kondycyjnych i zgrupowaniach szkoleniowych przed tymi zawodami; pletwonurkom w dniach wykonywania obowiązków służbowych pod wodą; funkcjonariuszom fizycznie zabezpieczającym przeprowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych, podczas obozów i zgrupowań połączonych z dużym wysiłkiem fizycznym.

Norma DU w wysokości 70% przysługuje bezpłatnie w naturze, jako dodatek do normy SZ funkcjonariuszom pododdziałów odwodowych, biorącym bezpośredni udział w trwających ponad 8 godzin działaniach granicznych, mających na celu

zapewnienie porządku w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego lub w strefie nadgranicznej oraz funkcjonariuszom zaokrętowanym na jednostkach pływających Straży Granicznej: w czasie pobytu na morzu i wodach śródlądowych, w czasie pływania po akwenach portowych dłużej niż 4 godziny oraz w dniach pełnienia dyżurów w porcie. Natomiast 50% normy DU przysługuje bezpłatnie w naturze funkcjonariuszom biorącym udział w akcjach przywracania porządku publicznego w miejscu stałego zamieszkania, w warunkach szczególnych, powodujących konieczność pełnienia przez okres powyżej 10 godzin służby połączonej ze znacznym wysiłkiem fizycznym.

Norma DU w wysokości 45% przysługuje bezpłatnie w naturze, jako dodatek do normy SZ m.in. słuchaczom ośrodka tresury psów służbowych Straży Granicznej – w dniach zajęć terenowych, wymagających zwiększonego wysiłku fizycznego, w związku z praktycznym szkoleniem psów oraz funkcjonariuszom pełniącym w okresie zimowym służbę na wolnym powietrzu przez co najmniej cztery godziny dziennie, z wyjątkiem funkcjonariuszy korzystających w tym czasie z całodziennego bezpłatnego wyżywienia w naturze lub normy DU w części większej niż 45%.

Dodatkowa norma wyżywienia w postaci napojów, przysługuje bezpłatnie w naturze funkcjonariuszom pełniącym służbę:

- w warunkach mikroklimatu gorącego, charakteryzującego się wartością wskaźnika obciążenia termicznego (WBGT) powyżej 25°C;
- w warunkach mikroklimatu zimnego, charakteryzującego się wartością wskaźnika siły chłodzącej powietrza (WCI) powyżej 1000;
- przy pracach na otwartej przestrzeni przy temperaturze otoczenia poniżej 10°C lub powyżej 25°C;
- przy pracach związanych z wysiłkiem fizycznym, powodującym w ciągu dnia służby efektywny wydatek energetyczny organizmu powyżej 1500 kcal (6280 kJ) u mężczyzn i 1000 kcal (4187 kJ) u kobiet;
- na stanowiskach pracy, na których temperatura spowodowana warunkami atmosferycznymi przekracza 28°C.

Funkcjonariusze, którzy spełniają wymienione kryteria, otrzymują napoje w ramach przysługującej im dodatkowej normy wyżywienia, w ilości zaspokajającej ich potrzeby, w temperaturze odpowiedniej do warunków pełnienia służby.

W przypadku zbiegu tytułów do otrzymania bezpłatnego wyżywienia funkcjonariusz może otrzymać wyżywienie tylko z jednego tytułu, według najkorzystniejszej zasadniczej normy wyżywienia, wraz z przysługującymi normami dodatkowymi.

W sytuacji kiedy względy techniczno-organizacyjne uniemożliwiają korzystanie z wyżywienia przysługującego funkcjonariuszowi w naturze, otrzymuje on równoważnik pieniężny w wysokości 100% wartości pieniężnej przysługującej mu normy wyżywienia, który określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie równoważnika pieniężnego otrzymywanego w zamian za wyżywienie przez funkcjonariuszy Straży Granicz-

nej¹¹. Rozporządzenie to jest wypełnieniem delegacji ustawowej wynikającej z art. 76 ust. 2 ustawy.

Podstawą do obliczania równoważnika pieniężnego jest wartość pieniężna normy żywienia, przysługującej funkcjonariuszowi na podstawie odrębnych przepisów.

Funkcjonariusz będący w służbie kandydackiej otrzymuje równoważnik pieniężny za czas urlopu i pełnodobowych przepustek, w wysokości równej 100% wartości pieniężnej szkolnej normy żywienia.

Funkcjonariusz – słuchacz ośrodka szkolenia na kursach stacjonarnych oraz funkcjonariusz w służbie kandydackiej, w warunkach kiedy nie można mu zapewnić żywienia w naturze albo zlecić żywienia w placówkach gastronomicznych, otrzymuje równoważnik pieniężny w wysokości 100% wartości pieniężnej należnej normy żywienia, powiększony o kwotę do 100% wartości pieniężnej tej normy.

Funkcjonariusz, któremu przysługuje lotnicza norma żywienia, skierowany do wykonywania zadań w powietrzu poza miejsce stałej służby na czas powyżej 8 godzin, otrzymuje równoważnik pieniężny w wysokości 200% wartości pieniężnej tej normy.

Uprawnienie związane ze zwrotem kosztów dojazdu do miejscowości pełnienia służby reguluje art. 97 ustawy oraz wydane na podstawie tego przepisu rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 września 2005 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminów zwrotu funkcjonariuszowi Straży Granicznej kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby¹².

Zwrot kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby dla funkcjonariusza, który zajmuje lokal mieszkalny w miejscowości pobliskiej miejsca pełnienia służby, przysługuje w wysokości ceny biletów za przejazd koleją lub autobusami, tj. w wysokości ceny miesięcznego biletu imiennego na przejazd w II klasie pociągu osobowego lub miesięcznego biletu imiennego na przejazd autobusem, o ile z miejscowości pobliskiej nie ma połączenia kolejowego, albo biletów jednorazowych na przejazd środkiem publicznego transportu zbiorowego, stosownie do liczby dni pełnienia służby, do wysokości nie wyższej niż cena wyżej wymienionych biletów.

Jeżeli funkcjonariusz dojeżdża do miejscowości, w której pełni służbę, prywatnym pojazdem, zwrotu kosztów dokonuje się w wysokości ceny kolejowego biletu jednorazowego, na przejazd w II klasie pociągu osobowego, przewidzianej dla odległości drogowej między miejscowością, w której funkcjonariusz zamieszkuje, a miejscowością, w której pełni służbę, stosownie do liczby dni pełnienia służby, do wysokości nie wyższej niż cena biletów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 rozporządzenia.

---

¹¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 85, poz. 775.

¹² Dz. U. z 2005 r. Nr 197, poz. 1641.

Wysokość kosztów dojazdu ustala się na podstawie obowiązujących w danym województwie cen za przejazdy koleją. Zwrotowi nie podlegają koszty dojazdu w granicach miejscowości, w której funkcjonariusz zamieszkuje, oraz miejscowości, w której pełni służbę.

Zwrotu kosztów dojazdu dokonuje się na wniosek funkcjonariusza, nie wcześniej niż w najbliższym terminie wypłaty uposażenia funkcjonariusza, nie później jednak niż w kolejnym terminie wypłaty tego uposażenia.

Funkcjonariuszowi przeniesionemu z urzędu przysługują:

- diety dla niego i członków rodziny, za czas przejazdu i pierwszą dobę pobytu w nowym miejscu zamieszkania;
- zwrot kosztów przejazdu do nowego miejsca zamieszkania funkcjonariusza oraz osób, o których mowa wyżej;
- ryczałt z tytułu przeniesienia;
- zasiłek osiedleniowy;
- przewóz urządzeń domowych;
- ryczałt na pokrycie kosztów jednorazowego przejazdu, tj. comiesięczny ryczałt na pokrycie kosztów jednorazowego przejazdu ze stałego miejsca pełnienia służby do miejscowości zamieszkania członków rodziny i z powrotem, w wysokości ceny biletu w II klasie pociągu pospiesznego, a w przypadku gdy na danej trasie albo jej odcinku brak jest połączeń kolejowych – w wysokości ceny biletu za przejazd środkiem publicznego transportu autobusowego.

Diety dla członka rodziny wynoszą 75% diety przysługującej funkcjonariuszowi.

Ryczałt z tytułu przeniesienia przysługuje w przypadku przesiedlenia się do miejscowości, do której funkcjonariusz został przeniesiony.

Omawiane uprawnienie przysługuje także funkcjonariuszowi, który w związku z brakiem możliwości otrzymania lokalu mieszkalnego w miejscowości, do której został służbowo przeniesiony, przesiedlił się do miejscowości pobliskiej.

Ryczałt z tytułu przeniesienia wynosi 100% miesięcznego uposażenia przysługującego funkcjonariuszowi w dniu jego przesiedlenia się do określonej miejscowości – dla funkcjonariusza posiadającego rodzinę, oraz 50% – w przypadku funkcjonariusza nieposiadającego rodziny.

Zgodnie z §18 rozporządzenia funkcjonariuszowi, który w związku z przeniesieniem z urzędu przesiedlił się na pobyt stały, przysługuje, niezależnie od ryczałtu za przeniesienie, zasiłek osiedleniowy. Wysokość zasiłku wynosi 200% uposażenia dla funkcjonariusza posiadającego rodzinę oraz 50% uposażenia dla funkcjonariusza nieposiadającego rodziny.

Funkcjonariuszowi posiadającemu rodzinę, której nie wszyscy członkowie przesiedlili się z nim do miejscowości, do której został on przeniesiony, przysługuje zasiłek osiedleniowy w wysokości 50% uposażenia. Pozostałą część zasiłku wypłaca się z chwilą przesiedlenia się wszystkich członków rodziny.

Jak już wspomniano, w związku z przeniesieniem służbowym funkcjonariuszowi SG przysługuje także przewóz urządzeń domowych. Przewozu urządzeń domowych dokonuje jednostka, do której funkcjonariusz został przeniesiony.

W razie braku możliwości dokonania przewozu funkcjonariuszowi przysługuje zwrot poniesionych kosztów przewozu urządzeń domowych, obejmujących koszty: opakowania, prac załadunkowych i wyładunkowych oraz transportu. Zwrotu kosztów przewozu urządzeń domowych dokonuje jednostka, do której funkcjonariusz zostanie przeniesiony, na podstawie przedstawionych rachunków.

Funkcjonariuszowi Straży Granicznej odbywającemu podróże służbowe na obszarze kraju, zgodnie z art. 117 ustawy o Straży Granicznej przysługują należności z tytułu podróży służbowych. Ponadto w razie przeniesienia do pełnienia służby do innej miejscowości albo delegowania do czasowego pełnienia służby funkcjonariuszowi przysługują należności z tytułu przeniesienia lub delegowania.

Uprawnienie do pobierania należności za podróże służbowe określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie należności funkcjonariuszy Straży Granicznej za podróże służbowe, przeniesienia lub delegowania¹³. Rozporządzenie ustala wysokość, warunki oraz sposób ustalania należności przysługujących funkcjonariuszowi Straży Granicznej z tytułu podróży służbowych odbywanych na obszarze kraju, a także w razie przeniesienia do pełnienia służby w innej miejscowości albo delegowania do czasowego pełnienia służby, podmioty właściwe do podejmowania decyzji w tych sprawach, zakres pojęcia podróży służbowej oraz terminy wypłaty należności.

Podróże służbowe. Zgodnie z wymienionym rozporządzeniem funkcjonariuszowi, z tytułu podróży służbowej, przysługują:

- diety na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży służbowej;
- zwrot kosztów przejazdów na trasie od stałego miejsca pełnienia służby do miejscowości stanowiącej cel podróży służbowej i z powrotem;
- zwrot kosztów noclegów bądź ryczałt za nocleg;
- ryczałt na dojazdy środkami komunikacji miejscowej;
- zwrot innych udokumentowanych wydatków, koniecznych w podróży służbowej.

Kwotę diety ustala się w wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

Jeżeli podróż służbowa trwa nie dłużej niż dobę i wynosi mniej niż 8 godzin – dieta nie przysługuje, od 8 do 12 godzin – przysługuje połowa diety, ponad 12 godzin – przysługuje dieta w pełnej wysokości, trwa dobę i dłużej – za każdą dobę przysługuje dieta w pełnej wysokości, a za niepełną, ale rozpoczętą dobę: do 8 godzin – przysługuje połowa diety, ponad 8 godzin – przysługuje dieta w pełnej wysokości.

Dieta nie przysługuje za czas pobytu w miejscowości zamieszkania funkcjonariusza lub zameldowania na pobyt stały albo w stałym miejscu pełnienia służby, bądź w czasie leczenia w zakładzie leczniczym oraz w przypadkach, w których

---

¹³ Dz. U. z 2006 r. Nr 237, poz. 1719.

funkcjonariusz otrzymuje bezpłatne wyżywienie, obejmujące śniadanie, obiad oraz kolację, w naturze albo równoważnik pieniężny w zamian za wyżywienie.

Kwotę diety zmniejsza się o koszt otrzymanego bezpłatnego wyżywienia, przyjmując, że każdy bezpłatny posiłek stanowi odpowiednio:

- śniadanie – 25% diety,
- obiad – 50% diety,
- kolacja – 25% diety.

Funkcjonariuszowi przysługuje także zwrot kosztów przejazdów, który obejmuje cenę biletu środka transportu właściwego do odbycia podróży służbowej wraz z opłatami dodatkowymi, z uwzględnieniem przysługującej funkcjonariuszowi ulgi, bez względu na to, z jakiego tytułu ulga na dany środek transportu przysługuje. Zwrot kosztów nie przysługuje, jeżeli funkcjonariusz odbywa podróż służbową pojazdem służbowym lub innym służbowym środkiem transportu.

Za każdą rozpoczętą dobę pobytu w podróży służbowej funkcjonariuszowi przysługuje ryczałt na pokrycie kosztów dojazdów środkami komunikacji miejscowej (miejskiej) w wysokości 20% diety.

Funkcjonariuszowi, który ze względu na brak możliwości uzyskania noclegu w miejscowości stanowiącej cel podróży służbowej, korzystał z noclegu w miejscowości pobliskiej, przysługuje również zwrot kosztów przejazdu publicznym środkiem komunikacji z miejscowości stanowiącej cel podróży służbowej do miejscowości pobliskiej i z powrotem.

Funkcjonariuszowi przebywającemu w podróży służbowej, przysługuje zwrot kosztów przejazdu do miejscowości zamieszkania i z powrotem w dniu wolnym od służby tylko wtedy, gdy spowoduje to zmniejszenie łącznych kosztów podróży. Warunek ten nie dotyczy funkcjonariusza przebywającego w podróży służbowej trwającej dłużej niż 10 dni.

Uprawnienie do otrzymania ryczałtu na pokrycie kosztów wyżywienia i innych drobnych wydatków reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 grudnia 2001 r. w sprawie wypłacania ryczałtu funkcjonariuszowi Straży Granicznej wykonującemu stałe zadania służbowe poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej¹⁴. Rozporządzenie określa walutę, sposób obliczania i wypłacania oraz wysokość ryczałtu przysługującego funkcjonariuszowi Straży Granicznej, wykonującemu stałe zadania służbowe poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ryczałt na pokrycie kosztów wyżywienia i innych wydatków wynosi 10% kwoty diety, określonej w przepisach dotyczących szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju. Ryczałt jest wypłacany w walucie polskiej, w wysokości stanowiącej jego równoważność w walucie obcej.

Jeżeli pobyt poza terytorium kraju trwał ponad 4 godziny, nie dłużej jednak niż 8 godzin na dobę, przysługuje 1/3 ryczałtu, gdy pobyt funkcjonariusza poza teryto-

---

¹⁴ Dz. U. z 2001 r. Nr 148, poz. 1658.

rium kraju trwał ponad 8 godzin, nie dłużej jednak niż 12 godzin na dobę, przysługuje 1/2 ryczałtu, ryczałt w pełnej wysokości należy się funkcjonariuszowi, gdy pobyt poza terytorium kraju trwał ponad 12 godzin.

Czas pobytu stanowiący podstawę do obliczenia wysokości ryczałtu obejmuje okres od czasu przekroczenia granicy państwowej do czasu powrotu do kraju. W przypadku wielokrotnego przekraczania granicy państwowej w ciągu doby podstawę do obliczenia wysokości ryczałtu stanowi łączny czas pobytu poza terytorium kraju w ciągu doby. Okres nieprzerwanego pobytu poza terytorium kraju, rozpoczętego w danej dobie, a zakończonego w dobie następnej, traktuje się jako pobyt w ciągu doby.

Z art. 73 ustawy o Straży Granicznej wynika uprawnienie funkcjonariuszy SG do odszkodowania z tytułu poniesienia uszczerbku na zdrowiu lub szkody na mieniu, pozostających w związku ze służbą. W przypadku śmierci funkcjonariusza, którą poniósł w związku ze służbą, odszkodowanie otrzymują pozostali po nim członkowie rodziny.

Zasady przyznawania odszkodowań reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie przyznawania i wypłaty odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej¹⁵.

Organem odszkodowawczym jest:

– w stosunku do Komendanta Głównego Straży Granicznej – Minister Spraw Wewnętrznych lub upoważniona przez niego osoba;

– w stosunku do dyrektorów biur (równorzędnych) Komendy Głównej Straży Granicznej i ich zastępców, Komendanta Granicznej Placówki Kontrolnej Warszawa-Okęcie i jego zastępców, komendantów oddziałów Straży Granicznej i ich zastępców, Komendanta Centrum Szkolenia Straży Granicznej i jego zastępcy, Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia i jego zastępców oraz członków ich rodzin – Komendant Główny SG;

– w stosunku do funkcjonariuszy pełniących służbę na terenie ich działania oraz członków ich rodzin – komendanci oddziałów Straży Granicznej, Komendant Centrum Szkolenia Straży Granicznej i Komendant Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej.

Organ odszkodowawczy bada i ocenia sprawę na podstawie całokształtu dowodów i oświadczeń zainteresowanego. W przypadku śmierci funkcjonariusza organ odszkodowawczy jest obowiązany ustalić wszystkich członków rodziny, uprawnionych do odszkodowania. W razie śmierci funkcjonariusza w okresie służby, wskutek wypadku pozostającego w związku z pełnieniem służby lub choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby, albo doznania przez funkcjonariusza w okresie służby trwałego uszczerbku na zdrowiu,

---

¹⁵ Dz. U. Nr 29, poz. 129 ze zm.

wskutek wypadku lub choroby, organ odszkodowawczy wszczyna postępowanie z urzędu.

Jeżeli organ odszkodowawczy ustali, że wypadek, któremu uległ funkcjonariusz, jest wypadkiem pozostającym w związku z pełnieniem służby, a choroba powstała w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby, kieruje funkcjonariusza do komisji lekarskiej służby zdrowia resortu spraw wewnętrznych, w celu ustalenia stopnia uszczerbku na zdrowiu wskutek tego wypadku lub choroby.

W razie śmierci funkcjonariusza organ odszkodowawczy zwraca się niezwłocznie do komisji lekarskiej resortu spraw wewnętrznych z wnioskiem o ustalenie, czy śmierć funkcjonariusza pozostaje w związku ze służbą, wskutek wypadku lub choroby.

Rozporządzenie przewiduje wszczęcie postępowania w sprawie odszkodowania także na wniosek, kiedy śmierć funkcjonariusza lub uszczerbek na jego zdrowiu wskutek wypadku lub choroby nastąpiły po zwolnieniu ze służby oraz stan zdrowia funkcjonariusza uległ pogorszeniu wskutek takiego wypadku lub choroby.

Prawo do odszkodowania należnego funkcjonariuszowi ustala się na podstawie: orzeczenia komisji lekarskiej służby zdrowia resortu spraw wewnętrznych, stwierdzającego procentowy stopień uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza wskutek wypadku lub choroby, z tytułu której przysługuje odszkodowanie, protokołu powypadkowego sporządzonego przez komisję powypadkową, działającą na podstawie odrębnych przepisów oraz zaświadczenia stwierdzającego wysokość uposażenia, określonego w art. 5 ust. 2 ustawy.

W przypadku śmierci funkcjonariusza jego małżonek może ustalić swoje prawo do odszkodowania na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej służby zdrowia resortu spraw wewnętrznych, stwierdzającego związek śmierci funkcjonariusza ze służbą, wskutek wypadku lub choroby, z tytułu których przysługuje odszkodowanie, protokołu powypadkowego oraz wyciągu z aktu małżeństwa. Prawo do odszkodowania należnego pozostałym członkom rodziny funkcjonariusza ustala się na podstawie orzeczenia komisji, protokołu powypadkowego oraz zaświadczenia właściwego organu emerytalnego, stwierdzającego spełnienie przez te osoby warunków do uzyskania renty rodzinnej po zmarłym funkcjonariuszu.

Odszkodowanie za szkodę na mieniu oraz wysokość tego odszkodowania jest ustalana na podstawie protokołu powypadkowego oraz innych dowodów przedstawionych przez osobę uprawnioną do odszkodowania.

Wysokość odszkodowania za utracone lub zniszczone przedmioty osobistego użytku ustala się na podstawie ceny rynkowej, aktualnej w dniu wydania decyzji w sprawie odszkodowania, z uwzględnieniem stopnia zużycia.

W razie uszkodzenia przedmiotów odszkodowanie stanowi równowartość kosztów przywrócenia ich do stanu sprzed wypadku. Jeżeli jednak stopień uszkodzenia jest znaczny albo koszty naprawy przekraczałyby wartość uszkodzonego przedmiotu, wypłaca się odszkodowanie.

Warunki przyznawania nagród określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 sierpnia 2008 r. w sprawie wysokości funduszu na nagrody roczne, nagrody uznaniowe i zapomogi dla funkcjonariuszy Straży Granicznej¹⁶. Zgodnie z tym rozporządzeniem fundusz na nagrody roczne, nagrody uznaniowe i zapomogi dla funkcjonariuszy Straży Granicznej wynosi 10,80% środków planowanych na uposażenia zasadnicze, wraz z dodatkami o charakterze stałym, na dany rok kalendarzowy – podstawa wymiaru, z czego 8,10% podstawy wymiaru na nagrody roczne i 2,70% podstawy wymiaru na nagrody uznaniowe i zapomogi.

W świetle zapisów rozporządzenia fundusz na omawiane świadczenia jest tworzony w oddziałach Straży Granicznej, Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej i w Komendzie Głównej Straży Granicznej. Wysokość środków finansowych na nagrody uznaniowe i zapomogi może być podwyższana przez Komendanta Głównego Straży Granicznej o niewykorzystane w danym roku kalendarzowym środki na uposażenia zasadnicze, wraz z dodatkami o charakterze stałym i nagrody roczne, będące w jego dyspozycji.

Funkcjonariusze Straży Granicznej są uprawnieni do otrzymania nagrody jubileuszowej (art. 115 ustawy), która wynosi:

- po 20 latach służby – 75%,
- po 25 latach służby – 100%,
- po 30 latach służby – 150%,
- po 35 latach służby – 200%,
- po 40 latach służby – 300% miesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym.

Tryb obliczania i wypłacania nagrody jubileuszowej, uwzględniając w szczególności okresy służby, pracy i nauki powodujące nabycie prawa do nagrody jubileuszowej, sposób dokumentowania tych okresów, a także obliczania tej nagrody i postępowania w przypadku zbiegu prawa do kilku nagród oraz termin i sposób wypłacania nagrody – określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 czerwca 2002 r. w sprawie nagrody jubileuszowej funkcjonariuszy Straży Granicznej¹⁷.

Do okresu służby, od którego zależy nabycie prawa do nagrody jubileuszowej przez funkcjonariusza, wlicza się okresy służby i pracy uwzględniane przy ustalaniu wzrostu uposażenia zasadniczego funkcjonariusza z tytułu wysługi lat, okres studiów w szkole wyższej przewidziany programem nauczania, w łącznym wymiarze nie większym niż pięć lat, pod warunkiem uzyskania dyplomu ich ukończenia oraz inne okresy uwzględniane przy ustalaniu wzrostu uposażenia zasadniczego funkcjonariusza z tytułu wysługi lat.

Podstawą obliczenia wysokości nagrody jest miesięczne uposażenie zasadnicze wynikające z zaszerogowania stanowiska służbowego funkcjonariusza, wraz z dodat-

---

¹⁶ Dz. U. z 2008 r. Nr 148, poz. 941.

¹⁷ Dz. U. z 2003 r. Nr 100, poz. 916.

kami do uposażenia o charakterze stałym, w wysokości przysługującej mu w dniu wypłaty nagrody, a jeżeli jest to dla niego korzystniejsze – w dniu nabycia prawa do tej nagrody. Podstawę obliczenia wysokości nagrody, wypłacanej po rozwiązaniu lub wygaśnięciu stosunku służbowego, stanowi miesięczne uposażenie zasadnicze wynikające z zaszeregowania stanowiska służbowego funkcjonariusza, wraz z dodatkami do uposażenia o charakterze stałym, w wysokości przysługującej funkcjonariuszowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, jeżeli są korzystniejsze od uposażenia z dnia nabycia prawa do nagrody. Nagrodę wypłaca się z urzędu. W razie śmierci lub zaginięcia funkcjonariusza nagrodę wypłaca się osobom, o których mowa w art. 120 ust. 2 ustawy.

2.4.2. Inne świadczenia socjalne i należności związane ze zwolnieniem ze służby

Podrozdziale omówiono następujące świadczenia i należności: prawo do lokalu mieszkalnego, równoważnik pieniężny za brak lokalu, pomoc finansową na uzyskanie lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej, równoważnik za remont lokalu mieszkalnego, prawo do przejazdu raz w roku środkami komunikacji publicznej, urlopy funkcjonariuszy Straży Granicznej, zasiłki i zapomogi, odprawę pośmiertną, pomoc finansową w razie śmierci funkcjonariusza pozostającej w związku ze służbą, zasiłek pogrzebowy.

Na podstawie art. 92 ustawy o Straży Granicznej funkcjonariuszowi w służbie stałej przysługuje prawo do lokalu mieszkalnego w miejscowości, w której pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej (czyli miejscowości, od której granic administracyjnych najkrótsza odległość drogą publiczną do granic administracyjnych miejscowości pełnienia służby nie przekracza 30 km), z uwzględnieniem liczby członków rodziny oraz ich uprawnień wynikających z przepisów odrębnych.

Jeżeli w miejscowości, w której funkcjonariusz pełni służbę albo w miejscowości pobliskiej, nie ma możliwości zrealizowania tego uprawnienia, funkcjonariusz może otrzymać tymczasową kwaterę na okres pełnienia służby w tej miejscowości. Tymczasową kwaterę otrzymuje także funkcjonariusz w służbie przygotowawczej.

Członkami rodziny funkcjonariusza, których uwzględnia się przy przydziale lokalu mieszkalnego, są pozostający z funkcjonariuszem we wspólnym gospodarstwie domowym: małżonek, dzieci (własne lub małżonka, przysposobione lub przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej) pozostające na jego utrzymaniu, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 25 lat życia oraz rodzice funkcjonariusza i jego małżonka będący na jego wyłącznym utrzymaniu lub jeżeli ze względu na wiek albo niezdolność do pracy, albo inne okoliczności są niezdolni do wykonywania zatrudnienia; za rodziców uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające.

Na lokale mieszkalne dla funkcjonariuszy przeznaczają się lokale będące w dyspozycji ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub podległych mu organów,

uzyskane w wyniku ich działalności inwestycyjnej albo od terenowych organów rządowej administracji ogólnej, stanowiące własność gmin lub zakładów pracy, a także zwalniane przez osoby, które decyzje o przydziale uzyskały z jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Na kwatery tymczasowe przeznaczają się lokale mieszkalne albo pomieszczenia mieszkalne w należytym stanie technicznym i sanitarnym, które znajdują się w budynkach na terenie zamkniętym lub w budynkach przeznaczonych na cele służbowe.

Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1 ustawy o Straży Granicznej funkcjonariuszowi przysługuje równoważnik pieniężny, jeżeli on sam lub członkowie jego rodziny nie posiadają lokalu mieszkalnego w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej. Warunki przyznawania omawianego uprawnienia określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania funkcjonariuszom Straży Granicznej równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego oraz szczegółowych warunków jego zwrotu, a także sposobu postępowania w przypadku wystąpienia zbiegu uprawnień do jego otrzymania¹⁸.

Uprawnienie do otrzymania równoważnika pieniężnego za brak lokalu przysługuje funkcjonariuszowi, jeżeli w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej on sam lub członek jego rodziny nie posiada: lokalu mieszkalnego przydzielonego na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale lokalu, spółdzielczego lokalu mieszkalnego, lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu gminy lub innych jednostek samorządu terytorialnego oraz stanowiącego własność Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych, domu jednorodzinnego, domu mieszkalno-pensjonatowego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład zasobów towarzystwa budownictwa społecznego ani tymczasowej kwatery.

Warunkiem otrzymania równoważnika za brak lokalu jest zaistnienie sytuacji, w której funkcjonariusz nie utracił lub nie zrzekł się prawa do zajmowanego dotychczas lokalu mieszkalnego lub domu, nie otrzymał pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu, ze środków budżetu państwa, z wyjątkiem funkcjonariusza przeniesionego do służby w miejscowości innej niż pobliska, jego małżonek także nie otrzymał takiej pomocy; nie odmówił bezzasadnie przyjęcia lokalu mieszkalnego, który odpowiadał przysługującym mu normom zaludnienia oraz znajdował się w należytym stanie technicznym i sanitarnym, wystąpił do właściwego organu z wnioskiem o przydział lokalu mieszkalnego albo tymczasowej kwatery.

Kwoty równoważnika pieniężnego mogą okresowo podlegać waloryzacji. Podstawę waloryzacji stanowią kwoty równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego, obowiązujące w roku poprzedzającym rok, w którym waloryzacja następuje. Wypłata równoważnika następuje w okresach miesięcznych.

---

¹⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 118, poz. 1014 ze zm.

Zgodnie z uprawnieniem wynikającym z art. 98 ustawy o Straży Granicznej funkcjonariuszowi, który nie otrzymał lokalu mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale, przysługuje pomoc finansowa na uzyskanie lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej lub towarzystwie budownictwa społecznego, albo domu jednorodzinnego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość. Tryb postępowania oraz warunki przyznawania i cofania pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego przez funkcjonariuszy Straży Granicznej, określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu przez funkcjonariuszy Straży Granicznej¹⁹.

Pomoc finansową przyznaje się na wniosek funkcjonariusza. Jej wysokość oblicza się, mnożąc liczbę norm zaludnienia lokalu mieszkalnego, przysługującego funkcjonariuszowi oraz każdemu członkowi jego rodziny, według uprawnień przysługujących na dzień złożenia wniosku, przez kwotę 4158 zł. Wypłata przyznanej pomocy finansowej może nastąpić jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż w ciągu sześciu miesięcy od dnia wydania decyzji o przyznaniu tej pomocy. Liczbę rat, ich wysokość oraz termin wypłaty ustala się w decyzji o przyznaniu pomocy.

Decyzje w sprawach pomocy finansowej wydają podmioty właściwe w sprawach przydziału i opróżniania lokali mieszkalnych. Warunkiem przyznania pomocy finansowej funkcjonariuszowi zajmującemu lokal mieszkalny, będący w dyspozycji właściwego organu, jest zobowiązanie się funkcjonariusza do opuszczenia zajmowanego lokalu mieszkalnego przez wszystkie zamieszkałe w nim osoby i przekazanie lokalu do dyspozycji organu, w terminie sześciu miesięcy od dnia wypłaty pomocy finansowej.

Funkcjonariuszowi przysługuje równoważnik pieniężny za remont:

- lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu gminy lub innych jednostek samorządu terytorialnego oraz stanowiącego własność Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych;
- domu jednorodzinnego;
- domu mieszkalno-pensjonatowego;
- lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną własność;
- lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład zasobów towarzystwa budownictwa społecznego;
- tymczasowej kwatery.

Uprawnienie związane z otrzymaniem równoważnika za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego, zawarte w art. 95 ustawy, zostało określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania funkcjonariuszom Straży Granicznej równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego

---

¹⁹ Dz. U. z 2008 r. Nr 96, poz. 617.

oraz szczegółowych warunków jego zwrotu, a także sposobu postępowania w przypadku wystąpienia zbiegu uprawnień do jego otrzymania²⁰.

Warunkiem przyznania równoważnika pieniężnego w zamian za remont jest niepodnajmowanie lokalu lub domu w całości lub w części, brak uprawnień funkcjonariusza lub jego małżonka do równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego, niekorzystanie przez funkcjonariusza w służbie przygotowawczej z zakwaterowania w pokoju gościnnym lub internacie Straży Granicznej oraz złożenie dokumentu potwierdzającego posiadanie tytułu prawnego, przez funkcjonariusza lub członka jego rodziny, do lokalu (domu). Uprawnienie do równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego oraz jego wysokość ustala się na dzień 1 stycznia danego roku.

Równoważnik za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego jest wypłacany na normę zaludnienia, przysługującą funkcjonariuszowi i każdemu członkowi jego rodziny, określoną w odrębnych przepisach. Kwota równoważnika podlega corocznej waloryzacji o prognozowany w ustawie budżetowej na dany rok wskaźnik średniorocznego wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem i podlega zaokrągleniu do pełnych złotych. Podstawę waloryzacji stanowi kwota równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego, obowiązująca w roku poprzedzającym rok, w którym waloryzacja następuje.

Wypłata równoważnika następuje raz w roku. W przypadku nienależnego pobrania równoważnika za remont kwota podlega zwrotowi.

Uprawnienie do przejazdu na koszt właściwego organu Straży Granicznej środkami publicznego transportu zbiorowego raz w roku, do jednej z wybranych przez siebie miejscowości w kraju i z powrotem przysługuje, na podstawie art. 77 ustawy, funkcjonariuszowi i członkom jego rodziny. W razie niewykorzystania przysługującego przejazdu osoba uprawniona otrzymuje zryczałtowany równoważnik pieniężny.

Warunki przejazdu funkcjonariuszy na koszt SG reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie warunków przejazdu funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz członków ich rodzin na koszt właściwego organu Straży Granicznej²¹.

Przejazd dotyczy trasy o bezpośrednim połączeniu, a w przypadku braku takiego połączenia dotyczy najkrótszej trasy środkami publicznego transportu kolejowego, a gdy na danej trasie lub jej odcinku nie ma połączenia kolejowego, albo gdy przejazd autobusem nie jest droższy – środkami transportu autobusowego.

Zwrot kosztów przejazdu środkami publicznego transportu kolejowego przysługuje w wysokości cen biletów za przejazd w II klasie pociągu pospiesznego lub w I klasie pociągu osobowego. Zwrot kosztów przejazdu środkami publicznego transportu autobusowego, przysługuje w wysokości faktycznie poniesionych kosztów. Zwrot kosztów przejazdu nie obejmuje opłat dodatkowych i dopłat.

---

²⁰ Dz. U. z 2002 r. Nr 120, poz. 1028 ze zm.

²¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 99, poz. 900.

Zwrot kosztów jest wypłacany przez komórkę finansową jednostki organizacyjnej SG, właściwej dla miejsca pełnienia służby funkcjonariusza, w terminie 30 dni od dnia złożenia przez funkcjonariusza wniosku o przyznanie świadczenia.

W razie zbiegu uprawnień do przejazdu na koszt właściwego organu Straży Granicznej z tytułu służby obojga małżonków, osoby uprawnione mogą skorzystać z tego prawa tylko z jednego tytułu.

Funkcjonariusz, który nie skorzystał z prawa do bezpłatnego przejazdu na koszt Straży Granicznej, otrzymuje na każdą uprawnioną osobę zryczałtowany równoważnik pieniężny w kwocie odpowiadającej cenie biletu za przejazd w II klasie pociągu pospiesznego na odległość 1000 km, z uwzględnieniem posiadanych uprawnień do przejazdów ulgowych, ustalany według ceny biletów obowiązującej w dniu wypłaty tego równoważnika, nie później jednak niż w dniu wygaśnięcia prawa do przejazdu przysługującego za dany rok kalendarzowy. Uprawnienie do równoważnika oraz warunki jego otrzymania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie warunków przyznawania funkcjonariuszom Straży Granicznej oraz członkom ich rodzin zryczałtowanego równoważnika pieniężnego w razie niewykorzystania przysługującego przejazdu na koszt właściwego organu Straży Granicznej²².

Zryczałtowany równoważnik pieniężny jest wypłacany przez komórkę finansową jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, właściwej dla miejsca pełnienia służby funkcjonariusza, w terminie 30 dni od dnia złożenia przez funkcjonariusza wniosku o przyznanie świadczenia.

W razie zbiegu uprawnień do zryczałtowanego równoważnika pieniężnego z tytułu służby obojga małżonków, osoby uprawnione mogą skorzystać z tego prawa tylko z jednego tytułu.

Kwestię urlopów funkcjonariuszy SG reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Straży Granicznej²³, które szczegółowo określa warunki przyznawania funkcjonariuszom Straży Granicznej urlopów wypoczynkowych, płatnych urlopów dodatkowych, płatnych urlopów zdrowotnych, płatnych urlopów okolicznościowych i urlopów bezpłatnych, a także wymiar tych urlopów oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Urlopy wypoczynkowe powinny być udzielane zgodnie z planem urlopów, który ustalają:

– Komendant Główny Straży Granicznej – dla swoich zastępców, komendantów oddziałów Straży Granicznej, komendantów ośrodków szkolenia Straży Granicznej, kierowników jednostek organizacyjnych Komendy Głównej Straży Granicznej oraz innych funkcjonariuszy, bezpośrednio podlegających Komendantowi Głównemu Straży Granicznej, a także dla Komendanta Granicznej Placówki Kontrolnej Straży Granicznej Warszawa-Okęcie,

---

²² Dz. U. z 2002 r. Nr 99, poz. 901.

²³ Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 784.

- kierownicy jednostek organizacyjnych Komendy Głównej Straży Granicznej – dla podległych im funkcjonariuszy,
- komendanci oddziałów oraz komendanci ośrodków szkolenia Straży Granicznej – dla swoich zastępców, naczelników wydziałów, komendantów strażnic Straży Granicznej, komendantów granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej, komendantów dywizjonów Straży Granicznej oraz innych funkcjonariuszy, bezpośrednio podlegających komendantowi oddziału lub ośrodka szkolenia,
- komendanci strażnic, granicznych placówek kontrolnych i dywizjonów Straży Granicznej, dowódcy pododdziałów, naczelnicy wydziałów i kierownicy samodzielnych sekcji w oddziałach i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej, a także kierownicy zakładów i komendanci szkół w ośrodkach szkolenia Straży Granicznej – dla podległych im funkcjonariuszy.

Przy ustalaniu planu urlopów uwzględnia się wnioski funkcjonariuszy i konieczność zapewnienia normalnego toku służby. W przypadku gdy funkcjonariusz nie może rozpocząć urlopu wypoczynkowego w ustalonym terminie, z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność, a w szczególności z powodu zwolnienia od zajęć służbowych, czasowej niezdolności do służby wskutek choroby, odosobnienia w związku z chorobą zakaźną lub urlopu macierzyńskiego, rozpoczęcie urlopu przesuwają się na termin późniejszy.

Funkcjonariusz może swój urlop wykorzystać w częściach, z tym że co najmniej jedna część urlopu powinna obejmować nie mniej niż 14 kolejnych dni kalendarzowych.

Płatny urlop okolicznościowy jest udzielany funkcjonariuszowi przenoszonemu z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości, jeżeli z przeniesieniem wiąże się zmiana jego miejsca zamieszkania. Urlopu okolicznościowego udziela się w wymiarze od 3 do 7 dni kalendarzowych, w zależności od położenia nowego miejsca zamieszkania, warunków rodzinnych i innych okoliczności mających bezpośredni wpływ na warunki przeniesienia. Urlop okolicznościowy może być na wniosek funkcjonariusza wykorzystany w częściach.

Zgodnie z treścią rozporządzeni możliwe jest udzielenie płatnego urlopu zdrowotnego, w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo sześciu miesięcy. Łączny wymiar urlopu w okresie całej służby nie może przekroczyć 18 miesięcy.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie wprowadzenia płatnych urlopów dodatkowych dla funkcjonariuszy Straży Granicznej²⁴, wydane na podstawie art. 88 ustawy, określa przypadki, w których funkcjonariusz może otrzymać urlop dodatkowy w wymiarze 15 dni kalendarzowych rocznie. Kryteriami, na podstawie których może być udzielony urlop dodatkowy, jest pełnienie służby w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia albo osiągnięcie określonego wieku lub stażu służby, albo szczególne właściwości służby. Zgodnie z rozporządzeniem coroczny, dodatkowy płatny urlop wypoczynkowy przysługuje funkcjonariuszom SG, którzy mają:

²⁴ Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 785.

- 15-letni staż służby – w wymiarze 5 dni kalendarzowych,
- 20-letni staż służby – w wymiarze 10 dni kalendarzowych,
- 25-letni staż służby – 15 dni kalendarzowych,

albo osiągnęli wiek:

- 40 lat – 5 dni urlopu dodatkowego,
- 45 lat – 10 dni urlopu dodatkowego,
- 55 lat – 15 dni urlopu dodatkowego.

W rozporządzeniu w sprawie urlopów funkcjonariuszy Straży Granicznej określono warunki i stopnie szkodliwości (od I do IV), w zależności od których przysługuje 5, 7, 10 albo 15 dni urlopu dodatkowego.

W razie śmierci funkcjonariusza lub członka jego rodziny przysługuje zasiłek pogrzebowy i odprawa pośmiertna.

Zasiłek na zagospodarowanie to uprawnienie przysługujące funkcjonariuszowi w związku z mianowaniem na stałe, w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi w dniu mianowania na stałe.

Zapomogi mogą być przyznawane funkcjonariuszom w przypadku zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, długotrwałej choroby lub śmierci członka rodziny oraz innych zdarzeń, powodujących istotne pogorszenie warunków materialnych.

W przypadku śmierci funkcjonariusza pozostającej po nim rodzinie przysługuje odprawa pośmiertna w takiej wysokości, w jakiej przysługiwałaby temu funkcjonariuszowi odprawa, gdyby był zwolniony ze służby. Do odprawy pośmiertnej wlicza się świadczenia określone w art. 118 ust. 1 pkt 2–4 oraz nagrody, o których mowa w art. 11a ust. 1 i art. 112 ust. 1 pkt 2, a także dodatkowe wynagrodzenie, o którym mowa w art. 112 ust. 1 pkt 4 ustawy. Świadczenia przysługują małżonkowi funkcjonariusza, który pozostawał z nim we wspólności małżeńskiej, a w dalszej kolejności dzieciom oraz rodzicom, jeżeli w dniu śmierci funkcjonariusza spełniali warunki do uzyskania renty rodzinnej na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin lub żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Członkowie rodziny funkcjonariusza, w razie jego śmierci pozostającej w związku ze służbą, są uprawnieni do pomocy finansowej, jednorazowej lub okresowej, ze środków właściwego organu Straży Granicznej, przyznanej przez Komendanta Głównego Straży Granicznej. Za członków rodziny funkcjonariusza uważa się osoby, o których mowa w art. 93 ustawy o Straży Granicznej, spełniające w dniu śmierci funkcjonariusza warunki do otrzymania renty rodzinnej.

Warunki oraz tryb postępowania w sprawach przyznawania pomocy finansowej określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 lutego 2008 r. w sprawie pomocy finansowej dla członków rodziny funkcjonariusza Straży Granicznej w razie jego śmierci pozostającej w związku ze służbą²⁵.

---

²⁵ Dz. U. z 2008 r. Nr 37, poz. 210.

Pomoc może być przyznana na okres:

- pobytu w szpitalu, dłuższego niż 1 miesiąc, członka rodziny funkcjonariusza Straży Granicznej, posiadającego na utrzymaniu niepełnoletnie dzieci, rodziców lub teściów wymagających zapewnienia opieki;
- semestru lub roku szkolnego albo akademickiego;
- nauki członka rodziny będącego finalistą ogólnopolskiej olimpiady w danym rodzaju szkoły.

Wysokość pomocy w roku kalendarzowym nie może być wyższa niż sześciokrotność kwoty bazowej, określonej w ustawie budżetowej dla funkcjonariuszy.

Podmiotem właściwym w sprawach wypłaty pomocy jest jednostka organizacyjna Straży Granicznej, w której pełnił służbę zmarły funkcjonariusz, a w przypadku likwidacji tej jednostki – Komenda Główna Straży Granicznej. Wpłaty są dokonywane jednorazowo lub w miesięcznych równych ratach. Pomoc przyznaje się na pisemny wniosek członka rodziny, jego pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego, skierowany do Komendanta Głównego Straży Granicznej, za pośrednictwem właściwej jednostki organizacyjnej. Pomoc może być przyznawana także na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, kierownika komórki organizacyjnej Komendy Głównej Straży Granicznej albo organizacji związkowej.

Niezależnie od odprawy pośmiertnej określonej w art. 120 ustawy, w razie śmierci funkcjonariusza przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości:

- trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, jeżeli koszty pogrzebu ponosi małżonek, dzieci, wnuki, rodzeństwo lub rodzice;
- kosztów rzeczywiście poniesionych, najwyżej jednak do wysokości określonej powyżej, jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba.

Jeżeli śmierć funkcjonariusza nastąpiła na skutek wypadku pozostającego w związku ze służbą, koszty pogrzebu pokrywa się ze środków właściwego organu Straży Granicznej. Komendant Główny Straży Granicznej może wyrazić zgodę na pokrycie kosztów pogrzebu funkcjonariusza, zmarłego wskutek choroby pozostającej w związku ze służbą.

W razie pokrycia kosztów pogrzebu funkcjonariusza ze środków właściwego organu Straży Granicznej, osobom uprawnionym przysługuje jedynie połowa zasiłku pogrzebowego.

W przypadku śmierci członka rodziny funkcjonariusza, osobie, która pokryła koszty pogrzebu, przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości:

- czterokrotności najniższego uposażenia zasadniczego funkcjonariusza w służbie stałej wraz z dodatkiem za stopień szeregowego – jeżeli koszty pogrzebu ponosi funkcjonariusz;
- kosztów rzeczywiście poniesionych, najwyżej jednak do wysokości określonej powyżej – jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba.

Warunki pokrywania kosztów pogrzebu funkcjonariusza ze środków właściwego organu Straży Granicznej oraz członków rodziny, na których przysługuje

zasilek pogrzebowy, określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie warunków pokrywania kosztów pogrzebu funkcjonariusza Straży Granicznej ze środków właściwego organu Straży Granicznej oraz określenia członków rodziny, na których przysługuje zasilek pogrzebowy²⁶.

Koszty pogrzebu funkcjonariusza, którego śmierć nastąpiła na skutek wypadku pozostającego w związku ze służbą, pokrywane są przez właściwy organ Straży Granicznej poprzez zorganizowanie pogrzebu na wniosek rodziny zmarłego funkcjonariusza lub z własnej inicjatywy, jeżeli zmarły nie pozostawił rodziny, albo zwrot kosztów pogrzebu.

Na koszty pogrzebu składają się w szczególności wydatki na zorganizowanie pogrzebu, ogłoszenie nekrologu w prasie, zakup miejsca pochówku, trumny albo urny oraz wieńca, a także wybudowanie nagrobka.

Maksymalna kwota, jaką może przeznaczyć właściwy organ Straży Granicznej, nie może przekroczyć sześciokrotności kwoty bazowej, obowiązującej w dniu pogrzebu dla funkcjonariuszy nieobjętych obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym, której wysokość ustaloną według odrębnych zasad, określa ustawa budżetowa.

Niezależnie od pokrycia kosztów pogrzebu w granicach powyższej kwoty, w przypadku zorganizowania pogrzebu przez właściwy organ Straży Granicznej, może on także pokryć koszty przewozu zwłok do miejscowości, w której zmarły funkcjonariusz ma być pochowany, jeżeli pogrzeb funkcjonariusza odbywa się poza miejscowością, w której zmarł, a koszty przewozu zwłok nie przekraczają 40% kwoty bazowej. Ograniczenie wysokości kwoty wydatków na pokrycie kosztów pogrzebu nie dotyczy kosztów ogłoszenia nekrologu w prasie przez kierownictwo Komendy Głównej Straży Granicznej oraz zakupu wieńca lub kwiatów składanych w jego imieniu, w czasie uroczystości pogrzebowych zmarłego funkcjonariusza, pokrywanych ze środków budżetowych pozostających w dyspozycji Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Koszt pogrzebu funkcjonariusza zmarłego wskutek choroby pozostającej w związku ze służbą może być pokryty ze środków właściwego organu SG, jeżeli z powodu długotrwałej choroby zmarłego funkcjonariusza jego rodzina poniosła znaczne wydatki, albo gdy rodzina zmarłego funkcjonariusza znajduje się w bardzo trudnych warunkach materialnych z innych przyczyn. Zgodę na pokrycie kosztów pogrzebu podejmuje Komendant Główny Straży Granicznej, za pośrednictwem kierownika jednostki organizacyjnej Komendy Głównej Straży Granicznej albo jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, w której zmarły funkcjonariusz pełnił służbę.

Zasilek pogrzebowy z tytułu śmierci członka rodziny funkcjonariusza, przysługuje w razie śmierci: małżonka, dzieci własnych lub małżonka oraz dzieci przysposobionych, wnuków, rodzeństwa i innych dzieci, przyjętych na wychowanie

---

²⁶ Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 791.

i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności, w tym również w ramach rodziny zastępczej, rodziców funkcjonariusza oraz jego małżonka, a także ich ojczyma, macochy oraz osób ich przysposabiających. Zasiłek pogrzebowy lub jego wyrównanie w razie śmierci członka rodziny funkcjonariusza wypłaca się na pisemny wniosek osoby, która poniosła koszty pogrzebu.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy o Straży Granicznej funkcjonariusz zwolniony ze służby otrzymuje:

- odprawę;
- ekwiwalent pieniężny za niewykorzystane przed zwolnieniem ze służby urlopy wypoczynkowe lub urlopy dodatkowe oraz ekwiwalent za niewykorzystany czas wolny od służby udzielany na podstawie art. 37 ust. 3, nie więcej jednak niż za ostatnie trzy lata;
- zryczałtowany ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany w danym roku przejazd, ze środków właściwego organu Straży Granicznej;
- zwrot kosztów przejazdu do obranego miejsca zamieszkania dla siebie, małżonka oraz dzieci pozostających na jego utrzymaniu oraz zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego według zasad obowiązujących przy przeniesieniach służbowych;
- niewykorzystane w danym roku świadczenia pieniężne przysługujące stosownie do przepisów wydanych na podstawie art. 77 ust. 4;
- nagrody, o których mowa w art. 11a ust. 1.

Uprawnienie dotyczące otrzymywania przez funkcjonariusza ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystane urlopy i czas wolny od służby określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 2005 r. w sprawie ekwiwalentów pieniężnych za niewykorzystane przez funkcjonariusza Straży Granicznej urlopy i czas wolny od służby²⁷.

Podstawą do obliczania ekwiwalentu za urlop i za czas wolny od służby jest miesięczne uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym, należne funkcjonariuszowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Wysokość ekwiwalentu za urlop oblicza się mnożąc 1/30 uposażenia przez liczbę dni niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych lub dodatkowych. Wysokość ekwiwalentu za czas wolny od służby oblicza się, mnożąc uposażenie przez współczynnik 0,5% oraz przez liczbę godzin ponadnormatywnego czasu służby. Wysokość ekwiwalentów wyliczonych w powyższy sposób zaokrągla się do 10 groszy w górę. Na mocy rozporządzenia podmiotem zobowiązanym do obliczania i wypłacania ekwiwalentów za urlop i za czas wolny od służby, jest komórka finansowa jednostki organizacyjnej Straży Granicznej właściwa w sprawach wypłaty uposażenia.

Ekwiwalenty wypłacane są w formie bezpośredniej lub na rachunek w banku wskazanym w formie pisemnej przez funkcjonariusza, w ostatnim dniu pełnienia służby, a w przypadku śmierci albo zaginięcia funkcjonariusza, niezwłocznie po wydaniu rozkazu personalnego o wygaśnięciu stosunku służbowego.

---

²⁷ Dz. U. z 2005 r. Nr 186, poz. 1560.

3. PRAGMATYKA KADROWA W PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

3.1. Zadania i struktura Państwowej Straży Pożarnej

Państwową Straż Pożarną (PSP) powołano jako zawodową, umundurowaną i wyposażoną w specjalistyczny sprzęt formację, przeznaczoną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Jest to służba ratownicza, która kontynuuje zadania zawodowej straży pożarnej mającej swe początki w I połowie XIX wieku. PSP to formacja ratownicza, której obszarem działania jest całe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z możliwością organizowania pomocy ratowniczej i humanitarnej skierowanej do państw sąsiednich, jak też wszystkich innych, o ile zgłoszą potrzebę takiej pomocy. Formacja ta działa na podstawie ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej¹. Do podstawowych zadań Państwowej Straży Pożarnej należy:

- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń;
- wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;
- kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności;
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych;
- prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności;
- współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych;
- współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;
- realizacja innych zadań wynikających z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.

Państwowa Straż Pożarna jest organizatorem krajowego systemu ratowniczogąśniczego mającego na celu ochronę życia, zdrowia oraz mienia podczas: walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwa technicznego, ratownictwa chemicznego, ratownictwa ekologicznego, ratownictwa medycznego.

Jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej są:

- Komenda Główna;
- 16 komend wojewódzkich;

---

¹ Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 68 i Nr 18, poz. 97.

– 325 komend powiatowych (w tym 46 miejskich), powstałych na bazie dotychczas funkcjonujących komend rejonowych lub też dotychczasowych jednostek ratowniczo-gaśniczych. Jednocześnie począwszy od dnia 1 stycznia 1999 r. jednostki ratowniczo-gaśnicze straciły status odrębnych jednostek organizacyjnych PSP i stały się komórkami organizacyjnymi nowych komend powiatowych;

- 16 ośrodków szkolenia pożarniczego;
- Szkoła Główna Służby Pożarniczej w Warszawie oraz 3 szkoły aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w: Krakowie, Częstochowie i Poznaniu;
- Szkoła Podoficerska Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy;
- Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej;
- Centralne Muzeum Pożarnictwa.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz ochrony przeciwpożarowej jest Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej sprawuje nadzór nad: Szkołą Główną Służby Pożarniczej, w zakresie wykonywania przez nią zadań jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej, pozostałymi szkołami, jednostkami badawczo-rozwojowymi Państwowej Straży Pożarnej oraz w zakresie dydaktycznym nad ośrodkami szkolenia w komendach wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej, Centralnym Muzeum Pożarnictwa.

Komórki organizacyjne komendy wojewódzkiej realizują zadania w zakresie spraw: operacyjnych, kontrolno-rozpoznawczych, organizacji i nadzoru, kadrowych, finansowych, kwatermistrzowskich, technicznych, informatyki, łączności, szkolenia i sportu, polityki informacyjnej, spraw obronnych, archiwizacji, pomocy prawnej, bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony informacji niejawnych.

W komendzie powiatowej (miejskiej), w zależności od potrzeb, komórki organizacyjne tworzy się w formie: jednostek ratowniczo-gaśniczych, wydziałów, sekcji, samodzielnych stanowisk pracy. Jednostki ratowniczo-gaśnicze realizują zadania ratownicze, natomiast pozostałe komórki organizacyjne realizują zadania w zakresie spraw: operacyjnych, szkoleniowych, kontrolno-rozpoznawczych, organizacyjnych, kadrowych, finansowych, kwatermistrzowskich, technicznych, informatyki, łączności, archiwizacji, spraw obronnych, bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony informacji niejawnych oraz pomocy prawnej.

Przy naliczaniu etatów strażaków dla komend wojewódzkich i powiatowych (miejskich) dąży się do osiągnięcia na obszarze województwa 1 etatu strażaka na 1000 stałych mieszkańców w województwie. Liczbę etatów dla komendy wojewódzkiej ustala się w taki sposób, aby wynosiła do 0,003% ogólnej liczby stałych mieszkańców w województwie, jednak nie mniej niż 60 i nie więcej niż 135 etatów.

Organizacja Państwowej Straży Pożarnej pozwala w trybie niezwłocznym podnieść poziom gotowości operacyjnej kierownictwa, dowódców i ratowników, zwiększyć stan osobowy stanowisk kierowania lub ewentualnie dokonać zmiany systemu pełnienia służby przez ratowników – strażaków, w celu zwiększenia stanów osobowych.

3.2. Nabór do służby w Państwowej Straży Pożarnej

W celu podjęcia służby w Państwowej Straży Pożarnej kandydat musi spełnić szereg wymagań, które określa ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej². Służbę w Państwowej Straży Pożarnej może pełnić obywatel polski:

- niekarany za przestępstwo lub za przestępstwo skarbowe,
- korzystający z pełni praw publicznych,
- posiadający co najmniej średnie wykształcenie,
- posiadający zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia tej służby.

Oceny zdolności fizycznej i psychicznej do służby w Państwowej Straży Pożarnej dokonują komisje lekarskie podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Przyjęcia do służby dokonuje właściwy terytorialnie, ze względu na położenie jednostki organizacyjnej PSP, komendant wojewódzki, komendant powiatowy (miejski) lub kierownik jednostki organizacyjnej PSP – w miarę posiadanych możliwości etatowych.

Pismami Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, z dnia 16 grudnia 2005 r.³ oraz z dnia 1 lutego 2006 r.⁴, ustalono procedurę postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających o przyjęcie do służby w PSP. W postępowaniu kwalifikacyjnym przyjmuje się system punktacji, gratyfikujący posiadane uprawnienia kandydata.

Zasady naboru do służby w PSP dotyczą zarówno kandydatów na strażaków biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych, jak i pracujących w systemie dziennym na stanowiskach niezwiązanych z wymienionymi działaniami, a realizującymi zadania na przykład w wydziale kwatermistrzowskim lub finansowym. W związku z tym zachodzą przesłanki dla pozostawienia kierownikowi jednostki organizacyjnej swobody wyboru kandydata i gratyfikacji punktowych, w zależności od umiejętności kandydata w stosunku do stanowiska, o które się ubiega.

W ramach postępowania kwalifikacyjnego przyjmuje się system punktacji gratyfikujący posiadane uprawnienia kandydata. I tak między innymi:

- prawo jazdy kat. B – 2 pkt,
- prawo jazdy kat. C – 4 pkt,
- posiadanie uprawnień ratownika medycznego – 5 pkt,
- posiadanie innych uprawnień, które mogą być przydatne (np. obsługa ciężkiego sprzętu) – 5 pkt,
- uprawnienia pletwonurka – 3 pkt,

---

² Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 68 i Nr 18, poz. 97.

³ Znak BK-I-100/63/05.

⁴ Znak BK-I-100/2/06.

- udokumentowane członkostwo w Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) powyżej trzech lat – 3 pkt,
- udokumentowany udział w zawodach pożarniczych OSP – 3 pkt,
- udokumentowane szkolenia dla członków OSP – 3 pkt,
- wykształcenie: średnie techniczne – 3 pkt, zdany egzamin maturalny – 4 pkt, wyższe techniczne o kierunku przydatnym w PSP – 5 pkt.

Gratyfikacja może być doprecyzowana w zależności od rodzaju stanowiska służbowego, na które prowadzony jest nabór, i dotyczy to zarówno kategorii posiadanego prawa jazdy, odbytych szkoleń czy posiadania innych kwalifikacji.

Kandydaci do służby w Państwowej Straży Pożarnej poddawani są testowi sprawności fizycznej. Do wykonania testu sprawności fizycznej dopuszczani są tylko ci kandydaci, którzy posiadają zaświadczenie lekarskie od lekarza rejonowego, rodzinnego lub internisty, dopuszczające do testu sprawnościowego, wystawione nie wcześniej niż jeden miesiąc przed datą jego przeprowadzenia oraz posiadają właściwą wydolność organizmu, stwierdzoną na podstawie przeprowadzonej zmodyfikowanej próby „Harvard Step-up Test”.

W przypadku nieosiągnięcia minimalnego wskaźnika wydolności, kandydata nie dopuszcza się do zaliczenia testu sprawności fizycznej.

Test sprawności fizycznej składa się z trzech konkurencji, za pomocą których badane są podstawowe cechy motoryczne kandydatów. Próby dla kobiet obejmują: siady proste z leżenia tyłem, rzut piłką lekarską (2 kg) znad głowy, bieg wahadłowy 4 x 10 m. Próby dla mężczyzn obejmują: bieg na 50 m i 1000 m, podciąganie się na drążku (drążek na wysokości doskocznej).

W okresie zimowym zamiast biegu na 50 m wprowadza się bieg zygzakiem (koperta), zamiast biegu na 1000 m wprowadza się ćwiczenie wytrzymałościowe pod nazwą „delfin”. W przypadku niezaliczenia jednej z konkurencji (kandydat ma prawo do dwóch prób) wystawia się ocenę niedostateczną za cały sprawdzian, co jest jednoznaczne z wyeliminowaniem kandydata z dalszego postępowania kwalifikacyjnego. Zakres testów sprawnościowych może być modyfikowany w zależności od potrzeb. Zasady ich przeprowadzenia oparte są na wytycznych zawartych w piśmie Biura Kadr i Kształcenia Zawodowego KG PSP z dnia 17 stycznia 1996 r., które dopuszczają, w zależności od panujących warunków atmosferycznych, modyfikację zakresu testów sprawnościowych.

Inną formą podjęcia służby w Państwowej Straży Pożarnej jest możliwość ubiegania się o przyjęcie do służby kandydackiej do jednej ze szkół Państwowej Straży Pożarnej, tj. w Szkole Głównej Służby Pożarniczej i w szkołach aspirantów Państwowej Straży Pożarnej. Zasady i tryb przyjmowania do tych szkół reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad, warunków i trybu przyjmowania do służby kandydackiej w Państwowej Straży Pożarnej⁵.

⁵ Dz. U. z 1997 r. Nr 101, poz. 638.

Zgodnie z § 2 tego rozporządzenia do służby kandydackiej w Państwowej Straży Pożarnej może być przyjęta, na podstawie dobrowolnego zgłoszenia, osoba, która m.in.:

- uzyskała świadectwo dojrzałości i nie przekroczyła 25 roku życia – jeżeli ubiega się o przyjęcie do służby kandydackiej w Szkole Głównej Służby Pożarniczej;
- uzyskała świadectwo dojrzałości lub świadectwo ukończenia szkoły średniej i nie przekroczyła 23 roku życia – jeżeli ubiega się o przyjęcie do służby kandydackiej w szkołach aspirantów PSP;
- odznacza się warunkami zdrowotnymi i psychofizycznymi potwierdzonymi orzeczeniem komisji lekarskiej MSWiA o przydatności do służby w Państwowej Straży Pożarnej;
- nie była karana sądownie;
- złożyła zobowiązanie do pełnienia służby w Państwowej Straży Pożarnej po ukończeniu służby kandydackiej;
- złożyła z wynikiem pomyślnym egzamin wstępny.

Nabór do szkół pożarniczych odbywa się na podstawie egzaminów wstępnych, składających się z części teoretycznej i części praktycznej – testu sprawnościowego. Określone limity wiekowe, jak i egzaminy wstępne wraz z testem sprawnościowym obowiązują mężczyzn i kobiety. Przepis § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad, warunków i trybu przyjmowania do służby kandydackiej w Państwowej Straży Pożarnej stanowi, że do przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego i egzaminu wstępnego komendant szkoły PSP powołuje dwie komisje – rekrutacyjną i egzaminacyjną. Postępowanie kwalifikacyjne rozpoczyna się od złożenia do dnia 15 maja każdego roku podania do komendanta szkoły. Do podania osoba ubiegająca się o przyjęcie do służby kandydackiej dołącza oryginał świadectwa dojrzałości lub świadectwa ukończenia szkoły średniej, zaświadczenie lekarskie stwierdzające zdolność do przystąpienia do egzaminu sprawnościowego oraz odręcznie napisany życiorys. Komendant szkoły PSP dokonuje wstępnej kwalifikacji podań i dołączonych do nich dokumentów, po czym tym osobom, które nie spełniają wskazanych warunków zwraca się złożone dokumenty, podając przyczyny niezakwalifikowania do dalszego postępowania rekrutacyjnego.

Osoba ubiegająca się o przyjęcie do służby kandydackiej składa egzamin wstępny (teoretyczny i sprawnościowy).

Osobę przyjętą do służby kandydackiej, posiadającą zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia służby w Państwowej Straży Pożarnej, stwierdzoną orzeczeniem komisji lekarskiej, komendant szkoły PSP kieruje na przeszkolenie z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Po zakończeniu przeszkolenia strażak w służbie kandydackiej podlega opiniowaniu na zasadach określonych w przepisach w sprawie przebiegu służby kandydackiej oraz szczegółowych zasad i trybu opiniowania strażaków w służbie kandydackiej.

Przyjęcie strażaka w służbie kandydackiej w poczet słuchaczy szkoły PSP następuje po zaliczeniu przeszkolenia z zakresu ochrony przeciwpożarowej, uzyska-

niu pozytywnej opinii, złożeniu zobowiązania do pełnienia służby w Państwowej Straży Pożarnej po ukończeniu służby kandydackiej oraz złożeniu ślubowania. Decyzję o przyjęciu strażaka w służbie kandydackiej w poczet słuchaczy szkół PSP wydaje komendant szkoły PSP.

Po ukończeniu szkoły (służby kandydackiej) absolwenci kierowani są, przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, do pełnienia służby w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej na terenie całego kraju.

3.3. Przebieg służby w Państwowej Straży Pożarnej

Stosunek służbowy strażaka powstaje w drodze mianowania, na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do służby. Osobę zgłaszającą się do podjęcia służby mianuje się strażakiem w służbie przygotowawczej na okres trzech lat. Po upływie okresu służby przygotowawczej i uzyskaniu opinii służbowej, stwierdzającej przydatność do służby, strażak zostaje mianowany na stałe. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi kwalifikacjami strażaka właściwy przełożony może skrócić okres jego służby przygotowawczej albo zwolnić go od odbywania tej służby.

Mianowanie lub powołanie na stanowisko służbowe jest uzależnione od posiadanego przez strażaka wykształcenia, uzyskania określonych kwalifikacji zawodowych, a także stażu służby. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określił, w drodze rozporządzeń, warunki w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz stażu służby, jakim powinien odpowiadać strażak na określonym stanowisku służbowym, w poszczególnych służbach⁶.

W Państwowej Straży Pożarnej strażak składa ślubowanie według następującej roty: *Ja obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków strażaka, uroczyście ślubuję być ofiarnym i mężnym w ratowaniu zagrożonego życia ludzkiego i wszelkiego mienia – nawet z narażeniem życia. Wykonując powierzone mi zadania, ślubuję przestrzegać prawa, dyscypliny służbowej oraz wykonywać polecenia przełożonych. Ślubuję strzec tajemnicy państwowej i służbowej, a także honoru, godności i dobrego imienia służby oraz przestrzegać zasad etyki zawodowej*⁷.

Istotnym elementem procesu zarządzania zasobami ludzkimi w służbach mundurowych jest system szkolenia i doskonalenia zawodowego.

---

⁶ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 marca 2009 r. w sprawie stanowisk służbowych w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. Nr 54, poz. 448).

⁷ Art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej.

3.3.1. System szkolenia i doskonalenia zawodowego w Państwowej Straży Pożarnej

Państwowa Straż Pożarna posiada własny system kształcenia i szkolenia. Składa się on z dwóch podsystemów, z których jeden odpowiada za podwyższanie kwalifikacji ogólnych, przygotowując młodych ludzi do zawodu strażaka, technika pożarnictwa lub inżyniera pożarnictwa, natomiast drugi związany jest z podwyższaniem kwalifikacji zawodowych w strukturach straży. System ten dotyczy również strażaków zatrudnionych w zakładowych strażach pożarnych.

System kształcenia w Państwowej Straży Pożarnej tworzą:

- 15 ośrodków szkolenia w komendach wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej;
- Szkoła Podoficerska Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy;
- 3 szkoły aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w: Krakowie, Częstochowie i Poznaniu (w randze szkół policealnych), kształcące w zawodzie technik pożarnictwa;
- Szkoła Główna Służby Pożarniczej w Warszawie, kształcąca na studiach pierwszego stopnia – inżynierów pożarnictwa oraz na studiach drugiego stopnia – magistrów inżynierów pożarnictwa.

Przyjęty system zgodny jest z powszechnym systemem edukacji, co oznacza m.in., że jest on otwarty na każdym poziomie dla młodych ludzi, starających się związać swoją przyszłość ze strażą pożarną (po wcześniejszym zdaniu egzaminów wstępnych).

System kształcenia pożarniczego, oprócz kształcenia w zawodach pożarniczych, realizuje również szkolenia w takich m.in. obszarach, jak: ratownictwo chemiczne, ekologiczne, wysokościowe, wodne, powodziowe, szkolenie członków grup poszukiwawczo-ratowniczych, biorących udział w akcjach pomocy humanitarnej poza granicami kraju, szkolenie w zakresie napelniania zbiorników ciśnieniowych czy kierowania ruchem drogowym.

Prowadzenie działań ratowniczych w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego wymaga ścisłej współpracy z wieloma podmiotami, takimi jak ochotnicze straże pożarne oraz organizacje pozarządowe (GOPR, TOPR, WOPR, PCK i wiele innych). Wymusza to na wszystkich podmiotach systemu konieczność doskonalenia współpracy m.in. poprzez poznawanie systemów funkcjonowania i szkolenia. Dlatego też Państwowa Straż Pożarna, jako służba wiodąca, jest organizatorem wielu wspólnych szkoleń, warsztatów, sympozjów, ćwiczeń czy manewrów integrujących środowisko ratownicze. Szkolenie członków ochotniczych straży pożarnych stało się istotnym elementem systemu kształcenia pożarniczego. Jego realizację powierzono komendantom miejskim/powiatowym Państwowej Straży Pożarnej, a także komendantom wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej oraz komendantom szkół PSP.

Dzięki wieloletnim doświadczeniom i zaangażowaniu w szkołach oraz ośrodkach szkolenia kształcących na potrzeby Państwowej Straży Pożarnej, ochrony

przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności stworzone zostało zaplecze dydaktyczne, pozwalające na skuteczne przygotowywanie strażaków-ratowników do realizacji powierzanych im zadań. Zaplecze to jest stale modernizowane i rozbudowywane.

Szkoły i ośrodki szkolenia to również baza konferencyjna, stale wykorzystywana do organizacji sympozjów, konferencji, warsztatów, odpraw i narad. Baza ta gwarantuje zakwaterowanie i wyżywienie wszystkim uczestnikom, w ramach kosztów delegacyjnych.

Szkoły stanowią zaplecze działań operacyjnych. Stany osobowe szkół, tj. słuchacze oraz kadra, stanowią odwód operacyjny Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, często wykorzystywany w sytuacjach wymagających szybkiej mobilizacji znacznych stanów osobowych. Szkoły stanowią zaplecze sprzętowe wyposażone w różnego rodzaju sprzęt specjalistyczny, wykorzystywany w trakcie dużych działań. Wszystkie szkoły to również centra współpracy międzynarodowej, wykorzystywane jako baza szkoleń dla zagranicznych służb ratowniczych.

Po przyjęciu do służby w PSP strażak jest kierowany na „szkolenie podstawowe strażaka jednostki ochrony przeciwpożarowej”. Kolejnym etapem kształcenia strażaka jest „szkolenie uzupełniające strażaka jednostki ochrony przeciwpożarowej”. Po zakończeniu wymienionych szkoleń strażak może kontynuować naukę w systemie zaocznym w Centralnej Szkole Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie lub w Szkołach Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie i Poznaniu, uzyskując tytuł technika pożarnictwa. Następnie może zostać skierowany do Szkoły Głównej Służby Pożarniczej i w systemie zaocznym uzyskać tytuł zawodowy inżyniera pożarnictwa. O skierowaniu do poszczególnych szkół decyduje kierownik jednostki organizacyjnej PSP, w miarę posiadanych potrzeb i możliwości organizacyjnych.

Ośrodki szkolenia i szkoły PSP realizują kształcenie kwalifikacyjne oraz szkolenia doskonalące, w tym kursy specjalistyczne. Zatrudniają strażaków i inne osoby z przygotowaniem specjalistycznym, a także osoby wspomagające proces nauczania. Wykładowcy rozwijają swoje zawodowe kompetencje na różnego rodzaju sympozjach i warsztatach. Ponadto do prowadzenia niektórych zajęć czy tematów zatrudniani są zewnątrzni specjaliści, np. lekarze, prawnicy i eksperci w różnych dziedzinach. Zajęcia prowadzone są w salach wyposażonych w liczne pomoce audiowizualne. Szkoły i ośrodki posiadają również poligony, na których przeprowadzane są ćwiczenia z zakresu ratownictwa chemicznego, ekologicznego, technicznego oraz gaszenia pożarów.

Szkoły, chcąc zapewnić wysoki poziom kształcenia, posiadają specjalistyczne laboratoria i pracownie z niezbędnym wyposażeniem, które dają słuchaczom możliwość bezpiecznej obserwacji i przeprowadzania eksperymentów, odwzorowujących zjawiska występujące w trakcie działań ratowniczych.

Warunki przyjęć do służby kandydackiej określa rozporządzenie MSWiA z dnia 11 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad, warunków i trybu

przyjmowania do służby w Państwowej Straży Pożarnej⁸. Przyjęcia na studia dzienne w zawodzie inżynier pożarnictwa w Szkole Głównej Służby Pożarniczej prowadzone są według limitu rocznego przyjęć, ustalonego przez Komendanta Głównego PSP i zaakceptowanego przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W 2008 i 2009 r. limit przyjęć do SGSP wyniósł 90 osób. Natomiast limit przyjęć na dzienne studium aspirantów, do szkół PSP kształcących w zawodzie technik pożarnictwa, określa Komendant Główny PSP. W latach 2008–2009 limit został określony na poziomie 70 osób rocznie. Komendant Główny PSP określa również zasady przeprowadzenia egzaminów oraz kryteria naboru na dzienne studium aspirantów, na dany rok szkolny.

O przyjęcie na stacjonarne studia I stopnia, dla strażaków w służbie kandydackiej, mogą ubiegać się osoby, które w terminie złożyły podania wraz z kompletem wymaganych dokumentów. Osoby, które zostaną wstępnie zakwalifikowane na studia, mają obowiązek złożyć oryginały świadectw dojrzałości i ukończenia szkoły, w ciągu trzech dni od daty ogłoszenia wyników rekrutacji. Niezłożenie oryginału świadectwa dojrzałości i ukończenia szkoły jest traktowane jako rezygnacja ze studiów.

Wstępnie na studia są kwalifikowani kandydaci według kolejności na liście rankingowej. Tworzy się dwie listy: podstawową i rezerwową, obie według kolejności rankingowej. Na liście podstawowej znajdują się nazwiska pierwszych kandydatów z listy rankingowej, a ich liczba jest równa liczbie limitu przyznanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Lista rezerwowa, obejmująca ok. 25% limitu miejsc przyznanego przez MSWiA, zawiera nazwiska pozostałych kandydatów, według kolejności miejsca na liście rankingowej. Kandydaci z listy podstawowej kierowani są na badania psychologiczne i na specjalistyczne badania lekarskie, określające przydatność do służby w PSP. W przypadku negatywnego badania psychologicznego lub negatywnego orzeczenia Komisji Lekarskiej, dotyczącego kandydata z listy podstawowej, kwalifikuje się wstępnie kolejną osobę z listy rezerwowej. Negatywne badanie psychologiczne lub negatywne orzeczenie Komisji Lekarskiej wykluczają kandydata z dalszego postępowania rekrutacyjnego i w jego miejsce kwalifikuje się osobę z listy rezerwowej według ustalonej kolejności.

Studium Dzielne Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej jest dwuletnim policealnym studium zawodowym, kształcącym aspirantów na potrzeby Państwowej Straży Pożarnej. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad, warunków i trybu przyjmowania do służby kandydackiej w PSP⁹, osoby ubiegające się o przyjęcie do szkoły musiały złożyć, w nieprzekraczalnym terminie, następujące dokumenty:

---

⁸ Dz. U. Z 1997 r. Nr 101, poz. 638.

⁹ Dz. U. z 1997 r. Nr 101, poz. 638.

- podanie na ustalonym druku formatu A4,
- dowód wpłaty opłaty egzaminacyjnej,
- oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych.

W dniu egzaminu sprawnościowego kandydaci zobowiązani są przedstawić na weryfikacji następujące dokumenty w oryginale: świadectwo ukończenia szkoły średniej lub świadectwo dojrzałości, zaświadczenie lekarskie stwierdzające zdolność do przystąpienia do egzaminu sprawnościowego, ankietę, dowód osobisty, książeczkę wojskową, prawo jazdy (w przypadku jego posiadania).

Egzamin wstępny składa się z dwóch części. Każda z osób przystępujących do egzaminu otrzymuje swój indywidualny numer startowy, wykorzystywany zarówno podczas egzaminu sprawnościowego, jak i teoretycznego.

Pierwszą część egzaminu stanowi egzamin sprawności fizycznej, który składa się z trzech konkurencji: bieg na 50 m, bieg na 1000 m i podciąganie na drążku. Warunkiem przystąpienia do poszczególnej konkurencji sprawnościowej jest okazanie dowodu tożsamości. W konkurencjach sprawnościowych obowiązuje jedna próba, ale w sytuacji przyjęcia odwołania – dopuszcza się drugą próbę. Decyzję w tej sprawie podejmuje komisja odwoławcza złożona z przewodniczącego komisji egzaminacyjnej lub jego zastępcy, kierownika danej konkurencji oraz sędziego. Odwołanie do przewodniczącego komisji egzaminacyjnej można składać przed upływem 30 minut od chwili ogłoszenia wyników konkurencji w danej grupie. Kryteria i zasady oceniania egzaminu ze sprawności fizycznej są jednolite dla kobiet i mężczyzn. Na egzaminie sprawnościowym dopuszcza się używanie rękawic oraz krótkich kolców.

Warunkiem przystąpienia do części teoretycznej jest zaliczenie wszystkich konkurencji. Część teoretyczną egzaminu stanowi test wielokrotnego wyboru, zawierający po 25 zadań z chemii i fizyki. Za prawidłową odpowiedź można uzyskać 4 pkt., za brak odpowiedzi, odpowiedź poprawioną lub odpowiedź błędną – 0 pkt. Punkty preferencyjne przyznawane są według poniższej skali za: prawo jazdy kat. B – 1 pkt, prawo jazdy kat. B + C – 10 pkt.

Laureaci dwóch ostatnich edycji Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej szczebla centralnego (zdobywcy trzech pierwszych miejsc), poprzedzających rok, w którym egzamin będzie przeprowadzany, mogą być zwolnieni z teoretycznej części egzaminu wstępnego, pod warunkiem posiadania na świadectwie ukończenia szkoły (liceum, technikum) co najmniej oceny dobrej z obu przedmiotów objętych egzaminem. Zwolnienie z części teoretycznej egzaminu jest równoznaczne z przyznaniem maksymalnej liczby punktów za tę część egzaminu.

O wstępnym zakwalifikowaniu do szkoły decyduje suma punktów uzyskanych w trakcie części teoretycznej i sprawnościowej egzaminu oraz punktów preferencyjnych, zgodnie z przyznanym limitem przyjęć do szkoły. W przypadku osób, które uzyskały jednakową sumę punktów, o wstępnym zakwalifikowaniu do szkoły, decyduje większa liczba punktów kolejno z egzaminu teoretycznego, następnie z egzaminu sprawnościowego. Osoby, które zostały wstępnie zakwalifikowane do szkoły, kierowane są na badania lekarskie, przy czym badania psychologiczne przeprowadzane są w okręgowych komisjach lekarskich MSWiA.

3.3.2. System oceniania i opiniowania służbowego w Państwowej Straży Pożarnej

Na rozwiązaniu przyjętym przez Policję w zakresie opiniowania służbowego wzorowano się, opracowując rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 kwietnia 2006 r. w sprawie opiniowania służbowego strażaka Państwowej Straży Pożarnej¹⁰.

Okresowe opiniowanie służbowe ma na celu:

- stworzenie podstaw do określenia indywidualnego programu rozwoju zawodowego;
- motywowanie do rzetelnego i sprawnego wykonywania przez strażaków obowiązków i zadań wymienionych w powierzonym zakresie obowiązków służbowych na danym stanowisku;
- ustalenie przydatności do służby, ocenę wywiązywania się z obowiązków służbowych oraz przydatności na zajmowanym stanowisku;
- wyłanianie kandydatów do mianowania i powołania na wyższe stanowiska służbowe oraz awansowania na wyższe stopnie służbowe.

W przypadku strażaków – nauczycieli i nauczycieli akademickich opiniowanie służbowe dotyczy również wywiązywania się z obowiązków określonych w ustawie z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym oraz ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹¹.

Opinię służbową strażaka wydaje się: w okresie służby przygotowawczej, nie później niż 30 dni przed upływem każdego roku tej służby i 60 dni przed mianowaniem na stałe, w służbie stałej, nie później niż 30 dni przed upływem każdych 3 lat służby do osiągnięcia 15 lat służby oraz każdych 5 lat służby po przekroczeniu 15 lat służby.

Termin wydania opinii może ulec przesunięciu o okres: zawieszenia w czynnościach służbowych, odbywania przeszkolenia zawodowego, urlopu macierzyńskiego, urlopu wychowawczego, urlopu bezpłatnego lub zwolnienia od zajęć służbowych, choroby, wykonywania określonych zadań poza jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej, oddelegowania do czasowego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej w tej samej lub innej miejscowości, oddelegowania do pełnienia służby poza granicą państwa.

Niezależnie od wskazanych wyżej terminów opiniowanie służbowe przeprowadza się w przypadkach: wniosku o mianowanie lub powołanie strażaka na wyższe stanowisko służbowe albo o nadanie kolejnego wyższego stopnia, jeżeli od ostatniego opiniowania upłynął co najmniej rok, stwierdzenia nieprzydatności na zajmowanym stanowisku lub nieprzydatności do służby w okresie służby przygotowawczej albo niewywiązywania się z obowiązków służbowych, jeżeli od dnia wydania opinii stwierdzającej niewywiązywanie się z obowiązków służbowych w służbie stałej upłynęło sześć miesięcy, polecenia wyższego przełożonego.

¹⁰ Dz. U. z 2006 r. Nr 80, poz. 562, Nr 139, poz. 991.

¹¹ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

Przy opiniowaniu służbowym strażaka uwzględnia następujące kryteria:

- umiejętności zawodowe, z uwzględnieniem wymagań na zajmowanym stanowisku służbowym, kwalifikacji specjalistycznych wynikających z ukończenia szkoleń lub studiów, znajomości języków obcych oraz wyniki osiągnięte przez strażaka podczas szkoleń;

- wykorzystywanie posiadanych umiejętności, z uwzględnieniem znajomości obowiązujących przepisów i procedur oraz ich stosowania, zasobu wiadomości i umiejętności pozwalających na wywiązywanie się z obowiązków i realizację zadań służbowych na zajmowanym stanowisku;

- inicjatywę, z uwzględnieniem zdolności i skłonności do rozwoju własnego oraz podnoszenia kwalifikacji, a także umiejętności samodzielnego wyszukiwania i zdobywania niezbędnych informacji;

- umiejętność planowania i organizowania pracy, z uwzględnieniem zdolności stopniowania zadań według ich ważności, oraz sprawność i terminowość ich realizacji;

- umiejętność pracy w zespole, z uwzględnieniem zdolności do współpracy w realizacji celów, a w razie potrzeby udzielania pomocy i doradzania, opanowanie i przejawianie postawy sprzyjającej kształtowaniu dobrej atmosfery pracy, niepowodowanie sytuacji konfliktowych;

- komunikatywność, z uwzględnieniem umiejętności przekazywania, odbierania i rozumienia informacji w mowie i piśmie, jasnego i wyrazistego formułowania wypowiedzi w sposób gwarantujący ich zrozumienie;

- zdolność analitycznego myślenia, z uwzględnieniem umiejętności oceny wartości informacji, ich źródeł i wyboru oraz interpretowania, wyciągania wniosków i stosowania odpowiednich narzędzi w celu rozwiązania problemu;

- samodzielność, z uwzględnieniem umiejętności działania bez angażowania innych osób oraz konieczności nadzoru przełożonych;

- motywację i kreatywność, z uwzględnieniem umiejętności tworzenia nowych rozwiązań oraz doskonalenia już istniejących, inicjowania działań i przyjmowania odpowiedzialności za nie;

- dyspozycyjność, z uwzględnieniem możliwości i gotowości podejmowania oraz realizacji zadań i czynności służbowych;

- radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych, z uwzględnieniem umiejętności stanowczego i zdecydowanego działania w sytuacjach nietypowych, gdy nie wystarczają obowiązujące (standardowe) procedury postępowania, odporność na stres, opanowanie emocjonalne, umiejętność dostosowania działań do szybko zmieniających się warunków i sytuacji;

- przestrzeganie etyki zawodowej i zdyscyplinowanie, z uwzględnieniem przestrzegania zasad wynikających ze złożonego ślubowania.

Ponadto w opiniowaniu służbowym na stanowisko kierownicze oprócz kryteriów wymienionych w wyżej kryteriów ocenie podlega:

- umiejętność efektywnego zarządzania, z uwzględnieniem umiejętności prawidłowego rozlokowania i wykorzystania potencjału ludzkiego oraz zasobów rze-

czowych, finansowych i informacyjnych niezbędnych w realizacji zadań służbowych, umiejętności pozyskania nowych zasobów, nadzoru nad realizacją czynności służbowych oraz kontroli realizacji zadań, motywowania pracowników do wyższej jakości pracy oraz stymulowania rozwoju zawodowego;

– zdolność negocjowania, z uwzględnieniem umiejętności wypracowania pożądanego stanowiska, utrzymania właściwych stosunków międzyludzkich, a w sytuacji konfliktowej stymulowania otwartej dyskusji na temat źródeł konfliktu w celu rozwiązania problemu;

– umiejętność strategicznego myślenia, z uwzględnieniem umiejętności postrzegania kierowanej komórki lub jednostki organizacyjnej jako części składowej złożonego systemu, rozpoznawania potrzeb i generowania kierunków jej działania, umiejętności oceny ryzyka, tworzenia strategii działania zgodnej z celami służby.

Opinie służbowe wydają:

– minister właściwy do spraw wewnętrznych – o Komendancie Głównym Państwowej Straży Pożarnej;

– Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej – o swoich zastępcach, komendantach wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej, komendancie Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, komendantach pozostałych szkół Państwowej Straży Pożarnej, dyrektorze Centralnego Muzeum Pożarnictwa oraz dyrektorze Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej; komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej – o zastępcy komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej oraz komendantach powiatowych (miejskich) Państwowej Straży Pożarnej;

– komendant szkoły Państwowej Straży Pożarnej, dyrektor Centralnego Muzeum Pożarnictwa, dyrektor Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej – odpowiednio: o zastępcy komendanta szkoły Państwowej Straży Pożarnej, zastępcy dyrektora Centralnego Muzeum Pożarnictwa, zastępcy dyrektora Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej;

– komendant powiatowy (miejski) Państwowej Straży Pożarnej – o zastępcy komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej;

– o strażakach niewymienionych wyżej – przełożony uprawniony do mianowania (powołania) strażaka na dane stanowisko służbowe.

Opinie o strażakach niezajmujących stanowisk kierowniczych sporządzają uprawnieni przełożeni przy pomocy kierownika komórki organizacyjnej, w której strażak pełni służbę. Wydający opinię służbową albo upoważniony przez niego przełożony strażaka zapoznaje z nią opiniowanego w terminie 14 dni od dnia jej sporządzenia. Strażak potwierdza fakt zapoznania się z treścią opinii własnoręcznym podpisem. W razie odmowy złożenia podpisu wydający opinię albo upoważniony przez niego przełożony strażaka, zapoznający go z opinią, sporządza odpowiednią adnotację na arkuszu opinii.

Strażak, który nie zgadza się z treścią opinii, może wnieść, za pośrednictwem wydającego opinię, odwołanie do wyższego przełożonego w terminie 14 dni od dnia zapoznania się z nią. Wydający opinię przesyła odwołanie, które uzna za nie-

uzasadnione, w terminie 7 dni, przełożonemu właściwemu do rozpatrzenia odwołania, wraz z opinią i własnym stanowiskiem w sprawie. Przełożony właściwy do rozpatrzenia odwołania rozpatruje je w terminie 30 dni od dnia jego wniesienia. W tym przypadku przełożony właściwy do rozpatrzenia odwołania może zaskarżoną opinię: utrzymać w mocy, uchylić w całości i wydać nową, uchylić w całości i polecić wydanie nowej opinii z uwzględnieniem wskazanych okoliczności.

Opinia wydana wskutek odwołania jest ostateczna i włączana do akt osobowych strażaka. Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej może zmienić albo uchylić opinię wydaną przez przełożonych w przypadku: ujawnienia nowych istotnych okoliczności, które nie były znane w toku opiniowania, lub stwierdzenia, że opinia została wydana z naruszeniem przepisów o opiniowaniu. Jednakże zmiana opinii na niekorzyść strażaka może nastąpić w terminie 30 dni od dnia, w którym opinia stała się ostateczna. Natomiast zmiana opinii na korzyść strażaka może nastąpić w każdym czasie.

3.4. Zabezpieczenie socjalne w Państwowej Straży Pożarnej

3.4.1. Świadczenia związane z pełnieniem służby

W niniejszym podrozdziale omówiono świadczenia związane z bezpłatnym umundurowaniem, wyżywieniem podczas długotrwałych akcji ratowniczych (ćwiczeń, szkoleń), zwrot kosztów podróży, zakwaterowania oraz diety w związku z przeniesieniem, należności z tytułu podróży służbowej oraz nagrody.

Zgodnie z art. 61 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej na strażaków nałożony został obowiązek noszenia w czasie służby: umundurowania, odzieży specjalnej, środków ochrony indywidualnej, dystynkcji, odznak, znaków identyfikacyjnych i ekwipunku osobistego, które to przedmioty strażak otrzymuje bezpłatnie. Zasady przyznawania równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 grudnia 2005 r. w sprawie wysokości i warunków otrzymywania przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie¹². Jeżeli strażakowi nie wydano w naturze przedmiotów ubioru wyjściowego lub służbowego, określonych w przepisach o umundurowaniu strażaków, przysługuje równoważnik pieniężny w zamian za umundurowanie. Strażak mianowany na stałe otrzymuje równoważnik z góry, za okres od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku, który to okres określa się jako roku zaopatrzeniowego. Strażak w służbie przygotowawczej otrzymuje równoważnik z dołu. Równoważnik wypłaca się w terminie do dnia 31 maja każdego roku.

---

¹² Dz. U. z 2006 r. Nr 4, poz. 26.

Wysokość równoważnika ustalono jako równowartość rocznej wartości pieniężnej przedmiotów ubioru wyjściowego i służbowego, określonych w przepisach o umundurowaniu strażaków. Do kwoty równoważnika dolicza się ryczałt za chemiczne pranie przedmiotów ubioru wyjściowego i służbowego, ustalony według średnich cen usług pralniczych, liczony w następujący sposób:

- dla strażaka mianowanego na stałe – jako równowartość dwukrotnego w roku chemicznego prania tych przedmiotów;

- dla strażaka w służbie przygotowawczej – jako równowartość 1/3 ryczałtu przysługującego strażakowi mianowanemu na stałe.

Uprawnienie do otrzymania równoważnika nie przysługuje strażakowi:

- mianowanemu do służby stałej w okresie roku zaopatrzeniowego – za okres tego roku;

- korzystającemu z urlopu bezpłatnego lub wychowawczego – za okres tego urlopu;

- zawieszonemu w czynnościach służbowych – za okres tego zawieszenia.

Przy ustalaniu wysokości równoważnika za kolejny rok zaopatrzeniowy strażakowi mianowanemu na stałe odlicza się pełną wartość przedmiotów ubioru wyjściowego lub służbowego, wydanych strażakowi w naturze w okresie do dnia 31 marca, z wyjątkiem przedmiotów wydawanych mu po raz pierwszy, w związku z jego mianowaniem na stałe. Przy ustalaniu wysokości równoważnika strażakowi w służbie przygotowawczej, któremu nie wydano w naturze należnych przedmiotów ubioru służbowego, wypłaca się równoważnik w wysokości rocznej wartości pieniężnej tych przedmiotów, naliczanej według aktualnych tabel kalkulacyjnych, stanowiących załącznik do wymienionego rozporządzenia.

Podczas długotrwałych akcji ratowniczych, ćwiczeń lub szkolenia strażakowi przysługuje, na mocy art. 62 ust. 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, bezpłatne wyżywienie. Zasady i warunki otrzymywania przez funkcjonariuszy bezpłatnego wyżywienia, wysokość i sposób ustalania równoważnika pieniężnego w zamian za przysługujące wyżywienie określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 grudnia 1997 r. w sprawie długotrwałych akcji ratowniczych, szczegółowych norm, zasad i warunków otrzymywania wyżywienia w czasie tych akcji oraz ćwiczeń lub szkolenia przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej lub inne osoby biorące w nich udział, a także przypadków, w których wypłaca się równoważnik pieniężny w zamian za przysługujące wyżywienie, sposobu ustalania jego wysokości oraz szczegółowych zasad wypłacania¹³.

Za długotrwałą akcją ratowniczą uważa się:

- każde działania ratownicze organizowane lub kierowane przez Państwową Straż Pożarną, trwające co najmniej 6 godzin;

- pomocnicze, specjalistyczne czynności ratownicze, wykonywane przez Państwową Straż Pożarną w ramach udzielanej pomocy innym służbom ratowniczym, trwające co najmniej 6 godzin;

---

¹³ Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1098.

– inne działania Państwowej Straży Pożarnej, wymagające zgrupowania strażaków przez okres co najmniej 6 godzin, w czasie podwyższonej gotowości operacyjnej lub w celu współdziałania z innymi służbami;

– akcje ratownictwa podwodnego, prowadzone przez Państwową Straż Pożarną, wymagające wykonania co najmniej jednego cyklu nurkowania.

Rozporządzenie ustala następujące normy żywienia:

– zasadniczą – szkolną (SZ),

– dodatkową – uzupełniającą (DU).

Zasadnicza norma żywienia określa ilość środków spożywczych, przysługujących na jedną osobę w ciągu jednej doby, natomiast dodatkowa norma żywienia określa ilość środków spożywczych przysługujących na jedną osobę w ciągu jednej doby, jako uzupełnienie do zasadniczej normy żywienia.

Strażak lub inna osoba biorąca udział w długotrwałej akcji ratowniczej, ćwiczeniach lub szkoleniu, której według niniejszych przepisów przysługuje bezpłatne żywienie jednocześnie z kilku różnych tytułów, otrzymuje tylko jedną, najkorzystniejszą dla siebie normę żywienia. Bezpłatne żywienie według normy SZ przysługuje w naturze:

– strażakom i innym osobom, biorącym udział w długotrwałej akcji ratowniczej;

– strażakom, których w związku z prowadzeniem długotrwałej akcji ratowniczej, ćwiczeń lub szkolenia wyznaczono do wykonywania zadań służbowych na okres co najmniej 4 godzin, po zakończeniu służby wynikającej z obowiązującego rozkładu czasu służby;

– strażakom pełniącym służbę wynikającą z obowiązującego rozkładu czasu służby, jeżeli następuje ona bezpośrednio po zakończeniu przedłużonej służby, o której mowa powyżej;

– strażakom i innym osobom, biorącym udział w ćwiczeniach, manewrach, szkoleniach organizowanych przez Państwową Straż Pożarną, trwających co najmniej 8 godzin;

– uczestnikom organizowanych przez Państwową Straż Pożarną ćwiczeń zgrywających, trwających co najmniej 6 godzin;

– strażakom skoszarowanym na czas nauki w szkołach, na kursach i obozach szkoleniowych, z wyłączeniem okresu przebywania strażaka na urloпах lub przepustkach trwających co najmniej 24 godziny.

Pierwszy posiłek uprawniony strażak otrzymuje po 6 godzinach działań, w wysokości do 60% przysługującej normy żywienia. W przypadku przedłużenia czasu trwania akcji powyżej 8 godzin, strażak otrzymuje uzupełnienie do pełnej normy żywienia oraz dodatek uzupełniający, jednakże tak aby wartość całodobowego żywienia nie przekroczyła normy żywienia, uwzględniającej ten dodatek. Suchy prowiant jest wydawany w razie braku możliwości przygotowania gorącego posiłku, jednak nie dłużej niż przez 24 godziny. Nie wydaje się niewykorzystanego żywienia, przysługującego bezpłatnie w naturze ani jego równowartości.

Norma SZ powiększona o 50%, w formie uroczystych i promocyjnych posiłków, przysługuje w szkołach i ośrodkach szkolenia Państwowej Straży Pożarnej w dniach: uroczystego ślubowania, dorocznych świąt jednostek, Dnia Strażaka, świąt państwowych i kościelnych ustawowo wolnych od pracy oraz w dniach 24 i 31 grudnia. Posiłek promocyjny jest wydawany strażakom z okazji ukończenia szkoły PSP lub kursu trwającego co najmniej cztery miesiące. Do spożywania posiłku promocyjnego uprawnieni są strażacy kończący szkołę, przedstawiciele szkoły oraz inni zaproszeni strażacy. Napoje w ilości niezbędnej do zaspokojenia potrzeb, przysługują strażakom i innym osobom biorącym czynny udział w ćwiczeniach i szkoleniach praktycznych.

W razie braku możliwości wydania wyżywienia w naturze, strażacy otrzymują równoważnik pieniężny. Wysokość równoważnika pieniężnego ustala się jako wartość stawek wyżywienia, według norm obowiązujących w czasie powstania należności. Równoważnik pieniężny ustala się w kwotach miesięcznych płatnych z dołu.

W razie delegowania strażaka do czasowego pełnienia służby w jednostce organizacyjnej w innej miejscowości przysługują zwrot kosztów podróży i zakwaterowania oraz diety, na zasadach stosowanych przy podróżach służbowych na obszarze kraju. Strażakowi przeniesionemu do pełnienia służby w jednostce organizacyjnej w innej miejscowości przysługuje zwrot kosztów przeniesienia i podróży oraz inne świadczenia. Powyższe uprawnienie związane z przeniesieniem służbowym doprecyzowane jest w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 sierpnia 1997 r. w sprawie zakresu, wysokości i warunków otrzymywania należności z tytułu przeniesienia służbowego strażaków Państwowej Straży Pożarnej¹⁴. Zgodnie z przywołanym rozporządzeniem strażakowi delegowanemu do czasowego pełnienia służby w innej miejscowości przysługują:

- zwrot kosztów przeniesienia, w postaci kosztów przewozu urządzenia domowego;

- zwrot kosztów podróży, do których należą: koszty przejazdu strażaka, koszty przejazdu małżonka, dzieci oraz innych osób pozostających ze strażakiem we wspólnym gospodarstwie domowym, jeżeli przeprowadzają się wraz ze strażakiem;

- inne świadczenia, do których należą: należności za czas podróży strażaka i pierwszą dobę pobytu w nowym miejscu pełnienia służby, w wysokości odpowiadającej diecie, określonej na zasadach stosowanych przy podróżach służbowych na obszarze kraju, należności za czas podróży małżonka, dzieci i innych osób pozostających ze strażakiem we wspólnym gospodarstwie domowym, i pierwszą dobę pobytu w nowym miejscu pełnienia służby strażaka, w wysokości 75% należności na każdą z nich, a także ryczałt z tytułu przeniesienia.

Wydatki z tytułu przeniesienia są pokrywane przez jednostkę organizacyjną Państwowej Straży Pożarnej, do której strażak został przeniesiony. Na koszty

---

¹⁴ Dz. U. z 1997 r. Nr 103, poz. 658.

przewozu urządzenia domowego składają się koszty: opakowania, prac załadunkowych i wyładunkowych oraz transportu. Koszty przewozu urządzenia domowego zwraca się na podstawie przedstawionych rachunków.

Ryczałt z tytułu przeniesienia przysługuje strażakowi samotnemu w wysokości 50%, a strażakowi przeprowadzającemu się wraz z rodziną w wysokości 100% jednomiesięcznego uposażenia, przysługującego za miesiąc, w którym nastąpiła przeprowadzka, obliczonego jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy. W razie przeniesienia obojga małżonków będących strażakami, którzy w związku z przeniesieniem przeprowadzają się do tej samej miejscowości, przysługuje im wyłącznie ryczałt z tytułu przeniesienia w wysokości 100% jednomiesięcznego uposażenia małżonka, pobierającego uposażenie wyższe, po 1/2 dla każdego z nich.

Strażakowi delegowanemu do wykonywania zadań zleconych w innej miejscowości przysługują, zgodnie z art. 97b ustawy, należności określone w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności, przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej albo samorządowej jednostce budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

Za służbę pełnioną nienagannie w danym roku kalendarzowym strażakowi przysługuje, zgodnie z art. 95 ust. 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, nagroda roczna w wysokości jednomiesięcznego uposażenia. Wysokość nagrody rocznej ustalana jest proporcjonalnie do okresu służby pełnionej w roku kalendarzowym, za który przysługuje nagroda. Podstawą do ustalenia wysokości odprawy jest miesięczne uposażenie zasadnicze, wraz z dodatkami o charakterze stałym, należne strażakowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym w roku kalendarzowym, za który przysługuje nagroda. Dodatkowym warunkiem otrzymania nagrody jest czas trwania służby – powyżej sześciu miesięcy. Warunku 6-miesięcznego trwania służby nie stosuje się przy ustalaniu uprawnień do nagrody rocznej za rok kalendarzowy, w którym strażak:

- korzystał z urlopu wychowawczego,
- został zwolniony ze służby w związku z nabyciem uprawnień do emerytury lub renty albo na podstawie art. 43 ust. 3 pkt 4 i 6 ustawy,
- zmarł albo został uznany za zaginionego.

Nagroda roczna ulega obniżeniu nie mniej niż o 50%, w przypadku:

- popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem sądu,
- naruszenia dyscypliny służbowej, stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem komisji dyscyplinarnej,
- otrzymania opinii służbowej o nieprzydatności na zajmowanym stanowisku.

Nagrodę roczną wypłaca się do dnia 31 marca roku kalendarzowego następującego po roku, za który przysługuje nagroda.

Nagrody w formie rzeczowej i pieniężnej, za wzorowe wykonywanie obowiązków służbowych, mogą być na mocy art. 95a ustawy przyznawane strażakowi za wzorowe wykonywanie zadań służbowych, szczególne osiągnięcia w służbie, realizowanie zadań w szczególnie trudnych warunkach lub wymagających znacznego

nakładu pracy. W razie indywidualnych zdarzeń losowych, klęski żywiołowej, choroby, śmierci członka rodziny oraz innych zdarzeń powodujących pogorszenie sytuacji materialnej strażaka i członków jego rodziny, mogą być przyznane zapomogi w formie pieniężnej i rzeczowej.

Wysokość nagrody jubileuszowej zależy od wysługi lat i wynosi:

- po 20 latach służby – 75%,
- po 25 latach służby – 100%,
- po 30 latach służby – 150%,
- po 35 latach służby – 200%,
- po 40 latach służby – 300% miesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym.

Szczegółowe zasady obliczania i wypłacania nagrody jubileuszowej określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 sierpnia 1997 r. w sprawie okresów zaliczanych do okresu służby, od którego należy nabyć przez strażaka Państwowej Straży Pożarnej prawa do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania¹⁵. Do okresu służby, od którego zależy nabycie prawa do nagrody jubileuszowej przez strażaka, zalicza się: okresy służby i pracy oraz inne okresy uwzględniane strażakom przy ustalaniu wzrostu uposażenia zasadniczego z tytułu wysługi lat, określone w przepisach o uposażeniu strażaków oraz okres przewidziany programem nauczania w szkole wyższej, w łącznym wymiarze nie większym niż pięć lat, pod warunkiem jej ukończenia. Podstawę obliczania nagrody jubileuszowej stanowi uposażenie przysługujące strażakowi w dniu nabycia prawa do nagrody jubileuszowej, a jeżeli dla strażaka jest to korzystniejsze – uposażenie przysługujące mu w dniu wypłaty.

3.4.2. Inne świadczenia socjalne i należności

W niniejszym podrozdziale omówiono m.in.: prawo do lokalu mieszkalnego, równoważnik pieniężny za remont, równoważnik za brak lokalu mieszkalnego, pomoc finansową na uzyskanie lokalu mieszkalnego, zasiłek na zagospodarowanie, prawo do bezpłatnego przejazdu, urlopy, odprawę pośmiertną, zasiłek pogrzebowy.

Strażacy mianowani na stałe posiadają uprawnienie do otrzymania lokalu mieszkalnego. Prawo do lokalu przysługuje w miejscowości, w której pełni on służbę, lub w miejscowości pobliskiej, z uwzględnieniem liczby członków rodziny oraz ich uprawnień wynikających z przepisów odrębnych. Członkami rodziny strażaka, których uwzględnia się przy przydziale lokalu mieszkalnego, są pozostający ze strażakiem we wspólnym gospodarstwie domowym: małżonek, dzieci, rodzice strażaka i jego małżonka, będący na jego wyłącznym utrzymaniu lub jeżeli ze względu na wiek, inwalidztwo albo inne okoliczności są niezdolni do wykonywa-

---

¹⁵ Dz. U. z 1997 r. Nr 101, poz. 637.

nia zatrudnienia; za rodziców uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające.

W razie braku możliwości przydzielenia lokalu mieszkalnego w miejscowości, w której strażak mianowany na stałe pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej, strażak może otrzymać kwaterę tymczasową na okres pełnienia służby w tej miejscowości. Kwatera tymczasowa przysługuje również strażakowi w służbie przygotowawczej.

Za miejscowość pobliską uważa się miejscowość, do której czas dojazdu publicznymi środkami transportu, przewidziany w rozkładzie jazdy, łącznie z przesiadkami, nie przekracza w obie strony dwóch godzin, licząc od stacji (przystanku) najbliższej miejsca pełnienia służby, do stacji (przystanku) najbliższej miejsca zamieszkania. Do czasu tego nie wlicza się dojazdu do i od stacji (przystanku) w obrębie miejscowości, z której strażak dojeżdża, oraz miejscowości, w której wykonuje obowiązki służbowe. W przypadku gdy z omawianych miejscowości istnieją różne możliwości dojazdu, do obliczenia czasu przyjmuje się czas jazdy ze stacji (przystanku) o najdogodniejszym połączeniu.

Na lokale mieszkalne dla strażaków przeznaczają się lokale znajdujące się w dyspozycji ministra właściwego do spraw wewnętrznych albo podległych mu organów, uzyskane w wyniku ich działalności inwestycyjnej albo od organów administracji rządowej i samorządowej ogólnej, stanowiące własność gmin albo zakładów pracy, a także zwalniane przez osoby, które decyzje o przydziale uzyskały z jednostek organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Powierzchnia przydzielonego strażakowi lokalu mieszkalnego, powinna odpowiadać przysługującym strażakowi normom zaludnienia. Przysługująca strażakowi norma zaludnienia lokalu mieszkalnego wynosi od 7 do 10 m² powierzchni mieszkalnej, którą stanowi powierzchnia pokoi znajdujących się w lokalu mieszkalnym.

W razie gdy nie ma możliwości przydzielenia lokalu mieszkalnego o powierzchni mieszkalnej odpowiadającej liczbie przysługujących norm zaludnienia, strażakowi można przydzielić lokal mieszkalny o powierzchni mieszkalnej:

– mniejszej od przysługującej zgodnie z normami zaludnienia, jeżeli wyrazi on na to pisemną zgodę lub wystąpi z odpowiednim wnioskiem, przy czym przydział takiego lokalu nie pozbawia strażaka prawa do uzyskania lokalu o powierzchni mieszkalnej odpowiadającej przysługującym mu normom zaludnienia;

– większej od przysługującej zgodnie z normami zaludnienia, jeżeli okoliczności tego wymagają, za zgodą bezpośredniego przełożonego organu właściwego do wydania decyzji w sprawie przydziału lokalu.

Na kwatery tymczasowe przeznaczają się lokale mieszkalne albo pomieszczenia adaptowane na mieszkalne, będące w należytym stanie technicznym i sanitarnym, które znajdują się w budynkach na terenie zamkniętym lub w budynkach przeznaczonych na cele służbowe. Kwaterą tymczasową może być lokal mieszkalny albo pomieszczenie adaptowane na mieszkalne, o powierzchni mieszkalnej nieodpowiadającej przysługującym strażakowi normom zaludnienia.

Lokal mieszkalny przydziela się strażakowi według następujących kryteriów:

- brak lokalu mieszkalnego w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej albo konieczność poprawy dotychczasowych warunków mieszkaniowych, w tym czas oczekiwania na przydział lokalu mieszkalnego;

- kwalifikacje zawodowe, przydatność do służby oraz okres służby w Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostkach organizacyjnych, podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych albo przez niego nadzorowanych.

Pominięcie tych kryteriów może nastąpić w sytuacji, gdy strażak zajmuje:

- tymczasową kwaterę w budynku jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej, przeznaczonym na cele służbowe lub znajdującym się na terenie zamkniętym;

- lokal mieszkalny przydzielony decyzją administracyjną, stanowiący odrębną własność osoby fizycznej;

- lokal mieszkalny przydzielony decyzją administracyjną w poprzednim miejscu pełnienia służby.

Uprawnienie do otrzymania przez strażaka równoważnika pieniężnego za remont lokalu mieszkalnego lub domu, zajmowanego na podstawie przysługującego mu tytułu prawnego, przysługuje funkcjonariuszowi mianowanemu na stałe oraz strażakowi w służbie przygotowawczej. Przy przyznawaniu świadczenia uwzględniane są normy zaludnienia przysługujących strażakowi oraz członkom jego rodziny.

Warunki i tryb przyznawania równoważnika pieniężnego za remont reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 listopada 2005 r. w sprawie trybu przyznawania strażakowi Państwowej Straży Pożarnej równoważników za remont lub za brak lokalu mieszkalnego¹⁶.

Równoważnik pieniężny za brak lokalu mieszkalnego przysługuje, zgodnie z brzmieniem art. 78 ustawy, strażakowi mianowanemu na stałe. Warunkiem otrzymania tego równoważnika jest sytuacja, w której strażak lub członek jego rodziny nie posiadają w miejscu pełnienia służby albo w miejscowości pobliskiej lokalu mieszkalnego lub domu na podstawie przysługującego im tytułu prawnego lub gdy strażak nie otrzymał tymczasowej kwatery.

Zgodnie z treścią wymienionego rozporządzeniem wysokość równoważnika za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego oblicza się, mnożąc kwotę 99,51 zł przez liczbę norm zaludnienia, przysługujących strażakowi i każdemu członkowi jego rodziny, określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 grudnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad przydziału, opróżniania i norm zaludnienia lokali mieszkalnych oraz tymczasowych kwater przeznaczonych dla strażaków Państwowej Straży Pożarnej¹⁷.

Zgodnie z art. 80 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej strażakowi mianowanemu na stałe który nie otrzymał lokalu mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale, przysługuje pomoc finansowa na uzyskanie lokalu

---

¹⁶ Dz. U z 1997 r. Nr 241, poz. 2033.

¹⁷ Dz. U. z 1998 r. Nr 4, poz. 13 ze zm.

mieszkalnego lub domu. Pomoc finansowa ma charakter jednorazowy i przyznawana jest na wniosek strażaka. Tryb przyznawania pomocy finansowej, sposób ustalania wysokości i sposób jej wypłaty reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 listopada 2005 r. w sprawie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej¹⁸. Wysokość pomocy finansowej ustala się jako iloczyn stawki pieniężnej i liczby norm zaludnienia przysługujących strażakowi.

Wypłata przyznanej pomocy finansowej może nastąpić jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż w terminie sześciu miesięcy od dnia wydania decyzji o przyznaniu tej pomocy. Liczbę rat, ich wysokość oraz termin wypłaty ustala się w decyzji o przyznaniu pomocy finansowej. Pomoc finansowa jest wypłacana przez jednostkę organizacyjną Państwowej Straży Pożarnej, właściwą ze względu na miejsce pełnienia służby przez wnioskodawcę.

Zasiłek na zagospodarowanie przysługuje strażakowi w związku z mianowaniem na stałe. Wysokość zasiłku wynosi równowartość jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi w dniu mianowania. W razie ponownego nawiązania stosunku służbowego zasiłek nie przysługuje, chyba że dotychczas nie był wypłacony.

Strażakowi przysługuje prawo do przejazdu na koszt właściwej jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej, publicznymi środkami komunikacji raz w roku do jednej z wybranych przez siebie miejscowości w kraju i z powrotem. Uprawnienie to zostało określone w art. 63 ustawy o PSP. W razie niewykorzystania przysługującego prawa do przejazdu osoba uprawniona otrzymuje zryczałtowany równoważnik pieniężny.

Realizując delegację ustawową, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał rozporządzenie z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie warunków przejazdu strażaków Państwowej Straży Pożarnej oraz członków ich rodzin publicznymi środkami komunikacji oraz wypłaty równoważnika pieniężnego w razie niewykorzystania przysługującego przejazdu¹⁹. Na podstawie niniejszego rozporządzenia prawo do przejazdu dotyczy trasy o bezpośrednim połączeniu, a w przypadku braku takiego połączenia – najkrótszej trasy.

W przypadku przeniesienia strażaka do innej miejscowości i jeśli członkowie rodziny pozostali w miejscowości dotychczasowego zamieszkania, przysługuje prawo przejazdu z miejsca pełnienia służby: do wybranej miejscowości w kraju i z powrotem albo do miejscowości zamieszkania uprawnionych do przejazdu członków rodziny i z tej miejscowości, do wybranej miejscowości w kraju i z powrotem.

Zwrot poniesionych kosztów przejazdu środkami publicznego transportu kolejowego przysługuje do wysokości cen biletów za przejazd w II klasie pociągu pospiesznego lub I klasie pociągu osobowego, z uwzględnieniem posiadanych

---

¹⁸ Dz. U. z 2005 r. Nr 241, poz. 2034.

¹⁹ Dz. U. z 2002 r. Nr 2, poz. 23.

uprawnień do przejazdów ulgowych, i nie obejmuje cen biletów na miejsca rezerwowane oraz za przejazd wagonem sypialnym lub z miejscami do leżenia.

W razie niewykorzystania przysługującego przejazdu na koszt jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej osoba uprawniona otrzymuje zryczałtowany równoważnik pieniężny w kwocie odpowiadającej cenie biletu za przejazd w II klasie pociągu pospiesznego na odległość 1000 km, z uwzględnieniem posiadanych uprawnień do przejazdów ulgowych, ustalany według ceny biletów obowiązującej w dniu wypłaty tego równoważnika, nie później jednak niż w ostatnim dniu służby w roku kalendarzowym. Wypłaty zryczałtowanego równoważnika pieniężnego dokonuje się na pisemny wniosek strażaka, w terminie do dnia 31 marca następnego roku.

Zwrot kosztów przejazdu oraz zryczałtowany równoważnik pieniężny wypłaca jednostka organizacyjna Państwowej Straży Pożarnej, właściwa dla miejsca pełnienia służby strażaka.

Dodatkowy urlop przysługuje w przypadku pełnienia służby w warunkach szkodliwych dla zdrowia albo szczególnie uciążliwych, ze względu na przedłużony czas służby, albo osiągnięcia przez strażaka określonego wieku lub stażu służby. Dodatkowy urlop wypoczynkowy przysługujący strażakowi z tytułu pełnienia służby w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych, ze względu na przedłużony czas służby wynosi:

- 5 dni w roku – dla strażaków pełniących służbę w codziennym rozkładzie czasu służby, będących w dyspozycji operacyjnej i pełniących funkcje wykonawcze;
- 9 dni w roku – dla strażaków pełniących służbę w codziennym rozkładzie czasu służby, będących w dyspozycji operacyjnej i pełniących funkcje dowódcze;
- 18 dni w roku – dla strażaków pełniących służbę w zmianowym rozkładzie czasu służby.

Jeżeli strażak w ciągu roku kalendarzowego pełni służbę w różnych warunkach szkodliwości lub uciążliwości, dodatkowy urlop wypoczynkowy przysługuje mu w wymiarze proporcjonalnym do długości okresów służby w tych warunkach.

Dodatkowy urlop wypoczynkowy, przysługujący strażakowi z tytułu osiągnięcia określonego wieku, wynosi:

- 5 dni w roku – po ukończeniu 40 lat życia,
- 9 dni w roku – po ukończeniu 45 lat życia,
- 13 dni w roku – po ukończeniu 55 lat życia.

Dodatkowy urlop wypoczynkowy przysługujący strażakowi z tytułu osiągnięcia określonego stażu służby wynosi odpowiednio:

- 5 dni w roku – po osiągnięciu co najmniej 15-letniego stażu służby,
- 9 dni w roku – po osiągnięciu co najmniej 20-letniego stażu służby,
- 13 dni w roku – po osiągnięciu co najmniej 25-letniego stażu służby.

W razie zbiegu uprawnień z różnych tytułów do dodatkowego urlopu wypoczynkowego liczba dni się sumuje, jednak łączny wymiar dodatkowego urlopu wypoczynkowego nie może przekroczyć 18 dni w roku.

Nabycie prawa do pierwszego dodatkowego urlopu wypoczynkowego następuje odpowiednio:

- po roku służby pełnionej w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych, ze względu na przedłużony czas służby,
- z dniem osiągnięcia określonego wieku,
- z dniem osiągnięcia określonego stażu służby.

Ustawa przewiduje również możliwość udzielenia płatnego urlopu okolicznościowego: z tytułu przeniesienia służbowego, jeżeli z przeniesieniem wiąże się zmiana miejsca zamieszkania – w wymiarze od 4 do 6 dni, lub na załatwienie ważnych spraw osobistych lub rodzinnych – w wymiarze nieprzekraczającym 5 dni w roku kalendarzowym.

Strażakowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe lub uzupełniającemu wykształcenie ogólne można udzielić płatnego urlopu szkoleniowego, stosując odpowiednio przepisy, wydane na podstawie art. 103 Kodeksu pracy, w części dotyczącej urlopów szkoleniowych pracowników.

Strażakowi można udzielić płatnego urlopu zdrowotnego, w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo 6 miesięcy. Łączny wymiar takiego urlopu nie może przekroczyć 18 miesięcy w ciągu całej służby²⁰.

Odprawa pośmiertna to uprawnienie przysługujące pozostałej po nim rodzinie w razie śmierci strażaka lub uznania go za zmarłego. Wysokość odprawy równa się równowartości odprawy, która należałaby się w przypadku zwolnienia ze służby.

W razie śmierci strażaka, niezależnie od odprawy pośmiertnej, przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości:

- trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, jeżeli koszty pogrzebu ponosi małżonek, dzieci, wnuki, rodzeństwo lub rodzice;
- kosztów rzeczywiście poniesionych, nie wyższych jednak od wysokości określonej powyżej, jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba.

Jeżeli śmierć strażaka nastąpiła na skutek wypadku, pozostającego w związku z udziałem w akcji ratowniczej, koszty pogrzebu pokrywa się ze środków właściwej jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej. W razie pokrycia kosztów pogrzebu strażaka ze środków właściwej jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej, rodzinie strażaka przysługuje połowa zasiłku pogrzebowego.

Zasiłek pogrzebowy, w przypadku śmierci członka rodziny strażaka, przysługuje w wysokości:

- dwumiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, jeżeli koszty pogrzebu ponosi strażak;

---

²⁰ Warunki i tryb udzielania urlopów funkcjonariuszom PSP określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 stycznia 2006 r. w sprawie warunków i trybu udzielania urlopów strażakom Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2006 r. Nr 9, poz. 52).

– kosztów rzeczywiście poniesionych, nie wyższych jednak od kwoty określonej powyżej, jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba.

Za członków rodziny strażaka, na których może być przyznany zasiłek pogrzebowy, uważa się:

- małżonka;
- dzieci własne, dzieci małżonka oraz dzieci przysposobione;
- dzieci wychowywane w ramach rodziny zastępczej;
- dzieci przyjęte na wychowanie przed osiągnięciem pełnoletności, jeżeli ich rodzice nie żyją albo nie mogą im zapewnić utrzymania, bądź zostali pozbawieni lub ograniczeni w sprawowaniu władzy rodzicielskiej;
- rodziców i byłych prawnych opiekunów strażaka albo jego małżonka;
- osobę, której opiekunem prawnym został ustanowiony strażak lub jego małżonek.

Zasady otrzymywania zasiłku pogrzebowego określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 marca 2002 r. w sprawie warunków pokrywania ze środków właściwej jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej kosztów pogrzebu strażaka²¹. Do kosztów pogrzebu zalicza się: opłatę za zakup miejsca pochowania na cmentarzu, przewóz zwłok strażaka do miejscowości, w której zmarły ma być pochowany, zakup trumny, wybudowanie nagrobka, zakup wieńca lub kwiatów, ogłoszenie nekrologu w prasie.

Koszty pogrzebu pokrywane są przez właściwą jednostkę Państwowej Straży Pożarnej, do wysokości nie wyższej niż sześciokrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale poprzedzającym datę pogrzebu, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, jednak do wysokości kosztów pogrzebu nie wlicza się kosztów związanych z przewozem zwłok do miejscowości, w której zmarły strażak ma być pochowany.

Należnościami związanymi z ustaniem stosunku służby strażaka są: odprawa, ekwiwalent pieniężny za niewykorzystane urlopy wypoczynkowe, zryczałtowany ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany w danym roku przejazd, na koszt właściwej jednostki organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej, publicznymi środkami komunikacji raz w roku do jednej z wybranych przez siebie miejscowości w kraju i z powrotem.

Wysokość odprawy dla strażaka mianowanego na stałe, równa się wysokości trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Odprawa ulega zwiększeniu o 20% uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, za każdy dalszy pełny rok wysługi ponad pięć lat nieprzerwanej służby, aż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia, wraz z dodatkami o charakterze stałym. Okres służby przekraczający sześć miesięcy liczy się jako pełny rok.

---

²¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 235.

Przy ustalaniu wysokości odprawy uwzględnia się również okresy nieprzerwanej zawodowej służby wojskowej, jeżeli w ciągu roku po zwolnieniu z tej służby żołnierz został przyjęty do służby w Państwowej Straży Pożarnej i nie otrzymał odprawy z tytułu poprzednio pełnionej służby.

Wysokość odprawy dla strażaka w służbie przygotowawczej, równa się wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym.

4. PRAGMATYKA KADROWA W BIURZE OCHRONY RZĄDU

4.1. Zadania i struktura Biura Ochrony Rządu

Biuro Ochrony Rządu (BOR) powołano jako jednolitą, umundurowaną, uzbrojoną formację, wykonującą zadania z zakresu ochrony osób, obiektów i urzędzeń. Formacja działa obecnie na podstawie ustawy z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu¹. Do zadań BOR należy ochrona:

- Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa Rady Ministrów, wiceprezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- innych osób ze względu na dobro państwa;
- byłych prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1996 r. o uposażeniu byłego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej²;
- delegacji państw obcych przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych oraz przedstawicielstw przy organizacjach międzynarodowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- obiektów i urzędzeń o szczególnym znaczeniu oraz zapewnienie ich funkcjonowania;
- prowadzenie rozpoznania pirotechniczno-radiologicznego obiektów Sejmu i Senatu;
- obiektów służących Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesowi Rady Ministrów, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych oraz ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych.

W zakresie koniecznym do wykonywania ustawowych zadań BOR korzysta z pomocy i informacji uzyskanych w szczególności przez: Policję, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Straż Graniczną, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego oraz Żandarmerię Wojskową.

Na czele Biura Ochrony Rządu stoi Szef BOR podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Szef BOR jest przełożonym funkcjonariuszy BOR oraz pracowników zatrudnionych w BOR, jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. BOR jest instytucją hierarchiczną składającą się z komórek organizacyjnych nazywanych oddziałami, które z kolei dzielą się na wydziały. W Biurze Ochrony Rządu, podobnie jak w formacjach omówionych wcześniej, występują dwie grupy

---

¹ Dz. U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712 ze zm.

² Dz. U. Nr 75, poz. 356 oraz z 1998 r. Nr 160, poz. 1065.

zatrudnionych. Jedną tworzą funkcjonariusze pozostający w stosunku służbowym. Drugą grupę stanowią pracownicy zatrudnieni na podstawie przepisów prawa pracy. Etat Biura Ochrony Rządu oraz stan zatrudnienia stanowią informację o charakterze niejawnym.

4.1. Nabór do służby w Biurze Ochrony Rządu

Zgodnie z art. 20 ust. 1 wymienionej ustawy o Biurze Ochrony Rządu, służbę w BOR może pełnić osoba posiadająca:

- obywatelstwo polskie,
- nieposzlakowaną opinię,
- niekarna za popełnienie przestępstwa,
- korzystająca z pełni praw publicznych,
- posiadająca co najmniej średnie wykształcenie,
- zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacji uzbrojonej,
- gotowa podporządkować się dyscyplinie służbowej.

Szef BOR może wyrazić zgodę na pełnienie służby kandydackiej w BOR przez kandydata, który nie posiada wykształcenia średniego, jeżeli w toku postępowania kwalifikacyjnego stwierdzono, że kandydat wykazuje szczególne predyspozycje do tej służby.

Postępowanie kwalifikacyjne dla kandydatów do służby w Biurze Ochrony Rządu prowadzone jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego do służby przygotowawczej oraz do służby kandydackiej w Biurze Ochrony Rządu³. Rozpoczyna się ono od przyjęcia przez komórkę kadrową pisemnego podania o przyjęcie do służby przygotowawczej albo kandydackiej w Biurze Ochrony Rządu. Do podania o przyjęcie do służby dołącza się dokumenty wskazane w rozporządzeniu:

- wypełniony kwestionariusz osobowy,
- dwie aktualne fotografie kolorowe,
- dokumenty potwierdzające posiadane wykształcenie, kwalifikacje zawodowe, w tym specjalistyczne,
- odpis skrócony aktu urodzenia kandydata,
- odpis skrócony aktu urodzenia dziecka kandydata,
- odpis skrócony aktu małżeństwa kandydata,
- książeczkę wojskową.

Kandydat może również złożyć dokumenty potwierdzające jego dodatkowe umiejętności, osiągnięcia zawodowe i naukowe oraz opinie polecające kandydata.

Postępowanie kwalifikacyjne jest prowadzone w dwóch etapach. Etap pierwszy obejmuje przeprowadzenie rozmowy kwalifikacyjnej z kandydatem, pozwalającej

---

³ Dz. U. z 2004 r. Nr 37, poz. 338.

na ustalenie jego umiejętności autoprezentacji, poprawności w formułowaniu myśli, umiejętności nawiązania kontaktu oraz motywacji do podjęcia służby. Postępowanie kwalifikacyjne kończy się oceną przydatności kandydata do służby zamieszczaną w kwestionariuszu.

Etap drugi obejmuje:

- przeprowadzenie testów psychologicznych określających warunki intelektualne oraz cechy osobowościowe kandydata;
- przeprowadzenie egzaminu sprawności fizycznej kandydata;
- sprawdzenie w rejestrach, ewidencjach, kartotekach prawdziwości danych zawartych w kwestionariuszu;
- uzyskanie poświadczenia bezpieczeństwa określonego w przepisach ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych;
- ustalenie zdolności fizycznej i psychicznej kandydata do służby na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej podległej ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych⁴.

Osoby do służby kandydackiej nie podlegają testom psychologicznym, egzaminom sprawności fizycznej, ustaleniu zdolności fizycznej i psychicznej do służby.

W postępowaniu kwalifikacyjnym bierze się pod uwagę jako cechy preferencyjne w szczególności:

- wiek do 28 lat,
- wzrost co najmniej 175 cm,
- posiadanie prawa jazdy kategorii „A”, „B” lub „C”,
- praktyczne umiejętności zawodowe,
- uprawianie dyscyplin sportowych przydatnych w służbie w Biurze Ochrony Rządu, zwłaszcza sportów walki, wodnych i samochodowych oraz strzelectwa,
- ukończenie specjalistycznych kursów przydatnych w służbie w Biurze Ochrony Rządu.

Postępowanie kwalifikacyjne kończy się oceną predyspozycji kandydata do służby w Biurze Ochrony Rządu. Kandydata zawiadamia się pisemnie o zakończeniu postępowania kwalifikacyjnego i jego wyniku.

4.2. Przebieg służby w Biurze Ochrony Rządu

Stosunek służbowy funkcjonariusza Biura Ochrony Rządu powstaje w drodze mianowania na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do służby. Osobę zgłaszającą się do podjęcia służby mianuje się funkcjonariuszem Biura Ochrony Rządu w służbie przygotowawczej na okres trzech lat. Po upływie okresu służby przygotowawczej i uzyskaniu opinii służbowej, stwierdzającej przydatność do służby,

---

⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lutego 2004 r. w sprawie oceny zdolności fizycznej i psychicznej do służby w Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 37, poz. 339).

funkcjonariusz zostaje mianowany na stałe. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi kwalifikacjami funkcjonariusza właściwy przełożony może skrócić okres jego służby przygotowawczej albo zwolnić go od odbywania tej służby.

Mianowanie lub powołanie na stanowisko służbowe jest uzależnione od posiadanego przez funkcjonariusza wykształcenia, uzyskania określonych kwalifikacji zawodowych, a także stażu służby. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określił, w drodze rozporządzeń, warunki w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz stażu służby, jakim powinien odpowiadać funkcjonariusz na określonym stanowisku służbowym, w poszczególnych służbach⁵.

Funkcjonariusz Biura Ochrony Rządu składa ślubowanie według następującej roty: *Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków funkcjonariusza Biura Ochrony Rządu – ślubuję służyć wiernie Narodowi Polskiemu, mając zawsze na względzie interes Państwa Polskiego, nawet z narażeniem własnego życia. Ślubuję przestrzegać Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i obowiązującego porządku prawnego oraz ofiarnie i sumiennie wykonywać powierzone mi obowiązki, przestrzegać dyscypliny służbowej, wykonywać polecenia przełożonych, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, strzec dobrego imienia służby, honoru i godności*⁶. Funkcjonariusz BOR składając ślubowanie, po jego zakończeniu, może dodać wyrazy: *Tak mi dopomóż Bóg*.

Istotnym elementem procesu zarządzania zasobami ludzkimi w służbach mundurowych jest system szkolenia i doskonalenia zawodowego.

4.2.1. System szkolenia i doskonalenia zawodowego w Biurze Ochrony Rządu

W przypadku Biura Ochrony Rządu występuje trzystopniowy model szkoleniowy, wywodzący się z organizacji militarnych. Z tego też względu Biuro Ochrony Rządu prowadzi:

- kurs przygotowujący do służby w BOR wraz z kursem podoficerskim,
- kurs przygotowujący do złożenia egzaminu na pierwszy stopień chorążego,
- kurs przygotowujący do złożenia egzaminu na pierwszy stopień oficerski.

Biuro Ochrony Rządu nie posiada wyodrębnionej organizacyjnie jednostki szkoleniowej. Proces szkolenia i doskonalenia zawodowego prowadzą nieetatowi instruktorzy – funkcjonariusze BOR, przy wykorzystaniu posiadanej bazy szkoleniowej (m.in. ośrodek w Raduczu) oraz. Ośrodki szkoleniowe Biura Ochrony Rządu nie są wyodrębnionymi jednostkami organizacyjnymi. Ośrodek szkoleniowy w Kaduczy posiada 104 miejsca dla słuchaczy realizowanych tam kursów.

---

⁵ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinien odpowiadać funkcjonariusz Biura Ochrony Rządu na stanowisku szefa komórki organizacyjnej lub innym stanowisku służbowym (Dz. U. z 2002 r. Nr 165, poz. 1357 ze zm.).

⁶ Art. 22 ustawy z dnia 16 października 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu.

Szkolenie i doskonalenie zawodowe funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu w 2008 r. realizowane było poprzez

1. szkolenie przygotowawcze:

– kurs podstawowy, przygotowujący do służby w BOR, realizowany w wymiarze 10 dni szkoleniowych;

– kurs przygotowujący do złożenia egzaminu na pierwszy stopień podoficera, realizowany w wymiarze 30 dni szkoleniowych (w tym praktyka zawodowa);

– kurs przygotowujący do złożenia egzaminu na pierwszy stopień chorążego, realizowany w wymiarze 60 dni szkoleniowych (w tym praktyka zawodowa);

– kurs (przeszkolenie specjalistyczne) przygotowujący do złożenia egzaminu na pierwszy stopień oficera, realizowany w wymiarze 10 dni szkoleniowych;

– kurs przygotowujący do ochrony polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych oraz przedstawicielstw przy organizacjach międzynarodowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, realizowany w wymiarze 7 dni szkoleniowych;

– kurs przygotowujący do ochrony polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych oraz przedstawicielstw przy organizacjach międzynarodowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w warunkach zagrożenia terrorystycznego i wojennego, szkolenie obejmowało nie więcej niż 5 dni szkoleniowych w zależności od specyfiki placówki i występujących zagrożeń;

– kurs przygotowujący do wykonywania zadań z zakresu ochrony bezpośredniej, zabezpieczenia specjalnego i wsparcia taktycznego; realizowany w wymiarze 60 dni szkoleniowych;

– szkolenie specjalistyczne przygotowujące do działania w warunkach zagrożenia terrorystycznego i wojennego w zakresie ochrony bezpośredniej, zabezpieczenia specjalnego i wsparcia taktycznego, obejmujące 40 dni szkoleniowych;

2. szkolenie doskonalące:

– szkolenie grupy zaawansowanej (doskonalenie umiejętności funkcjonariuszy potrzebnych do realizacji zadań służbowych związanych z ochroną bezpośrednią), każdy funkcjonariusz min. 10 dni szkoleniowych w każdym z dwóch okresów szkolenia w skali roku szkoleniowego;

– szkolenie grupy zasadniczej, każdy funkcjonariusz 4 dni szkoleniowe (32 godziny) w skali roku szkoleniowego, 1 dzień szkoleniowy w każdym z czterech okresów szkolenia (1 okres szkoleniowy – 9 tygodni);

– szkolenie grupy administracyjno-logistycznej (doskonalenie umiejętności potrzebnych do realizacji doraźnych wzmocnień w ramach prowadzonych przez BOR działań ochronnych), każdy funkcjonariusz 2 dni szkoleniowe (16 godzin) w skali roku szkoleniowego, 1 dzień szkoleniowy w każdym z dwóch okresów szkolenia (1 okres szkoleniowy – 18 tygodni);

3. szkolenie uzupełniające:

– dotyczące zabezpieczenia miejsc czasowego pobytu (szkolenie ochrony bezpośredniej), realizowane jest w wymiarze od 3 do 10 dni szkoleniowych, w zależności od grupy biorącej udział w szkoleniu;

- dotyczące działań interwencyjnych, obejmuje nie więcej niż 15 dni szkoleniowych, w zależności od poziomu wyszkolenia funkcjonariuszy;
- przygotowujące do działań w ramach grup manewrowych, obejmuje nie więcej niż 5 dni szkoleniowych;
- wyrównawcze, realizowane w wymiarze od 2 do 4 dni szkoleniowych, szkoleniem objęci są funkcjonariusze, którzy nie uczestniczyli w szkoleniu doskonalącym lub nie przystąpili do egzaminu okresowego, lub otrzymali z egzaminu okresowego ocenę niedostateczną;

4. szkolenie specjalistyczne:

- szkolenie z zakresu doskonalenia procedur Medavac oraz technik operacyjnych stosowanych podczas wykonywania misji w rejonach konfliktów;
- kurs z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy;
- szkolenie spadochronowe, wspinaczki wysokogórskiej, jazdy konnej;
- szkolenie narciarskie;
- szkolenie motorowodne;
- szkolenie językowe;
- szkolenie specjalistyczne w poszczególnych komórkach organizacyjnych BOR (np. taktyki i techniki jazdy samochodem, szkolenia z zakresu rozpoznania pirotechniczno-radiologicznego);
- inne szkolenia i kursy (także we współdziałaniu z innymi służbami);

5. szkolenie indywidualne, realizowane celem podnoszenia kwalifikacji indywidualnych. Funkcjonariusz może uczestniczyć w szkoleniu organizowanym dla każdej grupy szkoleniowej: trening indywidualny (szkolenie ogólnorozwojowe), zajęcia fakultatywne ze szkolenia fizyczno-obronnego, zajęcia fakultatywne ze szkolenia strzeleckiego, zajęcia organizowane przez kierowników komórek organizacyjnych:

- w każdy piątek tygodnia od września do czerwca;
- w lipcu i sierpniu: grupa szkolenia zaawansowanego i grupa szkolenia zasadniczego – od poniedziałku do czwartku 8 godzin szkoleniowych, grupa administracyjno-logistyczna – wtorek, czwartek 8 godzin szkoleniowych.

W pierwszym kwartale 2009 r. zmodyfikowano następujące szkolenia zawodowe funkcjonariuszy BOR:

- kurs (przeszkolenie specjalistyczne) przygotowujący do złożenia egzaminu na pierwszy stopień oficera, zwiększenie długości okresu szkolenia z 10 dni szkoleniowych do 90 dni;
- kurs podstawowy przygotowujący do służby w BOR, zwiększenie długości okresu szkolenia z 10 dni szkoleniowych do 45 dni:
  - a) 40 dni szkoleniowych;
  - b) 4 dni – udział w działaniach ochronnych;
  - c) 1 dzień – zaliczenia;
- kurs przygotowujący do ochrony polskich przedstawicielstw dyplomatycznych urzędów konsularnych oraz przedstawicielstw przy organizacjach międzyna-

rodowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, zwiększenie długości okresu szkolenia z 7 dni szkoleniowych do 10 dni szkoleniowych.

System szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy BOR podlega obecnie modyfikacjom. W szkoleniu przygotowawczym zmiany będą w szczególności zmierzały do wprowadzenia „Przeszkolenia specjalistycznego funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu w zakresie ochrony placówek dyplomatycznych, urzędów konsularnych oraz przedstawicielstw przy organizacjach międzynarodowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej”, które będzie obejmować:

a) część ogólną (kurs podstawowy — wszyscy funkcjonariusze skierowani do ochrony polskich placówek dyplomatycznych, którzy w ostatnich trzech latach nie odbyli tego typu szkolenia) – 10 dni szkoleniowych;

b) I część specjalistyczną (funkcjonariusze wyjeżdżający w rejony o dużym zagrożeniu – szkolenie podstawowe) – 20–30 dni szkoleniowych, w zależności od poziomu wyszkolenia grupy;

c) II część specjalistyczną (funkcjonariusze wyjeżdżający w rejony o dużym zagrożeniu – szkolenie zgrywające) – 15–20 dni szkoleniowych, w zależności od poziomu wyszkolenia grupy.

Wyżej wymienione szkolenie specjalistyczne zastąpi prowadzone dotychczas kursy:

– kurs przygotowujący do ochrony polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych oraz przedstawicielstw przy organizacjach międzynarodowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, szkolenie realizowane było w wymiarze 7 dni szkoleniowych;

– kurs przygotowujący do ochrony polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych oraz przedstawicielstw przy organizacjach międzynarodowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w warunkach zagrożenia terrorystycznego i wojennego, szkolenie obejmowało nie więcej niż 5 dni szkoleniowych w zależności od specyfiki placówki i występujących zagrożeń;

– kurs przygotowujący do wykonywania zadań z zakresu ochrony bezpośredniej, zabezpieczenia specjalnego i wsparcia taktycznego, szkolenie obejmowało nie więcej niż 60 dni szkoleniowych, w zależności od stopnia wyszkolenia grupy biorącej udział w szkoleniu.

W szkoleniach specjalistycznych wprowadzone zostaną zmiany zmierzające do:

– szkolenia funkcjonariuszy BOR wykonujących zadania z zakresu ochrony bezpośredniej lub wyjeżdżających do ochrony polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, w rejony zagrożenia terrorystycznego i wojennego w ramach:

a) szkolenia z zakresu doskonalenia procedur Medavac oraz technik operacyjnych stosowanych podczas wykonywania misji w rejonach konfliktów, prowadzonego w Centrum Szkolenia na Potrzeby Sił Pokojowych w Kielcach;

b) kursu z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy, prowadzonego w Szkole Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie;

– zwiększenia liczby funkcjonariuszy odbywających naukę języka angielskiego; zajęcia językowe będą prowadzone przez lektorów z instytucji zewnętrznych (CBA) oraz w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie.

4.2.2. System oceniania i opiniowania służbowego w Biurze Ochrony Rządu

Najprostszy system opiniowania służbowego występuje w Biurze Ochrony Rządu. Proces opiniowania w tej służbie przeprowadza się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 maja 2002 r. w sprawie opiniowania służbowego funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu⁷. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki i tryb opiniowania służbowego funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, zapoznawania się funkcjonariuszy z opinią służbową, przypadki, w których nie jest możliwe w terminie wskazanym w art. 29 ustawy z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu, zapoznanie się z opinią służbową, a także tryb wnoszenia i rozpatrywania odwołań od opinii służbowych.

Sporządzana opinia ma charakter opisowy. W opinii służbowej funkcjonariusza BOR uwzględnia się:

- stan i rozwój kwalifikacji zawodowych funkcjonariusza;
- ocenę cech osobowości funkcjonariusza wpływających na wykonywanie zadań służbowych;
- ocenę realizacji zadań służbowych, w szczególności wyniki osiągnięte podczas pełnienia służby;
- prognozę dalszego przebiegu służby funkcjonariusza;
- przydatność funkcjonariusza na zajmowanym stanowisku służbowym.

Opinię służbową sporządza przełożony funkcjonariusza, który zapoznaje funkcjonariusza z treścią opinii. Funkcjonariusz potwierdza zapoznanie się z opinią służbową własnoręcznym podpisem na opinii. W razie złożenia odmowy podpisu zapoznający z opinią służbową czyni na niej adnotację o odmowie. Przełożony jest obowiązany zapoznać funkcjonariusza z wydaną o nim opinią służbową w ciągu 30 dni od dnia jej sporządzenia. Zapoznanie funkcjonariusza z opinią służbową po upływie tego terminu jest możliwe w przypadku choroby lub oddelegowania służbowego funkcjonariusza. Opinia służbowa podlega włączeniu do akt osobowych funkcjonariusza.

Odwołanie od opinii służbowej wnosi się do wyższego przełożonego, za pośrednictwem przełożonego, który wydał opinię. Odwołanie wniesione po terminie 14 dni od dnia zapoznania się z opinią nie podlega rozpoznaniu. Przełożony rozpatrujący odwołanie rozstrzyga ostatecznie sprawę przez: utrzymanie w mocy opinii służbowej, zmianę lub uzupełnienie opinii służbowej, uchylenie i wydanie nowej opinii służbowej.

---

⁷ Dz. U. z 2002 r. Nr 80, poz. 729.

Odwołanie od opinii służbowej powinno być rozpatrzone w ciągu 30 dni od daty jego wniesienia. O sposobie załatwienia odwołania zawiadamia się w formie pisemnej funkcjonariusza, który wniósł odwołanie, oraz przełożonego, który sporządził kwestionowaną opinię służbową. Uchyłoną opinię służbową uważa się za niebyłą.

4.3. Zabezpieczenie socjalne w Biurze Ochrony Rządu

4.3.1. Świadczenia związane z pełnieniem służby

W niniejszym podrozdziale omówiono następujące świadczenia: bezpłatne umundurowanie i wyposażenie, wyżywienie lub równoważnik pieniężny za wyżywienie, zwrot kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby, należności z tytułu podróży służbowych, odszkodowanie za poniesioną szkodę na mieniu lub uszczerbek na zdrowiu, urlop szkoleniowy, nagrody roczne, uznaniowe, jubileuszowe.

Zgodnie z art. 54 ustawy funkcjonariuszowi przysługuje bezpłatne umundurowanie i wyposażenie. Uprawnienie do zaopatrzenia w przedmioty umundurowania powstaje z dniem mianowania funkcjonariuszy do służby w Biurze Ochrony Rządu i wygasa z dniem zwolnienia z tej służby. W zamian za umundurowanie funkcjonariusz BOR może także otrzymać równoważnik pieniężny lub kwotę na zakup ubrania typu cywilnego.

Wysokość i warunki przyznawania równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie oraz wysokość i warunki przyznawania kwot na zakup ubrania typu cywilnego, z uwzględnieniem sposobu wypłacania równoważnika pieniężnego oraz kwot na zakup ubrania typu cywilnego, określa, wydane na podstawie art. 54 ust. 6 ustawy, rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 2002 r.⁸

Równoważnik przysługuje funkcjonariuszowi za okres od dnia 1 kwietnia danego roku kalendarzowego do dnia 31 marca następnego roku (rok zaopatrzeniowy). Równoważnik pieniężny z tytułu uzupełniania umundurowania przysługuje funkcjonariuszowi, z dniem mianowania, w wysokości:

- pułkownikowi mianowanemu na stopień generała – w wysokości faktycznie poniesionych wydatków;
- generałowi brygady mianowanemu na stopień generała dywizji, kapitanowi mianowanemu na stopień majora, chorążemu, podoficerowi i szeregowemu mianowanym na stopnie podporuczników, podoficerowi i szeregowemu mianowanym na stopień w korpusie chorążych – w wysokości faktycznie poniesionych wydatków na uzupełnienie dystynkcji.

---

⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 132, poz. 1120.

Kwoty na zakup ubrania typu cywilnego otrzymuje funkcjonariusz w służbie stałej. Funkcjonariuszowi wypłaca się kwotę na zakup ubrania typu cywilnego, według norm określonych na podstawie odrębnych przepisów⁹.

W przypadku przedłużenia okresu używalności przedmiotów umundurowania należnych, a niepobranych w naturze, funkcjonariuszowi wypłaca się równoważnik pieniężny za przedłużony okres używalności, w wysokości rocznej należności za każdy zakończony rok przedłużenia okresu użytkowania tych przedmiotów.

Równoważnik mundurowy oraz kwoty na zakup ubrania typu cywilnego nie przysługują w wypadku korzystania przez funkcjonariusza z urlopu bezpłatnego albo wychowawczego, trwającego dłużej niż sześć miesięcy (za okres trwania tego urlopu).

W rozporządzeniu określono również formę, w jakiej dokonuje się wypłaty równoważnika oraz kwot na zakup ubrania typu cywilnego. Przybiera ona postać gotówki lub przelewu na wskazane przez funkcjonariusza konto bankowe. Wypłata następuje w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od dnia powstania uprawnienia do równoważnika lub kwoty na zakup ubrania typu cywilnego.

Prawo do wyżywienia lub równoważnika pieniężnego w zamian za wyżywienie jest przyznawane funkcjonariuszom w czasie wykonywania obowiązków służbowych na podstawie art. 64 ustawy.

Doprecyzowanie kwestii związanych z tym uprawnieniem zostało określone w dwóch w aktach wykonawczych: rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 lipca 2002 r. w sprawie otrzymywania wyżywienia przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu¹⁰ oraz rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2002 r. w sprawie przypadków otrzymywania przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu równoważnika pieniężnego w zamian za wyżywienie oraz wysokości tego równoważnika¹¹.

W świetle pierwszego z tych aktów uprawnieni do otrzymania wyżywienia są funkcjonariusze:

- powołani do odbycia ćwiczeń lub jednodniowego szkolenia (wymiar uzależniony od czasu ćwiczeń lub szkolenia);
- nadzorujący gospodarkę żywnościową (w godzinach pracy), czyli: oficer wydziału żywnościowego, kierownik kuchni i stołówki, upoważnieni, kontrolujący stan sanitarnohigieniczny, pod warunkiem wykonywania regulaminowego obowiązku kontroli jakości posiłków;
- pełniący: całodobową służbę w charakterze dowódcy warty, jego zastępcy lub pomocnika, inną służbę całodobową, z wyjątkiem etatowej służby dyżurnej;
- zajmujący stanowisko szefa pododdziału gospodarczego lub osoba pełniąca takie obowiązki, która w ramach odpowiedzialności służbowej kontroluje zachowanie

---

⁹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 lipca 2002 r. w sprawie umundurowania funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu (Dz. U. Nr 124, poz. 1062 ze zm.).

¹⁰ Dz. U. z 2002 r. Nr 122, poz. 1050 ze zm.)

¹¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 144, poz. 1215.

wanie podległych funkcjonariuszy w służbie kandydackiej, w czasie spożywania posiłków (obiadu).

Ustawodawca określił także, w omawianym rozporządzeniu, następujące normy żywienia, czyli ilość produktów żywnościowych przysługującą jednej osobie w ciągu doby: podstawową (P), dodatkową uzupełniającą (DU) oraz napojów (N).

Norma żywienia podstawowa przysługuje bezpłatnie w naturze funkcjonariuszowi:

- w dniach pełnienia służby w systemie skoszarowanym oraz w dniach składania egzaminów do szkół resortowych poza miejscem zamieszkania;
- w służbie kandydackiej;
- pobierającemu naukę lub odbywającemu studia w szkole resortowej, jednostce naukowo-badawczej lub na kursie – w czasie pobytu w szkole, jednostce naukowo-badawczej lub na kursie poza miejscem stałego zamieszkania, a w miejscu zamieszkania wtedy, gdy na czas szkolenia jest skoszarowany;
- uczestniczącemu w całodobowych szkoleniach i naradach organizowanych przez komórki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- biorącemu udział w zadaniach ochronnych trwających ponad 8 godzin, odbywających się poza miejscem stałego pełnienia służby, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy, oraz w rekonesansach i grupach przygotowawczych;
- w czasie przebywania na obozach kondycyjnych, zgrupowaniach szkoleniowych – w wymiarze 200% normy;
- w czasie udziału w zawodach sportowych, spartakiadach;
- skierowanemu do wykonywania czynności służbowych poza miejscem stałego pełnienia służby;
- w służbie stałej i przygotowawczej biorącemu udział: w ćwiczeniach odbywających się poza siedzibą Biura Ochrony Rządu, trwających ponad 8 godzin, w ćwiczeniach na terenie lub obiektach Biura Ochrony Rządu trwających ponad 14 godzin, w doraźnie organizowanych stanowiskach kierowania i wysuniętych stanowiskach kierowania Biura Ochrony Rządu, w ćwiczeniach oraz w szkoleniu funkcjonariuszy służby kandydackiej trwających ponad 10 godzin, a mniej niż 14 godzin – w wymiarze 50% podstawowej normy żywienia;
- zwalnianemu ze służby stałej – jednorazowo w wymiarze 10 norm podstawowych.

Podstawowa norma żywienia przysługuje w formie suchego prowiantu – w wymiarze 200% normy – funkcjonariuszowi w służbie kandydackiej i przygotowawczej:

- w czasie podróży służbowych odbywanych pojedynczo lub w małych grupach, w czasie konwoju oraz w innych okolicznościach, gdy przygotowanie gotowanego posiłku jest niemożliwe;
- pełniącemu służbę w małych grupach i wykonującemu prace, podczas których zorganizowanie żywienia w postaci gotowanych posiłków nie jest możliwe.

Norma dodatkowa uzupełniająca żywienia przysługuje bezpłatnie w naturze funkcjonariuszom:

– pionu Działań Ochronnych oraz Wydziału Zabezpieczenia Specjalnego pionu Szkolenia w dniach służby, w czasie których uczestniczą w szkoleniu obejmującym zajęcia fizyczno-obronne, strzeleckie, taktyczne w wymiarze powyżej 4 godzin (w wysokości 125%);

– biorącym udział w operacji ochronnej (w wymiarze powyżej 4 godzin – w wysokości 50%, powyżej 8 godzin – 100%, powyżej 12 godzin – 150%);

– biorącym udział w zawodach sportowych i spartakiadach (w wysokości 100% jako dodatek do podstawowej normy wyżywienia);

– w służbie kandydackiej w dniu 24 grudnia i pierwszego dnia Świąt Wielkanocnych, niezależnie od uprawnień do normy wyżywienia uzupełniającej lub jej części z innego tytułu (w wysokości 100% jako dodatek do podstawowej normy wyżywienia).

Ponadto norma dodatkowa uzupełniająca wyżywienia w wysokości 50% przysługuje bezpłatnie w naturze jako dodatek do podstawowej normy wyżywienia funkcjonariuszowi:

– biorącemu udział w zajęciach w ośrodku tresury psów służbowych – w dniach zajęć terenowych wymagających zwiększonego wysiłku fizycznego związanego ze szkoleniem psów;

– wymienionemu w § 8 ust. 1 pkt 4, 5, 8 rozporządzenia;

– wchodzącemu w skład załogi ochronnej oraz pełniącemu służbę wartowniczą i patrolową;

– biorącemu udział w trwających ponad dobę ćwiczeniach poza miejscem zamieszkania;

– w służbie kandydackiej mającemu nietypowy wzrost i wagę – na wniosek lekarza;

– w służbie kandydackiej – w dniach świąt państwowych, świąt kościelnych ustawowo wolnych od pracy, ślubowań i pożegnań funkcjonariuszy odchodzących do rezerwy oraz dniu 31 grudnia, niezależnie od uprawnień do norm żywienia dodatkowej uzupełniającej lub jej części z innego tytułu;

– biorącemu udział w akcjach zwalczania klęsk żywiołowych i akcjach zapobiegania klęskom żywiołowym;

– wykonującemu zadania w okresie zimowym na wolnym powietrzu przez co najmniej 4 godziny dziennie, z wyjątkiem tego, który korzysta w tym czasie z bezpłatnego wyżywienia w naturze w wyższym wymiarze.

Norma wyżywienia „N” przysługuje funkcjonariuszowi wykonującemu czynności służbowe: w pomieszczeniach zamkniętych, w których temperatura spowodowana warunkami techniczno-technologicznymi i lokalowymi oraz atmosferycznymi przekracza 28°C, na otwartej przestrzeni przy temperaturze otoczenia powyżej 25°C lub poniżej 10°C, związane ze zwiększonym wysiłkiem fizycznym. Przysługuje ona wyłącznie w naturze i tylko w dniach wykonywania czynności służbowych.

W rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie przypadków otrzymywania przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu równo-

ważnika pieniężnego w zamian za wyżywienie oraz wysokości tego równoważnika ustalono, że funkcjonariusz otrzymuje równoważnik pieniężny w wysokości 100% wartości pieniężnej przysługującej mu normy wyżywienia, w przypadku gdy warunki pełnienia służby lub względy techniczno-organizacyjne uniemożliwiają korzystanie z wyżywienia przysługującego w naturze.

Równoważnik pieniężny dla funkcjonariusza, będącego w służbie kandydackiej, za czas urlopów i całodobowych przepustek, wynosi 100% wartości pieniężnej normy wyżywienia „P”. Jeżeli nie ma możliwości przygotowania funkcjonariuszowi w służbie kandydackiej wyżywienia w naturze lub zlecenia wyżywienia w palcówkach gastronomicznych – otrzymuje on równoważnik pieniężny w zamian za wyżywienie w wysokości 100% wartości pieniężnej, przysługującej mu normy wyżywienia „P”, powiększony o 100%.

Wysokość równoważnika pieniężnego, przysługującego w zamian za wyżywienie, jest równa wysokości pieniężnej normy wyżywienia, przysługującej funkcjonariuszowi na podstawie odrębnych przepisów. Wypłata równoważnika pieniężnego następuje w formie gotówki lub przelewem na wskazane przez funkcjonariusza konto, z dołu za okresy miesięczne.

Zgodnie z treścią art. 82 ustawy, funkcjonariuszowi przysługuje prawo do otrzymywania zwrotu kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby. Warunkiem otrzymania zwrotu kosztów dojazdu jest, aby przejazd odbywał się między miejscowością pełnienia służby a miejscowością oddaloną od tej miejscowości nie więcej niż o 100 kilometrów, z tym że nie obejmuje kosztów dojazdu od i do stacji (przystanku) w miejscowości, z której funkcjonariusz dojeżdża, oraz w miejscowości, w której pełni służbę. Nadto świadczenie nie jest wypłacane w roku, w którym formacja wykupiła, pełniącym w niej służbę funkcjonariuszom, prawo do bezpłatnych przejazdów państwowymi środkami komunikacji.

Warunki, tryb i termin zwrotu przedmiotowej należności zostały określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie zwrotu funkcjonariuszowi Biura Ochrony Rządu kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby¹².

Zwrotu kosztów dokonuje się na podstawie przedłożonego przez funkcjonariusza pisemnego oświadczenia o trasie dojazdu oraz wykupionych za miesiąc poprzedni: miesięcznego biletu imiennego na przejazd w II klasie pociągu osobowego lub miesięcznego biletu imiennego na przejazd autobusem albo biletów jednorazowych na przejazd środkiem publicznego transportu zbiorowego, jeżeli nie jest prowadzona sprzedaż biletów miesięcznych.

Jeżeli funkcjonariusz dojeżdża do miejsca pełnienia służby prywatnym pojazdem mechanicznym, warunkiem zwrotu kosztów dojazdu jest złożenie przez funkcjonariusza oświadczenia oraz zaświadczenia określającego cenę biletu kolejowego na przejazd w II klasie pociągu osobowego albo cenę biletu autobusowego, prze-

---

¹² Dz. U. z 2004 r. Nr 131, poz. 1414.

widzianą dla najkrótszej odległości drogowej, którą funkcjonariusz dojeżdża do miejsca pełnienia służby.

Zwrotu kosztów dojazdu dokonuje komórka organizacyjna Biura Ochrony Rządu właściwa w sprawach finansowych w najbliższym terminie wypłaty funkcjonariuszowi uposażenia, nie później jednak niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia.

Należności pieniężne, jakie przysługują funkcjonariuszowi z tytułu podróży służbowych, szczegółowo określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu należności pieniężnych za podróże służbowe¹³. Z tytułu krajowej podróży służbowej funkcjonariuszowi przysługują: dieta, zwrot kosztów przejazdu na trasie od stałego miejsca pełnienia służby do miejscowości stanowiącej cel krajowej podróży służbowej i z powrotem, ryczałt na pokrycie kosztów dojazdu środkami komunikacji miejscowej, zwrot kosztów noclegu albo ryczałt za nocleg, zwrot innych niezbędnych i udokumentowanych wydatków.

Uprawnieniem towarzyszącym należnościom z tytułu podróży służbowych jest prawo do przejazdu na koszt Biura Ochrony Rządu, do miejscowości zamieszkania w dniu wolnym od służby, w przypadku gdy krajowa podróż służbowa trwa co najmniej 10 dni. Za czas pobytu w miejscowości zamieszkania nie przysługują żadne należności oraz zwrot kosztów. W przypadku gdy krajowa podróż służbowa funkcjonariusza odbywa się w granicach administracyjnych powiatu, stanowiącego stałe miejsce służby funkcjonariusza albo jego miejsce zamieszkania, funkcjonariuszowi przysługuje jedynie zwrot kosztów przejazdów.

W myśl rozporządzenia, dieta na krajową podróż służbową stanowi ekwiwalent pieniężny na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia funkcjonariusza. Dietę oblicza się według następujących zasad:

- jeżeli krajowa podróż służbowa trwała nie dłużej niż dobę i wynosi: od 8 do 12 godzin – przysługuje 50% diety, ponad 12 godzin – przysługuje 100% diety;
- jeżeli krajowa podróż służbowa trwała dłużej niż dobę, za każdą dobę przysługuje dieta w pełnej wysokości, a za niepełną, ale rozpoczętą dobę: do 8 godzin – przysługuje 50% diety, ponad 8 godzin – przysługuje 100% diety.

Dieta nie przysługuje m.in. w sytuacji delegowania funkcjonariusza do miejscowości, w której zamieszkuje, a także w razie gdy funkcjonariuszowi zapewniono bezpłatne całodzienne wyżywienie. Za każdą rozpoczętą dobę pobytu w krajowej podróży służbowej funkcjonariuszowi przysługuje ryczałt na pokrycie kosztów dojazdów środkami komunikacji miejscowej, w wysokości 20% diety.

Zwrot kosztów związanych z krajową podróżą służbową przysługuje również za nocleg w hotelu lub kwaterze prywatnej, w wysokości stwierdzonej rachunkiem. Funkcjonariuszowi, któremu nie zapewniono bezpłatnego noclegu i który nie przedłożył rachunku za hotel bądź kwaterę prywatną, przysługuje ryczałt w wyso-

---

¹³ Dz. U. z 2002 r. Nr 208, poz. 1778.

kości 150% diety, za każdy nocleg. Warunkiem otrzymania ryczałtu jest czas trwania noclegu – co najmniej 6 godzin pomiędzy godzinami 21.00 i 7.00.

Rozporządzenie reguluje także warunki przyznania należności z tytułu zagranicznej podróży służbowej, przez którą należy rozumieć wykonywanie przez funkcjonariusza czynności służbowych w terminie i w państwie, określonym w poleceniu wyjazdu służbowego, wydanym przez przełożonego.

Z tytułu zagranicznej podróży służbowej funkcjonariuszowi przysługują: diety (przeznaczona na pokrycie kosztów wyżywienia i na inne drobne wydatki), zwrot kosztów noclegów, przejazdów i dojazdów, zwrot kosztów leczenia oraz innych niezbędnych wydatków, określonych przez przełożonego odpowiednio do uzasadnionych potrzeb.

Kwotę diety ustala się w wysokości określonej w przepisach, dotyczących ustalenia oraz wysokości należności, przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 Kodeksu pracy. Ustawodawca formułuje następujące zasady obliczania diet:

- za każdą dobę przysługuje dieta w pełnej wysokości;
- za niepełną dobę: do 8 godzin – przysługuje 1/3 diety, ponad 8 do 12 godzin – przysługuje 1/2 diety, ponad 12 godzin – przysługuje dieta w pełnej wysokości.

W przypadku kiedy funkcjonariusz otrzymuje za granicą bezpłatne całodzienne wyżywienie, przysługuje 25% diety, w sytuacji gdy otrzymuje za granicą jedynie częściowe wyżywienie przysługuje odpowiednio: śniadanie – 15% diety, obiad – 30% diety, kolację – 30% diety, inne wydatki – 25% diety.

Funkcjonariuszowi, który otrzymuje za granicą ekwiwalent pieniężny na wyżywienie, dieta nie przysługuje. W przypadku gdy ekwiwalent jest niższy od diety, przysługuje wyrównanie do wysokości należnej diety.

Zwrot kosztów obejmuje także cenę noclegu, w granicach ustalonego na ten cel limitu, określonego w przepisach. Wysokość kosztów powinna być stwierdzona rachunkiem hotelowym. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg funkcjonariuszowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa powyżej. Rozporządzenie przewiduje jednak możliwość, aby w uzasadnionych przypadkach Szef Biura Ochrony Rządu, lub osoba przez niego upoważniona, wyraził zgodę na zwrot kosztów noclegu, stwierdzonych rachunkiem hotelowym, w wysokości przekraczającej limit. Zwrot kosztów noclegu lub ryczałt za nocleg nie przysługuje w przypadku, gdy funkcjonariuszowi zapewniono bezpłatny nocleg.

Uprawnieniem związanym z należnościami za podróże służbowe jest, określony w §14 rozporządzenia, ryczałt na pokrycie kosztów dojazdu z dworca i do dworca kolejowego, autobusowego, portu lotniczego lub morskiego miejscowości docelowej za granicą oraz w każdej innej miejscowości, w której funkcjonariusz korzystał z noclegu, w wysokości jednej diety. W razie korzystania za granicą z dojazdów środkami komunikacji miejscowej przysługuje funkcjonariuszowi ryczałt na pokrycie ich kosztów, w wysokości 10% diety, za każdą rozpoczętą dobę pobytu w zagranicznej podróży służbowej.

Jeżeli zagraniczna podróż służbowa trwa ponad 30 dni lub gdy państwem docelowym jest państwo pozaeuropejskie, przełożony może wyrazić zgodę na zwrot kosztów przewozu samolotem bagażu osobistego o wadze do 30 kg, liczonej łącznie z wagą bagażu opłaconego w cenie biletu.

W razie zgonu funkcjonariusza za granicą Biuro Ochrony Rządu pokrywa koszty transportu zwłok do kraju.

W świetle art. 61 ustawy o Biurze Ochrony Rządu funkcjonariusz, który w związku ze służbą doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, otrzymuje odszkodowanie na zasadach i w trybie określonych w przepisach dla policjantów. W razie śmierci funkcjonariusza poniesionej w związku ze służbą odszkodowanie otrzymują pozostali po nim członkowie rodziny. Do funkcjonariuszy BOR zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 16 marca 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji oraz akty normatywne wydane na jej podstawie.

Za uszczerbek na zdrowiu, który uprawnia do otrzymania odszkodowania, ustawodawca uznaje nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które zaszło podczas lub w związku z:

- wykonywaniem obowiązków służbowych albo poleceń przełożonych;
- wykonywaniem czynności w interesie służby, nawet bez polecenia przełożonych;
- wykonywaniem funkcji lub zadań zleconych przez działające w resorcie spraw wewnętrznych organizacje polityczne, zawodowe albo społeczne;
- ratowaniem ludzi lub ich mienia z grożącego niebezpieczeństwa albo ratowaniem mienia społecznego przed zniszczeniem lub zagarnięciem;
- udzielaniem przedstawicielowi organu państwowego pomocy przy spełnianiu przez niego czynności urzędowych;
- udziałem w pościgu lub ujęciu osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa albo ochroną innych obywateli przed napaścią;
- udziałem w czynach społecznych organizowanych w resorcie spraw wewnętrznych;
- odbywaniem bezpośredniej drogi do miejsca i z miejsca wykonywania czynności.

Jednorazowe odszkodowanie pieniężne przysługuje funkcjonariuszowi, który doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z pełnieniem służby w BOR albo trwałego uszczerbku na zdrowiu, co najmniej w 20% wskutek choroby określonej na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie wykazu chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, z tytułu których przysługują odszkodowania określone w ustawie.

Podstawą obliczenia wysokości odszkodowania jest kwota dwunastomiesięcznego uposażenia, przyjmowanego za podstawę wymiaru emerytury lub renty, stosownie do przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin. Odszkodowanie przysługuje w wysokości 1/100 wymienionej kwoty, nie

mniej jednak niż 495 zł za każdy procent ustalonego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza.

Jeżeli nastąpi dalsze pogorszenie stanu zdrowia funkcjonariusza, pozostające w związku z wypadkiem lub chorobą, które spowodowały ustalony poprzednio uszczerbek na zdrowiu, i uszczerbek ten powiększy się co najmniej o 10%, odszkodowanie ulega odpowiedniemu zwiększeniu.

W razie śmierci funkcjonariusza, wskutek wypadku pozostającego w związku z pełnieniem służby w BOR lub wskutek choroby określonej na podstawie wyżej wymienionego rozporządzenia, uprawnieni do otrzymania odszkodowania są następujący członkowie rodziny funkcjonariusza: małżonek, który w dniu śmierci funkcjonariusza pozostawał z nim we wspólności małżeńskiej, dzieci, wnuki, rodzeństwo i rodzice, jeżeli w dniu śmierci funkcjonariusza spełniali warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej, określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin.

Dla małżonka albo dziecka, które jest sierotą zupełną, przysługuje odszkodowanie w wysokości 44 590 zł. Jeżeli po funkcjonariuszu pozostało dwoje lub więcej dzieci, które są sierotami zupełnymi, kwota odszkodowania ulega zwiększeniu o 8670 zł na drugą i każdą dalszą sierotę zupełną. Łączną kwotę odszkodowania dzieli się między te dzieci w równych częściach. Kwota odszkodowania przysługującego małżonkowi lub dzieciom, które są sierotami zupełnymi, nie może być niższa niż kwota dwunastomiesięcznego uposażenia, przyjmowanego za podstawę wymiaru emerytury lub renty, stosownie do przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin. Natomiast każdemu innemu członkowi rodziny wymienionemu powyżej, w tym również każdemu dziecku, które nie jest sierotą zupełną, odszkodowanie przysługuje w wysokości 22 295 zł. Jeżeli uprawnionymi do odszkodowania są tylko rodzice, przysługuje ono obojgu rodzicom w wysokości 44 590 zł, a jeżeli uprawnione jest tylko jedno z rodziców – w wysokości 27 869 zł.

W przypadku śmierci funkcjonariusza z powodu wypadku lub choroby, po otrzymaniu z tytułu tego wypadku lub choroby odszkodowania, członkowie rodziny funkcjonariusza otrzymują odszkodowanie tylko wtedy, gdy byłoby ono wyższe niż odszkodowanie wypłacone funkcjonariuszowi. Wówczas odszkodowanie stanowi różnicę pomiędzy kwotami tych odszkodowań i wypłaca się je, w odpowiednich częściach, uprawnionym członkom rodziny.

Jednorazowe odszkodowanie przysługuje także w sytuacji, gdy funkcjonariusz:

- doznał uszczerbku na zdrowiu lub zmarł wskutek wypadku w ciągu trzech lat od tego wypadku;
- doznał uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby nie później niż w ciągu trzech lat od zwolnienia ze służby;
- zmarł wskutek choroby w ciągu trzech lat od ustalenia uszczerbku na zdrowiu wskutek tej choroby, nie później jednak niż w ciągu trzech lat od zwolnienia ze służby.

O stopniu uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza wskutek wypadku lub choroby orzekają komisje lekarskie podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Komisje lekarskie ustalają również związek ze służbą śmierci funkcjonariusza wskutek wypadku lub choroby.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, członkom rodziny funkcjonariusza, który doznał uszczerbku na zdrowiu, wskutek wypadku pozostającego w związku z pełnieniem służby w BOR, a w razie jego śmierci wskutek takiego wypadku, przysługuje także odszkodowanie za udowodnione straty poniesione wskutek utraty, zniszczenia lub uszkodzenia w związku z wypadkiem przedmiotów osobistego użytku. Doprecyzowanie zasad przyznawania tego świadczenia zostało zawarte w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2002 r. w sprawie warunków przyznawania policjantowi odszkodowania za szkody poniesione w przedmiotach osobistego użytku w związku ze służbą w Policji.

W ust. 2 art. 61 ustawy ustawodawca wskazał dwa podmioty właściwe w sprawach odszkodowań dla funkcjonariuszy BOR. W stosunku do funkcjonariuszy kompetencje w tym zakresie posiada Szef BOR, z wyjątkiem sytuacji, gdy odszkodowania dotyczą jego osoby lub jego zastępców. W tych dwóch wypadkach decyzje leżą w gestii ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Uprawnienie do płatnego urlopu szkoleniowego przysługuje funkcjonariuszowi, który uzyskał zezwolenie na pobieranie nauki lub odbywanie studiów i naukę tę pobiera lub odbywa studia, jak również uzyskał zezwolenie na przeprowadzenie przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego, a także na odbycie aplikacji radcowskiej lub legislacyjnej. W ustawie określono precyzyjnie cel tego rodzaju urlopu – jest on przeznaczony na udział w zajęciach obowiązkowych, przygotowanie się i złożenie egzaminów, przygotowanie pracy dyplomowej, doktorskiej, habilitacyjnej, przygotowanie i złożenie egzaminu dyplomowego, obrony pracy doktorskiej lub habilitacyjnej.

Urlopu szkoleniowego udziela się w wysokości uzależnionej od jego przeznaczenia:

- na przygotowanie się do egzaminu wstępnego i jego złożenie – 7 dni;
- w szkołach wyższych, w każdym roku studiów – 21 dni;
- dla funkcjonariuszy pobierających naukę w szkołach pomaturalnych i na studiach podyplomowych – 14 dni w celu przygotowania się i złożenia egzaminu końcowego;
- w celu przygotowania się do złożenia egzaminów doktorskich i obrony rozprawy doktorskiej lub dla przygotowania się do kolokwium oraz wykładu habilitacyjnego – 28 dni;
- w celu przygotowania się i złożenia egzaminu radcowskiego – 30 dni;
- w celu przygotowania się i złożenia egzaminu po zakończeniu aplikacji legislacyjnej – 14 dni.

Urlop szkoleniowy może być może być udzielony funkcjonariuszowi jednorazowo albo w częściach, w okresie danego roku szkolnego.

Ustawa nie przewiduje możliwości pokrycia przez formację kosztów nauki ponoszonych przez funkcjonariusza. Należy wskazać także, iż podjęcie nauki bez pozyskania stosownego zezwolenia nie stanowi naruszenia dyscypliny służbowej. W takim wypadku funkcjonariusz nie może jednak ubiegać się o urlop szkoleniowy.

Wysokość i warunki przyznawania nagród rocznych i uznaniowych określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 stycznia 2004 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania nagród rocznych, nagród uznaniowych oraz zapomóg dla funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu¹⁴. Nagrody przyznaje funkcjonariuszom Szef Biura Ochrony Rządu.

Nagroda roczna przyznawana jest funkcjonariuszowi, który spełnia następujące warunki:

- nie został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego;
- nie został w ostatnim roku kalendarzowym zwolniony ze służby z powodu skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo inne niż umyślne ścigane z oskarżenia publicznego albo wskutek otrzymania niedostatecznej ogólnej oceny w opinii służbowej;
- nie został ukarany prawomocnym orzeczeniem kary dyscyplinarnej ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku, wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe, obniżenia stopnia, ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby, wydalenia ze służby.

Nagroda roczna przyznawana jest „z góry”, w czerwcu, przed dniem święta Biura Ochrony Rządu. Wysokość nagrody jest równa jednomiesięcznemu uposażeniu zasadniczemu, wraz z dodatkami o charakterze stałym. Prawo do nagrody jest dziedziczne, i po zmarłym lub zaginionym funkcjonariuszu przysługuje członkom jego rodziny. Nagroda uznaniowa należy się funkcjonariuszowi za wzorowe wykonywanie zadań służbowych, przejawianą inicjatywę w służbie oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Jako przykład sytuacji uzasadniającej przyznanie nagrody uznaniowej ustawodawca wymienia dokonanie czynu świadczącego o odwadze funkcjonariusza oraz za służbę w trudnych warunkach, wymagających znacznego nakładu pracy.

Zgodnie z zapisami rozporządzenia, maksymalna wysokość nagrody uznaniowej nie może przekroczyć wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, przysługującego funkcjonariuszowi za miesiąc, w którym przyznawana jest nagroda.

Zapomogi przysługują funkcjonariuszom, których warunki bytowe uległy pogorszeniu. Przywołane wyżej rozporządzenie ogranicza wysokość zapomogi do jednokrotnego uposażenia, wraz z dodatkami o charakterze stałym. Brak jest przy tym przeszkód, by funkcjonariusz ubiegał się wielokrotnie o przedmiotową należność.

---

¹⁴ Dz. U. z 2004 r. Nr 21, poz. 198 ze zm.

Wysokość nagrody jubileuszowej uzależniona jest od wysługi lat i w świetle art. 102 ustawy przysługuje w wysokości:

- po 20 latach służby – 75%,
- po 25 latach służby – 100%,
- po 30 latach służby – 150%,
- po 35 latach służby – 200% miesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym.

Problematykę przyznawania nagród jubileuszowych reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 kwietnia 2002 r. w sprawie okresów wliczanych do okresu służby, od którego zależy nabycie prawa do nagrody jubileuszowej oraz sposobów jej obliczania i wypłacania funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu¹⁵. Do okresu służby, od którego zależy nabycie prawa do nagrody jubileuszowej przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, wlicza się okresy służby i pracy oraz inne okresy, uwzględniane przy ustalaniu wysokości uposażenia funkcjonariusza według stopnia, a także inne okresy, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów podlegają zaliczeniu do okresu służby lub pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

Podstawą obliczania nagrody jubileuszowej jest uposażenie przysługujące funkcjonariuszowi Biura Ochrony Rządu w dniu wypłaty nagrody, a jeżeli jest to dla niego korzystniejsze – uposażenie należne w dniu nabycia prawa do nagrody. Funkcjonariusz Biura Ochrony Rządu nabywa prawo do nagrody jubileuszowej, z pewnymi wyjątkami określonymi w rozporządzeniu, w dniu upływu wymaganego okresu służby.

Nagrodę jubileuszową wypłaca się niezwłocznie po nabyciu do niej prawa. Organ winien z urzędu ustalać datę nabycia prawa do nagrody jubileuszowej. Obowiązek udokumentowania prawa do nagrody spoczywa na funkcjonariuszu jedynie w wypadku, gdy w jego aktach osobowych brak jest odpowiedniej dokumentacji.

4.3.2. Inne świadczenia i należności w przypadku zwolnienia ze służby

W niniejszym podrozdziale omówiono następujące świadczenia i należności: prawo do lokalu mieszkalnego lub lokalu tymczasowego, należności pieniężne związane z otrzymaniem pierwszego lokalu, ekwiwalent pieniężny w zamian za rezygnację z lokalu, równoważnik pieniężny za brak lokalu, zasiłek na zagospodarowanie, przejazd na koszt BOR, urlopy dodatkowe, dopłatę do wypoczynku, zasiłek pogrzebowy, odprawę pośmiertną, pomoc finansową na kształcenie dla dzieci funkcjonariusza, który poniósł śmierć w związku ze służbą, odprawę przysługującą funkcjonariuszowi Biura Ochrony Rządu po zwolnieniu ze służby.

Prawo do lokalu mieszkalnego zgodnie z art. 76 ustawy o BOR przysługuje funkcjonariuszowi w służbie stałej, w miejscowości, w której pełni służbę, lub

---

¹⁵ Dz. U. z 2002 r. Nr 58, poz. 538.

w miejscowości oddalonej od tej miejscowości nie więcej niż 100 kilometrów, z uwzględnieniem liczby członków rodziny oraz ich uprawnień wynikających z przepisów odrębnych. Jednocześnie funkcjonariuszowi, który zawarł związek małżeński, przyznaje się dodatkową powierzchnię mieszkalną według normy przysługującej przyszłemu dziecku, jeżeli on lub małżonek nie posiada dzieci.

Przydzielany funkcjonariuszowi lokal powinien być wyremontowany, a instalacje i urządzenia techniczne należące do jego wyposażenia sprawne. Stan techniczny lokalu oraz urządzeń w nim się znajdujących oceniany jest w oparciu o protokół przekazania lokalu. Data podpisania protokołu przyjęcia lokalu wyznacza także moment, od którego funkcjonariusz zobowiązuje się ponosić wydatki na czynsz oraz inne opłaty związane z eksploatacją lokalu (§ 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 czerwca 2002 r. w sprawie lokali mieszkalnych dla funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu¹⁶). Wspomniany protokół wyznacza także podstawę rozliczeń w przypadku zwalniania lokalu.

Ponadto osoby zajmujące lokale mieszkalne powinny uzyskać każdorazowo zgodę Szefa BOR na dokonanie zmian, a nawet ulepszeń. Kwestia pozyskania zgody jest o tyle istotna, że w razie zwrotu lokalu formacja winna wypłacić funkcjonariuszowi stosowne kwoty tytułem poniesionych nakładów. Wspomniane rozporządzenie nie wskazuje sposobu wzajemnych rozliczeń. Zwrot nakładów winien zatem nastąpić według przepisów Kodeksu cywilnego.

Szef BOR może przydzielić także lokal tymczasowy. Na tymczasowy lokal funkcjonariusza przeznaczają się lokal, pokój gościnny, pokój w hotelu lub bursie, albo pomieszczenie mieszkalne usytuowane w budynku, przeznaczonym na cele służbowe lub na terenie obiektu zamkniętego, o należytym stanie technicznym i sanitarnym.

W sytuacji niemożności znalezienia lokalu, funkcjonariusza w służbie stałej można zakwaterować tymczasowo, bez członków rodziny, w internacie lub innym pomieszczeniu mieszkalnym, na czas określony przez Szefa BOR. Warunki i tryb tworzenia internatów oraz ich prowadzenia, wyposażenia internatu oraz czasu pobytu w internacie określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 stycznia 2004 r. w sprawie internatów w Biurze Ochrony Rządu¹⁷. Funkcjonariusze zakwaterowywani są w internatach na podstawie skierowania wystawionego przez Szefa BOR.

Funkcjonariusze, którzy są zakwaterowani w internacie lub innym pomieszczeniu mieszkalnym, uiszczają opłatę do dnia dziesiątego każdego miesiąca za miesiąc poprzedni oraz opłaty za zużycie energii elektrycznej, w wysokości aktualnej ceny energii elektrycznej, a w przypadku braku licznika – opłatę ryczałtową ustaloną odpowiednio przez kierownika internatu lub komórkę organizacyjną właściwą w sprawach mieszkaniowych, na podstawie zużycia energii elektrycznej przez odbiorniki energii elektrycznej w poprzednim okresie rozliczeniowym.

---

¹⁶ Dz. U. z 2002 r. Nr 99, poz. 899.

¹⁷ Dz. U. z 2004 r. Nr 10, poz. 92.

Funkcjonariusz delegowany do czasowego pełnienia służby w innej miejscowości otrzymuje lokal tymczasowy, a koszty zakwaterowania pokrywa się ze środków BOR.

Należności pieniężne związane z otrzymaniem pierwszego lokalu przeznaczone są zarówno dla funkcjonariuszy pozostających w służbie stałej, jak i przygotowawczej. Jako warunek konieczny, uprawniający do jej nabycia, niezbędne jest otrzymanie pierwszego w służbie lokalu. Omawiana należność przyznawana jest funkcjonariuszom, którym w trybie art. 84 ustawy, Szef formacji przydzielił lokal mieszkalny, a także funkcjonariuszom, którzy zawarli umowę o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego oraz umowę o ustanowienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu lub domu jednorodzinnego, a także umowę o ustanowieniu odrębnej własności lokalu – art. 9, art. 17, art. 18 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych¹⁸, czy też ustanowili odrębną własność lokalu w trybie ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali¹⁹.

Warunki otrzymania świadczenia, jego wysokość, a także terminy płatności tej należności oraz podmioty uprawnione do jej wypłaty określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie należności przysługującej funkcjonariuszowi Biura Ochrony Rządu w związku z otrzymaniem pierwszego lokalu²⁰.

Funkcjonariuszowi Biura Ochrony Rządu, w związku z otrzymaniem pierwszego lokalu, przysługuje należność pieniężna w wysokości: 300% uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym – jeżeli funkcjonariusz posiada członków rodziny, a jeżeli funkcjonariusz nie posiada członków rodziny – 100% uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym.

Podstawę wypłaty należności stanowi miesięczne uposażenie zasadnicze, przysługujące funkcjonariuszowi według stawek uposażenia, obowiązujących w dniu zameldowania funkcjonariusza w lokalu mieszkalnym na pobyt stały. Należności wypłacane są na podstawie wniosku funkcjonariusza. Należność wypłaca komórka organizacyjna Biura Ochrony Rządu właściwa w sprawach finansowych, w terminie 30 dni od dnia złożenia przez funkcjonariusza wniosku.

Uprawnienie funkcjonariuszy BOR do lokalu realizuje się poprzez przydział lokalu albo wypłacenie ekwiwalentu pieniężnego w zamian za rezygnację z lokalu. Warunki i tryb przyznawania ekwiwalentu pieniężnego określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 czerwca 2002 r. w sprawie ekwiwalentu pieniężnego w zamian za rezygnację z lokalu mieszkalnego dla funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu²¹.

Ekwiwalent pieniężny w zamian za rezygnację z lokalu przysługuje na podstawie umowy zawartej między Szefem BOR a osobą uprawnioną. Wysokość ekwi-

¹⁸ Tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.

¹⁹ Tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.

²⁰ Dz. U. z 2004 r. Nr 20, poz. 189 ze zm.

²¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 108, poz. 955 ze zm.

walentu pieniężnego wynosi 3% wartości przysługującego lokalu, za każdy rok podlegający zaliczeniu do wysługi lat, od której jest uzależniona wysokość uposażenia według posiadanego stopnia. Wartość przysługującego lokalu stanowi iloczyn maksymalnej powierzchni mieszkalnej należnej osobie uprawnionej do lokalu w dniu przyznania ekwiwalentu przez wskaźnik 1,66 i cenę 1 m² powierzchni użytkowej lokalu. Wysokość ekwiwalentu nie może być niższa niż 65% i wyższa niż 80% wartości przysługującego lokalu. Wysokość ekwiwalentu zgodnie z § 4 rozporządzenia oblicza się według algorytmu: $E = n \times 1,66 \times c \times w$, gdzie: E – oznacza wysokość ekwiwalentu, n – oznacza maksymalną powierzchnię mieszkalną lokalu przysługującą funkcjonariuszowi, 1,66 – oznacza wskaźnik przeliczeniowy maksymalnej powierzchni mieszkalnej na powierzchnię użytkową, c – oznacza cenę 1 m² powierzchni użytkowej lokalu, ustalonej według średnich cen rynkowych zakupu lokalu mieszkalnego w miejscu pełnienia służby w dniu przyznania ekwiwalentu, w – oznacza 3% wartości przysługującego lokalu za każdy rok podlegający zaliczeniu do wysługi lat, od której jest uzależniona wysokość uposażenia według posiadanego stopnia. Wysługę lat w stosunku do funkcjonariusza potwierdza szef komórki organizacyjnej Biura Ochrony Rządu właściwej w sprawach kadrowych, a dla osoby uprawnionej niebędącej funkcjonariuszem – właściwy organ emerytalny w formie zaświadczenia.

Jeżeli po śmierci funkcjonariusza prawo do lokalu mieszkalnego nabywa więcej niż jedna osoba, zawiera się jedną umowę o wypłatę ekwiwalentu, uwzględniając uprawnienia do powierzchni mieszkalnej wszystkich uprawnionych osób. Ekwiwalent jest świadczeniem jednorazowym i traktowany jest jako realizacja prawa do lokalu mieszkalnego.

Równoważnik pieniężny przysługuje funkcjonariuszowi BOR w sytuacji, w której on sam lub członkowie jego rodziny nie posiadają lokalu w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości odległej nie więcej niż 100 km od miejsca pełnienia służby. Warunkiem otrzymania równoważnika jest złożenie oświadczenia mieszkaniowego, służącego ustaleniu uprawnień do równoważnika. Kryteria otrzymania uprawnienia reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 kwietnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków i trybu przyznawania równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu²².

Oświadczenie mieszkaniowe składa się w komórce organizacyjnej Biura Ochrony Rządu właściwej w sprawach mieszkaniowych. Równoważnik za brak lokalu mieszkalnego przysługuje w okresie od dnia powstania uprawnienia do jego pobierania do dnia, w którym nastąpiła utrata tego uprawnienia.

Decyzję w sprawie przyznania równoważników pieniężnych wydaje Szef BOR. O każdej zmianie, mającej wpływ na uprawnienie do otrzymania równoważnika pieniężnego albo na jego wysokość, funkcjonariusz jest obowiązany niezwłocznie pisemnie zawiadomić Szefa BOR.

---

²² Dz. U. z 2002 r. Nr 58, poz. 539.

Zasiłek na zagospodarowanie jest należny funkcjonariuszowi w służbie stałej, w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym. Zasiłek na zagospodarowanie jest świadczeniem jednorazowym i przysługuje wyłącznie funkcjonariuszom mianowanym do służby stałej i tylko pod warunkiem nieskorzystania z takiego świadczenia w innej służbie.

Prawo do przejazdu na koszt BOR raz w roku do wybranej miejscowości w kraju i z powrotem przysługuje funkcjonariuszowi oraz jego małżonkowi i dzieciom. Przywilej związany z przejazdem na koszt formacji i równoważnikiem za niewykorzystany przejazd został poddany ograniczeniu. Świadczenia te nie przysługują funkcjonariuszowi, jeżeli w danym roku kalendarzowym wykupiono uprawnienia do bezpłatnych przejazdów państwowymi środkami komunikacji. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 września 2002 r. w sprawie warunków przejazdu funkcjonariusza Biura Ochrony Rządu oraz członków jego rodziny na koszt Biura Ochrony Rządu²³, prawo przejazdu funkcjonariusza Biura Ochrony Rządu oraz jego małżonka i dzieci pozostających na jego utrzymaniu na koszt Biura Ochrony Rządu obejmuje przejazd środkami publicznego transportu zbiorowego, wykonywany przez:

- spółkę akcyjną „Polskie Koleje Państwowe Spółka Akcyjna”,
- przedsiębiorstwa komunikacji autobusowej, jeżeli nie ma połączenia kolejowego.

Przejazd ten winien się odbyć najkrótszą trasą kolejową lub autobusową, albo łącznie transportem kolejowym i autobusowym. Zwrot kosztów przejazdu środkami publicznego transportu kolejowego przysługuje w wysokości cen biletów za przejazd w II klasie pociągu pospiesznego lub w I klasie pociągu osobowego. Natomiast w przypadku przejazdu środkami publicznego transportu autobusowego, zwrot kosztów przysługuje w wysokości faktycznie poniesionych kosztów.

Warunki tryb wypłaty równoważnika pieniężnego za niewykorzystane prawa do przejazdu na koszt BOR zostały określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 października 2002 r. w sprawie warunków i trybu wypłacania funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu zryczałtowanego równoważnika pieniężnego za niewykorzystany przejazd na koszt Biura Ochrony Rządu²⁴.

Funkcjonariusz, który nie wykorzystał przysługującego prawa przejazdu na koszt Biura Ochrony Rządu środkami publicznego transportu zbiorowego, otrzymuje na każdą uprawnioną osobę, zryczałtowany równoważnik pieniężny w kwocie odpowiadającej cenie biletu za przejazd w określonej klasie pociągu na odległość 1000 km, z uwzględnieniem posiadanych uprawnień do przejazdów ulgowych.

Płatny urlop okolicznościowy udzielany funkcjonariuszowi przez Szefa BOR przyznaje się w przypadku: zawarcia związku małżeńskiego, urodzenia się dziecka, ślubu dziecka własnego, przysposobionego, pasierba, dziecka obcego przyjętego na wychowanie i utrzymanie, w tym także w ramach rodziny zastępczej, pogrzebu

²³ Dz. U. z 2002 r. Nr 151, poz. 1260.

²⁴ Dz. U. z 2002 r. Nr 176, poz. 1452.

Zasiłek pogrzebowy jest świadczeniem jednorazowym. Przez pojęcie kosztów pogrzebu należy rozumieć wydatki związane z organizacją pogrzebu, ogłoszeniem nekrologu w prasie, przewozem zwłok, zakupem miejsca pochówku, trumny albo urny, wieńca i kwiatów, odzieży żałobnej oraz koszty postawienia nagrobka.

Zasiłek pogrzebowy przysługuje także w przypadku pokrycia kosztów pogrzebu małżonka, zstępnych, wstępnych i rodzeństwa funkcjonariusza:

- funkcjonariuszowi – w wysokości dwumiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnego mu na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym;

- innej osobie – w wysokości kosztów rzeczywiście poniesionych, nie większej jednak niż kwota dwumiesięcznego wyposażenia zasadniczego.

W razie zbiegu prawa do zasiłku pogrzebowego z prawem do takiego zasiłku, przewidzianego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym lub innych przepisach szczególnych, przysługuje zasiłek wyższy, a jeżeli uprawniony pobrał zasiłek niższy – odpowiednie wyrównanie.

Zasady przyznawania zasiłku określono w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie sposobu dokumentowania prawa do zasiłków pogrzebowych oraz warunków pokrywania kosztów pogrzebu funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu i członków ich rodzin²⁶. Zasiłek pogrzebowy wypłaca komórka finansowa Biura Ochrony Rządu.

W razie śmierci funkcjonariusza pozostalej po nim rodzinie przysługuje, niezależnie od zasiłku pogrzebowego, odprawa pośmiertna w wysokości równej odprawie tak jak dla funkcjonariusza zwolnionego ze służby, liczonej na dzień zgonu, łącznie z innymi należnościami, przysługującymi w razie zwolnienia ze służby.

Uprawnionym do otrzymania odprawy jest małżonek, który w dniu śmierci funkcjonariusza pozostawał z nim we wspólności małżeńskiej, a w razie braku małżonka – dzieci, wnuki, rodzeństwo i rodzice, jeżeli w dniu śmierci funkcjonariusza spełniali warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej, określone przepisami ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Odprawa ma charakter świadczenia jednorazowego. Dla wypłaty odprawy nie ma znaczenia, czy funkcjonariusz pozostawał na stanowisku, czy też w dyspozycji Szefa BOR, korzystał z urlopu wypoczynkowego, a także – czy był zwolniony od zajęć służbowych.

Wysokość odprawy pośmiertnej zależy od rodzaju pełnionej przez funkcjonariusza służby – przygotowawczej albo stałej. Członkowie rodziny funkcjonariusza służby stałej otrzymają odprawę, w zależności od wysługi lat zmarłego funkcjonariusza, w wysokości od 300% uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o cha-

---

²⁶ Dz. U. z 2002 r. Nr 193, poz. 1622.

rakterze stałym, przysługującego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, do 600% wspomnianego uposażenia. Uprawnionym członkom rodziny funkcjonariusza pełniącego służbę przygotowawczą przysługuje 100% uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, przysługującego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym.

Jeżeli śmierć funkcjonariusza nastąpiła w związku ze służbą, każdemu z dzieci będących na jego utrzymaniu, które w dniu jego śmierci spełniały warunki do uzyskania renty rodzinnej, Szef BOR przyznaje pomoc finansową na kształcenie, ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie BOR. Wypłata świadczenia następuje na podstawie wniosku, skierowanego do Szefa BOR przez dziecko albo jego przedstawiciela ustawowego, na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej na kształcenie dzieci funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, których śmierć nastąpiła w związku ze służbą²⁷. Pomoc ma charakter jednorazowy w ciągu w roku szkolnego lub akademickiego i wynosi:

- dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych – dwukrotność przeciętnego uposażenia funkcjonariusza, obowiązującego w roku poprzedzającym datę złożenia wniosku;

- dla słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli i kolegów pracowników służb społecznych oraz studentów uczelni – trzykrotność przeciętnego uposażenia funkcjonariusza, obowiązującego w roku poprzedzającym datę złożenia wniosku.

Pomoc wypacana jest w dwóch ratach:

- pierwsza rata, za okres od września do stycznia, wypłacana jest w terminie do dnia 30 listopada roku, w którym został złożony wniosek;

- druga rata, za okres od lutego do czerwca, wypłacana jest w terminie do dnia 30 kwietnia roku następującego po roku, w którym został złożony wniosek.

W przypadku niezyskania promocji do klasy programowo wyższej, niezaliczenia roku nauki w zakładzie kształcenia nauczycieli lub niezaliczenia roku studiów, pomoc w kolejnym roku nie przysługuje. Jednak, jeżeli niezyskanie promocji lub niezaliczenie roku spowodowane jest okolicznościami od dziecka niezależnymi, pomoc w kolejnym roku może zostać przyznana.

Wysokość odprawy przysługującej funkcjonariuszowi Biura Ochrony Rządu zwolnionemu ze służby wynosi równowartość trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego, należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, wraz z dodatkami o charakterze stałym. Wysokość odprawy ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym, za każdy pełny rok wysługi ponad dziesięć lat nieprzerwanej służby – aż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym. Okres służby przekraczający sześć miesięcy liczy się jako pełny rok.

---

²⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 13, poz. 72.

Warunkiem nabycia odprawy jest ustanie stosunku służbowego. Przypadki zwolnienia ze służby reguluje art. 35 ustawy o BOR. Należność przysługuje – co do zasady – funkcjonariuszom, którzy rozwiązali stosunek służby na skutek własnego oświadczenia woli, a także w wypadku, gdy zwolnienie ze służby nastąpiło w wyniku decyzji organu.

Uprawnienie do otrzymania odprawy nie przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby wskutek utraty stopnia albo skazania na karę pozbawienia wolności. Szef BOR może ze względu na szczególne okoliczności przyznać temu funkcjonariuszowi albo jego rodzinie do 50% odprawy. Podstawą takiej decyzji muszą być szczególne okoliczności, których interpretację pozostawiono szefowi formacji. Można także wskazać, że ustawodawca nie uzależnia uzyskania prawa do odprawy od uzyskania przez funkcjonariusza prawa do emerytury albo renty.

Ponadto, zgodnie z treścią art. 105 ustawy, funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, niezależnie od odprawy, przysługuje:

- uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym, należne na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, co miesiąc przez okres roku po zwolnieniu ze służby;
- ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe;
- zryczałtowany ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby przejazd;
- zwrot kosztów jednorazowego przejazdu funkcjonariusza i członków jego rodziny oraz kosztów przewozu urządzenia domowego, do obranego przez funkcjonariusza miejsca zamieszkania w kraju – według zasad przewidzianych przy przeniesieniach służbowych.

Podstawą uzyskania pierwszego z wymienionych świadczeń jest rozwiązanie stosunku służby, w okresie pełnienia służby stałej. Wspomniana należność wypłacana jest w okresach miesięcznych, przez okres roku od dnia zwolnienia ze służby. Ustawodawca przewidział możliwość jednorazowego pobrania owego uposażenia. Z uprawnienia skorzystać mogą jedynie funkcjonariusze nieuzyskujący prawa do zaopatrzenia emerytalnego lub posiadający uprawnienia do zaopatrzenia emerytalnego, lecz w jego miejsce wybierający wypłatę dwunastomiesięcznego uposażenia zasadniczego, wraz z dodatkami o charakterze stałym.

Ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe przysługuje funkcjonariuszowi w związku z zwolnieniem ze służby – tak stałej, jak i przygotowawczej. Z uwagi na trzyletni okres przedawnienia roszczeń, wypłaca się ekwiwalent jedynie za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, w okresie ostatnich trzech lat.

W związku z rozwiązaniem stosunku służbowego funkcjonariuszowi BOR przysługuje prawo do uzyskania zryczałtowanego ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby przejazd. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 października 2002 r. w sprawie warunków i trybu wypłacania funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu

zryczałowanego równoważnika pieniężnego za niewykorzystany przejazd na koszt Biura Ochrony Rządu²⁸ funkcjonariusz, który nie wykorzystał przysługującego prawa przejazdu na koszt Biura Ochrony Rządu środkami publicznego transportu zbiorowego, otrzymuje na każdą uprawnioną osobę zryczałowany równoważnik pieniężny w kwocie odpowiadającej cenie biletu za przejazd w określonej klasie pociągu na odległość 1000 km, z uwzględnieniem posiadanych uprawnień do przejazdów ulgowych.

---

²⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 176, poz. 1452.

5. PRAGMATYKA KADROWA W SŁUŻBIE WIĘZIENNEJ

5.1. Zadania i struktura Służby Więziennej

Więziennictwo izoluje od reszty społeczeństwa tysiące groźnych przestępców, spełnia także funkcję resocjalizacyjną. Po zmianie systemu politycznego w 1989 r., przystąpiono do reformy więziennictwa w Polsce. W początkowych latach reform odeszło ze Służby Więziennej około 40% funkcjonariuszy. Okres przejściowy zakończył się około 1994 r., a nowo zatrudnieni pracownicy nabrali koniecznego w pracy doświadczenia.

W 2007 r. w Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonowało 220 jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, zatrudnionych było 25 745 funkcjonariuszy (osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych było 91 331). Z kolei limit zatrudnienia funkcjonariuszy Służby Więziennej na rok 2008 wynosił 27089 etatów²⁹. W tej liczbie mieściło się 1300 nowych etatów, a także dodatkowo 150 etatów dla pracowników cywilnych. Od 1 stycznia 2008 r. wielokrotność kwoty bazowej, stanowiącej przeciętne uposażenie funkcjonariuszy SW, wzrosła do poziomu 2,48 wskaźnika inflacji³⁰.

Służba Więzienna działa na podstawie ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej³¹. W myśl art. 1 niniejszej ustawy Służba Więzienna jest uzbrojoną i umundurowaną formacją, podlegającą Ministrowi Sprawiedliwości³², posiadającą własną strukturę organizacyjną. Służba Więzienna realizuje, na zasadach określonych w Kodeksie karnym wykonawczym, zadania w zakresie wyko-

---

²⁹ Na ogólną liczbę 28 616 etatów w służbie więziennej – 5645 zajmują kobiety (ok. 20%). Wśród 371 etatów dyrektora i zastępcy dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego – 23 zajmują kobiety. 640 kobiet pracuje w działach penitencjarnych (na 2293 etaty). W ośrodkach diagnostycznych kobiety stanowią przewagę – zajmują 41 z 46 etatów. 15 154 etatów liczy dział ochrony – w tym 378 zajmują kobiety. Na podstawie: *Kobieta szefową służby więziennej*, <http://www.iwomian.pl/naserialo/kariera/kobieta,szefowa.html> [dostęp: 5.06.2009].

³⁰ Na podstawie: A. Misiuk, *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.; H. Machel, *Więzienie jako instytucja karna i resocjalizacyjna*, Wydawnictwo Arche, Gdańsk 2003; T. Szymanowski, *Przemiany systemu penitencjarnego w Polsce*, Warszawa 1996; T. Szymanowski, *Polityka karna i penitencjarna w Polsce w okresie przemian prawa karnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2004; P. Moczydłowski, *Więziennictwo – od systemu totalitarnego do demokratycznego*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” nr 8/1994; B. Urbański, *Polski Gułag*, „Forum Penitencjarne” nr 6/2004. Zob. także: <http://www.sw.gov.pl/index.php/forum/more/355> [dostęp: 21.05.2009].

³¹ Dz. U. z 1996 r. Nr 61, poz. 283 ze zm.

³² Zgodnie z zarządzeniem Nr 127/09/BM Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie ustalenia zakresu czynności członków Kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Dyrektora Generalnego Urzędu Sekretarz sprawuje stałe zastępstwo Ministra Sprawiedliwości w sprawach wykonywania czynności wynikających z podległości Służby Więziennej Ministrowi Sprawiedliwości, w tym podpisywania decyzji i postanowień w postępowaniu administracyjnym.

nywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania. Do podstawowych zadań Służby Więziennej należy:

- prowadzenie działalności resocjalizacyjnej wobec osób skazanych na kary pozbawienia wolności, przede wszystkim przez organizowanie pracy sprzyjającej zdobywaniu kwalifikacji zawodowych, nauczania oraz zajęć kulturalno-oświatowych;
- wykonywanie tymczasowego aresztowania w sposób zabezpieczający prawidłowy tok postępowania karnego;
- zapewnienie osobom skazanym na kary pozbawienia wolności lub tymczasowo aresztowanym przestrzegania ich praw, a zwłaszcza humanitarnych warunków, poszanowania godności, opieki zdrowotnej i religijnej;
- ochrona społeczeństwa przed sprawcami przestępstw osadzonymi w zakładach karnych i aresztach śledczych;
- zapewnienie w zakładach karnych i aresztach śledczych porządku i bezpieczeństwa;
- wykonywanie aresztów zastosowanych na podstawie innych przepisów oraz pomocy prawnej z tytułu umów międzynarodowych.

Służba Więzienna posiada własną strukturę organizacyjną. W jej skład wchodzi: Centralny Zarząd Służby Więziennej, Okręgowe Inspektoraty Służby Więziennej, zakłady karne i areszty śledcze oraz ośrodki szkolenia i ośrodki doskonalenia kadr.

Centralnym Zarządem Służby Więziennej (CZSW) wraz z podległymi mu jednostkami organizacyjnymi³³ kieruje Dyrektor Generalny Służby Więziennej. Dyrektor Generalny jest tym samym przełożonym wszystkich funkcjonariuszy SW.

Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej kieruje dyrektor okręgowy SW, mianowany spośród oficerów SW przez Ministra Sprawiedliwości na wniosek Dyrektora Generalnego SW. Dyrektor okręgowy SW ma przede wszystkim za zadanie nadzorować podległe mu jednostki organizacyjne, organizować współdziałanie tychże jednostek oraz ich współpracę z Policją i innymi instytucjami państwowymi i samorządowymi. Planuje także i rozdziela środki finansowe oraz ustala liczbę stanowisk dla podległych mu jednostek.

Zakładem karnym i aresztem śledczym kieruje dyrektor, wybrany spośród oficerów SW i mianowany przez Dyrektora Generalnego SW na wniosek odpowiedniego dyrektora okręgowego SW. Zastępców dyrektora mianuje i zwalnia dyrektor okręgowy na wniosek dyrektora tego zakładu karnego i aresztu śledczego. Zakres działania dyrektora zakładu karnego i aresztu śledczego określa Dyrektor Generalny SW.

---

³³ Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej podlegają następujące Inspektoraty Okręgowe Służby Więziennej: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Koszalin, Kraków, Lublin, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Łódź oraz Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu (w randze Inspektoratu). W skład Okręgowych Inspektoratów Służby Więziennej wchodzi: zakłady karne, areszty śledcze oraz ośrodki doskonalenia kadr znajdujące się na ich terenie. Na podstawie: <http://www.sw.gov.pl/index.php/jednostki/1> [dostęp: 14.10.2009].

Przełożonymi właściwymi w sprawach osobowych funkcjonariuszy są³⁴:

– Minister Sprawiedliwości – w odniesieniu do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej i zastępców Dyrektora Generalnego (z zastrzeżeniem: Dyrektora Generalnego Służby Więziennej powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Sprawiedliwości);

– Dyrektor Generalny Służby Więziennej – w odniesieniu do funkcjonariuszy pełniących służbę w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej, dyrektorów okręgowych Służby Więziennej (z zastrzeżeniem: dyrektora okręgowego Służby Więziennej mianuje, spośród oficerów Służby Więziennej, i zwalnia ze stanowiska Minister Sprawiedliwości na wniosek Dyrektora Generalnego Służby Więziennej), zastępców dyrektorów okręgowych Służby Więziennej, dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych, a także komendantów ośrodków szkolenia i komendantów ośrodków doskonalenia kadr oraz ich zastępców;

– dyrektorzy okręgowi Służby Więziennej – w odniesieniu do funkcjonariuszy pełniących służbę w okręgowym inspektoracie Służby Więziennej oraz zastępców dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych położonych na terenie działania tych dyrektorów okręgowych (z zastrzeżeniem: oficerów zwalnia ze służby Dyrektor Generalny Służby Więziennej);

– dyrektorzy zakładów karnych i aresztów śledczych, komendanci ośrodków szkolenia i ośrodków doskonalenia kadr – w odniesieniu do funkcjonariuszy pełniących służbę w tych jednostkach organizacyjnych (z zastrzeżeniem: oficerów zwalnia ze służby Dyrektor Generalny Służby Więziennej)³⁵.

W ramach zarządzania zasobami ludzkimi Dyrektor Generalny zobowiązany jest do:

– sprawowania nadzoru nad organizacją i realizacją zadań przez jednostki organizacyjne;

– ustalania metod i form wykonywania zadań przez funkcjonariuszy, w zakresie nieobjętym przepisami wydanymi na podstawie ustawy;

– kierowania pracą Centralnego Zarządu SW;

– kształtowania polityki kadrowej w SW i określania szczegółowych zasad szkolenia funkcjonariuszy;

– ustalania liczby stanowisk w okręgowych inspektoratach SW oraz łącznej liczby stanowisk dla podległych jednostek organizacyjnych;

– określania szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny pracy w jednostkach organizacyjnych.

---

³⁴ Przez sprawy osobowe funkcjonariuszy SW należy rozumieć: mianowanie funkcjonariuszy na stanowiska, przenoszenie i zwalnianie ze stanowisk, zawieszanie w czynnościach służbowych, zwalnianie ze służby, ustalanie uposażenia oraz inne konieczne czynności związane z powstaniem, zmianą, rozwiązaniem stosunku służbowego oraz realizacją wynikających z treści tego stosunku służbowego uprawnień i obowiązków funkcjonariuszy.

³⁵ Do zadań dyrektora tej jednostki organizacyjnej w dziedzinie gospodarowania zasobami ludzkimi należy przede wszystkim zapewnienie odpowiedniego do potrzeb doboru i wykorzystania kadry, stałego podnoszenia jej kwalifikacji, właściwego wykonywania obowiązków oraz dyscypliny.

Główną jednostką, która zajmuje się zasobami ludzkimi, jest Biuro Kadr i Szkolenia. Na czele tej jednostki organizacyjnej stoi dyrektor Biura Kadr i Szkolenia wraz z podległym mu zastępcą dyrektora. Biuro Kadr i Szkolenia odpowiedzialne jest za realizację polityki kadrowej, ustalanie i realizację strategii zarządzania zasobami ludzkimi w Służbie Więziennej, rozwoju zawodowego personelu oraz sprawowanie nadzoru nad szkoleniem personelu jednostek organizacyjnych, za organizację świadczeń socjalnych, a także za prowadzenie spraw etatowych, kadrowych, szkoleniowych i socjalnych Centralnego Zarządu³⁶.

5.2. Nabór i przebieg służby funkcjonariuszy Służby Więziennej

5.2.1. Nabór do Służby Więziennej

Podstawowymi aktami prawnym normującym służbę więzienną, proces postępowania kwalifikacyjnego oraz wymagań, jakie musi spełnić osoba ubiegająca o przyjęcie do służby, są:

- ustawa z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej³⁷;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania kwalifikacyjnego do Służby Więziennej³⁸;
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wymagań w zakresie zdolności fizycznej i psychicznej do Służby Więziennej³⁹.

Postępowanie kwalifikacyjne do Służby Więziennej z przeprowadza komórka kadrowa jednostki organizacyjnej Służby Więziennej, o przyjęcie do której ubiega się kandydat do Służby Więziennej⁴⁰. Liczba oraz terminy prowadzonych postępowań kwalifikacyjnych są uzależnione od istniejących w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej potrzeb i możliwości w zakresie przyjęć do służby. Kierownicy jednostek organizacyjnych, w których jest przeprowadzane postępowanie kwalifikacyjne, publikują ogłoszenia o przyjęciach do Służby Więziennej w prasie lub na stronach internetowych swojej jednostki oraz umieszczają takie ogłoszenia w jednostkach organizacyjnych, właściwych terytorialnie powiatowych

---

³⁶ Na podstawie: <http://www.sw.gov.pl/index.php/jednostki/16/417> [dostęp: 20.07.2009].

³⁷ Dz. U. z 1996 r. Nr 61, poz. 283 ze zm.

³⁸ Dz. U. z 2008 r. Nr 21, poz. 131.

³⁹ Dz. U. z 2005 r. Nr 233, poz. 1986 ze zm.

⁴⁰ Postępowanie kwalifikacyjne prowadzą oraz wszelkich informacji na temat naboru udzielają komórki kadrowe podstawowych jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (aresztów śledczych, zakładów karnych) i bezpośrednio do nich należy kierować podania o przyjęcie do Służby Więziennej. Centralny Zarząd Służby Więziennej i Okręgowe Inspektoraty Służby Więziennej nie prowadzą naboru do Służby Więziennej. Na podstawie: <http://www.sw.gov.pl/index.php/kadry/34> [dostęp: 14.10.2009].

i wojewódzkich urzędach pracy. Ogłoszenie zawiera w szczególności informacje o: liczbie osób przewidzianych do przyjęcia do służby, wymaganiach stawianych kandydatom, określonych w ustawie z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej, ewentualnych preferencjach dotyczących wyboru kandydatów, w tym w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, przebiegu postępowania kwalifikacyjnego i wymaganych dokumentach, terminie i miejscu uzyskania szczegółowych informacji odnośnie do postępowania kwalifikacyjnego.

Kandydat, wraz z pisemnym zgłoszeniem chęci podjęcia służby, składa w terminie określonym przez komórkę kadrową jednostki organizacyjnej następujące dokumenty: wypełnioną ankietę personalną, dwie aktualne fotografie kolorowe w formacie wymaganym do dowodu osobistego, świadectwa pracy lub służby z poprzednich miejsc pracy lub służby, dokumenty potwierdzające posiadane wykształcenie, dokumenty potwierdzające kwalifikacje zawodowe i specjalistyczne, wypełnioną ankietę bezpieczeństwa osobowego, określoną w ustawie z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych, lub aktualne poświadczenie bezpieczeństwa osobowego wymagane na danym stanowisku, zaświadczenie lekarskie stwierdzające zdolność do przystąpienia do testu sprawności fizycznej, inne dokumenty, jeżeli obowiązek ich przedłożenia wynika z odrębnych przepisów, odpis skrócony aktu urodzenia własny, małżonka i dzieci oraz odpis skrócony aktu małżeństwa. Kandydat może dodatkowo złożyć inne dokumenty, w szczególności: potwierdzające jego dodatkowe umiejętności, potwierdzające osiągnięcia zawodowe i naukowe, opinie polecające.

W przypadku niezłożenia przez kandydata dokumentów w wyznaczonym terminie albo złożenia niekompletnych lub wadliwie wypełnionych dokumentów wzywa się kandydata do usunięcia braków w wyznaczonym dodatkowym terminie.

Postępowanie kwalifikacyjne składa się z następujących etapów:

- oceny złożonych dokumentów;
- przeprowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej mającej na celu ocenę umiejętności formułowania myśli, nawiązywania i podtrzymywania kontaktu, autoprezentacji oraz motywacji kandydata do służby;
- badania psychologicznego, określającego predyspozycje intelektualne i osobowościowe kandydata, przeprowadzonego przez psychologa w ramach komisji lekarskiej podległej ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych⁴¹;
- testu sprawności fizycznej kandydata⁴²;
- sprawdzenia kandydata w rejestrach skazanych i ukaranych;
- przeprowadzenia postępowania sprawdzającego, o ile kandydat nie posiada aktualnego poświadczenia bezpieczeństwa osobowego⁴³;

---

⁴¹ Podstawa: rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 października 2005 r. w sprawie wymagań w zakresie zdolności fizycznej i psychicznej do Służby Więziennej (Dz. U. z 2005 r. Nr 233, poz. 1986 oraz z 2006 r. Nr 61, poz. 434).

⁴² Test sprawności fizycznej składa się z czterech prób: siły (polegającej na rzucie 2 kg piłką lekarską), mocy (polegającej na skoku w dal z miejsca), zwinności (polegającej na biegu zygakiem w prostokącie 3 x 5m), szybkości, polegającej na biegu 10 x 10 m (mężczyźni), 6 x 10m (kobiety).

- sprawdzenia w ewidencjach, rejestrach i kartotekach prawdziwości danych zawartych w ankiecie personalnej;
- ustalenia przez właściwą miejscowo komisję lekarską, w drodze orzeczenia, zdolności fizycznej i psychicznej kandydata;
- sporządzenia arkusza oceny predyspozycji kandydata;
- zatwierdzenia listy kandydatów przez kierownika jednostki organizacyjnej.

Kierownik jednostki organizacyjnej odmawia poddania kandydata postępowaniu kwalifikacyjnemu albo przerywa to postępowanie, w przypadku: niezłożenia dokumentów w wyznaczonym terminie lub nieusunięcia braków w wyznaczonym dodatkowym terminie, niepoddania się przez kandydata czynnościom lub badaniom przewidzianym w postępowaniu kwalifikacyjnym, niespełnienia określonych wymagań ustawowych⁴³, negatywnego wyniku choćby jednego z etapów postępowania kwalifikacyjnego. Pozytywne zakończenie procedury postępowania kwalifikacyjnego nie gwarantuje przyjęcia do Służby Więziennej.

5.2.2. Warunki pełnienia służby

Zgodnie z ustawą z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej w tej formacji służbę może pełnić osoba będąca obywatelem polskim: o nieposzlakowanej opinii, niekarana, korzystająca z pełni praw publicznych i cywilnych, posiadająca co najmniej średnie wykształcenie oraz odpowiednie kwalifikacje zawodowe, posiadająca zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacjach uzbrojonych.

W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach Dyrektor Generalny Służby Więziennej może wyrazić zgodę na przyjęcie do Służby Więziennej osoby nieposiadającej średniego wykształcenia, jeżeli w postępowaniu kwalifikacyjnym stwierdzono, że kandydat wykazuje szczególne predyspozycje do Służby Więziennej. W jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej mogą być zatrudnieni także pracownicy cywilni.

W jednostkach organizacyjnych pełnią służbę funkcjonariusze oraz mogą być zatrudnieni pracownicy. Pracownikom wykonującym obowiązki w stałym i bezpośrednim kontakcie z osobami pozbawionymi wolności przysługuje z tego tytułu dodatek do wynagrodzenia.

Przełożonymi funkcjonariuszy i pracowników cywilnych Służby Więziennej są kierownicy jednostek organizacyjnych, czyli: dyrektorzy okręgowi, dyrektorzy zakładów karnych i aresztów śledczych, a także komendanci ośrodków szkolenia i doskonalenia kadr SW. Przełożonym może być także funkcjonariusz lub pracownik kierujący odpowiednim odcinkiem służby lub działalnością.

---

⁴³ Postępowanie sprawdzające wobec kandydata, mające na celu ustalenie, czy kandydat daje rękojmię zachowania tajemnicy w rozumieniu ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631 ze zm.), przeprowadza właściwy pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych.

⁴⁴ Art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej.

Okres służby funkcjonariusza i okres zatrudnienia pracownika traktuje się jako pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej powinni się wykazywać odpowiednim przygotowaniem ogólnym i zawodowym, doświadczeniem oraz wysokim poziomem moralnym, systematycznie dokształcać się i podnosić kwalifikacje zawodowe.

Funkcjonariusze i pracownicy nie mogą uczestniczyć w takiej działalności, która podważa ich autorytet urzędowy lub w której wykorzystuje się informacje o charakterze służbowym do celów pozasłużbowych. Funkcjonariuszom i pracownikom zabrania się w szczególności:

- utrzymywania innych niż wynikające z obowiązków służbowych kontaktów z osobami pozbawionymi wolności, jeżeli może to stanowić zagrożenie dla właściwego przebiegu służby lub jej dobrego imienia;
- udzielania osobom nieupoważnionym informacji dotyczących osób pozbawionych wolności, także po ich zwolnieniu.

Funkcjonariusze mogą zrzekać się w związku zawodowym funkcjonariuszy Służby Więziennej, z tym że w Służbie Więziennej może działać tylko jeden związek zawodowy i związek ten nie ma prawa do strajku. Działania związku nie mogą zmierzać do ograniczenia uprawnień osób pozbawionych wolności⁴⁵.

Stosunek służbowy funkcjonariusza powstaje w drodze mianowania na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do służby. Początek służby liczy się od dnia określonego w decyzji o mianowaniu funkcjonariusza na stanowisko służbowe⁴⁶. Mianowanie może nastąpić: po odbyciu zasadniczej służby wojskowej, po przeniesieniu do rezerwy albo po zakończeniu studiów (nauki) w szkołach oficerskich i szkołach aspiranckich (chorążych) Policji, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej i podjęciu służby w Służbie Więziennej.

Osobę zgłaszającą się do podjęcia służby w Służbie Więziennej mianuje się funkcjonariuszem w służbie przygotowawczej na okres dwóch lat. Okres służby przygotowawczej ma na celu przygotowanie i wyszkolenie funkcjonariusza oraz sprawdzenie, czy cechy osobiste, charakter i zdolności uzasadniają jego przydatność do służby. Po odbyciu służby przygotowawczej funkcjonariusza mianuje się na stałe, jeżeli uzyska pozytywną opinię służbową potwierdzającą jego przydatność do służby. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi kwalifikacjami funkcjonariusza, który ponadto ukończył odpowiednie przeszkolenie zawodowe, Dyrektor Generalny Służby Więziennej, na wniosek przełożonego właściwego w sprawach osobowych, może skrócić okres służby przygotowawczej funkcjonariusza.

W razie przerwy w wykonywaniu przez funkcjonariusza obowiązków służbowych, trwającej dłużej niż trzy miesiące, przełożony właściwy w sprawach osobowych funkcjonariusza może odpowiednio przedłużyć okres jego służby przygotowawczej, nie

---

⁴⁵ Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 1991 r. Nr 55, poz. 234 ze zm.).

⁴⁶ Decyzja o mianowaniu funkcjonariusza na stanowisko służbowe powinna w szczególności określać: stanowisko i miejsce pełnienia służby, termin rozpoczęcia służby, uposażenie.

więcej jednak niż o dwanaście miesięcy. Okres służby przygotowawczej ulega przedłużeniu do czasu prawomocnego zakończenia prowadzonego przeciwko funkcjonariuszowi postępowania karnego lub dyscyplinarnego. Do funkcjonariuszy mianowanych na okres służby przygotowawczej stosuje się przepisy dotyczące funkcjonariuszy mianowanych na stałe, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

Funkcjonariusz może być z urzędu przeniesiony do pełnienia służby albo delegowany na okres do sześciu miesięcy do czasowego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej w przypadkach uzasadnionych ważnymi potrzebami służby. Ponowne lub dalsze delegowanie przed upływem dwóch lat wymaga zgody funkcjonariusza. Funkcjonariusz może być przeniesiony również na własną prośbę, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie względy służbowe. Przeniesienia albo delegowania dokonuje przełożony uprawniony do mianowania funkcjonariusza. Przeniesienia albo delegowania do innej jednostki organizacyjnej podległej temu samemu dyrektorowi okręgowemu Służby Więziennej dokonuje ten dyrektor, a do jednostki podległej innemu dyrektorowi okręgowemu – Dyrektor Generalny Służby Więziennej. Na kursy i do szkół Służby Więziennej deleguje funkcjonariusza kierownik jednostki organizacyjnej. Dyrektor Generalny Służby Więziennej może delegować funkcjonariusza, na czas określony i za jego zgodą, do pełnienia służby poza Służbą Więzienną. Funkcjonariuszowi można powierzyć pełnienie obowiązków służbowych na innym stanowisku w tej samej miejscowości, na czas nieprzekraczający dwunastu miesięcy; w takim przypadku uposażenie funkcjonariusza nie może być obniżone.

Funkcjonariusza można przenieść na niższe stanowisko służbowe w następujących przypadkach:

- orzeczenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do pełnienia służby na zajmowanym stanowisku, jeżeli nie ma możliwości mianowania go na stanowisko równorzędne⁴⁷;
- nieprzydatności na zajmowanym stanowisku, stwierdzonej w opinii służbowej;
- niewywiązywania się z obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku, stwierdzonego w okresie służby stałej w dwóch kolejnych opiniach służbowych, między którymi upłynęło co najmniej sześć miesięcy;
- likwidacji zajmowanego stanowiska, jeżeli nie ma możliwości mianowania funkcjonariusza na równorzędne stanowisko;
- wymierzenia kary dyscyplinarnej przeniesienia na niższe stanowisko służbowe;
- na prośbę funkcjonariusza.

Funkcjonariusza zawiesza się w czynnościach służbowych w razie tymczasowego aresztowania lub wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego w sprawie o przestępstwo umyślne ścigane z urzędu, jak również w razie wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego w sprawie o przestępstwo nieumyślne, ścigane z urzędu, lub postępowania dyscyplinarnego, jeżeli jest to celowe z uwagi na dobro

---

⁴⁷ Funkcjonariusz może być skierowany, z urzędu lub na jego prośbę, do komisji lekarskiej w celu określenia stanu zdrowia oraz ustalenia zdolności fizycznej i psychicznej do służby, jak również związku poszczególnych schorzeń ze służbą.

postępowania lub dobro służby. Zawieszenie może nastąpić na czas nie dłuższy niż trzy miesiące. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres zawieszenia w czynnościach służbowych można przedłużyć do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego.

Funkcjonariusza zwalnia się ze służby w przypadkach:

- orzeczenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do służby;
- nieprzydatności do służby, stwierdzonej w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej;
- wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby;
- skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszona, lub za przestępstwo umyślne, ścigane z urzędu;
- utraty obywatelstwa polskiego;
- pisemnego zgłoszenia przez niego wystąpienia ze służby.

Funkcjonariusza można zwolnić ze służby w przypadkach:

- niewywiązywania się z obowiązków służbowych w okresie odbywania służby stałej, stwierdzonego w dwóch kolejnych opiniach, między którymi upłynęło co najmniej sześć miesięcy;
- skazania prawomocnym wyrokiem sądu (za przestępstwo inne niż: skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszona, lub za przestępstwo umyślne, ścigane z urzędu);
- powołania do innej służby państwowej;
- nabycia prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia 30 lat wysługi emerytalnej;
- gdy wymaga tego ważny interes służby;
- likwidacji jednostki organizacyjnej lub jej reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem obsady etatowej, jeżeli przeniesienie funkcjonariusza do innej jednostki lub na niższe stanowisko służbowe nie jest możliwe;
- gdy nie wyraził zgody na przeniesienie na niższe stanowisko (w przypadkach: likwidacji jednostki organizacyjnej lub jej reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem obsady etatowej, nieprzydatności na zajmowanym stanowisku, stwierdzonej w opinii służbowej).

Zwolnienie funkcjonariusza ze służby z przyczyn: skazania prawomocnym wyrokiem sądu (za przestępstwo inne niż: skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszona, lub za przestępstwo umyślne, ścigane z urzędu) lub gdy wymaga tego ważny interes służby, może nastąpić jedynie na podstawie decyzji Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Funkcjonariusza zwalnia się ze służby w terminie do trzech miesięcy od dnia pisemnego zgłoszenia przez niego wystąpienia ze służby.

W przypadkach likwidacji jednostki organizacyjnej lub jej reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem obsady etatowej, jeżeli przeniesienie funkcjonariusza do innej jednostki lub na niższe stanowisko służbowe nie jest możliwe, zwolnienie ze służby stałej może nastąpić po upływie sześciu miesięcy, a w przypadku służby

przygotowawczej – po upływie trzech miesięcy od dnia podjęcia decyzji o likwidacji jednostki organizacyjnej lub jej reorganizacji. O planowanym zwolnieniu funkcjonariusza ze służby z przyczyny nabycia prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia 30 lat wysługi emerytalnej uprzedza się funkcjonariusza co najmniej na sześć miesięcy przed terminem jego zwolnienia.

W razie uchylecia prawomocnego wyroku skazującego albo w razie uchylecia kary dyscyplinarnej przeniesienia na niższe stanowisko służbowe lub kary wydalenia ze służby – podlegają uchyleciu skutki, jakie wyniknęły dla funkcjonariusza w związku z przeniesieniem na niższe stanowisko lub zwolnieniem ze służby; o uchyleciu innych skutków decyduje Dyrektor Generalny Służby Więziennej.

Zwolnienie funkcjonariusza ze służby na podstawie:

- orzeczenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do służby,
- niewywiązywania się z obowiązków służbowych w okresie odbywania służby stałej, stwierdzonego w dwóch kolejnych opiniach, między którymi upłynęło co najmniej sześć miesięcy,
- nabycia prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia 30 lat wysługi emerytalnej, nie może nastąpić przed upływem dwunastu miesięcy od dnia zaprzestania służby z powodu obłożnej choroby, chyba że funkcjonariusz pisemnie zgłosi wystąpienie ze służby.

Zwolnienie funkcjonariusza ze służby na podstawie

- nieprzydatności do służby, stwierdzonej w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej,
  - wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby,
  - skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszzone, lub za przestępstwo umyślne, ścigane z urzędu,
- nie może nastąpić przed upływem trzech miesięcy od dnia zaprzestania służby z powodu obłożnej choroby, chyba że funkcjonariusz pisemnie zgłosi wystąpienie ze służby.

Przed zwolnieniem funkcjonariusza ze służby, którego przyczyną jest ważny interes służby, zasięga się opinii właściwego organu statutowego związku zawodowego funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Funkcjonariusza-kobiety nie można w okresie ciąży i w czasie urlopu macierzyńskiego zwolnić ze służby, z wyjątkiem przypadków:

- wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby;
- skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszzone, lub za przestępstwo umyślne, ścigane z urzędu;
- pisemnego zgłoszenia przez nią wystąpienia ze służby.
- skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo inne niż określone;
- powołania do innej służby państwowej;
- gdy wymaga tego ważny interes służby;

– likwidacji jednostki organizacyjnej lub jej reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem obsady etatowej, jeżeli przeniesienie funkcjonariusza do innej jednostki lub na niższe stanowisko służbowe nie jest możliwe.

W razie zwolnienia funkcjonariusza-kobiety ze służby gdy wymaga tego ważny interes służby, a także likwidacji jednostki organizacyjnej lub jej reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem obsady etatowej, jeżeli przeniesienie funkcjonariusza do innej jednostki lub na niższe stanowisko służbowe nie jest możliwe, przysługuje jej do końca urlopu macierzyńskiego świadczenie pieniężne w wysokości odpowiadającej uposażeniu zasadniczemu wraz z dodatkami o charakterze stałym, pobieranymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. W podobnych przypadkach funkcjonariuszowi zwolnionemu w okresie urlopu wychowawczego przysługują do końca okresu, na który ten urlop został udzielony, świadczenie pieniężne, wypłacane na zasadach obowiązujących przy wypłacaniu zasiłku wychowawczego oraz inne uprawnienia przewidziane dla pracowników zwalnianych z pracy w czasie urlopu wychowawczego z przyczyn niedotyczących pracowników. Oficerów zwalnia ze służby Dyrektor Generalny Służby Więziennej.

Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby wydaje się niezwłocznie świadectwo służby oraz, na jego wniosek, w terminie siedmiu dni, opinię o służbie. Funkcjonariusz może żądać sprostowania świadectwa służby oraz odwołać się do wyższego przełożonego od opinii o służbie, w terminie siedmiu dni od dnia jej doręczenia.

Decyzja o zwolnieniu funkcjonariusza ze służby powinna w szczególności określać: datę zwolnienia, tryb zwolnienia (podstawę prawną), uzasadnienie, pouczenie o środkach odwoławczych. Stosunek służbowy ustaje z dniem określonym w decyzji o zwolnieniu funkcjonariusza ze służby. Z dniem uchylecia lub stwierdzenia nieważności decyzji o zwolnieniu ze służby funkcjonariusza mianuje się na stanowisko zajmowane ostatnio lub równorzędne. Funkcjonariusz, wobec którego uchylono lub stwierdzono nieważności decyzji o zwolnieniu ze służby, zobowiązany jest niezwłocznie zgłosić się do służby. Nabywa również prawo do uposażenia z dniem podjęcia służby lub przedstawienia dokumentu stwierdzającego niezdolność do służby z powodu choroby. W wypadku uchylecia lub stwierdzenia nieważności decyzji o zwolnieniu, świadczenia funkcjonariusza za okres pozostawania poza służbą są ograniczone do uposażenia należnego na stanowisku zajmowanym przed zwolnieniem ze służby, za okres nieprzekraczający sześciu miesięcy. Okres pozostawania poza służbą, za który przyznano świadczenie określone, traktuje się na równi ze służbą w zakresie wszystkich uprawnień uzależnionych od stażu służby. W razie śmierci funkcjonariusza stosunek służbowy wygasa. Wygaśnięcie stosunku służbowego stwierdza przełożony właściwy w sprawach osobowych funkcjonariusza.

Funkcjonariusz zwolniony ze służby wskutek:

- wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby;
- skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszono, lub za przestępstwo umyślne, ścigane z urzędu;

- utraty obywatelstwa polskiego;
- pisemnego zgłoszenia przez niego wystąpienia ze służby;
- skazania prawomocnym wyrokiem sądu (za przestępstwo inne niż: skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszona, lub za przestępstwo umyślne, ścigane z urzędu),
- przed upływem pięciu lat od odbycia szkolenia przewidzianego dla podoficerów, chorążych lub oficerów Służby Więziennej, jest obowiązany zwrócić zrewaloryzowaną kwotę stanowiącą równowartość kosztów wyżywienia i umundurowania otrzymanych w czasie nauki.

Funkcjonariusz podlega opiniowaniu służbowemu nie rzadziej niż co cztery lata. Zapoznaje się z opinią służbową w ciągu 14 dni od jej sporządzenia. Funkcjonariusz może w terminie 14 dni od zapoznania się z opinią wnieść odwołanie do wyższego przełożonego.

5.2.3. Korpusy i stopnie Służby Więziennej

Ustanowiono następujące korpusy i stopnie Służby Więziennej:

- w korpusie szeregowych Służby Więziennej: szeregowy Służby Więziennej, starszy szeregowy Służby Więziennej;
- w korpusie podoficerów Służby Więziennej: kapral Służby Więziennej, starszy kapral Służby Więziennej, plutonowy Służby Więziennej, sierżant Służby Więziennej, starszy sierżant Służby Więziennej, sierżant sztabowy Służby Więziennej, starszy sierżant sztabowy Służby Więziennej;
- w korpusie chorążych Służby Więziennej: młodszy chorąży Służby Więziennej, chorąży Służby Więziennej, starszy chorąży Służby Więziennej;
- w korpusie oficerów Służby Więziennej: podporucznik Służby Więziennej, porucznik Służby Więziennej, kapitan Służby Więziennej, major Służby Więziennej, podpułkownik Służby Więziennej, pułkownik Służby Więziennej, generał Służby Więziennej.

Stopień szeregowego i starszego szeregowego Służby Więziennej nadaje przełożony właściwy w sprawach osobowych funkcjonariusza. Stopień szeregowego nadaje się z dniem mianowania na stanowisko służbowe.

Stopnie podoficerskie Służby Więziennej nadają:

- dyrektor okręgowy Służby Więziennej – funkcjonariuszom pełniącym służbę w jednostkach organizacyjnych na terenie jego działania;
- komendant ośrodka szkolenia – funkcjonariuszom pełniącym służbę w ośrodku oraz pierwszy stopień podoficerski absolwentom szkoły podoficerskiej;
- Dyrektor Generalny Służby Więziennej – funkcjonariuszom pełniącym służbę w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej.

Stopnie chorążych Służby Więziennej nadaje Dyrektor Generalny Służby Więziennej. Podoficerem lub chorążym Służby Więziennej może być osoba, która jest

obywatelem polskim o nieposzlakowanej opinii, niekarana, korzystająca z pełni praw publicznych i cywilnych, posiadająca co najmniej średnie wykształcenie, odpowiednie kwalifikacje zawodowe oraz zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacjach uzbrojonych, a ponadto ukończyła odpowiednio szkołę podoficerską lub szkołę chorążych Służby Więziennej albo złożyła egzamin na podoficera lub chorążego.

Osobie przyjętej do służby a nieposiadającej średniego wykształcenia, jeżeli w postępowaniu kwalifikacyjnym stwierdzono, że kandydat wykazuje szczególnie predyspozycje do Służby Więziennej, po ukończeniu szkoły podoficerskiej nadaje się stopień starszego szeregowego Służby Więziennej. Osobie tej nadaje się pierwszy stopień podoficerski po ukończeniu szkoły średniej. Osobie podejmującej służbę i posiadającej wyższe wykształcenie nadaje się stopień młodszego chorążego Służby Więziennej.

Pierwszy stopień oficerski Służby Więziennej oraz stopień generała Służby Więziennej nadaje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Sprawiedliwości. Pozostałe stopnie oficerskie nadaje Minister Sprawiedliwości⁴⁸. Pierwszy stopień oficerski Służby Więziennej może być nadany osobie, która jest obywatelem polskim o nieposzlakowanej opinii, niekarany, korzystającym z pełni praw publicznych i cywilnych, posiadającym zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacjach uzbrojonych, a ponadto posiada wykształcenie wyższe i ukończyła szkołę oficerską albo złożyła egzamin na oficera.

Warte podkreślenia jest również to, że w Służbie Więziennictwa rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości⁴⁹ zostały szczegółowo określone wymagania w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, jakim powinni odpowiadać funkcjonariusze na poszczególnych stanowiskach służbowych w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej.

Nadanie kolejnego wyższego stopnia następuje stosownie do zajmowanego stanowiska służbowego i posiadanego wykształcenia oraz w zależności od opinii służbowej. Nadanie wyższego stopnia nie może nastąpić wcześniej niż po przesłuzeniu w posiadanym stopniu odpowiedniego okresu, który wynosi:

- 1) w korpusie podoficerów Służby Więziennej, w stopniu:
  - kaprała Służby Więziennej – 2 lata,
  - starszego kaprała Służby Więziennej – 2 lata,
  - plutonowego Służby Więziennej – 2 lata,

---

⁴⁸ Z zastrzeżeniem: osobie przyjmowanej do służby i posiadającej stopień wojskowy, policyjny lub Państwowej Straży Pożarnej można nadać odpowiedni stopień Służby Więziennej, jeżeli posiada wykształcenie wymagane do nadania takiego stopnia. Nadanie stopnia może nastąpić wyłącznie po odbyciu przeszkolenia zawodowego Służby Więziennej.

⁴⁹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, jakim powinni odpowiadać funkcjonariusze Służby Więziennej (Dz. U. z 2003 r. Nr 14, poz. 142 ze zm.). Na przykład wymagania na stanowisko Dyrektora Generalnego SW są następujące: wykształcenie wyższe z tytułem magistra, kwalifikacje zawodowe to 15 lat w Służbie Więziennej, w tym 5 lat na stanowisku kierowniczym (szkoła oficerska lub egzamin na oficera).

- sierżanta Służby Więziennej – 4 lata,
- starszego sierżanta Służby Więziennej – 4 lata,
- sierżanta sztabowego Służby Więziennej – 5 lat;
- 2) w korpusie chorążych Służby Więziennej, w stopniu:
  - młodszego chorążego Służby Więziennej – 3 lata,
  - chorążego Służby Więziennej – 4 lata;
- 3) w korpusie oficerów Służby Więziennej, w stopniu:
  - podporucznika Służby Więziennej – 3 lata,
  - porucznika Służby Więziennej – 4 lata,
  - kapitana Służby Więziennej – 5 lat,
  - majora Służby Więziennej – 4 lata,
  - podpułkownika Służby Więziennej – 4 lata.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach Minister Sprawiedliwości, na wniosek Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, może nadać funkcjonariuszowi wyższy stopień, z pominięciem wyżej wymienionych okresów służby, uwzględniając kompetencje organów w tym zakresie.

Stopnie Służby Więziennej są dożywotnie. Funkcjonariusze zwolnieni ze służby mogą używać stopni Służby Więziennej z dodaniem określenia „w stanie spoczynku”. Pozbawienie stopnia Służby Więziennej następuje w razie zwolnienia funkcjonariusza ze służby w przypadkach: utraty obywatelstwa polskiego, skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych, skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności za przestępstwo popełnione z niskich pobudek.

O obniżeniu lub pozbawieniu stopnia Służby Więziennej decyduje przełożony właściwy do nadania tego stopnia. O obniżeniu lub pozbawieniu stopnia oficerskiego Służby Więziennej decyduje Minister Sprawiedliwości, a w przypadku stopnia generała Służby Więziennej decyduje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Sprawiedliwości.

Funkcjonariuszowi przywraca się stopień w razie uchylecia decyzji, na której podstawie nastąpiło obniżenie lub pozbawienie stopnia. Decyzję o pozbawieniu stopnia uchyla się w razie uchylecia: prawomocnego skazania na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub prawomocnego skazania na karę pozbawienia wolności za przestępstwo popełnione z niskich pobudek. Decyzję o przywróceniu stopnia oficerskiego Służby Więziennej podejmuje Minister Sprawiedliwości. W pozostałych przypadkach decyzję o przywróceniu stopnia podejmuje przełożony właściwy do nadania tego stopnia.

Osobie przyjmowanej do służby i posiadającej stopień wojskowy, policyjny lub Państwowej Straży Pożarnej można nadać odpowiedni stopień Służby Więziennej, jeżeli posiada wykształcenie wymagane do nadania takiego stopnia. Powyższe nadanie stopnia może nastąpić wyłącznie po odbyciu przeszkolenia zawodowego Służby Więziennej. Przy przyjmowaniu do służby osoby posiadającej stopień wojskowy podporucznika, stopień podkomisarza Policji lub stopień młodszego kapitana w Państwowej Straży Pożarnej, odpowiedni pierwszy stopień oficerski Służby Więziennej nadaje Minister Sprawiedliwości.

5.2.4. Obowiązki i prawa funkcjonariuszy

Przed podjęciem służby funkcjonariusz składa ślubowanie według następującej roty: *Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków funkcjonariusza Służby Więziennej ślubuję uroczyście: dochować wierności konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, przestrzegać prawa, kierować się zasadami humanizmu i poszanowania godności ludzkiej, stawiając siebie i swoje siły do dyspozycji służby, przyczyniać się do realizacji zadań Służby Więziennej. Ślubuję: przestrzegać dyscypliny służbowej, tajemnicy państwowej i służbowej, rzetelnie i sumiennie wykonywać powierzone mi zadania i polecenia przełożonych, dbać o honor i dobre imię służby oraz przestrzegać zasad etyki zawodowej.*

Funkcjonariusz jest obowiązany postępować zgodnie ze złożonym ślubowaniem oraz przestrzegać przepisów ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej oraz przepisów wydanych na jej podstawie. Sposób pełnienia służby oraz zasady postępowania i zachowania się funkcjonariuszy określają regulaminy wydane przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Jest także obowiązany, w czasie służby do noszenia przepisowego umundurowania i wyposażenia.

Funkcjonariusz jest obowiązany odmówić wykonania rozkazu lub polecenia przełożonego, jeśli wykonanie rozkazu lub polecenia łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa. O odmowie wykonania rozkazu lub polecenia, funkcjonariusz powinien zameldować wyższemu przełożonemu, Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej lub Ministrowi Sprawiedliwości z pominięciem drogi służbowej⁵⁰.

Funkcjonariusz jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powziął wiadomość bezpośrednio lub pośrednio w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, jeżeli sprawy te uznano za tajne albo gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne lub względy służbowe. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie służby, jak i po zwolnieniu ze służby. Minister Sprawiedliwości lub upoważniony przez niego przełożony może zwolnić funkcjonariusza od obowiązku zachowania tajemnicy w określonym przypadku.

Funkcjonariusz nie może bez zezwolenia właściwego kierownika jednostki organizacyjnej podejmować zajęcia zarobkowego poza służbą oraz nie może być członkiem partii politycznej. Z chwilą przyjęcia funkcjonariusza do służby ustaje jego dotychczasowe członkostwo w partii politycznej. Funkcjonariusz jest obowią-

---

⁵⁰ Ustawa o Służbie Więziennej w art. 58a. stwierdza, iż przepisy art. 115 § 18 oraz art. 318 i 344 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.) mają odpowiednie zastosowanie do funkcjonariuszy Służby Więziennej. W myśl przepisów Kodeksu karnego art. 115 § 18 rozkazem jest polecenie określonego działania lub zaniechania wydane służbowo żołnierzowi przez przełożonego lub uprawnionego żołnierza starszego stopniem, art. 318 nie popełnia przestępstwa żołnierz, który dopuszcza się czynu zabronionego będącego wykonaniem rozkazu, chyba że wykonując rozkaz umyślnie popełnia przestępstwo, art. 344 § 1 nie popełnia przestępstwa (...) żołnierz, który odmawia wykonania rozkazu polecającego popełnienie przestępstwa albo nie wykonuje go, § 2 w razie wykonania rozkazu (...) niezgodnie z jego treścią w celu istotnego zmniejszenia szkodliwości czynu, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub odstąpić od jej wymierzenia.

zany poinformować Dyrektora Generalnego Służby Więziennej lub upoważnionego przez niego przełożonego o przynależności do organizacji lub stowarzyszeń zagranicznych albo międzynarodowych.

Funkcjonariusz w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych korzysta z ochrony przewidzianej w Kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych. Funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów poniesionych na ochronę prawną, jeżeli postępowanie karne, wszczęte przeciwko niemu o przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych, zostanie prawomocnie umorzony z powodu braku cech przestępstwa lub zakończone wyrokiem uniewinniającym. Koszty, ograniczone do określonej w odrębnych przepisach wysokości wynagrodzenia jednego adwokata, zwraca się z budżetu.

Funkcjonariusz, który w związku ze służbą doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, otrzymuje odszkodowanie. W razie śmierci funkcjonariusza w związku ze służbą, odszkodowanie otrzymują pozostali po nim członkowie rodziny. Do wymienionego odszkodowania stosuje się odpowiednio przepisy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji.

Funkcjonariusz po 15 latach służby nabywa prawo do emerytury. Funkcjonariusz, który stał się inwalidą, jest uprawniony do renty inwalidzkiej. Członkowie rodzin po zmarłych funkcjonariuszach są uprawnieni do renty rodzinnej⁵¹.

Jeżeli funkcjonariusz zwolniony ze służby nie spełnia warunków do nabycia prawa do świadczeń (z tytułu nabycia prawa do emerytury lub uprawnień do renty inwalidzkiej), od uposażenia wypłaconego funkcjonariuszowi po dniu 31 grudnia 1998 r. do dnia zwolnienia ze służby, od którego nie odprowadzono składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przekazuje się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki za ten okres przewidziane w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych⁵². Przez uposażenie stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe rozumie się uposażenie zasadnicze, dodatki do uposażenia, nagrody roczne i uznaniowe oraz dodatkowe wynagrodzenie wypłacane za wykonywanie zleconych zadań wykraczających poza obowiązki służbowe oraz wynagrodzenie za dokonane przez funkcjonariuszy wynalazki, udoskonalenia techniczne i usprawnienia. Składki przekazuje się również w przypadku, gdy funkcjonariusz spełnia jedynie warunki do nabycia prawa do renty inwalidzkiej. Przekazanie składek następuje na wniosek funkcjonariusza. Składki podlegają waloryzacji wskaźnikiem waloryzacji składek określonym na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych⁵³.

---

⁵¹ Zasady przyznawania wymienionych świadczeń normują przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

⁵² Dz. U. z 1998 r. Nr 137, poz. 887 ze zm.

⁵³ Dz. U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1118 ze zm.

Powyższe przepisy stosuje się również do funkcjonariusza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., jeżeli po zwolnieniu ze służby, pomimo spełnienia warunków do nabycia prawa do emerytury policyjnej, zgłosił wniosek o przyznanie emerytury z tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym. W tym przypadku kwotę należnych, zwaloryzowanych składek przekazuje się niezwłocznie na podstawie zawiadomienia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o nabyciu przez funkcjonariusza prawa do emerytury. Kwota należnych, zwaloryzowanych składek stanowi przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Funkcjonariusz otrzymuje bezpłatne umundurowanie oraz wyposażenie specjalne dla poszczególnych rodzajów służb. Funkcjonariusz mianowany na stałe nabywa na własność otrzymane składniki umundurowania. W zamian za umundurowanie i czyszczenie chemiczne umundurowania funkcjonariusz otrzymuje równoważnik pieniężny.

Funkcjonariuszowi i członkom jego rodziny przysługuje raz w roku prawo przejazdu na koszt właściwej jednostki organizacyjnej środkami publicznego transportu zbiorowego do jednej z obranych przez siebie miejscowości w kraju i z powrotem. W razie niewykorzystania przysługującego przejazdu osoba uprawniona otrzymuje zryczałtowany równoważnik pieniężny. Zwrot kosztów przejazdu lub zryczałtowany równoważnik pieniężny nie przysługuje funkcjonariuszowi w roku kalendarzowym, w którym wykupiono uprawnienia do bezpłatnych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego.

Funkcjonariuszowi i członkom jego rodziny przysługuje prawo do bezpłatnych świadczeń służby zdrowia resortu spraw wewnętrznych na zasadach ustalonych dla funkcjonariuszy Policji i ich rodzin. Mogą oni również korzystać z bezpłatnych świadczeń zdrowotnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który nie nabył uprawnień do zaopatrzenia emerytalnego, a także członkom jego rodziny przysługuje prawo do świadczeń zdrowotnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej w zakresie i na warunkach przewidzianych dla pracowników, z którymi stosunek pracy został rozwiązany⁵⁴.

Funkcjonariuszowi-kobiecie przysługują szczególne uprawnienia przewidziane dla pracownic według przepisów prawa pracy, jeżeli przepisy ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej nie stanowią inaczej. Powyższy przepis dotyczący szczególnych uprawnień stosuje się do funkcjonariuszy-mężczyzn w zakresie, w jakim ze szczególnych uprawnień przewidzianych dla pracownic mogą korzystać pracownicy.

---

⁵⁴ Za członków rodziny funkcjonariusza, uprawnionych do świadczeń zdrowotnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej w zakresie i na warunkach przewidzianych dla pracowników, z którymi stosunek pracy został rozwiązany, uważa się małżonka i dzieci. Za dzieci uważa się dzieci (własne, małżonka, przysposobione, wzięte na wychowanie) pozostające na utrzymaniu, które nie przekroczyły 18 roku życia, a w razie uczęszczania do szkoły – 24 lat albo 25 lat, jeżeli odbywają studia w szkole wyższej, a ukończenie 24 lat przypada na ostatni lub przedostatni rok studiów lub stały się inwalidami I lub II grupy przed osiągnięciem określonego wyżej wieku.

Funkcjonariuszowi, który podjął pracę w ciągu roku od dnia zwolnienia ze służby, a jeżeli pełnił służbę przygotowawczą – w ciągu trzech miesięcy od tego dnia, okres służby wlicza się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z prawa pracy. Jeżeli przepisy prawa pracy przewidują korzystniejsze rozwiązanie, przepisu tego nie stosuje się. Przepisów powyższych nie stosuje się do funkcjonariuszy zwolnionych ze służby w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu lub ukarania karą dyscyplinarną wydalenia ze służby.

Funkcjonariuszowi przysługuje prawo do corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 26 dni roboczych. Prawo do pierwszego urlopu wypoczynkowego funkcjonariusz nabywa z upływem jedenastu miesięcy służby. Funkcjonariusza można odwołać z urlopu wypoczynkowego z ważnych względów służbowych, a także wstrzymać udzielenie mu urlopu w całości lub w części. Funkcjonariuszowi odwołanemu z urlopu przysługuje zwrot kosztów przejazdu spowodowanych odwołaniem, według norm ustalonych w przepisach o należnościach służbowych w przypadkach przeniesienia lub delegowania.

Termin urlopu może być przesunięty na uzasadniony wniosek funkcjonariusza. Funkcjonariuszowi, który nie wykorzystał urlopu w danym roku kalendarzowym, urlopu tego należy udzielić w ciągu pierwszych trzech miesięcy następnego roku. Funkcjonariuszowi można udzielić płatnego urlopu zdrowotnego, okolicznościowego lub szkoleniowego, a także urlopu bezpłatnego z ważnych przyczyn.

Funkcjonariuszowi, który wzorowo wykonuje obowiązki, przejawia inicjatywę w służbie i doskonali kwalifikacje zawodowe, mogą być udzielane następujące wyróżnienia: pochwała, nagroda pieniężna lub rzeczowa, krótkoterminowy urlop nieprzekraczający 5 dni, przyznanie odznaki „Za zasługi w pracy penitencjarnej”, mianowanie na wyższe stanowisko służbowe, przedterminowe mianowanie na wyższy stopień, przedstawienie do odznaczenia państwowego.

5.2.5. Odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy

Funkcjonariusz ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną za popełnione przestępstwa i wykroczenia niezależnie od odpowiedzialności karnej. Funkcjonariusz podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie dyscypliny służbowej, nieprzestrzeganie etyki zawodowej, a zwłaszcza honoru, godności i dobrego imienia służby. Naruszeniem dyscypliny służbowej jest:

- niedopełnienie obowiązków funkcjonariusza wynikających ze złożonego ślubowania, a także przepisów niniejszej ustawy oraz przepisów wydanych na jej podstawie;
- odmowa wykonania lub niewykonanie polecenia służbowego (z wyjątkiem odmowy wykonania rozkazu lub polecenia, jeśli wykonanie rozkazu lub polecenia łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa);
- zaniechanie czynności służbowej wynikającej z przepisów prawa;

- wykonanie czynności służbowej w sposób niedbały albo sprzecznie z obowiązującymi zasadami;
- świadome wprowadzenie w błąd przełożonego lub innego funkcjonariusza, jeżeli spowodowało to lub mogło spowodować szkodę dla służby, funkcjonariusza bądź innej osoby;
- nadużycie zajmowanego stanowiska do osiągnięcia korzyści materialnej lub osobistej;
- wprowadzenie się w stan ograniczający zdolność wykonywania zadania służbowego lub uniemożliwiający jego wykonanie.

Funkcjonariuszowi mogą być wymierzone następujące kary dyscyplinarne: upomnienie, nagana, surowa nagana, ostrzeżenie o niepełnej przydatności na zajmowanym stanowisku służbowym, przeniesienie na niższe stanowisko służbowe, obniżenie stopnia, pozbawienie stopnia, ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby, wydalenie ze służby.

Wymierzanie kar dyscyplinarnych należy do przełożonych właściwych w sprawach osobowych funkcjonariuszy lub wyższych przełożonych. Wymierzenie oficerowi kary dyscyplinarnej wydalenie ze służby należy do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, a kar obniżenia stopnia lub pozbawienia stopnia do przełożonych właściwych do nadania tego stopnia.

W stosunku do funkcjonariuszy skoszarowanych, oprócz wyżej wymienionych kar, można stosować ponadto karę dyscyplinarną zakazu opuszczania miejsca zakwaterowania przez czas określony, nieprzekraczający 14 dni. W uzasadnionych przypadkach można łączyć karę przeniesienia na niższe stanowisko służbowe z karą obniżenia stopnia, a karę wydalenia ze służby z karą pozbawienia stopnia.

Postępowania dyscyplinarnego nie można wszcząć po upływie 90 dni od dnia otrzymania przez przełożonego wiadomości o popełnieniu czynu podlegającego odpowiedzialności dyscyplinarnej. Nie można wymierzyć funkcjonariuszowi kary dyscyplinarnej po upływie trzech lat od dnia popełnienia czynu, jeżeli jednak czyn stanowi przestępstwo, okres ten nie może być krótszy od okresu przedawnienia karalności tego przestępstwa. Termin wymieniony nie biegnie w razie nieobecności funkcjonariusza w służbie.

Za czyny, za które w myśl odrębnych przepisów właściwe organy są uprawnione do nakładania kar porządkowych, funkcjonariusze ponoszą wyłącznie odpowiedzialność dyscyplinarną. Organy występują do przełożonego właściwego w sprawach osobowych funkcjonariusza o pociągnięcie funkcjonariusza do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Odpowiedzialności dyscyplinarnej podlegają również funkcjonariusze, w przypadkach gdy właściwe organy są uprawnione do stosowania grzywny w celu przymuszenia. Od wymierzonej kary dyscyplinarnej służy zażalenie do właściwego sądu dyscyplinarnego, które może wnieść ukarany funkcjonariusz lub wyższy przełożony.

Członkowie sądów dyscyplinarnych są wybieralni. Przy orzekaniu członkowie sądów dyscyplinarnych są niezawiśli. Sądy dyscyplinarne orzekają na podstawie swego przekonania opartego na swobodnej ocenie przeprowadzonych dowodów.

Od orzeczenia sądu dyscyplinarnego funkcjonariuszowi, wyższemu przełożonemu oraz Ministrowi Sprawiedliwości służy skarga do sądu administracyjnego. Minister Sprawiedliwości może wnieść skargę w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia wyższemu przełożonemu.

5.3. Uposażenie i inne świadczenia pieniężne funkcjonariuszy

Z tytułu służby funkcjonariusz otrzymuje uposażenie i inne świadczenia pieniężne. Uposażenie funkcjonariusza składa się z uposażenia zasadniczego i z dodatków do uposażenia⁵⁵.

Prawo do uposażenia powstaje z dniem mianowania funkcjonariusza na stanowisko służbowe. Przeciętne uposażenie funkcjonariuszy stanowi wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość ustaloną według odrębnych zasad określa ustawa budżetowa. Wielokrotność kwoty bazowej określa Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

Funkcjonariusz przeniesiony na stanowisko służbowe, zaszeregowane do niższego uposażenia zasadniczego, zachowuje prawo do uposażenia pobieranego na poprzednio zajmowanym stanowisku, do czasu uzyskania uposażenia zasadniczego równego dotychczas pobieranemu lub wyższego⁵⁶. Dyrektor Generalny Służby Więziennej w przypadkach szczególnie uzasadnionych może zezwolić na zachowanie przez funkcjonariusza, przeniesionego na stanowisko służbowe zaszeregowane do niższego uposażenia zasadniczego, prawa do uposażenia należnego na poprzednio zajmowanym stanowisku.

Funkcjonariusze otrzymują następujące dodatki o charakterze stałym do uposażenia zasadniczego:

– dodatek za wysługę lat w wysokości: 5% uposażenia zasadniczego – po 2 latach służby; 10% uposażenia zasadniczego – po 5 latach służby; 15% uposażenia

---

⁵⁵ Przeciętne wynagrodzenie funkcjonariusza wynosi 3700 zł brutto (wraz z nagrodą roczną, bez nagrody ok. 3400 złotych brutto). Przykładowo rozpoczynający pracę strażnik zarabia wraz z należnymi dodatkami 2200 brutto, oddziałowy 3100 brutto, wychowawca ok. 3850 brutto. Pracownik cywilny zarabia 2849 złotych brutto wraz z nagrodą roczną. Źródło: Centralny Zarząd Służby Więziennej 2008.08.12, za: <http://www.zin10.pl/artukul/63-zl-kosztuje-jeden-dzien-w-wiezieniu.html> oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie – CiPKZ w Zamościu [dostęp: 14.10.2009].

⁵⁶ Przepisu nie stosuje się do funkcjonariuszy przeniesionych na niższe stanowisko służbowe na podstawie: orzeczenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do pełnienia służby na zajmowanym stanowisku; nieprzydatności na zajmowanym stanowisku, stwierdzonej w opinii służbowej; niewywiązywania się z obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku, stwierdzonego w okresie służby stałej w dwóch kolejnych opiniach służbowych, między którymi upłynęło co najmniej sześć miesięcy; likwidacji zajmowanego stanowiska, jeżeli nie ma możliwości mianowania funkcjonariusza na równorzędne stanowisko, jak również w przypadku przeniesienia na niższe stanowisko służbowe także na prośbę funkcjonariusza.

zasadniczego – po 10 latach służby; 20% uposażenia zasadniczego – po 15 latach służby; 25% uposażenia zasadniczego – po 20 latach służby⁵⁷;

- dodatek za stopień;
- dodatek służbowy.

Funkcjonariuszowi można przyznać inne dodatki, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi właściwościami, warunkami lub miejscem pełnienia służby.

Uposażenia zasadnicze i dodatki do uposażenia o charakterze stałym są płatne miesięcznie z góry. Zmiana uposażenia następuje z dniem zaistnienia okoliczności uzasadniających tę zmianę. Jeżeli prawo do uposażenia powstało lub zmiana uposażenia nastąpiła w ciągu miesiąca, uposażenie na czas do końca miesiąca oblicza się w wysokości 1/30 części miesięcznego uposażenia za każdy dzień, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Prawo do uposażenia wygasa z ostatnim dniem miesiąca, w którym nastąpiło zwolnienie funkcjonariusza ze służby lub zaistniały inne okoliczności uzasadniające wygaśnięcie tego prawa. Roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Organ właściwy do rozpatrywania roszczeń może nie uwzględnić przedawnienia, jeżeli opóźnienie w dochodzeniu roszczenia jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami. Bieg przedawnienia roszczenia z tytułu uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych przerywa: każda czynność przed kierownikiem jednostki organizacyjnej, właściwym do rozpatrywania roszczeń, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia lub uznanie roszczenia.

Funkcjonariuszowi przysługują następujące świadczenia pieniężne: zasiłek na zagospodarowanie, nagrody oraz zapomogi, nagrody jubileuszowe, dodatkowe wynagrodzenia za wykonywanie zleconych zadań wykraczających poza obowiązki służbowe, należności za podróże służbowe i przeniesienia, świadczenia związane ze zwolnieniem ze służby. W razie śmierci funkcjonariusza lub członka jego rodziny przysługują zasiłek pogrzebowy i odprawa pośmiertna.

Funkcjonariuszowi mogą być przyznane nagrody roczne, nagrody uznaniowe i zapomogi. Nagroda roczna odpowiada wysokości przysługującego funkcjonariuszowi miesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym. Funkcjonariuszowi przysługują nagrody jubileuszowe w wysokości: po 20 latach służby – 75%; po 25 latach służby – 100%; po 30 latach służby – 150%; po 35 latach służby – 200%; po 40 latach służby – 300% miesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym⁵⁸.

W razie przeniesienia z urzędu do pełnienia służby do innej miejscowości albo delegowania do czasowego pełnienia służby, funkcjonariuszowi przysługują należności z tytułu podróży służbowych na obszarze kraju i przeniesień.

---

⁵⁷ Przy ustalaniu dodatku za wysługę lat uwzględnia się okres zasadniczej służby wojskowej oraz okresy zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych w pełnym wymiarze czasu pracy.

⁵⁸ Do okresu służby uprawniającego do nagrody jubileuszowej wlicza się okresy uwzględnione przy ustalaniu dodatku za wysługę lat.

Funkcjonariusz zwolniony ze służby na podstawie:

- orzeczenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do służby;
  - nieprzydatności do służby, stwierdzonej w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej;
  - utraty obywatelstwa polskiego;
  - pisemnego zgłoszenia przez niego wystąpienia ze służby;
  - niewywiązywania się z obowiązków służbowych w okresie odbywania służby stałej, stwierdzonego w dwóch kolejnych opiniach, między którymi upłynęło co najmniej sześć miesięcy;
  - powołania do innej służby państwowej;
  - nabycia prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia 30 lat wysługi emerytalnej;
  - gdy wymaga tego ważny interes służby;
  - likwidacji jednostki organizacyjnej lub jej reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem obsady etatowej, jeżeli przeniesienie funkcjonariusza do innej jednostki lub na niższe stanowisko służbowe nie jest możliwe;
  - gdy nie wyraził zgody na przeniesienie na niższe stanowisko,
- otrzymuje: odprawę, ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe, zryczałtowany równoważnik pieniężny za niewykorzystany w danym roku przejazd, zwrot kosztów przejazdu do obranego miejsca zamieszkania w kraju dla siebie, małżonka oraz dzieci, a także zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego według zasad obowiązujących przy przeniesieniach służbowych.

Funkcjonariusz zwolniony na podstawie wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby otrzymuje 50% odprawy oraz ekwiwalent pieniężny za urlopy wypoczynkowe niewykorzystane w latach poprzedzających rok zwolnienia ze służby. Dyrektor Generalny Służby Więziennej może w przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie przyznać, z uwagi na uzasadnione potrzeby rodziny funkcjonariusza, odprawę w wysokości nieprzekraczającej 50% w razie zwolnienia go ze służby na podstawie skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszona, lub za przestępstwo umyślne, ścigane z urzędu.

Wysokość odprawy dla funkcjonariusza w służbie stałej równa się wysokości trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Odprawa ulega zwiększeniu o 20% uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym za każdy dalszy pełny rok wysługi ponad pięć lat nieprzerwanej służby, aż do wysokości sześciomiesięcznego zasadniczego uposażenia wraz z dodatkami o charakterze stałym (okres służby przekraczający sześć miesięcy liczy się jako pełny rok). Przy ustalaniu wysokości odprawy uwzględnia się również okresy nieprzerwanej zawodowej służby wojskowej, jeżeli bezpośrednio po zwolnieniu z tej służby żołnierz został przyjęty do Służby Więziennej i nie otrzymał odprawy z tytułu poprzednio pełnionej służby.

Wysokość odprawy dla funkcjonariusza w służbie przygotowawczej równa się wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Wysokość odprawy dla funkcjonariusza ponownie przyjętego do służby ustala się według zasad określonych wyżej zasad, z tym że wysługę lat liczy się od dnia ponownego przyjęcia do służby.

Funkcjonariuszowi w służbie stałej, zwolnionemu ze służby na podstawie orzeczenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do służby lub nabycia prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia 30 lat wysługi emerytalnej, wypłaca się co miesiąc przez okres roku po zwolnieniu ze Służby Więziennej świadczenie pieniężne w wysokości odpowiadającej uposażeniu zasadniczemu wraz z dodatkami o charakterze stałym, pobieranymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Wymieniona odprawa oraz świadczenia nie przysługują funkcjonariuszowi, który bezpośrednio po zwolnieniu ze służby został przyjęty do zawodowej służby wojskowej lub do innej służby, w której przysługuje prawo do takich świadczeń.

W razie śmierci funkcjonariusza pozostałej po nim rodzinie przysługuje odprawa pośmiertna w takiej wysokości, w jakiej przysługiwałaby temu funkcjonariuszowi odprawa, gdyby był zwolniony ze służby, wraz ze stosownymi świadczeniami. Świadczenia te przysługują małżonkowi funkcjonariusza, który pozostawał z nim we wspólnym pożyciu, a w dalszej kolejności dzieciom oraz rodzicom funkcjonariusza, jeżeli w dniu śmierci funkcjonariusza spełniali warunki do uzyskania renty rodzinnej na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Przepisy powyższe stosuje się także do funkcjonariuszy uznanych za zaginionych.

W razie śmierci funkcjonariusza, niezależnie od odprawy pośmiertnej, przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości: trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym – jeżeli koszty pogrzebu ponosi małżonek, dzieci, wnuki, rodzeństwo lub rodzice; kosztów rzeczywiście poniesionych, jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba. Jeżeli śmierć funkcjonariusza nastąpiła na skutek wypadku pozostającego w związku ze służbą, koszty pogrzebu pokrywa się ze środków Służby Więziennej. Dyrektor Generalny Służby Więziennej może wyrazić zgodę na pokrycie kosztów pogrzebu funkcjonariusza zmarłego wskutek choroby pozostającej w związku ze służbą. W razie pokrycia kosztów pogrzebu funkcjonariusza ze środków Służby Więziennej, pozostałej po funkcjonariuszu rodzinie przysługuje 50% zasiłku pogrzebowego.

W razie śmierci członka rodziny funkcjonariuszowi przysługuje zasiłek pogrzebowy w wysokości: dwumiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnymi na ostatnio zajmowanym stanowisku – jeżeli koszty pogrzebu ponosi funkcjonariusz; kosztów rzeczywiście poniesionych, jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba. W razie zbiegu uprawnień do zasiłku pogrzebowego z uprawnieniami do zasiłku pogrzebowego na podstawie przepisów odręb-

nych, funkcjonariuszowi przysługuje wyższy zasiłek, a jeżeli pobrał zasiłek niższy – odpowiednie wyrównanie.

W razie choroby, urlopu, zwolnienia od zajęć służbowych oraz w okresie pozostawania bez przydziału służbowego, funkcjonariusz otrzymuje uposażenie zasadnicze oraz dodatki o charakterze stałym i inne należności pieniężne należne na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym – z uwzględnieniem powstałych w tym okresie zmian mających wpływ na prawo do uposażenia i innych należności pieniężnych lub na ich wysokość.

Funkcjonariuszowi zawieszonemu w czynnościach służbowych zawiesza się, od najbliższego terminu płatności, wypłatę 50% należnego uposażenia. W razie uchylecia zawieszenia w czynnościach służbowych funkcjonariusz otrzymuje część uposażenia, której wypłata została zawieszona, oraz podwyżki tego uposażenia, wprowadzone w okresie zawieszenia, chyba że został zwolniony ze służby z powodu wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby lub skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszono, lub za przestępstwo umyślne, ścigane z urzędu. Funkcjonariuszowi tymczasowo aresztowanemu zawiesza się, od najbliższego terminu płatności, wypłatę 50% ostatnio należnego uposażenia.

W razie prawomocnego umorzenia postępowania karnego lub uniewinnienia prawomocnym wyrokiem sądu funkcjonariusz otrzymuje część uposażenia, której wypłata została zawieszona, oraz podwyżki tego uposażenia, wprowadzone w okresie zawieszenia, choćby umorzenie lub uniewinnienie nastąpiło po zwolnieniu funkcjonariusza ze służby. Powyższego przepisu nie stosuje się w przypadku, gdy postępowanie karne umorzono z powodu przedawnienia, amnestii lub warunkowo.

Funkcjonariuszowi, który samowolnie opuścił miejsce pełnienia służby albo pozostaje poza nim lub nie podejmuje służby, zawiesza się wypłatę uposażenia od najbliższego terminu płatności. Jeżeli funkcjonariusz pobrał już uposażenie, potrąca mu się z najbliższej wypłaty 1/30 uposażenia miesięcznego za każdy dzień niesprawiedliwionej nieobecności. W razie uznania nieobecności za usprawiedliwioną wypłaca się funkcjonariuszowi uposażenie, którego wypłata została zawieszona.

Funkcjonariuszowi, który rozpoczyna urlop bezpłatny w ciągu miesiąca kalendarzowego, przysługuje uposażenie w wysokości 1/30 uposażenia miesięcznego za każdy dzień poprzedzający dzień rozpoczęcia urlopu bezpłatnego. Jeżeli funkcjonariusz pobrał już uposażenie za czas urlopu bezpłatnego, potrąca się odpowiednią część uposażenia przy najbliższej wypłacie.

Z uposażenia funkcjonariuszy mogą być dokonywane potrącenia, na zasadach określonych w przepisach o egzekucji sądowej lub postępowaniu egzekucyjnym w administracji albo w innych przepisach szczególnych. Należności z tytułu zaliczek pobieranych do rozliczenia, a w szczególności na koszty podróży służbowej, delegacji lub przeniesienia potrąca się z uposażenia w pełnej wysokości, niezależnie od potrąceń z innych tytułów.

5.4. Zakwaterowanie funkcjonariuszy

Funkcjonariuszowi Służby Więziennej w służbie stałej przysługuje prawo do lokalu mieszkalnego w miejscowości, w której stale pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej, z uwzględnieniem członków rodziny⁵⁹. Przy ustalaniu powierzchni mieszkalnej przysługującej funkcjonariuszowi uwzględnia się jego stan rodzinny, stopień służbowy lub zajmowane stanowisko oraz normy dodatkowe przysługujące osobom uprawnionym na podstawie przepisów odrębnych, jednak nie więcej niż z dwóch tytułów. Jednostkowa norma powierzchni mieszkalnej wynosi od 7 do 10 m².

Na lokale mieszkalne dla funkcjonariuszy przeznaczają się lokale będące w dyspozycji jednostek organizacyjnych, uzyskane w wyniku działalności inwestycyjnej albo od terenowych organów administracji rządowej, samorządowej, osób prawnych lub fizycznych, a także zwolnione przez osoby, które decyzje o przydziale uzyskały z jednostek organizacyjnych. Funkcjonariusz w służbie przygotowawczej może otrzymać tymczasową kwaterę.

Funkcjonariuszowi przysługuje równoważnik pieniężny za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego. Funkcjonariuszowi w służbie stałej przysługuje równoważnik pieniężny z tytułu braku mieszkania, jeżeli on sam lub jego małżonek nie posiadają lokalu mieszkalnego lub domu, a także jeżeli nie przydzielono funkcjonariuszowi kwatery tymczasowej. Funkcjonariuszowi w służbie stałej, przeniesionemu z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości, przysługuje równoważnik pieniężny, jeżeli on sam lub małżonek nie posiada lokalu mieszkalnego albo domu w nowym miejscu.

Funkcjonariuszowi w służbie stałej przysługuje prawo do pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, domu jednorodzinnego albo lokalu mieszkalnego lub domu w ramach spółdzielni budownictwa mieszkaniowego.

Lokalu mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej nie przydziela się funkcjonariuszowi:

---

⁵⁹ W myśl art. 85 i 86 stawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej, za miejscowość pobliską uważa się miejscowość, do której czas dojazdu publicznymi środkami transportu, przewidziany w rozkładzie jazdy, łącznie z przesiadkami, nie przekracza w obie strony dwóch godzin, licząc od stacji (przystanku) najbliższego miejsca pełnienia służby do stacji (przystanku) najbliższego miejsca zamieszkania. Do czasu tego nie wlicza się dojazdu do i od stacji (przystanku) w obrębie miejscowości, z której funkcjonariusz dojeżdża, oraz miejscowości, w której wykonuje obowiązki służbowe. Członkami rodziny funkcjonariusza, których uwzględnia się przy ustalaniu przysługującej powierzchni mieszkalnej lokalu mieszkalnego, są: małżonek; dzieci (własne, małżonka, przysposobione lub przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej) wspólnie zamieszkujące z funkcjonariuszem i pozostające na jego utrzymaniu do osiągnięcia pełnoletniości, a jeżeli kształcą się w szkole, to do ukończenia nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 25 lat życia, chyba że ze względu na inwalidztwo I lub II grupy są niezdolne do wykonywania pracy; rodzice funkcjonariusza lub jego małżonka wspólnie zamieszkujący z funkcjonariuszem i pozostający na jego utrzymaniu, nieposiadający własnych źródeł utrzymania albo ze względu na inwalidztwo I lub II grupy wymagający opieki.

– zajmującemu, w miejscowości pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej, lokal mieszkalny na podstawie decyzji administracyjnej, umowy najmu lub spółdzielczego prawa do lokalu, odpowiadający co najmniej przysługującej mu powierzchni mieszkalnej, lub dom;

– który jest właścicielem lub współwłaścicielem, w części odpowiadającej co najmniej przysługującej mu powierzchni mieszkalnej, lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość lub domu, położonych w miejscowości pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej;

– którego małżonek spełnia określone powyższe warunki;

– w razie zbycia przez niego lub jego małżonka własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość lub domu, położonych w miejscowości pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej.

Niemniej jednak Dyrektor Generalny Służby Więziennej w przypadkach szczególnie uzasadnionych względami służbowymi może przydzielić lokal mieszkalny funkcjonariuszowi zajmującemu, w miejscowości pełnienia służby lub w miejscowości pobliskiej, lokal mieszkalny na podstawie decyzji administracyjnej, umowy najmu lub spółdzielczego prawa do lokalu, odpowiadający co najmniej przysługującej mu powierzchni mieszkalnej, lub dom. Funkcjonariuszowi przeniesionemu do służby w innej miejscowości, który w poprzednim miejscu pełnienia służby zajmuje lokal mieszkalny lub dom na podstawie decyzji administracyjnej lub umowy najmu, może być przydzielony lokal mieszkalny w nowym miejscu pełnienia służby, jeżeli zwolni dotychczas zajmowany lokal mieszkalny lub dom.

Funkcjonariuszowi, który skorzystał z prawa do pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, domu jednorodzinnego albo lokalu mieszkalnego lub domu w ramach spółdzielni budownictwa mieszkaniowego, może być przydzielony lokal mieszkalny, jeżeli zwróci pomoc finansową.

Funkcjonariusz przeniesiony z urzędu do pełnienia służby w innej miejscowości, który w poprzednim miejscu pełnienia służby nie zwolnił zajmowanego lokalu mieszkalnego lub domu, otrzymuje kwaterę tymczasową. Funkcjonariusz delegowany do czasowego pełnienia służby w innej miejscowości otrzymuje zakwaterowanie, a koszt zakwaterowania pokrywa się ze środków Służby Więziennej.

Funkcjonariusz zwolniony ze służby, który nie nabył prawa do zaopatrzenia emerytalnego, nie zachowuje prawa do lokalu mieszkalnego pozostającego w dyspozycji jednostki organizacyjnej. Do czasu wykwaterowania uiszcza odszkodowanie za zajmowanie lokalu mieszkalnego bez tytułu prawnego, w wysokości 200% czynszu należnego za zajmowany lokal. W razie śmierci funkcjonariusza lub opuszczenia przez niego lokalu mieszkalnego, w którym pozostaną osoby nieuprawnione do przydziału mieszkania, do czasu wykwaterowania osoby te uiszcza odszkodowanie za zajmowanie lokalu mieszkalnego bez tytułu prawnego, w wysokości 200% czynszu należnego za zajmowany lokal. W przypadku odmowy dobrowolnego przekwaterowania do wskazanego przez jednostkę organizacyjną lokalu mieszkalnego, jednostka organizacyjna zarządza przymusowe przekwatero-

wanie na ich koszt, w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. W razie samowolnego zajęcia lokalu mieszkalnego jednostka organizacyjna przy pomocy Policji lub straży miejskiej dokonuje bezzwłocznego usunięcia osób, które lokal zajęły, na ich koszt, bez obowiązku dostarczenia lokalu mieszkalnego.

5.5. Kształcenie i doskonalenie kadr Służby Więziennej

Na system szkolenia zawodowego personelu zakładów penitencjarnych składają się obecnie: przeszkolenie wstępne, szkolenie podstawowe w szkołach Służby Więziennej (oficerska, chorążych, podoficerska) oraz formy pozaszkolne: specjalistyczne (kursy, kursokonferencje i narady instruktazowo-szkoleniowe); wewnątrz-zakładowe (ogólnopenitencjarne, działowe i ogniowe).

Przeszkolenie wstępne obejmuje:

- zapoznanie się z jednostką, strukturą więziennictwa, zadaniami poszczególnych służb oraz podstawowymi przepisami odnoszącymi się do bezpieczeństwa osobistego i zabezpieczenia zakładu;
- 18-dniowy stacjonarny kurs przygotowawczy;
- minimum 3-miesięczną praktykę w zakładzie macierzystym, pod nadzorem bezpośredniego przełożonego.

Szkolenie wstępne kończy się egzaminem kwalifikacyjnym, którego pozytywny wynik jest warunkiem skierowania na dalsze szkolenie zawodowe⁶⁰.

Szkolenie podstawowe prowadzone jest w szkołach Służby Więziennej:

- oficerskiej – dla funkcjonariuszy zajmujących stanowiska oficerskie oraz posiadających wykształcenie wyższe (magisterskie),
- chorążych – dla funkcjonariuszy zajmujący stanowiska przewidziane dla tego korpusu oraz posiadających wykształcenie wyższe tytuł inżyniera lub licencjata,
- podoficerskiej – dla funkcjonariuszy posiadających wykształcenie średnie z ukończoną maturą.

We współczesnym szkoleniu funkcjonariuszy SW największy nacisk kładzie się na zadania resocjalizacyjne formacji. Programy nauczania szkół (od podoficerskich do oficerskich) obejmują treści psychospołeczne, prawne oraz wynikające z obowiązujących standardów międzynarodowych. Podczas szkolenia zwraca się też dużą uwagę na umiejętność samoobrony, nie tylko wynikającą z predyspozycji fizycznych, ale też stosownych zachowań komunikacyjnych. Żaden funkcjonariusz nie może podjąć pracy z więźniami bez uprzedniego przeszkolenia. Tej zasadzie jest podporządkowany cały system szkolenia SW.

Ponadto szkolenie zawodowe w szkołach Służby Więziennej ma na celu stymulowanie w postępowaniu kadry praworządnych i humanitarnych postaw wobec

---

⁶⁰ Szczegółowy program i czas trwania nauki w szkołach Służby Więziennej określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2005 r. w sprawie programu i czasu trwania nauki w szkołach Służby Więziennej, trybu składania egzaminów na oficera, chorążego i podoficera oraz sposobów doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. z 2005 r. Nr 140, poz. 1178).

osadzonych oraz przygotowanie do samodzielnego pełnienia służby na stanowiskach w poszczególnych działach.

Służba Więzienna dysponuje dwunastoma Ośrodkami Doskonalenia Kadr (ODK) podlegającymi pod odpowiednie Okręgowe Inspektoraty. ODK SW w Poppowie podlega natomiast Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej.

Ośrodki Doskonalenia Kadr organizują kursy wstępne dla nowo przyjętych funkcjonariuszy, kursy specjalistyczne i doskonalące oraz obozy kondycyjne. Prowadzone są ponadto szkolenia organizowane przez Okręgowe Inspektoraty Służby Więziennej, Zakłady Karne i Areszty Śledcze oraz instytucje działające na rzecz bezpieczeństwa państwa. Ośrodki te również udostępniają odpłatnie swoją bazę jednostkom organizacyjnym resortu sprawiedliwości, osobom fizycznym i innym podmiotom gospodarczym, w szczególności poprzez świadczenie usług hotelowo-gastronomicznych i konferencyjnych.

Ośrodki Doskonalenia Kadr realizują również następujące zadania:

- przygotowawcze w zakresie zabezpieczenia warunków techniczno-organizacyjnych na czas zagrożenia bezpieczeństwa państwa oraz na czas sytuacji nadzwyczajnych;

- w zakresie zbiorowego i tymczasowego zakwaterowania funkcjonariuszy Służby Więziennej na czas zagrożenia bezpieczeństwa państwa oraz na oraz na czas sytuacji nadzwyczajnych;

- w zakresie oddziaływań penitencjarnych, wobec osadzonych zatrudnionych w ODK;

- zorganizowania w ramach ODK (w miarę potrzeb) zakwaterowania osadzonych.

Ośrodkami szkolenia i doskonalenia kadr Służby Więziennej kieruje komendant wybierany spośród oficerów SW. Komendant i jego zastępcy mianowani są i zwalniani przez Dyrektora Generalnego SW. W ośrodkach szkolenia i doskonalenia kadr Służby Więziennej prowadzi się szkolenie podoficerów, chorążych i oficerów SW.

Jednak najważniejszym miejscem szkolenia pracowników służby więziennej jest Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu, który jest jednostką organizacyjną Służby Więziennej, powołaną do prowadzenia oraz koordynacji szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Nadzór na działalnością Centralnego Ośrodka Szkolenia sprawuje Dyrektor Generalny Służby Więziennej. Do podstawowych zadań Centralnego Ośrodka Szkolenia SW (COSSW) należy w szczególności:

- przygotowanie słuchaczy do wykonywania zadań służbowych i ich doskonalenie zawodowe, a zwłaszcza wyposażanie ich w wiedzę ogólnopenitencjarną, społeczno-prawną i specjalistyczną oraz w umiejętności zachowania się w różnych sytuacjach zawodowych;

- realizacja programów nauczania szkół Służby Więziennej oraz programów doskonalenia zawodowego;

- opracowywanie założeń programów nauczania szkół Służby Więziennej, oraz propozycji ich zmian;
- upowszechnianie współczesnej myśli i aktualnej polityki penitencjarnej oraz rozwijanie i upowszechnianie dorobku i tradycji Służby Więziennej;
- rozbudzanie wśród słuchaczy potrzeby dokształcania się, doskonalenia i aktualizacji wiedzy oraz rozwijanie ich zainteresowań i aspiracji zawodowych;
- kształtowanie praworządnych i humanitarnych postaw oraz przestrzegania zasad etyki zawodowej przez słuchaczy;
- zapewnienie bazy do realizacji szkolenia poprzez odpowiednie wyposażenie sal dydaktycznych, biblioteki, obiektów sportowych oraz stwarzanie dla słuchaczy odpowiednich warunków socjalno-bytowych;
- przygotowywanie skryptów i opracowań przedmiotowych oraz ich publikowanie⁶¹.

Centralny Ośrodek Szkolenia (COS) SW realizuje zadania w ramach zajęć szkolnych, praktyk szkolnych, działalności pozalekcyjnej, konsultacji i samodzielnej nauki słuchaczy, we współdziałaniu z jednostkami organizacyjnymi Służby Więziennej, samorządem słuchaczy oraz placówkami naukowymi. Za proces kształcenia w COS SW bezpośrednio odpowiada zastępca komendanta do spraw szkolenia, któremu podlegają zakłady szkoleniowe realizujące proces kształcenia zgodnie z planami i programami kształcenia. Natomiast za sprawy organizacji i obsługi szkolenia w tym planowanie odpowiada Dział Organizacji i Obsługi Szkolenia⁶².

Szkoła Oficerska Służby Więziennej. Celem szkolenia zawodowego w Szkole Oficerskiej SW jest przygotowanie funkcjonariuszy do profesjonalnego i samodzielnego wykonywania zadań określonych w ustawie o Służbie Więziennej oraz Kodeksie karnym wykonawczym i innych przepisach regulujących działalność Służby Więziennej, na zajmowanych stanowiskach służbowych; poszerzanie i generowanie wiedzy, wyrabianie umiejętności zawodowych i przygotowanie do wypełniania zadań kierowniczych, umiejętności analizy i syntezy, oceny zjawisk i własnych działań, a także kształtowanie humanitarnych postaw oraz samokształcenia i promocja zdrowia. Kształcenie, bazując na teorii i praktyce andragogiki, zmierza do wszechstronnego wspierania rozwoju zawodowego i osobistego funkcjonariuszy. Szkolenie ma charakter interdyscyplinarny, obejmujący sferę poznawczą, emocjonalną oraz psychomotoryczną i ma sprzyjać tworzeniu zintegrowanego systemu wiedzy. W szkoleniu należy korzystać z dorobku polskiej penitencjarystyki oraz osiągnięć i standardów międzynarodowych, a zwłaszcza Europejskich Reguł Więziennych.

Celem szkolenia zawodowego funkcjonariuszy posiadających zgodę na złożenie egzaminu na oficera Służby Więziennej jest stymulowanie procesu samodzielnego zdobywania przez funkcjonariuszy wiedzy teoretycznej i doskonalenia ich

⁶¹ Opracowano na podstawie: <http://www.coss.w.pl/main.php> [dostęp: 25.05.2009].

⁶² Opracowano na podstawie: <http://www.sw.gov.pl/index.php/jednostki/17> [dostęp: 26.05.2009].

umiejętności praktycznych w swojej specjalizacji. Szkoła Oficerska Służby Więziennej jest organizowana w systemie stacjonarnym dla funkcjonariuszy, którzy ukończyli szkolenie wstępne, posiadają wykształcenie wyższe magisterskie oraz zajmują stanowisko oficerskie lub są przewidywani do jego objęcia. Podstawę realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego stanowi plan i program nauczania. Absolwenci szkoły w szczególności powinni opanować niezbędny zakres wiedzy ogólnopénitencjarnej, społeczno-prawnej i specjalistycznej, warunkującej profesjonalne wykonywanie obowiązków służbowych. Wymagane są praktyczne umiejętności zachowania się w różnych sytuacjach zawodowych i posługiwania się sprzętem będącym na wyposażeniu jednostek organizacyjnych Służby Więziennej oraz przygotowanie do zadań kierowniczych⁶³.

Szkoła Chorążych Służby Więziennej. Celem szkolenia zawodowego w Szkole Chorążych SW jest przygotowanie funkcjonariuszy do wykonywania zadań określonych w ustawie o Służbie Więziennej oraz Kodeksie karnym wykonawczym i innych przepisach regulujących działalność Służby Więziennej w zakresie samodzielnego pełnienia służby na zajmowanych stanowiskach służbowych; poszerzanie i generowanie wiedzy, wyrabianie umiejętności zawodowych i przygotowanie do wypełniania zadań kierowniczych (dowódczych), a także kształtowanie humanitarnych postaw oraz samokształcenia i promocja zdrowia. Kształcenie, bazując na teorii i praktyce andragogiki, zmierza do wszechstronnego rozwoju funkcjonariuszy oraz wspierania ich rozwoju zawodowego i osobistego. Szkolenie ma charakter interdyscyplinarny obejmujący sferę poznawczą, emocjonalną oraz psychomotoryczną i ma sprzyjać tworzeniu zintegrowanego systemu wiedzy. W szkoleniu należy korzystać z dorobku polskiej penitencjarystyki oraz osiągnięć i standardów międzynarodowych, a zwłaszcza Europejskich Reguł Więziennych.

Celem doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy posiadających zgodę na złożenie egzaminu na chorążego jest stymulowanie procesu samodzielnego zdobywania przez funkcjonariuszy wiedzy teoretycznej i doskonalenie umiejętności praktycznych w swojej specjalizacji. Szkoła Chorążych Służby Więziennej jest organizowana w systemie stacjonarnym dla funkcjonariuszy, którzy ukończyli szkolenie wstępne, posiadają wykształcenie wyższe zawodowe oraz zajmują stanowisko chorążackie lub są przewidywani do jego objęcia. Podstawę realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego stanowią plan i program nauczania. Absolwenci szkoły w szczególności powinni opanować niezbędny zakres wiedzy ogólnopénitencjarnej, społeczno-prawnej i specjalistycznej, warunkującej prawidłowe wykonywanie obowiązków służbowych, w tym także zadań kierowniczych (dowódczych) oraz praktyczne umiejętności zachowania się w różnych sytuacjach

---

⁶³ Na podstawie: Program nauki w szkole oficerskiej Służby Więziennej, załącznik nr 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 lipca 2005 r. w sprawie programu i czasu trwania nauki w szkołach Służby Więziennej, trybu składania egzaminów na oficera, chorążego i podoficera oraz sposobów doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. z 2005 r. Nr 140, poz. 1178).

oraz posługiwania się sprzętem będącym na wyposażeniu jednostek organizacyjnych Służby Więziennej⁶⁴.

Szkoła Podoficerska Służby Więziennej. Celem szkolenia zawodowego w Szkole Podoficerskiej SW jest przygotowanie funkcjonariuszy do wykonywania zadań określonych w ustawie o Służbie Więziennej oraz Kodeksie karnym wykonawczym i innych przepisach regulujących działalność Służby Więziennej w zakresie samodzielnego pełnienia służby na zajmowanych stanowiskach służbowych; poszerzanie i generowanie wiedzy i umiejętności zawodowych, kształtowanie humanistycznych postaw oraz wspieranie rozwoju osobistego samokształcenia i promocja zdrowia. Kształcenie ma charakter interdyscyplinarny i, bazując na teorii i praktyce andragogiki, powinno zmierzać do wszechstronnego rozwoju funkcjonariuszy i obejmować sfery poznawczą, emocjonalną oraz psychomotoryczną tak, aby sprzyjało tworzeniu zintegrowanego systemu wiedzy. W szkoleniu należy korzystać z dorobku polskiej penitencjarystyki oraz osiągnięć i standardów międzynarodowych, a zwłaszcza Europejskich Reguł Więziennych.

Celem szkolenia zawodowego funkcjonariuszy posiadających zgodę na złożenie egzaminu na podoficera Służby Więziennej jest stymulowanie procesu samodzielnego zdobywania przez funkcjonariuszy wiedzy teoretycznej i doskonalenia ich umiejętności praktycznych w swojej specjalizacji. Szkoła Podoficerska SW jest organizowana w systemie stacjonarnym i obejmuje w zależności od specjalizacji zawodowych dwa kursy: podstawowy i skrócony. Szkoleniu stacjonarnemu podlegają funkcjonariusze zatrudnieni na stanowiskach podoficerskich wszystkich służb, po zakończeniu szkolenia wstępnego. Podstawę realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego stanowią plan i program nauczania. Absolwenci szkoły w szczególności powinni opanować niezbędny zakres wiedzy ogólnopenitencjarnej, społeczno-prawnej i specjalistycznej, warunkującej prawidłowe wykonywanie obowiązków służbowych i praktyczne umiejętności zachowania się w różnych sytuacjach oraz posługiwania się sprzętem będącym na wyposażeniu jednostek organizacyjnych Służby Więziennej⁶⁵.

Kursy. Szkolenie metodą kursową pozwala na awans w stopniu bądź zmianę stanowiska służbowego. Kursy specjalistyczne odbywające się w Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu oraz w Ośrodkach Doskonalenia Kadr SW w następujących specjalnościach:

---

⁶⁴ Na podstawie: Program nauki w szkole chorążych Służby Więziennej, załącznik nr 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 lipca 2005 r. w sprawie programu i czasu trwania nauki w szkołach Służby Więziennej, trybu składania egzaminów na oficera, chorążego i podoficera oraz sposobów doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. z 2005 r. Nr 140, poz. 1178).

⁶⁵ Na podstawie: Program nauki w szkole podoficerskiej Służby Więziennej, załącznik nr 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 lipca 2005 r. w sprawie programu i czasu trwania nauki w szkołach Służby Więziennej, trybu składania egzaminów na oficera, chorążego i podoficera oraz sposobów doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. z 2005 r. Nr 140, poz. 1178).

- kurs dowódców zmian działu ochrony;
- kurs dla funkcjonariuszy odpowiedzialnych za gromadzenie i przetwarzanie informacji niezbędnych do realizacji podstawowych zadań SW;
- kurs kierowników działu ochrony;
- kurs II stopnia z zakresu technik działania funkcjonariuszy w sytuacjach zagrożenia;
- kurs funkcjonariuszy i pracowników wchodzących w skład grup konwojowych.

Należy podkreślić, że do szkół i na kursy kierowani są wyłącznie funkcjonariusze i pracownicy zatrudnieni w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej.

ZAKOŃCZENIE

Zarządzanie zasobami ludzkimi to złożony i wielowymiarowy proces wyrażający się między innymi interakcjami pomiędzy systemem edukacyjnym, strukturalnym, społecznym, ekonomicznym, a także systemem prawnym. Prawdliwość tych relacji kształtuje aktywność i motywację funkcjonariuszy służb mundurowych w kreowaniu warunków przebiegu służby czy doskonaleniu zawodowym. W powyższym kontekście niniejsze opracowanie dostarcza materiału poznawczego obejmującego problematykę pragmatyki kadrowej w formacjach mundurowych.

Dokonując podsumowania omawianej problematyki, należy zwrócić uwagę na kilka nasuwających się spostrzeżeń.

Uwagę zwraca znaczna liczba aktów prawnych regulujących powołanie, przebieg służby, system kształcenia i system uposażeń, przy czym należy nadmienić, iż przyjęte rozwiązania w tym zakresie są zróżnicowane (np. do ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji zostało wydanych 287 aktów wykonawczych).

W większości służb mundurowych warunki ustawowe dotyczące powołania do służby lub jej przebiegu są podobne (np. wymóg posiadania obywatelstwa polskiego, poświadczenia bezpieczeństwa, niekaralność), a różnice dotyczą np. okresu służby kandydackiej czy też dodatkowych uprawnień wynikających ze specyfiki służby. Analogiczne są także rozwiązania dotyczące świadczeń i zaopatrzenia emerytalnego.

Ponieważ zarządzanie zasobami ludzkimi w formacjach mundurowych obejmuje m.in. proces naboru, rozwój i nagradzanie funkcjonariuszy, zatem w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na system promocji służb i formacji mundurowych, którego celem powinno być pozyskiwanie wykwalifikowanych, zaangażowanych i dobrze umotywowanych obywateli zgłaszających się ochotniczo do pełnienia służby. Podstawę tego systemu powinno stanowić uposażenie w takiej wysokości, by zachęcało kandydatów do służby.

Istotnym elementem przebiegu służby jest obowiązek permanentnego, nieustającego kształcenia się i doskonalenia zawodowego. Ukończenia odpowiedniego kursu powinno stać się niezbędnym warunkiem mianowania na wyższe stanowisko. Niezwykle ważnym narzędziem w pragmatyce kadrowej staje się system opiniowania, szczególnie w procesie selekcji i doboru kandydatów na wyższe stanowiska.

Coraz częściej omawiane służby stają przed kwestią ograniczania swoich stanów ilościowych, zatem integralną częścią programów derekrutacji powinien być system pomocy dla zwalnianych funkcjonariuszy i pracowników. System ten może być realizowany poprzez następujące przedsięwzięcia: odprawy, doradztwo psychologiczne, pomoc w szukaniu nowego miejsca pracy, udzielenie urlopu, pomoc w przygotowaniu się do rozmowy z potencjalnym nowym pracodawcą, pomoc przy zmianie miejsca zamieszkania.

Przedstawione w podsumowaniu uwagi nie wyczerpują całego obszaru pragmatyki kadrowej w formacjach mundurowych, niemniej jednak, zdaniem autorów, najistotniejszy jest fakt postrzegania funkcjonariuszy i pracowników omawianych służb jako najcenniejszego zasobu, który powinien być racjonalnie wykorzystywany – stosownie do posiadanych kwalifikacji, wyników osiąganych w służbie i predyspozycji – oraz kierowany na stanowiska tam, gdzie jest najbardziej użyteczny.

BIBLIOGRAFIA

1. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1548 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2006 r. Nr 158, poz. 1122).
5. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365).
6. Ustawa z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji (Dz. U. z 1972 r. Nr 53, poz. 345 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1998 r. Nr 137, poz. 887 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 ze zm.).
10. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 68 i Nr 18, poz. 97).
11. Ustawa z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712 ze zm.).
12. Ustawa z dnia 30 maja 1996 r. o uposażeniu byłego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 75, poz. 356 oraz z 1998 r. Nr 160, poz. 1065).
13. Ustawa z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 1996 r. Nr 61, poz. 283 ze zm.).
14. Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jednolity, Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.).
15. Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.).
16. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631 ze zm.).
17. Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 1991 r. Nr 55, poz. 234 ze zm.).
18. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1118 ze zm.).
19. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 sierpnia 2007 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. U. Nr 170, poz. 1202).

20. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lipca 1991 r. w sprawie właściwości i trybu postępowania komisji lekarskich podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych (Dz. U. Nr 79, poz. 349 ze zm.).
21. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lipca 1991 r. w sprawie właściwości i trybu postępowania komisji lekarskich podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych (Dz. U. Nr 79, poz. 349, ze zm.).
22. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowiskach służbowych oraz warunków ich mianowania na wyższe stanowiska służbowe (Dz. U. Nr 123, poz. 857 ze zm.).
23. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji (Dz. U. Nr 126, poz. 877 ze zm.).
24. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie mianowania policjantów na stopnie policyjne (Dz. U. Nr 145, poz. 1017).
25. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1990 r. w sprawie utworzenia Wyższej Szkoły Policji oraz zniesienia Akademii Spraw Wewnętrznych (Dz. U. z 1990 r. Nr 64, poz. 373).
26. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowiskach służbowych oraz warunków ich mianowania na wyższe stanowiska służbowe (Dz. U. z 2007 r. Nr 123, poz. 857 ze zm.).
27. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie warunków przyznawania policjantom nagród rocznych, nagród uznaniowych i zapomóg (Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 789).
28. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 września 2002 r. w sprawie szczegółowych praw i obowiązków oraz przebiegu służby policjantów (Dz. U. z 2002 r. Nr 151, poz. 1261).
29. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 126, poz. 877).
30. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie mianowania policjantów na stopnie policyjne (Dz. U. z 2007 r. Nr 145, poz. 1017).
31. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania policjantom równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie (Dz. U. z 2003 r. Nr 125, poz. 1166 ze zm.).
32. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie umundurowania policjantów (Dz. U. z 2009 r. Nr 90, poz. 738).
33. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 września 2002 r. w sprawie przypadków otrzymywania przez policjanta wyżywienia oraz norm tego wyżywienia (Dz. U. z 2002 r. Nr 166, poz. 1366).
34. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 października 2002 r. w sprawie wysokości, warunków i trybu przyznawania policjantom należności za podróże służbowe i przeniesienia (Dz. U. z 2002 r. Nr 191, poz. 1598 ze zm.).

35. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie wykazu chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, z tytułu których przysługują odszkodowania określone w ustawie (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 75 ze zm.).
36. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 września 2005 r. w sprawie wykazu chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, Straży Granicznej, Biurze Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 206, poz. 1723).
37. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2002 r. w sprawie warunków przyznawania policjantowi odszkodowania za szkody poniesione w przedmiotach osobistego użytku w związku ze służbą w Policji (Dz. U. z 2003 r. Nr 1, poz. 11).
38. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyznawania policjantom nagród i zapomóg, a także sposobu tworzenia funduszu nagród i zapomóg dla policjantów (Dz. U. z 2006 r. Nr 251, poz. 1859).
39. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2002 r. w sprawie okresów wliczanych do okresu służby, od którego zależy nabycie prawa do nagrody jubileuszowej, oraz trybu jej obliczania i wypłacania policjantom (Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 913 ze zm.).
40. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie wysokości i szczegółowych zasad przyznawania, odmowy przyznania, cofania i zwracania przez policjantów równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego (Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 918 ze zm.).
41. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia z dnia 17 października 2001 r. w sprawie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego przez policjantów (Dz. U. z 2001 r. Nr 131, poz. 1468 ze zm.).
42. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie wysokości i szczegółowych zasad przyznawania, odmowy przyznania, cofania i zwracania przez policjantów równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego (Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 918 ze zm.).
43. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 marca 2002 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń socjalnych i bytowych przysługujących policjantom oraz członkom ich rodzin (Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 236).
44. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2002 r. w sprawie urlopów policjantów (Dz. U. z 2002 r. Nr 81, poz. 740 ze zm.).
45. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 marca 2002 r. w sprawie trybu zwrotu kosztów przejazdu i innych poniesionych kosztów przysługujących policjantowi w razie odwołania z urlopu wypoczynkowego (Dz. U. z 2002 r. Nr 37, poz. 348).
46. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie przyznawania policjantom nagród i zapomóg, a także sposobu tworzenia funduszu nagród i zapomóg dla policjantów (Dz. U. z 2006 r. Nr 251, poz. 1859).
47. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia z dnia 28 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej na kształcenie dzieci policjantów, których śmierć nastąpiła w związku ze służbą (Dz. U. z 2007 r. Nr 102, poz. 707).

48. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 marca 2002 r. w sprawie warunków pokrywania kosztów pogrzebu policjanta oraz określenia członków jego rodziny, na których przysługuje zasiłek pogrzebowy (Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 234).
49. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie utworzenia oraz organizacji komisji lekarskich w Straży Granicznej (Dz. U. z 2002 r. Nr 98, poz. 892, z 2004 r. Nr 273, poz. 2716).
50. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lipca 1991 r. w sprawie właściwości i trybu postępowania komisji lekarskich podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych (Dz. U. z 1991 r. Nr 79, poz. 349 ze zm.).
51. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie warunków w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych oraz stażu służby, jakim powinien odpowiadać funkcjonariusz Straży Granicznej na określonym stanowisku służbowym. (Dz. U. z 2002 r. Nr 10,9, poz. 965 ze zm.).
52. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 czerwca 2002 r. w sprawie okresowego opiniowania funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 787, ze zm.).
53. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 maja 2004 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania funkcjonariuszowi Straży Granicznej równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie (Dz. U. z 2004 r. Nr 138, poz. 1467 ze zm.).
54. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie umundurowania funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2002 r. Nr 106, poz. 936 ze zm.).
55. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2002 r. w sprawie przypadków otrzymywania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej wyżywienia oraz norm tego wyżywienia (Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 783).
56. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie równoważnika pieniężnego otrzymywanego w zamian za wyżywienie przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2002 r. Nr 85, poz. 775).
57. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 września 2005 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminów zwrotu funkcjonariuszowi Straży Granicznej kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby (Dz. U. z 2005 r. Nr 197, poz. 1641).
58. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie należności funkcjonariuszy Straży Granicznej za podróże służbowe, przeniesienia lub delegowania (Dz. U. z 2006 r. Nr 237, poz. 1719).
59. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 grudnia 2001 r. w sprawie wypłacania ryczałtu funkcjonariuszowi Straży Granicznej wykonującemu stałe zadania służbowe poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2001 r. Nr 148, poz. 1658).
60. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie przyznawania i wypłaty odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 1992 r. Nr 29, poz. 129 ze zm.).

61. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 sierpnia 2008 r. w sprawie wysokości funduszu na nagrody roczne, nagrody uznaniowe i zapomogi dla funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2008 r. Nr 148, poz. 941).
62. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 czerwca 2002 r. w sprawie nagrody jubileuszowej funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2003 r. Nr 100, poz. 916).
63. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania funkcjonariuszom Straży Granicznej równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego oraz szczególnych warunków jego zwrotu, a także sposobu postępowania w przypadku wystąpienia zbiegu uprawnień do jego otrzymania (Dz. U. z 2002 r. Nr 118, poz. 1014 ze zm.).
64. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2008 r. Nr 96, poz. 617).
65. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania funkcjonariuszom Straży Granicznej równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego oraz szczególnych warunków jego zwrotu, a także sposobu postępowania w przypadku wystąpienia zbiegu uprawnień do jego otrzymania (Dz. U. z 2002 r. Nr 120, poz. 1028 ze zm.).
66. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie warunków przejazdu funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz członków ich rodzin na koszt właściwego organu Straży Granicznej (Dz. U. z 2002 r. Nr 99, poz. 900).
67. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie warunków przyznawania funkcjonariuszom Straży Granicznej oraz członkom ich rodzin zryczałtowanego równoważnika pieniężnego w razie niewykorzystania przysługującego przejazdu na koszt właściwego organu Straży Granicznej (Dz. U. z 2002 r. Nr 99, poz. 901).
68. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 784).
69. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie wprowadzenia płatnych urlopów dodatkowych dla funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 785).
70. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie warunków pokrywania kosztów pogrzebu funkcjonariusza Straży Granicznej ze środków właściwego organu Straży Granicznej oraz określenia członków rodziny, na których przysługuje zasiłek pogrzebowy (Dz. U. z 2002 r. Nr 86, poz. 791).
71. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 2005 r. w sprawie ekwiwalentów pieniężnych za niewykorzystane przez funkcjonariusza Straży Granicznej urlopy i czas wolny od służby (Dz. U. z 2005 r. Nr 186, poz. 1560).
72. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 sierpnia 1997 r. w sprawie szczególnych zasad, warunków i trybu przyjmowania do służby kandydackiej w Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 1997 r. Nr 101, poz. 638).

73. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 marca 2009 r. w sprawie stanowisk służbowych w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2009 r. Nr 54, poz. 448).
74. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad, warunków i trybu przyjmowania do służby w Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 1997 r. Nr 101, poz. 638).
75. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad, warunków i trybu przyjmowania do służby kandydackiej w PSP (Dz. U. z 1997 r. Nr 101, poz. 638).
76. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 kwietnia 2006 r. w sprawie opiniowania służbowego strażaka Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2006 r. Nr 80, poz. 562, Nr 139, poz. 991).
77. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 grudnia 2005 r. w sprawie wysokości i warunków otrzymywania przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie (Dz. U. z 2006 r. Nr 4, poz. 26).
78. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 sierpnia 1997 r. w sprawie zakresu, wysokości i warunków otrzymywania należności z tytułu przeniesienia służbowego strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 1997 r. Nr 103, poz. 658).
79. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 listopada 2005 r. w sprawie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 241, poz. 2034).
80. Rozporządzenie z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie warunków przejazdu strażaków Państwowej Straży Pożarnej oraz członków ich rodzin publicznymi środkami komunikacji oraz wypłaty równoważnika pieniężnego w razie niewykorzystania przysługującego przejazdu (Dz. U. z 2002 r. Nr 2, poz. 23).
81. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 stycznia 2006 r. w sprawie warunków i trybu udzielania urlopów strażakom Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2006 r. Nr 9, poz. 52).
82. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego do służby przygotowawczej oraz do służby kandydackiej w Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 37, poz. 338).
83. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lutego 2004 r. w sprawie oceny zdolności fizycznej i psychicznej do służby w Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 37, poz. 339).
84. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinien odpowiadać funkcjonariusz Biura Ochrony Rządu na stanowisku szefa komórki organizacyjnej lub innym stanowisku służbowym (Dz. U. z 2002 r. Nr 165, poz. 1357 ze zm.).
85. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 maja 2002 r. w sprawie opiniowania służbowego funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu (Dz. U. z 2002 r. Nr 80, poz. 729).
86. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 2002 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 132, poz. 1120).

87. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 lipca 2002 r. w sprawie umundurowania funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu (Dz. U. z 2002 r. Nr 124, poz. 1062 ze zm.).
88. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 lipca 2002 r. w sprawie otrzymywania wyżywienia przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu (Dz. U. z 2002 r. Nr 122, poz. 1050 ze zm.).
89. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2002 r. w sprawie przypadków otrzymywania przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu równoważnika pieniężnego w zamian za wyżywienie oraz wysokości tego równoważnika (Dz. U. z 2002 r. Nr 144, poz. 1215).
90. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie zwrotu funkcjonariuszowi Biura Ochrony Rządu kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby (Dz. U. z 2004r. Nr 131, poz. 1414).
91. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu należności pieniężnych za podróże służbowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 208, poz. 1778).
92. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 stycznia 2004 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania nagród rocznych, nagród uznaniowych oraz zapomóg dla funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 21, poz. 198 ze zm.).
93. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 kwietnia 2002 r. w sprawie okresów wliczanych do okresu służby, od którego zależy nabycie prawa do nagrody jubileuszowej oraz sposobów jej obliczania i wypłacania funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu (Dz. U. z 2002 r. Nr 58, poz. 538).
94. Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 czerwca 2002 r. w sprawie lokali mieszkalnych dla funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu (Dz. U. z 2002 r. Nr 99, poz. 899).
95. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 stycznia 2004 r. w sprawie internatów w Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 10, poz. 92).
96. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie należności przysługującej funkcjonariuszowi Biura Ochrony Rządu w związku z otrzymaniem pierwszego lokalu (Dz. U. z 2004 r. Nr 20, poz. 189 ze zm.).
97. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 czerwca 2002 r. w sprawie ekwiwalentu pieniężnego w zamian za rezygnację z lokalu mieszkalnego dla funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu (Dz. U. z 2002 r. Nr 108, poz. 955 ze zm.).
98. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 września 2002 r. w sprawie warunków przejazdu funkcjonariusza Biura Ochrony Rządu oraz członków jego rodziny na koszt Biura Ochrony Rządu (Dz. U. z 2002 r. Nr 151, poz. 1260).
99. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 października 2002 r. w sprawie warunków i trybu wypłacania funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu zryczałtowanego równoważnika pieniężnego za niewykorzystany przejazd na koszt Biura Ochrony Rządu (Dz. U. z 2002 r. Nr 176, poz. 1452).

100. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 maja 2004 r. w sprawie dopłaty do wypoczynku przysługującej funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu oraz członkom ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 138, poz. 1470 ze zm.).
101. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej na kształcenie dzieci funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, których śmierć nastąpiła w związku ze służbą (Dz. U. z 2009 r. Nr 13, poz. 72).
102. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania kwalifikacyjnego do Służby Więziennej (Dz. U. z 2008 r. Nr 21, poz. 13).
103. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 października 2005 r. w sprawie wymagań w zakresie zdolności fizycznej i psychicznej do Służby Więziennej (Dz. U. z 2005 r. Nr 233, poz. 1986 ze zm.).
104. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, jakim powinni odpowiadać funkcjonariusze Służby Więziennej (Dz. U. 2003 r. Nr 14, poz. 142 ze zm.).
105. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 lipca 2005 r. w sprawie programu i czasu trwania nauki w szkołach Służby Więziennej, trybu składania egzaminów na oficera, chorążego i podoficera oraz sposobów doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. z 2005 r. Nr 140, poz. 1178).
106. Zarządzenie nr 1 Komendanta Głównego Policji z 29 lutego 2000 r. w sprawie powołania oraz określenia organizacji, zakresu działania i właściwości terytorialnej służby śledczej (Dz. Urz. KGP Nr 2, poz. 15 i 16, z 2002 r. Nr 10, poz. 63, z 2003 r. Nr 5, poz. 9 oraz Nr 12, poz. 62).
107. Zarządzenie nr 1158 Komendanta Głównego Policji z 17 października 2005 r. w sprawie powołania oraz określenia organizacji, zakresu działania i właściwości terytorialnej służby Lotnictwo Policji (Dz. Urz. KGP Nr 17, poz. 117).
108. Decyzja nr 478 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 września 2005 r. w sprawie prowadzenia badań psychologicznych testem MultiSelect osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji oraz oceny tych badań (Dz. Urz. KGP Nr 15, poz. 110).
109. Decyzja nr 744 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 października 2007 r. w sprawie wprowadzenia kryteriów oceny sprawności fizycznej osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. Urz. KGP Nr 19, poz. 141).
110. Decyzja nr 746 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 października 2007 r. w sprawie przeprowadzenia wywiadu zorganizowanego wobec osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji oraz oceny wyników wywiadu (Dz. Urz. KGP Nr 19, poz. 143).
111. Decyzja nr 766 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 października 2007 r. w sprawie wprowadzenia kryteriów oceny sprawności fizycznej poborowych ubiegających się o przyjęcie do służby w oddziałach prewencji Policji (Dz. Urz. KGP Nr 20, poz. 147).
112. Decyzja nr 919 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 grudnia 2007 r. w sprawie poborowych powoływanych w 2008 r. do odbycia służby kandydackiej w oddziałach prewencji Policji (Dz. Urz. KGP z 2008 r. Nr 1, poz. 11 ze zm.).
113. Decyzja nr 164 Komendanta Głównego Policji z dnia 19 marca 2008 r. w sprawie prowadzenia centralnego zbioru informacji o osobach ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz. Urz. KGP Nr 6, poz. 44).

114. Decyzja nr 155 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie wprowadzenia do użytku służbowego Instrukcji o przeprowadzaniu testu sprawności fizycznej dla policjantów (Dz. Urz. KGP Nr 9, poz. 55 ze zm.).
115. Decyzja nr 713 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 grudnia 2005 r. w sprawie szkolenia strzeleckiego policjantów (Dz. Urz. KGP z 2006 r. Nr 3, poz. 97 ze zm.).

Internet

www.policja.pl

<http://www.sw.gov.pl/index.php>

<http://www.cossw.pl/main.php>

Zamówienia
na publikacje Akademii Obrony Narodowej
można składać telefonicznie lub pisemnie na adres:

Księgarnia AON
al. gen. A. Chruściela 103, bl. 40
00-910 Warszawa
tel./fax 022 681 46 08
e-mail: księgarnia.akademicka@aon.edu.pl

Wykaz publikacji znajduje się na stronie internetowej
Akademii Obrony Narodowej

www.aon.edu.pl
w zakładce wydawnictwo AON/oferta wydawnicza

Autorzy podjęli udaną próbę opracowania monografii poświęconej zarządzaniu zasobami ludzkimi w służbach, inspekcjach i strażach. (...) Dotychczas wiedza z tego zakresu była rozproszona w wielu opracowaniach o charakterze cząstkowym. Monografia, mocno osadzona w obowiązujących dokumentach normatywnych, z pewnością znajdzie wielu czytelników nie tylko wśród środowisk akademickich, ale także wśród pracowników instytucji zajmujących się zarządzaniem zasobami ludzkimi.

prof. dr inż. Tadeusz JEMIOŁO (fragment recenzji)

W monografii autorzy odpowiadają na szereg zasadniczych pytań związanych z zarządzaniem kapitałem ludzkim w specyficznych organizacjach o charakterze wojskowym i policyjnym: Jak realizowane są poszczególne procesy kadrowe? Na czym polega dobór do formacji? Jak przebiega rozwój kadr? Jakie są mechanizmy zabezpieczenia socjalnego funkcjonariuszy? Książka zawiera wiele przykładów postępowania, które mogą być przydatne zarówno dla wykładowców i studentów, jak i praktyków w służbach mundurowych.

mł. insp. dr hab. Arkadiusz LETKIEWICZ (fragment recenzji)

WYDAWNICTWO
AON